

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene

C 12

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 58

15 ianuarie 2015

Cuprins

I Rezoluții, recomandări și avize

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 502-a sesiune plenară a CESE, din 15 și 16 octombrie 2014

2015/C 012/01	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Fragilitatea consumatorilor față de practicile comerciale de pe piața unică” (aviz din proprie inițiativă)	1
2015/C 012/02	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Femeile în știință” (aviz din proprie inițiativă)	10
2015/C 012/03	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Dezvoltarea serviciilor pentru familie în vederea creșterii ratei de ocupare a forței de muncă și a promovării egalității de gen la locul de muncă” (aviz din proprie inițiativă).	16
2015/C 012/04	Avizul Comitetului Economic și Social European privind impactul serviciilor pentru întreprinderi în industrie (aviz din proprie inițiativă)	23
2015/C 012/05	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei privind inițiativa cetățenească europeană „Apa și salubritatea sunt un drept al omului! Apa este un bun public, nu o marfă!” [COM(2014) 177 final] (aviz din proprie inițiativă)	33
2015/C 012/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind rolul societății civile în Acordul de liber schimb UE-Japonia (aviz din proprie inițiativă).	39
2015/C 012/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind situația societății civile ucrainene în contextul aspirațiilor europene ale Ucrainei (aviz din proprie inițiativă)	48

RO

III Acte pregătitoare

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 502-a sesiune plenară a CESE, din 15 și 16 octombrie 2014

2015/C 012/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Raport privind politica în domeniul concurenței 2013” [COM(2014) 249 final].	54
2015/C 012/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind difuzarea datelor satelitare de observare a Pământului în scopuri comerciale [COM(2014) 344 final – 2014/0176 (COD)].	60
2015/C 012/10	Avizul Comitetului Economic și Social European referitor la Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind guvernarea strategiilor macroregionale [COM(2014) 284 final]	64
2015/C 012/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 604/2013 în ceea ce privește stabilirea statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate de minorii neînsoțiți care nu au membri de familie, frați, surori sau rude aflate în mod legal pe teritoriul unui stat membru [COM(2014) 382 final – 2014/0202 (COD)].	69
2015/C 012/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, de modificare a Regulamentului (UE) nr. XXX/XXX al Parlamentului European și al Consiliului [Regulamentul privind controalele oficiale] și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului [COM(2014) 180 final – 2014/0100 (COD)].	75
2015/C 012/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Documentul de lucru al serviciilor Comisiei – Foaie de parcurs pentru furnizarea unor servicii paneuropene de informare, planificare și achiziționare a legitimațiilor pentru călătoriile multimodale [SWD(2014) 194 final]	81
2015/C 012/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – O nouă eră pentru aviație – Deschiderea într-un mod sigur și sustenabil a pieței aeronautice pentru utilizarea civilă a sistemelor de aeronave pilotate de la distanță [COM(2014) 207 final]	87
2015/C 012/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Inovarea în economia albastră: exploatarea potențialului mărilor și oceanelor noastre de a genera creștere economică și locuri de muncă [COM(2014) 254 final/2].	93
2015/C 012/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui program privind soluțiile de interoperabilitate pentru administrațiile publice europene, întreprinderi și cetățeni (ISA ²) – Interoperabilitatea ca mijloc de modernizare a sectorului public [COM(2014) 367 final – 2014/0185 (COD)]	99
2015/C 012/17	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Bilanțul Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii [COM(2014) 130 final].	105
2015/C 012/18	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de facilitare a schimbului transfrontalier de informații privind încălcările normelor de circulație care afectează siguranța rutieră [COM(2014) 476 final – 2014/0218 (COD)].	115

2015/C 012/19	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1343/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 decembrie 2011 privind unele dispoziții referitoare la pescuitul în zona Acordului CGPM (Comisia Generală pentru Pescuit în Marea Mediterană) [COM(2014) 457 final – 2014/0213 COD]	116
2015/C 012/20	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind reducerea conținutului de sulf din anumiți combustibili lichizi (Text codificat) [COM(2014) 466 final – 2014/0216 COD].	117

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 502-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 15 ȘI 16 OCTOMBRIE 2014

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Fragilitatea consumatorilor față de practicile comerciale de pe piața unică”

(aviz din proprie inițiativă)

(2015/C 012/01)

Raportor: dl **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

La 22 ianuarie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Fragilitatea consumatorilor față de practicile comerciale de pe piața unică”

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 23 septembrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 92 de voturi pentru, 37 de voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 În contextul reducerii beneficiilor în climatul de afaceri actual, erodarea treptată a puterii de cumpărare a clasei mijlocii, adevărat motor al societății de consum, și a consumatorilor, în general, precum și dificultățile financiare pe care le întâmpină întreprinderile mici și mijlocii în a continua să supraviețuiască au dus la revizuirea multor practici comerciale obișnuite de pe piață.

1.2 Repercusiunile denaturărilor pe care practicile neloiale le-au provocat pe piață au favorizat apariția unor consumatori care sunt prizonierii unei noi situații economice, apărută brusc și caracterizată prin pierderea libertății de decizie și prin greutatea de a-și exercita drepturile în acest domeniu. Și acești consumatori trebuie protejați de politicile respective, pentru a evita excluziunea lor.

1.3 Pe de altă parte, criza economică a evidențiat o tendință generalizată și constantă de fragilizare progresivă a consumatorilor potențiali, care lasă să se întrevadă faptul că acest declin al consumului ar putea continua să se agraveze. Până în prezent, autoritățile publice nu au propus măsuri sistemice menite să prevină și să apere consumatorii de această deteriorare a situației.

1.4 Corectarea acestor dezechilibre ar îmbunătăți, totodată, situația producătorilor și a întreprinderilor mici și mijlocii, în măsura în care transparența și libera concurență micșorează presiunea exercitată asupra acestora (scăderea cererii, prețuri de ruinare etc.) și care determină o funcționare defectuoasă a pieței interne.

1.5 Trebuie adoptate măsuri preventive și de protecție, precum și de atenuare și redresare, fără a aduce atingere celorlalte propuneri cuprinse în prezentul aviz. Se impune cel puțin:

A. adoptarea de către instituțiile europene a unor măsuri care urmăresc:

- 1) asigurarea unei mai bune aplicări a regulilor pieței unice, mai ales a celor privind siguranța produselor și supravegherea pieței, a Directivei privind practicile comerciale neloiale și a Regulamentului privind cooperarea dintre Comisie și autoritățile însărcinate cu protecția consumatorului;
- 2) sprijinirea, completarea și supravegherea politicilor statelor membre în domeniul protecției consumatorilor;
- 3) monitorizarea noilor obstacole apărute, care îngreunează funcționarea pieței interne, cum ar fi violența economică exercitată asupra consumatorilor la momentul încheierii contractului, precum și alte probleme, adoptându-se măsurile adecvate pentru eliminarea lor efectivă.

B. În ceea ce le privește, statele membre ar trebui:

- 1) să atribuie resurse financiare corespunzătoare asociațiilor de consumatori, pentru ca acestea să-și poată îndeplini funcția de protejare a drepturilor consumatorilor. S-ar impune analizarea posibilității creării unui fond care să utilizeze sumele corespunzătoare sancțiunilor impuse în materie de consum pentru conceperea și aplicarea politicilor de protecție a consumatorilor, dar mai ales pentru desfășurarea activităților de interes general puse în slujba tuturor consumatorilor, plecând de la experiența statelor membre în care există astfel de fonduri, în vederea concepției și lansării unui astfel de fond, conform legislației fiecărui stat membru;
- 2) să adopte, în cadrul sistemelor lor de protecție socială, măsuri care să nu permită excluziunea socială a consumatorilor și a tuturor cetățenilor atunci când indicele lor multidimensional de sărăcie depășește 30 %, în special în ceea ce privește furnizarea serviciilor esențiale și accesul la acestea. În acest scop, fiecare stat membru, în funcție de necesitățile sale, ar putea facilita dezvoltarea și punerea în aplicare a unui „plan de salvare pentru cetățeni”, pentru a contribui la redresarea economică a gospodăriilor și a puterii lor de cumpărare.

1.6 Interesele consumatorilor trebuie integrate mai bine în toate politicile UE. Astfel, programele UE în domeniu ar trebui să aloce un buget specific promovării contribuției organizațiilor reprezentative ale consumatorilor, prin activități de interes general, pentru a favoriza incluziunea consumatorilor care ajung într-o situație de precaritate economică în urma unor circumstanțe neprevăzute.

2. Introducere

2.1 Durata și amploarea crizei economice și financiare actuale, precum și măsurile adoptate de numeroase guverne ale statelor membre ale Uniunii Europene, au avut efecte colaterale asupra cererii și ofertei de bunuri și servicii din cauza scăderii puterii de cumpărare în cazul majorității consumatorilor, lucru care este pe cale să ducă la o fragmentare socială.

2.2 Reducerile salariale au constrâns cetățenii să-și modifice tiparele de consum, pentru a-și putea adapta bugetul familial la noua putere de cumpărare.

2.3 Pierderea surselor de venituri – chiar în condițiile asistenței acordate uneori de rețelele familiale – și scăderea continuă a valorii acestor venituri au dus la îngroșarea rândurilor consumatorilor cu o situație economică precară și care se confruntă cu riscul excluziunii sociale, în special în ceea ce privește anumite produse, prestații și servicii de bază, această situație putând fi privită ca o formă de slăbiciune conjuncturală.

2.4 Mai mult, trecerea unor grupuri de consumatori în categoria de populație cu o putere mai scăzută de cumpărare, precum și excluderea financiară și șomajul, au restricționat și mai mult accesul la piețele tradiționale de bunuri și servicii, favorizând apariția unor spații și canale alternative de comercializare, care, uneori, pot genera disfuncționalități pe piață.

2.5 Pentru a putea evalua situațiile și a lua decizii în vederea prevenirii excluziunii sociale, se impune utilizarea, în scop statistic, a indicelui multidimensional de sărăcie (IMS) ⁽¹⁾. Acesta analizează, prin intermediul a 10 indicatori (calitatea vieții/bunăstarea socială), mai multe aspecte esențiale, precum educația, sănătatea și nivelul de viață, considerând că o persoană este săracă dacă nu are acces la cel puțin 30 % dintre indicatorii ponderați. În consecință, este important ca statele membre să ia măsuri, astfel încât cetățenii să depășească acest prag.

2.6 În același timp, situația economică fragilă a consumatorilor slăbiți de criză din punct de vedere financiar îi împiedică să dispună de unele dintre mijloacele necesare pentru a avea acces la medii virtuale de comercializare, fapt ce restrânge, la rândul său, un acces mai favorabil la piața de bunuri și servicii. „Decalajul digital” sporește, astfel, „decalajul social”, întrucât consumatorilor le este greu să se protejeze de riscurile care rezultă în urma efectelor crizei economice și a complexității piețelor digitale.

2.7 De asemenea, consumatorii pe care circumstanțe neprevăzute i-au adus într-o situație de vulnerabilitate economică suferă de o lipsă de informare și de protecție a intereselor lor economice în tranzacțiile pe care le realizează în segmente ale pieței în care se regăsesc din ce în ce mai mult.

2.8 În sfârșit, reducerea resurselor publice puse la dispoziția consumatorilor, în cadrul politicilor de ajustare pe care guvernele le aplică în ultimii ani, scade considerabil eficiența activităților privind, îndeosebi, controlul și vigilența pieței. De asemenea, UE a alocat mai puține fonduri Programului multianual privind protecția consumatorilor pentru perioada 2014-2020 ⁽²⁾, așa cum a semnalat CESE ⁽³⁾.

3. Practicile comerciale care ar putea fragiliza protecția consumatorilor ca urmare a apariției crizei economice

3.1 Diversitatea caracteristicilor diferitelor practici comerciale nelociale și impactul lor pe piață asupra consumatorilor celor mai fragilizați (din motive care depind de criza economică) duc la o deteriorare a capacității acestora de a-și satisface cele mai elementare necesități.

3.2 Respectarea standardelor care garantează sănătatea și siguranța consumatorilor și a utilizatorilor nu trebuie să poată fi negociată de către furnizori. Consumatorii și utilizatorii trebuie apărați de orice risc în acest sens și trebuie împiedicată, prin aplicarea principiului precauției (în condițiile prevăzute de Comunicarea Comisiei din 2 februarie 2000), comercializarea acelor produse, bunuri și servicii care pun în pericol integritatea lor fizică sau mentală sau subminează interesele lor economice legitime, fără a aduce atingere obligației generale de siguranță aplicabile oricărui produs destinat consumatorului sau care poate fi utilizat de către consumatori, inclusiv acelor produse utilizate de consumatori în cadrul prestării unui serviciu.

3.3 Necesitățile elementare în materie de alimentație nu numai că nu pot fi satisfăcute corespunzător în situații de vulnerabilitate economică a consumatorilor, dar pot fi chiar serios compromise de o ofertă de produse alimentare a căror valoare nutritivă este scăzută, în schimbul unui preț mai mic.

3.4 Același lucru este valabil în ceea ce privește evaluarea condițiilor de conservare și de vânzare a produselor care, prin natura lor perisabilă, trebuie consumate până la o anumită dată.

3.5 Ar putea apărea chiar și practici comerciale care, pentru a reduce drastic prețurile, propun vânzarea de produse care nu corespund cerințelor de comercializare, această situație putând fi întâlnită și în cazul prestării de servicii. Prin urmare, ar trebui adoptate toate măsurile necesare pentru a preveni, atunci când este cazul, comercializarea de astfel de produse, prin adoptarea unei abordări active și vigilente de către statele membre. Așa cum a arătat CESE ⁽⁴⁾, ar trebui consolidată cooperarea dintre autoritățile naționale competente și Comisie, prin aprobarea revizuirii legislației privind siguranța produselor, care ar trebui să intre imediat în vigoare.

⁽¹⁾ Parametru statistic conceput în 2010 de ONU și de Universitatea Oxford, pentru a măsura tipul și gradul de sărăcie.

⁽²⁾ JO L 84, 20.3.2014, p. 42.

⁽³⁾ JO C 181, 21.6.2012, p. 89.

⁽⁴⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 86.

3.6 În acest sens, trebuie luată în considerare și utilizarea deliberată de termeni și denumiri care induc în eroare consumatorii în ce privește caracteristicile produselor în promoțiile și reducerile comerciale. Același lucru este valabil și pentru publicitatea care induce în eroare, atât în ce privește campaniile de marketing care pretind a avea un scop etic, care încurajează cumpărătorii să achiziționeze fiind atrași emoțional de ideea că sunt „solidari”, cât și în ce privește afirmațiile înșelătoare legate de mediu, a căror veridicitate este greu de dovedit.

3.7 Ar trebui supravegheată, de asemenea, comercializarea de produse cărora li se atribuie denumirea generică de „marcă privată sau proprie”, care nu îndeplinesc exigențele și standardele de comercializare în vigoare.

3.8 În același mod, în sectorul alimentar, este deosebit de îngrijorătoare proliferarea de canale alternative de comercializare, care scapă controlului administrativ, așa cum se întâmplă în cazul „contrafacerilor alimentare”⁽⁵⁾, care constau în fabricarea de produse de bază falsificate, vânzarea ilegală de alimente, reutilizarea de deșeuri alimentare pentru consumul uman etc. Aceleași observații sunt valabile în cazul vânzării de medicamente fără rețetă, dar care sunt comercializate liber (OTC)⁽⁶⁾ și sunt produse fără nicio garanție, constituind imitații ale medicamentului original, autorizat, și generând riscuri grave pentru sănătate.

3.9 Pe de altă parte, anumite produse sunt concepute în mod special astfel încât să prezinte o obsolescență programată, care le scurtează anticipat durata de viață, ceea ce obligă la cumpărarea altora noi, cu încălcarea principiilor de durabilitate și de consum eficient, acest fapt fiind deja remarcat de CESE⁽⁷⁾.

3.10 În general, pentru consumatorii vulnerabili din punct de vedere economic, insecuritatea este generată de o ofertă de produse comercializate în afara circuitelor tradiționale, inclusiv online, și care, adesea, urmărește să segmenteze cererea în rândul acestui grup de populație, prin utilizarea de reclame legate de preț, facilități de plată, reduceri fictive (uneori printr-un „sistem dinamic de prețuri”⁽⁸⁾), care ar trebui interzis în mod explicit), cupoane și bonuri care, deseori, incită în mod clar la cumpărare, profitând de poziția asimetrică a participanților la tranzacția comercială. Adesea, pe paginile internet de comparare a prețurilor nu se indică clar identitatea comerciantului care gestionează pagina web respectivă și/sau dacă comercianții plătesc pentru a-și prezenta produsele sau serviciile.

3.11 Cu toate acestea, trebuie să se țină seama de faptul că o utilizare optimă a potențialului noilor tehnologii oferă și oportunități consumatorilor aflați în precaritate economică, lărgind gama de oferte de produse și promovând concurența între întreprinderi și scăzând astfel costurile de distribuție care nu sunt inerente produsului respectiv.

3.12 În general, practica comercială care implică diminuarea garanțiilor la care consumatorul are dreptul, în schimbul unei reduceri a prețului produsului sau serviciului oferit, implică o mai slabă protecție a drepturilor și intereselor economice ale acestuia. Aceasta are drept consecință o mai mare vulnerabilitate, propice generării de efecte negative, care pot aduce un consumator, ajuns într-o stare de precaritate economică din cauza unor circumstanțe neprevăzute, în situația de a se confrunta cu noi dificultăți.

3.13 De asemenea, trebuie subliniat impactul tot mai mare al efectelor sărăciei energetice asupra sănătății consumatorilor vulnerabili din punct de vedere economic în acele regiuni din Europa ale căror caracteristici climatice au un impact decisiv în acest sens. Din acest motiv, trebuie să se țină seama și de circumstanțele de suspendare a evacuărilor pe timp de iarnă sau de orice alt fel de factori care pot fi avuți în vedere de întreprinderile din sector în situații de risc rezultate în urma întreruperii alimentării cu energie în cazul unor dificultăți de plată intervenite ca urmare a unor circumstanțe economice neprevăzute.

3.14 În general, ar trebui reamintite și practicile prejudiciabile pe care unele întreprinderi le pot exercita și care, adesea, provoacă daune ireparabile pentru bugetele gospodăriilor aflate într-o situație economică dificilă, în special cele desfășurate de anumite case de depuneri și de economii, precum și de produse financiare care nu pun la dispoziție informații veridice și garanții adecvate de contractare (așa cum se întâmplă în cazul creditelor de consum cu dobânzi anuale foarte ridicate). Pentru numeroși consumatori, aceste practici prejudiciabile au dus la o „criză a crizei”, adică la distrugerea perspectivelor lor de viitor, generând situații de supraîndatorare familială sau chiar de insolvență totală.

⁽⁵⁾ Acestea fac obiectul anchetelor desfășurate de Unitatea de combatere a traficului cu produse ilicite a Interpol (operațiunea Opson).

⁽⁶⁾ *Over the counter* (medicament comercializat liber, fără rețetă).

⁽⁷⁾ JO C 67, 6.3.2014, p. 23.

⁽⁸⁾ Instrument de marketing care constă într-un sistem flexibil de stabilire a prețurilor în funcție de cererea și de oferta de la un anumit moment, ceea ce îl face pe consumator să creadă, în mod greșit, că este vorba de o reducere.

3.15 Circumstanțele menționate la punctul anterior pot fi întâlnite și în sectoare mai specifice, cum ar fi criza ipotecară, asigurările insuficiente etc., care se traduc printr-o precaritate crescândă și continuă, greu de suportat pentru consumatorii care se regăsesc într-o astfel de situație. În acest sens, trebuie menționată în special perceperea abuzivă de comisioane, deseori explicabilă prin lipsa de transparență a activității bancare, care nu duce numai la fraudarea conturilor micilor depunători, ci și la înșelarea investitorilor privați în cadrul unor operațiuni de valori în care aceștia sunt atrași chiar de instituțiile financiare sau de către alte entități care țin de acest sector, dar nu dispun de o autorizație de funcționare.

3.16 La nivelul schimburilor transfrontaliere, punerea în aplicare neuniformă a Directivei 2005/29/CE privind practicile comerciale neloiale⁽⁹⁾ implică riscul ca aceasta să nu-și atingă obiectivul, care constă în garantarea unei mai mari securități juridice pentru întreprinderi. O mai bună punere în aplicare ar contribui la îmbunătățirea protecției consumatorilor. Astfel, Comisia va trebui să vegheze acum la aplicarea corectă a directivei în toate statele membre, la acest lucru putând contribui adoptarea rapidă a unor „linii directoare” menite să faciliteze interpretarea ei, din perspectiva obiectivului efectiv al acesteia.

3.17 În ceea ce privește practicile comerciale neloiale, este esențială monitorizarea de către Comisie a aspectelor legate de măsurile pe care statele membre vor trebui să le adopte în cazul nerespectării prevederilor directivei. Ca regulă generală, valoarea sancțiunii care ar trebui aplicată nu trebuie să fie mai mică decât beneficiul obținut prin intermediul unei practici considerate neloială sau înșelătoare. Procedurile, inclusiv cele judiciare, trebuie și ele să fie adecvate și eficiente, astfel încât să permită atingerea obiectivelor directivei.

3.18 Pe viitor, pentru a asigura o mai mare coerență cu legislația Uniunii, vor trebui revizuite, simultan și în coordonare, Directiva privind practicile comerciale neloiale și Directiva privind publicitatea înșelătoare și comparativă, fapt subliniat de CESE⁽¹⁰⁾.

3.19 În definitiv, este vorba despre a împiedica transformarea unei piețe unice într-o piață bipolară, al cărei aspect mai puțin plăcut este vizibil pentru persoanele cele mai defavorizate și nevoiașe. Practicile comerciale trebuie să fie mai riguroase atunci când se adresează consumatorilor celor mai fragili din punct de vedere economic. Trebuie luată în considerare nevoia consumatorilor de a avea acces la produsele, serviciile și aprovizionările de bază, în cantități suficiente și în mod continuu, astfel încât aceștia să ducă un trai decent. Acest drept trebuie protejat de către autoritățile publice competente.

4. Propuneri de acțiune instituțională în vederea combaterii fragilității economice a consumatorilor care a apărut în urma unor circumstanțe neprevăzute

4.1 CESE invită autoritățile competente să adopte măsuri eficiente pentru a garanta un acces sigur la bunurile și serviciile de bază, precum și protecția explicită și efectivă a drepturilor acelor consumatori și utilizatori care, din cauza evoluțiilor economice, au fost loviți din plin de criza economică și financiară. Așa cum CESE a afirmat deja în trecut, obiectivul urmărit constă în evitarea excluziunii sociale a acestora, prin adoptarea de măsuri cum ar fi reglementarea supraîndatorării gospodăriilor⁽¹¹⁾, care urmărește atenuarea presiunii financiare foarte ridicate la care sunt supuse anumite segmente de populație.

4.2 Pe de altă parte, protecția specifică a drepturilor consumatorilor care ajung într-o situație de vulnerabilitate economică în urma unor circumstanțe neprevăzute și, în special, a accesului lor la piața de bunuri și servicii de bază în condiții decente trebuie să constituie o provocare fundamentală pentru politicile europene de protecție a consumatorilor, în termeni de aplicare a legislației în domeniu.

4.3 Diferitele măsuri se pot împărți în patru categorii: preventive, de protecție, de atenuare și de redresare.

4.4 Elaborarea unui plan de acțiune va trebui să aibă în vedere, cel puțin, acțiuni care fac posibile aceste diferite categorii de măsuri de intervenție.

⁽⁹⁾ JO L 149, 11.6.2005, p. 22.

⁽¹⁰⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 61.

⁽¹¹⁾ JO C 311, 12. 9.2014, p. 38.

4.5 În primul rând, suma corespunzătoare sancțiunilor economice impuse celor care au comis infracțiuni în materie de consum ar trebui folosită pentru crearea unui fond, care să fie alocat politicii de protecție a consumatorilor și în special acțiunilor de interes general, prin intermediul instrumentului acțiunilor colective, în beneficiul întregii populații, desfășurate de asociațiile de consumatori, de administrațiile publice și de alte entități care se pot implica în punerea în practică a politicii respective, conform prevederilor din fiecare stat membru.

4.6 În cazul comiterii unor infracțiuni grave care implică un risc pentru sănătatea și siguranța persoanelor sau produc daune efective, vor trebui consolidate competențele de sancționare ale autorităților competente, inclusiv sub aspectul identificării, reținerii și/sau confiscării instrumentelor sau bunurilor utilizate și închiderii întreprinderii, cu respectarea deplină a tuturor garanțiilor oferite de statul de drept.

4.7 Măsurile cu caracter preventiv sunt acelea care pot avea un impact asupra diferiților factori externi care contribuie la sporirea numărului de consumatori vulnerabili din punct de vedere economic din cauza crizei economice, precum și la apariția unor situații și practici care îi pot afecta pe acești consumatori în mod diferit.

4.8 În completarea factorilor externi, trebuie adoptate măsuri menite să consolideze rolul de parteneri economici și sociali al reprezentanților consumatorilor și să îi încurajeze să se implice, printre altele, în proiecte cooperative, de achiziții colective sau de economie colaborativă.

4.9 În mod similar, o măsură elementară cu caracter preventiv ar fi crearea unui Observator care să monitorizeze politicile strategice adoptate în sectoare-cheie, precum cele care privesc serviciile de interes general, audiovizualul, combustibilii, băncile, oligopolurile din domeniul energiei, locuințele etc. și care pot reprezenta un risc față de care consumatorii cei mai fragili sunt și cei mai vulnerabili.

4.10 În definitiv, este vorba despre acțiuni legate de scenariile economice, financiare și de ocupare a forței de muncă, precum și de celelalte scenarii care rezultă în urma impactului negativ pe care îl pot avea noile tehnologii asupra accesului la piața de bunuri și servicii, în cadrul protecției drepturilor consumatorilor și utilizatorilor. Astfel, trebuie avute în vedere activitățile publicitare și de marketing care pot duce la luarea de decizii inadecvate situației consumatorilor sau pot distorsiona criteriile lor de achiziție.

4.11 Măsurile de protecție ar consolida mecanismele de apărare a consumatorilor și utilizatorilor aflați în situație de inferioritate sau subordonare și privesc în special accesul la protecție tehnică și juridică, precum și acordarea de despăgubiri și repararea daunelor, ținând seama de situația specială a consumatorilor care au ajuns într-o situație de precaritate economică în urma unor circumstanțe neprevăzute.

4.12 Trebuie consolidată cooperarea între autoritățile naționale și Comisie și procedat la o revizuire în profunzime a domeniului de aplicare a Regulamentului 2006/2004 privind cooperarea în materie de protecție a consumatorilor, introducând mecanisme de verificare echivalente, armonizând sancțiunile și îmbunătățind eficiența și mecanismele de funcționare a regulamentului. De asemenea, consumatorii trebuie să poată dispune de bunuri și servicii sigure, aceasta presupunând o supraveghere eficientă a piețelor. De aceea, CESE speră că va fi aprobată revizuirea legislației privind siguranța produselor.

4.13 Măsurile de atenuare sunt acele măsuri adresate consumatorilor a căror situație economică a devenit vulnerabilă din cauza crizei economice. Obiectivul acestor măsuri constă în a-i ajuta pe consumatorii respectivi să poată face față consecințelor, pentru a le permite, pe viitor, să-și satisfacă nevoile esențiale în condiții de viață decente.

4.14 Atât în ce privește acest tip de măsuri, cât și măsurile de redresare adoptate de statele membre, este important ca unele dintre ele să țină seama de ajutorul acordat de rețelele de sprijin familiale și sociale, care, la rândul lor, vor trebui să beneficieze de sprijinul instituțional necesar pentru a-și exercita rolul. De asemenea, fondurile structurale ar putea contribui la crearea acestor fonduri de solidaritate, pentru a evita excluziunea socială, îndeplinindu-și astfel obiectivele.

4.15 Printre măsurile de redresare ar trebui să se numere toate măsurile care permit promovarea de alternative de depășire a situației de precaritate economică în condiții de reală viabilitate. În această privință, se propune elaborarea și punerea în aplicare a unui „plan de salvare pentru cetățeni”, care să contribuie la reactivarea economiei gospodăriilor prin restabilirea puterii de cumpărare a consumatorilor, pentru a compensa astfel pierderile și restricțiile suferite în timpul crizei economice, ca echivalent, din punct de vedere al echității, al măsurilor de salvare a băncilor de care au beneficiat entitățile financiare. Astfel, s-ar respecta mai bine prevederile liniilor directoare din 1999 ale Națiunilor Unite pentru protecția consumatorilor, în care, la punctul 5, se afirmă: „Politicile de promovare a consumului durabil ar trebui să țină seama de următoarele obiective: eradicarea sărăciei, satisfacerea nevoilor esențiale ale tuturor membrilor societății și reducerea inegalităților atât la nivel național, cât și între țări”.

4.16 Pe de altă parte, articolul 34 alineatul (3) din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, al cărei obiectiv constă în combaterea excluziunii sociale și a sărăciei, permite Uniunii și statelor membre să stabilească modalități de asigurare a unei existențe demne tuturor celor care nu dispun de resurse suficiente.

4.17 În sfârșit, ar fi interesant să se efectueze studii și cercetări privind factorii de natură să cauzeze și să permită sporirea precarității economice a consumatorilor.

4.18 Printre factorii care pot crea obstacole în calea funcționării pieței interne se numără violența economică exercitată asupra consumatorului la momentul încheierii unui contract, având în vedere situația de dezechilibru și de subordonare în care se găsește acesta. Poziția în care se află acesta îi poate afecta voința și poate constitui un viciu de consimțământ la încheierea contractului. În aceste condiții, consumatorilor li se impun contracte cu care altfel nu ar fi fost de acord sau pe care nu le-ar fi încheiat, ori clauze care conțin obligații disproporționate, pe care nu le-ar fi acceptat de bunăvoie la momentul deciziei.

4.19 CESE ar trebui să ia în considerare acest viciu de consimțământ la momentul încheierii contractului de către consumator, precum și denaturarea concurenței, care generează disfuncționalități pe piața internă. Celelalte instituții ale Uniunii vor trebui să îi acorde atenția cuvenită, adoptând măsurile necesare pentru a împiedica exercitarea unei violențe economice asupra consumatorului la momentul încheierii contractului, în virtutea situației sale de subordonare.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

ANEXĂ

la avizul Comitetului Economic și Social European

Amendamentele următoare, care au întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate, au fost respinse în timpul dezbaterii [art. 54 alineatul (3) din Regulamentul de procedură]:

a) Punctul 1.3

Se modifică după cum urmează:

Pe de altă parte, criza economică a evidențiat o tendință generalizată și constantă de fragilizare progresivă a situației economice a consumatorilor potențiali, care lasă să se întrevadă faptul că acest declin al consumului ar putea continua să se agraveze. Până în prezent, autoritățile publice nu au propus măsuri sistemice menite să prevină și să apere consumatorii de această deteriorare a situației.

Expunere de motive

Trebuie precizat ce anume este fragilizat.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 49

Voturi împotriva: 86

Abțineri: 3

b) Punctul 3.5

Se modifică după cum urmează:

Ar putea apărea chiar și practici comerciale abuzive care, pentru a reduce drastic prețurile, propun vânzarea de produse care nu corespund cerințelor de comercializare, această situație putând fi întâlnită și în cazul prestării de servicii. Prin urmare, ar trebui adoptate toate măsurile necesare pentru a preveni, atunci când este cazul, comercializarea ilegală de astfel de produse, prin adoptarea unei abordări active și vigilențe de către statele membre. Așa cum a arătat CESE ⁽¹⁾, ar trebui consolidată cooperarea dintre autoritățile naționale competente și Comisie, prin aprobarea revizuirii legislației privind siguranța produselor, care ar trebui să intre imediat în vigoare.

Expunere de motive

Comercializarea unor bunuri/servicii care nu îndeplinesc cerințele pentru prezentarea pe piață nu poate avea loc, prin urmare orice încercare de comercializare este ilegală.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 42

Voturi împotriva: 77

Abțineri: 14

Următoarele puncte ale avizului secțiunii au fost modificate în urma adoptării în sesiunea plenară a amendamentelor corespunzătoare, însă au întrunit mai mult de o pătrime din voturile exprimate [cf articolul 54 alineatul (4) din Regulamentul de procedură].

⁽¹⁾ Avizul privind supravegherea pieței – JO C 271, 19.9.2013, p. 86.

c) Punctul 4.9

În definitiv, este vorba despre acțiuni legate de scenariile economice, financiare și de ocupare a forței de muncă, precum și de celelalte scenarii care rezultă în urma impactului negativ pe care îl pot avea noile tehnologii asupra accesului la piața de bunuri și servicii, în cadrul protecției drepturilor consumatorilor și utilizatorilor. Astfel, trebuie avute în vedere activitățile publicitare și de marketing care pot duce la luarea de decizii inadecvate situației consumatorilor sau pot distorsiona criteriile lor de achiziție.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 60

Voturi împotrivă: 58

Abțineri: 9

d) Punctul 4.14 (un nou punct 4.15)

Printre măsurile de redresare ar trebui să se numere toate măsurile care permit promovarea de alternative de depășire a situației de precaritate economică în condiții de reală viabilitate. Astfel, s-ar respecta mai bine prevederile liniilor directoare din 1999 ale Națiunilor Unite pentru protecția consumatorilor, în care, la punctul 5, se afirmă: „Politicele de promovare a consumului durabil ar trebui să țină seama de următoarele obiective: eradicarea sărăciei, satisfacerea nevoilor esențiale ale tuturor membrilor societății și reducerea inegalităților atât la nivel național, cât și între țări”.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 66

Voturi împotrivă: 63

Abțineri: 11

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Femeile în știință”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2015/C 012/02)

Raportor: **dna Indrė VAREIKYTė**

La 22 ianuarie 2014, Comitetul Economic și Social European, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Femeile în știință

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 30 septembrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 169 voturi pentru, 1 vot împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Viitorul Uniunii Europene depinde de știință și inovare, iar Europa are nevoie până în 2020 de încă 1 milion de cercetători pentru a rămâne competitivă pe plan mondial. De asemenea, cercetarea ar putea crea 3,7 milioane de locuri de muncă și ar putea crește PIB-ul anual al UE cu 795 de miliarde EUR până în 2025, dacă se atinge obiectivul de a investi 3 % din PIB-ul UE în cercetare și dezvoltare până în 2020 ⁽¹⁾.

1.2 Promovarea egalității de gen și a șanselor egale pentru femei și bărbați reprezintă un angajament al UE în toate domeniile politicilor sale, inclusiv în cercetare și inovare. Datele disponibile la nivel european indică un dezechilibru evident între femei și bărbați în sectorul de cercetare european ⁽²⁾.

1.3 Echilibrul de gen este esențial pentru buna funcționare a sistemului de cercetare. Pentru a-și realiza obiectivele politice pentru cercetare, statele membre și UE în ansamblu trebuie să utilizeze întreg capitalul uman pe care îl au la dispoziție.

În atenția Comisiei Europene:

1.4 Comitetul îndeamnă Comisia Europeană să propună statelor membre o recomandare care să conțină orientări comune cu privire la o schimbare instituțională care să promoveze egalitatea de gen în universități și instituții de cercetare, așa cum a anunțat în comunicarea privind Spațiul european de cercetare (SEC), din 2012.

1.5 Recomandarea ar trebui să încurajeze statele membre să elimine barierele juridice sau de altă natură din calea recrutării, a rămânerii în organizație și a evoluției profesionale a cercetătorilor-femei; să abordeze chestiunea dezechilibrelor de gen din cadrul proceselor decizionale și să consolideze dimensiunea de gen în programele de cercetare.

1.6 De asemenea, Comitetul solicită Comisiei să continue dezvoltarea și aplicarea programelor de sensibilizare menite să atragă mai multe fete în domeniile STIM (știință, tehnologie, inginerie și matematică) și mai multe femei în domeniul cercetării.

1.7 Ar trebui asigurată o cooperare mai strânsă între direcțiile de resort ale Comisiei (DG Educație și Cultură și DG Cercetare și Inovare).

⁽¹⁾ P. Zagamé, L. Soete, „The cost of a non-innovative Europe” (Costul unei Europe neinovatoare), 2010.

⁽²⁾ O prezentare generală a situației actuale se găsește în partea a doua a documentului.

1.8 Comitetul recomandă în continuare să se colecteze și să se difuzeze date defalcate pe sexe cu privire la cercetare și inovare în cadrul Eurostat.

Recomandări adresate statelor membre:

1.9 Fiecare stat membru ar trebui să urmărească îmbunătățirea propriului cadru juridic și politic pentru egalitatea de gen în cercetare, pe baza recomandărilor din Comunicarea SEC și a programului Orizont 2020.

1.10 Comitetul îndeamnă statele membre să ia măsuri pentru ca bugetul alocat cercetării și dezvoltării să ajungă la 3 % din PIB, nivelul stabilit în Strategia Europa 2020.

1.11 De asemenea, statele membre ar trebui să disponibilizeze fonduri structurale europene și alte mecanisme de finanțare pentru inițiative care privesc schimbările instituționale în conformitate cu Comunicarea SEC.

1.12 Evaluarea, acreditarea și finanțarea instituțiilor și organizațiilor de cercetare ar trebui să fie puse în legătură cu performanțele lor în materie de egalitate de gen.

1.13 Statele membre, împreună cu instituțiile lor de cercetare și de învățământ publice/naționale și partenerii sociali respectivi ar trebui să examineze căile prin care pot asigura echilibrul între viața profesională și cea privată, prin elaborarea și aplicarea unor politici favorabile familiilor atât pentru cercetătorii-bărbați, cât și pentru cercetătorii-femei.

1.14 Statele membre ar trebui să sprijine și să consolideze dialogul între instituțiile de cercetare, întreprinderi și partenerii sociali ai acestora.

Recomandări adresate părților interesate din domeniul cercetării:

1.15 CESE îndeamnă instituțiile de cercetare și universitățile să asigure o reprezentare echilibrată a ambelor sexe în organismele decizionale, în cele de selecție și în alte departamente relevante.

1.16 Acțiunile legate de egalitatea de gen trebuie să fie integrate în procesele de planificare din instituțiile de cercetare și universități, precum și din departamentele acestora.

1.17 Comitetul cere extinderea dialogului cu editurile și cu editorii de publicații științifice, pentru a elimina prejudecățile de gen și a spori prezența cercetătorilor-femei în publicații științifice, editoriale, recenzii și articole de sinteză.

2. Evaluarea situației actuale ⁽³⁾

2.1 În 2005, Consiliul European a stabilit obiectivul ca femeile să ocupe 25 % din posturile de conducere din sectorul public de cercetare. Cu toate acestea, dezechilibrul de gen în procesele decizionale persistă: în 2010, în sectorul învățământului superior, numai 15,5 % dintre conducătorii de instituții și 10 % dintre rectori erau femei.

2.2 Persistă și segregarea orizontală, între diferite sectoare economice și domenii științifice. Ponderele femeilor în rândul cercetătorilor este mai mare în învățământul superior și în sectoarele de stat decât în sectorul întreprinderilor. În UE, ponderea femeilor aflate în categoria profesorilor universitari (gradul A) este cea mai ridicată în domeniul științelor umaniste și sociale (28,4 % și respectiv 19,4 %) și cea mai scăzută în inginerie și tehnologie (7,9 %).

2.3 Cariera universitară a femeilor rămâne marcată și de o segregare verticală considerabilă. În 2010, ponderea studentelor (55 %) și absolventelor (59 %) era mai mare decât cea a studenților, dar numărul bărbaților îl depășește pe cel al femeilor în rândul doctoranzilor și al doctorilor (ponderea femeilor în rândul doctoranzilor este de 49 %, iar în rândul absolvenților de studii doctorale, de 46 %). În plus, femeile reprezintă numai 44 % din personalul universitar de gradul C, 37 % de gradul B și 20 % de gradul A. Subreprezentarea femeilor este și mai evidentă în știință și tehnologie, unde ponderea este următoarea: 33 % din personalul universitar de gradul C, 23 % – de gradul B și numai 11 % – de gradul A ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Sursa datelor statistice din partea a doua: „She Figures 2012: Gender in Research and Innovation”, Comisia Europeană, 2013.

⁽⁴⁾ Gradele A, B și C reprezintă nivelul postului într-o instituție, respectiv nivelurile înalt, mediu și scăzut.

2.4 Atingerea unui echilibru adecvat între viața profesională și cea privată rămâne un element esențial pentru realizarea egalității de gen. Nu există doar un „plafon de sticlă”, ci și un „zid al maternității”, care frânează cariera cercetătorilor-femei, deoarece femeile poartă încă cea mai mare parte din povara îngrijirilor și muncii casnice.

2.5 Printre alte bariere și constrângeri fundamentale cu care se confruntă recrutarea, rămânerea în organizație și avansarea profesională a femeilor în sistemul de cercetare european se numără: o lipsă de democrație și de transparență în procesele de recrutare și de promovare, prejudecățile de gen în evaluarea performanțelor, opacitatea organismelor decizionale și stereotipurile persistente legate de fete/femei în domeniul științific. Instituțiile de cercetare europene încă au nevoie de o substanțială modernizare pentru a putea asigura condițiile structurale de concretizare a șanselor egale pentru femei și bărbați.

3. Avantajele egalității de gen în știință și inovare

3.1 Cercetarea și inovarea sunt principalele forțe motrice ale creșterii economice europene, iar Europa are nevoie de încă 1 milion de cercetători pentru a rămâne competitivă pe plan mondial. Cercetarea și inovarea nu sunt numai condiții prealabile pentru ca UE să devină o societate a cunoașterii, ci au și capacitatea de a crea 3,7 milioane de locuri de muncă și de a crește PIB-ul anual al UE cu 795 de miliarde EUR până în 2025, dacă se atinge obiectivul de a investi 3 % din PIB-ul UE în cercetare și dezvoltare până în 2020 ⁽⁵⁾.

3.2 Echilibrul de gen este esențial pentru buna funcționare a sistemului de cercetare. Pentru a-și realiza obiectivele politice din cercetare, statele membre și UE în ansamblu trebuie să utilizeze întreg capitalul uman pe care îl au la dispoziție, în termeni de talent și resurse. Valorificarea întregului potențial al abilităților, cunoștințelor și calificărilor femeilor va contribui la stimularea competitivității europene și a creșterii economice și a numărului de locuri de muncă, care sunt principalele forțe motrice ale unei economii prospere.

3.3 Pentru ca cercetarea de înaltă calitate să fie relevantă pentru societate, trebuie avute în vedere mai multe soluții diferite. Acest lucru reușește cel mai bine atunci când comunitățile de cercetare sunt diverse și au capacitatea de a coopera intra- și interdisciplinar. Cercetarea și învățământul fac parte integrantă din elaborarea politicilor și din administrația publică și aduc simț critic, diversitate și deschidere în dezbaterile publice ⁽⁶⁾.

3.4 Angajarea unui număr mai mare de femei în sectorul cercetării va spori resursele de cunoaștere, va îmbunătăți calitatea producției de cunoștințe și va consolida vigoarea și competitivitatea acestui sector. Studiile sugerează că grupurile de cercetare eterogene sunt mai puternice și mai inovatoare decât cele omogene ⁽⁷⁾ și că diversitatea echipelor din punctul de vedere al capitalului social și de cunoaștere este importantă pentru a genera idei noi ⁽⁸⁾. De asemenea, inovațiile legate de gen în știință, medicină, inginerie și mediu folosesc analizele privind sexele și genurile ca pe o resursă care stimulează apariția de noi idei, noi servicii și noi tehnologii ⁽⁹⁾.

3.5 O comparație între indicatorii de gen din statele membre arată că țările cu scoruri mari ale indicelui egalității de gen (GEI) au tendința de a investi mai mult în cercetare-dezvoltare și obțin rezultate mai bune în inovare.

3.6 Integrarea unei analize de gen în conținutul de cercetare-inovare este o măsură prin care se asigură luarea în considerare în mod corespunzător a necesităților, comportamentelor și atitudinilor femeilor și bărbaților din acest sector. Studiile arată că integrarea analizelor de gen sporește relevanța și calitatea cercetării și inovării. De asemenea, analiza adaugă valoare societății și întreprinderilor, ajutând cercetarea să răspundă cererii unui corp de utilizatori larg și divers și creând procese de inovare mai incluzive, așa cum o demonstrează proiectul „Inovarea prin gen” ⁽¹⁰⁾.

4. Acțiuni strategice la nivel european

4.1 Comitetul îndeamnă Comisia Europeană să propună statelor membre o recomandare care să conțină orientări comune cu privire la o schimbare instituțională care să promoveze egalitatea de gen în universități și instituții de cercetare, așa cum a anunțat în comunicarea privind Spațiul european de cercetare (SEC), din 2012. Recomandarea ar trebui să încurajeze statele membre să elimine barierele juridice sau de altă natură din calea recrutării, a rămânerii în organizație și a evoluției profesionale a cercetătorilor-femei; să abordeze chestiunea dezechilibrelor de gen din cadrul proceselor decizionale și să consolideze dimensiunea de gen în programele de cercetare. Recomandarea ar trebui să includă și o listă cuprinzătoare a celor mai bune exemple de eficiență din statele care fac parte din Spațiul european de cercetare (SEC).

⁽⁵⁾ P. Zagamé, L. Soete, „The cost of a non-innovative Europe” (Costul unei Europe neinovatoare), 2010.

⁽⁶⁾ Women in science (Femeile în știință), Norvegia, 2010.

⁽⁷⁾ Campbell LG, Mehtani S, Dozier ME, Rinehart J, „Gender-Heterogeneous Working Groups Produce Higher Quality Science”, 2013. (Grupurile de lucru care includ și bărbați, și femei au rezultate științifice de o calitate mai bună)

⁽⁸⁾ <http://www.genderinscience.org.uk/index.php/consensus-seminars/recommendations-report>

⁽⁹⁾ Raportul grupului de experți privind „Inovarea prin gen”, Comisia Europeană, 2013.

⁽¹⁰⁾ Raportul grupului de experți privind „Inovarea prin gen”, Comisia Europeană, 2013.

4.2 De asemenea, Comitetul solicită Comisiei să continue dezvoltarea și aplicarea programelor de sensibilizare menite să atragă mai multe fete în domeniile STIM (știință, tehnologie, inginerie și matematică) și mai multe femei în domeniul cercetării, precum și dezvoltarea și aplicarea programelor speciale de orientare și asistență în carieră. În această privință, ar trebui asigurată o cooperare mai strânsă între direcțiile relevante ale Comisiei (DG Educație și Cultură și DG Cercetare și Inovare). O astfel de cooperare ar îmbunătăți rezultatele eforturilor comune în materie de egalitate de gen, cercetare și învățământ în ansamblu.

4.3 Comisia ar trebui să asigure echilibrul de gen în programele de mobilitate din învățământ și cercetare.

4.4 Comitetul recomandă în continuare să se colecteze și să se difuzeze date defalcate pe sexe cu privire la cercetare și inovare în cadrul Eurostat, pentru a se obține indicatori mai fiabili și mai comparabili și a uniformiza procesele de colectare și monitorizare a datelor, ceea ce ar ajuta la elaborarea strategiei post-2015 pentru egalitate între femei și bărbați.

5. Acțiuni naționale și instituționale

5.1 CESE îndeamnă statele membre să-și alinieze politicile naționale privind egalitatea de gen în cercetare și inovare la deciziile luate la nivelul UE privind Spațiul european de cercetare și programul Orizont 2020.

5.2 Comitetul îndeamnă statele membre să ia măsuri pentru ca bugetul alocat cercetării și dezvoltării să ajungă la 3 % din PIB, nivelul stabilit în Strategia Europa 2020. În prezent, cheltuielile medii pentru cercetare-dezvoltare din UE-28 ating 2,07 % ⁽¹¹⁾, ceea ce încetinește creșterea economică și crearea de locuri de muncă și împiedică instituțiile de cercetare să-și valorifice pe deplin rezerva de talente.

5.3 Statele membre ar trebui să elaboreze și să implementeze programe de sensibilizare concepute în mod specific pentru a atrage mai multe fete în domeniile STIM și mai multe femei în sectorul cercetării, începând prin promovarea acestor materii în școli.

5.4 CESE consideră că una dintre cele mai eficiente măsuri de îmbunătățire a echilibrului de gen în învățământ și cercetare constă în asigurarea unor stimulente financiare instituțiilor din domeniu care demonstrează progrese sensibile în asigurarea echilibrului de gen. În cazul instituțiilor și organizațiilor de cercetare, statele membre ar trebui să pună evaluarea, acreditarea și finanțarea în legătură cu performanțele în materie de egalitate de gen.

5.5 Pentru a asigura o bază solidă atât de necesarei schimbări structurale din instituțiile și organizațiile de cercetare ale Europei, statele membre și respectivele instituții ar trebui să elaboreze o metodologie de monitorizare și evaluare a eficienței acțiunilor în materie de egalitate de gen.

5.6 Statele membre, împreună cu instituțiile lor de cercetare și învățământ și partenerii sociali respectivi ar trebui să examineze căile prin care pot asigura echilibrul între viața profesională și cea privată, elaborând și aplicând politici favorabile familiilor atât pentru cercetătorii-bărbați, cât și pentru cercetătorii-femei, cum ar fi facilități pentru îngrijirea copiilor, posibilități de muncă de la distanță, munca cu fracțiune de normă etc.

5.7 CESE îndeamnă instituțiile de cercetare să asigure o reprezentare echilibrată a genurilor în organismele decizionale, în cele de selecție și în alte organisme relevante.

5.8 Acțiunile legate de egalitatea de gen trebuie să fie integrate în procesele de planificare din instituțiile de cercetare și universități, precum și din departamentele acestora. La toate nivelurile trebuie elaborate planuri de acțiune, cu rapoarte anuale privind cifrele planificate, măsurile luate și rezultatele. Departamentele trebuie să fie implicate activ în proces și să li se încredințeze responsabilitatea de a decide asupra propriilor obiective și măsuri. Femeile ar trebui să ia și ele parte la această planificare, pentru a se asigura că cercetătorii-femei și domeniile lor de interes sunt luate în considerare.

⁽¹¹⁾ EUROSTAT, 2012.

5.9 Știința și inovarea sunt foarte profitabile pentru întreprinderi. Prin urmare, statele membre ar trebui să sprijine și să consolideze dialogul dintre instituțiile de cercetare, întreprinderi și partenerii sociali ai acestora. Un astfel de dialog ar conduce către dezvoltarea cercetării aplicative și ar ajuta instituțiile de cercetare să-și diversifice resursele bugetare.

5.10 Comitetul cere extinderea dialogului cu editurile și cu editorii de publicații științifice, pentru a elimina prejudecățile de gen și a spori contribuțiile cercetătorilor-femei la publicații științifice, editoriale, recenzii și articole de sinteză.

5.11 Ar trebui asigurat și dialogul între cercetători din generații diferite, consolidând astfel cooperarea în cercetare și oferind oportunități de învățare informală tinerilor cercetători.

5.12 Persoanele în funcții de conducere exercită o influență majoră asupra activității de cercetare și joacă un rol vital în dezvoltarea calității acesteia. Femeile, ca și bărbații, trebuie să poată urma formarea necesară pentru a avea acces la funcțiile de nivel înalt. Conducătorii trebuie să beneficieze de formare pe teme legate de egalitatea de gen în sectorul cercetării, care este un domeniu de expertiză distinct.

5.13 Comitetul sprijină sistemele de premiere naționale și internaționale, cum ar fi UNESCO-L'Oréal „For Women in Science”⁽¹²⁾, „Athena Swan”⁽¹³⁾ și alte inițiative, deoarece aceste nu doar încurajează femeile să se angajeze în activități științifice și instituțiile să implementeze schimbări structurale, ci devin și un instrument foarte eficient de comunicare pentru a promova egalitatea de gen.

6. Exemple privind politica de personal și măsurile organizatorice

6.1 Una din măsurile aplicate în vederea promovării egalității de gen a fost acțiunea pozitivă moderată, astfel cum se prevede în Tratatul privind funcționarea UE și în limitele stabilite de jurisprudența Curții de Justiție a UE. O astfel de acțiune permite acordarea de prioritate candidaților care aparțin sexului cu mai puțin de 40 % pondere între angajații aceleiași categorii de posturi, dacă există mai mulți candidați care au aproximativ aceleași calificări.

6.2 Instituțiile de cercetare și universitățile au două posibilități diferite de a contracara un posibil dezechilibru de gen atunci când recrutează personal. Prima este stabilirea unor orientări prin care să se asigure că procedurile de numire sunt supravegheate de consiliile de conducere ale facultăților, de ombudsmanul pentru egalitatea de gen sau de alt organism responsabil. A doua abordare este de a se solicita facultăților să raporteze datele privind recrutarea de personal astfel încât să se poată crea statistici defalcate pe sexe pentru candidații la un loc de muncă, persoanele selectate pe lista scurtă și persoanele angajate. Este important să se contracareze lipsa de formalitate în practicile de angajare, deoarece această tendință acționează în favoarea bărbaților. Aici sunt cuprinse „invitațiile neoficiale” de a candida pentru un post, conceperea anunțurilor de recrutare pe măsură pentru a corespunde mai bine calificărilor și experienței bărbaților.

6.3 Pot fi create programe specifice și centre de zi pentru îngrijirea copiilor. Acestea pot fi utilizate în anunțurile de recrutare, pentru a atrage candidați. Un alt mod eficient de a atrage candidați de ambele sexe este oferirea opțiunii de a adăuga o perioadă de bursă după încheierea concediului parental.

6.4 Mai multe țări europene au stabilit baze de date separate pentru cercetătorii și experții de sex feminin. Acestea sunt deosebit de utile atunci când se caută un anume om de știință sau un cercetător cu competențe specifice pentru o echipă de cercetare sau o instituție în care femeile sunt subreprezentate.

6.5 Ar trebui promovată o alocare bugetară sensibilă la tema genurilor, pentru a se asigura un mod de evaluare a bugetelor și o distribuție a resurselor care să țină seama de acest subiect. Aceasta implică incorporarea unei perspective de gen la toate nivelurile procesului bugetar, ceea ce creează posibilitatea de a monitoriza și de a evalua egalitatea și de a interveni cu măsuri specifice, după caz.

6.6 Ar putea fi alocate fonduri speciale la nivel național și/sau instituțional anume pentru a asigura sprijin financiar cercetătorilor-femei în disciplinele în care femeile sunt subreprezentate. De asemenea, instituțiile și/sau departamentele proactive în materie de promovare a egalității de gen și care au rezultate bune pot fi recompensate prin diverse programe de stimulare.

⁽¹²⁾ http://www.loreal.com/Foundation/Article.aspx?topcode=Foundation_AccessibleScience_WomenExcellence

⁽¹³⁾ <http://www.athenaswan.org.uk>

6.7 Echilibrul de gen în catedre și comitete ar putea fi îmbunătățit prin încurajarea departamentelor să invite cercetători-femei din țări terțe ca profesori invitați și ca membri ai comitetelor.

6.8 Angajatorii ar trebui să evite să solicite un grad înalt de specializare în anunțurile de recrutare pentru cercetători și cercetătorii postdoctorali, pentru a atrage un număr mai mare de candidați și a evita filtrarea lor într-un stadiu prea timpuriu.

6.9 Toate comitetele de recrutare ar trebui să includă femei și să fie echilibrate din perspectiva genului. Acest lucru poate contribui la depunerea de candidaturi de către femei și la acceptarea lor.

6.10 Sensibilitatea la aspectele de gen și cunoașterea problemei egalității de gen sunt teme care ar trebui incluse în programele de formare destinate managerilor. Competențele în egalitatea de gen pot constitui un criteriu la angajarea pe un post de conducere vacant și poate face parte din criteriile de evaluare a managerilor ⁽¹⁴⁾.

6.11 Este esențial ca egalitatea de gen să fie monitorizată prin indicatori corespunzători privind resursele umane și alocarea resurselor financiare. Colectarea datelor care stau la baza calculării indicatorilor ar trebui deci să respecte întotdeauna defalcarea pe sexe.

6.12 Grupurile de cercetare au un efect stimulator asupra mediului de cercetare. Studiile au arătat că grupurile de cercetare care cuprind persoane cu pregătire diferită au mai multe șanse să aibă o perspectivă de cercetare mai largă în activitatea lor. De asemenea, studiile arată că prin crearea unor grupuri de cercetare mixte se creează condiții mai bune de creativitate și inovare și se mărește frecvența publicării de articole științifice ⁽¹⁵⁾.

6.13 Pachetele financiare pentru demarare (constând din fonduri pentru derularea de proiecte, achiziția de echipamente și remunerarea asistenților de cercetare) pot să ajute femeile recent angajate să-și consolideze poziția de cercetător. Experiența arată că femeile nu negociază condiții de cercetare la fel de bune ca bărbații. Pachetele salariale pentru demarare reprezintă o încercare de a remedia situația și ar trebui luate în considerare cu atenție.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽¹⁴⁾ IDAS – un program național de dezvoltare profesională a managerilor, care urmărește să crească numărul femeilor care ocupă posturi universitare de rang înalt în universitățile suedeze și în colegiile universitare.

⁽¹⁵⁾ „The Scientist”, 7 noiembrie 2005 și „Science”, Vol. 309, 2005.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Dezvoltarea serviciilor pentru familie în vederea creșterii ratei de ocupare a forței de muncă și a promovării egalității de gen la locul de muncă”

(aviz din proprie inițiativă)

(2015/C 012/03)

Raportor: **dna Béatrice OUI**

La 26 februarie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Dezvoltarea serviciilor pentru familie în vederea creșterii ratei de ocupare a forței de muncă și a promovării egalității de gen la locul de muncă”.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 30 septembrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 16 octombrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 141 de voturi pentru, 17 voturi împotriva și 16 abțineri.

1. Recomandări

1.1 În atenția Uniunii Europene:

- Promovarea schimburilor de bune practici, îmbunătățirea informațiilor de natură statistică.
- Stabilirea unui ansamblu de recomandări pentru partenerii sociali, pe baza unei comparații neutre din punctul de vedere al genului între locurile de muncă.
- Instituirea unui premiu pentru inovare în materie de antreprenariat în domeniul serviciilor pentru familie.
- Promovarea inovării sociale în dezvoltarea serviciilor pentru familie, oricare ar fi forma acestor servicii.

1.2 Recomandări adresate statelor membre:

- Ratificarea Convenției 189 a OIM.
- Legalizarea muncii la negru prin ajutoare fiscale și sisteme simple de efectuare a declarațiilor pentru ca serviciile destinate familiilor să constituie locuri de muncă, la fel ca oricare altele.
- Combaterea stereotipurilor pentru ca activitățile de îngrijire și de menaj să devină mixte.
- Stabilirea unui cadru general pentru a încuraja crearea și dezvoltarea unui sector profesionalizat al serviciilor pentru familie, în acord cu particularitățile și practicile culturale ale fiecărui stat membru.
- Eliminarea barierelor juridice care contribuie în prezent la reducerea semnificativă a angajării declarate de către familii.

1.3 Recomandări adresate partenerilor sociali:

- Omologarea de diplome și certificate de calificare care să includă validarea experienței dobândite pe durata ocupării unui loc de muncă la domiciliul diferitelor familii.

- Negocierea unor convenții colective și grile de clasificare a locurilor de muncă în vederea integrării tuturor competențelor, inclusiv a celor psihologice și relaționale.

1.3.1 Recomandări adresate antreprenorilor:

- Crearea de întreprinderi și cooperative care să propună servicii familiilor și statutul de salariat lucrătorilor.

1.3.2 Recomandări adresate sindicatelor, patronatelor și comitetelor de întreprindere:

- Promovarea imaginii serviciilor pentru familie și punerea în valoare a locurilor de muncă din acest sector.
- Promovarea acțiunilor de formare a persoanelor care lucrează în acest domeniu și certificarea competențelor dobândite.
- Crearea și implementarea unor structuri care să grupeze și să organizeze serviciile pentru familie, ținându-se seama de tradițiile și diferențele dintre țări.
- Organizarea reprezentării lucrătorilor casnici și a angajatorilor.
- În cadrul măsurilor de încurajare a egalității profesionale, revendicarea unor servicii care să creeze locuri de muncă și negocierea unei participări financiare a întreprinderilor la promovarea concilierii dintre viața profesională și cea de familie pentru toți.

2. Context

2.1 Prezentul aviz nu are în vedere decât serviciile și locurile de muncă oferite în spațiul privat al domiciliului familial, și nu toate categoriile de servicii (creșe, aziluri de bătrâni, cantine școlare, centre de supraveghere a copiilor după școală etc.). Dezvoltarea și profesionalizarea muncii casnice sunt de o importanță strategică pentru asigurarea egalității profesionale, dat fiind că cele care exersează aceste activități sunt femeile, așa cum tot femeile sunt cele care au nevoie de servicii de supraveghere a copiilor, de asistență pentru persoanele în vârstă și de întreținere a locuinței pentru a ajunge la egalitate cu bărbații în carieră. Aceste servicii sunt benefice pentru indivizi și pentru societate, în ansamblu. Ele creează noi locuri de muncă, răspund nevoilor unei societăți în proces de îmbătrânire, facilitează concilierea vieții private cu cea profesională. Aceste servicii îmbunătățesc calitatea vieții, contribuie la creșterea gradului de incluziune socială și încurajează menținerea la domiciliu a persoanelor în vârstă.

2.2 În ceea ce privește serviciile pentru familie, trebuie să se facă distincția între trei domenii diferite: întreținerea locuinței, îngrijirea copiilor și îngrijirea persoanelor bolnave, a celor cu handicap grav și a celor în vârstă. Diferențierea acestor domenii este utilă în măsura în care competențele și calificările necesare diferă în parte, deși există deseori o legătură între ele, și, în plus, în funcție de fiecare țară, diferă și structurile instituționale și organizaționale pentru diversele domenii sau servicii, condiția, statutul și modul cum sunt percepute persoanele care prestează aceste servicii fiind, pe cale de consecință, de asemenea, diferite.

2.3 Trebuie observat că o parte importantă a asistenței pentru familii revine în prezent lucrătorilor nedeclarați, această situație fiind în detrimentul lor, dar și al familiilor și statului.

2.4 Pentru a dezvolta serviciile pentru familie, trebuie depuse eforturi pentru revalorizarea lor și trebuie diminuată ponderea tradițiilor conform cărora aceste activități – care încă sunt realizate gratuit în gospodărie de către femei – sunt considerate ca necesitând mână de lucru slab calificată.

2.5 Scoaterea din umbră, profesionalizarea acestor activități, transformarea lor în adevărate meserii – cu contract de muncă, acțiuni de formare, protecție socială, avansare în carieră, drepturi egale cu cele ale altor salariați – constituie condițiile necesare dezvoltării lor.

2.6 CESE a formulat deja recomandări pertinente privind dezvoltarea sectorului serviciilor personale⁽¹⁾, profesionalizarea lucrătorilor casnici⁽²⁾, combaterea economiei subterane și a muncii nedeclarate⁽³⁾ și impactul investițiilor sociale⁽⁴⁾, aspecte pe care prezentul aviz nu va face decât să le menționeze.

⁽¹⁾ JO C 44, 15.2.2013, p. 16-22.

⁽²⁾ JO C 21/39, 21.1.2011.

⁽³⁾ JO C 177, 11.06.2014, p. 9.

⁽⁴⁾ JO C 226, 16.7.2014, p. 21-2.

2.7 Strategia UE 2020 stabilește ca obiectiv o rată de ocupare a forței de muncă de 75 % pentru bărbații și femeile cu vârsta cuprinsă între 25 și 65 de ani. Evoluția ratei de ocupare a forței de muncă în rândul femeilor este împiedicată, printre altele, de chestiunea responsabilităților familiale. Obiectivul egalității profesionale se ciocnește de implicarea redusă a bărbaților în aceste responsabilități familiale. Strategia întâmpină piedici din cauza măsurilor de austeritate care prevăd reducerea cheltuielilor publice pentru serviciile de îngrijire – un sector în care sunt angajate în mare parte femei – și care determină creșterea responsabilităților de îngrijire în cadrul familiei. Această reducere a ofertei în materie de infrastructuri destinate îngrijirii medicale în multe state membre și inegalitățile dintre femei și bărbați cu privire la distribuirea sarcinilor gospodărești și casnice neplătite împiedică realizarea obiectivului egalității profesionale.

2.8 Inegalitățile profesionale dintre femei și bărbați se traduc prin diferențe salariale și prin concentrarea femeilor în anumite sectoare profesionale (lipsa mixității la nivelul ocupării forței de muncă) și a bărbaților în alte sectoare. Dezvoltarea serviciilor pentru familie ar permite creșterea ratei ocupării unui loc de muncă cu normă întreagă în rândul femeilor, accesul la formare profesională și înaintarea mai rapidă în carieră, atât pentru femeile care prestează aceste servicii, cât și pentru cele care beneficiază de ele.

2.9 Crearea, în cadrul serviciilor la domiciliu pentru familii, a unor locuri de muncă ale căror niveluri de calificare și competențe să fie recunoscute prin salarii mai ridicate și un nivel mai redus de precaritate ar permite atragerea bărbaților către aceste profesii. Trebuie luate măsuri și în ceea ce privește educația copiilor, astfel încât aceștia să nu mai perceapă aceste sarcini ca fiind destinate femeilor.

2.10 Dezvoltarea acestor servicii poate permite crearea de milioane de locuri de muncă. Dacă fiecare familie ar externaliza pe săptămână o oră de muncă casnică, s-ar putea crea 5,5 milioane de locuri de muncă⁽⁵⁾. Se deschide astfel un teren pentru inovare socială și tehnologică, cu atât mai mult cu cât cresc și nevoile odată cu îmbătrânirea populației și reducerea serviciilor sociale pentru familii. În acest sens, este crucial să se pună accentul pe libertatea de alegere a gospodăriilor pentru găsirea căilor adecvate de a răspunde acestor nevoi în schimbare ale familiilor.

3. Dezvoltarea serviciilor la domiciliu pentru concilierea vieții profesionale cu cea familială

3.1 Orice familie are de întreținut o locuință, de spălat rufe, de pregătit mâncare, de supravegheat copii, părinți în vârstă sau de ajutat persoane bolnave. Deseori, femeia trebuie să lucreze cu fracțiune de normă pentru a-și asuma aceste sarcini, în detrimentul meseriei pentru care s-a pregătit sau al timpului dedicat formării.

3.2 Însă recursul la astfel de servicii nu este un demers spontan deoarece nu este ușor să aduci pe cineva în casă și, mai ales, pentru că aceste servicii sunt prea costisitoare.

3.3 Aceste servicii pentru familie sunt și în prezent deseori efectuate de femei a căror muncă este prost plătită și adesea nedeclarată și care nu au siguranța locului lor de muncă, în special de imigrante, unele dintre ele lucrând ilegal. Numărul ridicat al femeilor cu meserii legate de curățenie, acordarea de îngrijiri sau educație accentuează stereotipurile de gen înrădăcinate, ceea ce creează bariere pentru unii bărbați, duce la inegalitate între femei și bărbați și subminează eforturile depuse pentru eliminarea diferențelor de remunerare dintre femei și bărbați. Acest număr ridicat contribuie la percepția muncii efectuate de femei ca fiind de categorie inferioară.

3.4 Lucrătorul casnic este persoana a cărei activitate se desfășoară la domiciliul privat. OIM denumeste lucrătorii din sector „lucrători casnici” (*travailleurs domestiques*, în limba franceză), dar în anumite state membre cuvântul „casnic” are o conotație negativă. Din cauza faptului că se folosesc mulți termeni care desemnează acest tip de activitate⁽⁶⁾: servicii destinate familiilor, servicii destinate persoanelor, ajutor la domiciliu, îngrijitoare pentru bolnavi, îngrijitoare pentru copii, menajere, „femei care fac curat”... etc., statisticile nu sunt ușor de întocmit.

3.5 OIM estimează la 5 milioane numărul lucrătorilor casnici din Uniunea Europeană, dar se pare că acesta este mai ridicat, având în vedere că numai în Franța, unde ajutoarele fiscale au permis legalizarea muncii la negru și deci contabilizarea acestor locuri de muncă, este vorba în prezent de 2 milioane de persoane. În cadrul acestor locuri de muncă se prestează cu precădere servicii plătite direct lucrătorului casnic de către familia sau persoana beneficiară (60-70 % din sector), fără a se recurge la vreun intermediar.

⁽⁵⁾ Document de lucru al serviciilor Comisiei Europene privind exploatarea potențialului ocupării forței de muncă în sectorul serviciilor destinate persoanelor și gospodăriilor [SWD(2012)95 din 18.4.2012, pagina 14].

⁽⁶⁾ Servitori locuiau la angajatorii lor. Această formulă se practică încă în unele familii înstărite sau în ambasade, dar, în cele mai multe cazuri, în prezent, lucrătorii casnici nu lucrează decât câteva ore pe săptămână la fiecare angajator sau client.

4. Obstacolele care împiedică dezvoltarea acestor locuri de muncă

4.1 Locuri de muncă desconsiderate

4.1.1 Trebuie observat că, referitor la locurile de muncă respective, în special la cele din domeniul întreținerii locuinței, încă se consideră deseori că nu necesită cunoștințe și competențe speciale. De asemenea, sunt privite ca locuri de muncă de tranziție (de exemplu, *au pair*) și nu sunt considerate a fi o opțiune de carieră.

4.1.2 În majoritatea cazurilor, familiile nu cer nicio diplomă sau certificat și își încredințează copiii, părinții în vârstă, cheia de la casă unor persoane cu privire la care nu au certitudinea că sunt demne de încredere. Pentru a intra într-o casă și a te adapta la cerințele familiei este nevoie de un ansamblu de competențe psihologice și tehnice subestimate, care nu sunt neapărat bine definite.

4.1.3 Dat fiind că societatea consideră aceste sarcini degradante, ele sunt realizate de femeii migrante, care își lasă acasă propriii copii și părinți în vârstă pentru a veni să se ocupe de cei ai altora, din țările bogate, în timp ce Uniunea Europeană este subminată de șomaj. Acești lucrători au deseori o imagine negativă despre ei înșiși, întrucât nu ei au ales aceste locuri de muncă, considerate devalorizante. În prezent, deseori, femeile imigrante sunt supracalificate, dar sunt orientate către unul din puținele sectoare în care migrații au posibilitatea de a lucra și în care, de cele mai multe ori, drepturile lor ca lucrători nu sunt nici garantate, nici respectate. Această irosire a inteligenței reprezintă un motiv serios de îngrijorare nu numai pentru femeia migrantă, ci și pentru societatea în care lucrează.

4.2 Locuri de muncă prost plătite, precare, fără o protecție corespunzătoare

4.2.1 Forța de muncă din sectorul serviciilor pentru familie – calificată, dar și supracalificată – este angajată de către particulari, care nu pot să plătească salarii mari dacă statul membru respectiv nu poate acorda ajutoare fiscale pentru acest sector.

4.2.2 Munca la o familie-angajator poate fi precară din cauza schimbărilor care au loc în mediul familial. În special, dacă familiile nu au nevoie decât de câteva ore pe săptămână, lucrătorii casnici trebuie să adune mai mulți angajatori pentru a trăi și să găsească în permanență noi angajatori pentru a-i înlocui pe cei care nu mai au nevoie de servicii.

4.2.3 Până de curând, serviciile pentru familie prestate la domiciliu nu erau incluse în convențiile internaționale ale muncii ale OIM. Acest lucru s-a schimbat odată cu Convenția 189, adoptată în 2012, dar care nu este ratificată decât de două state europene ⁽⁷⁾.

4.2.4 Pentru că sunt dispersați la domiciliile angajatorilor, lucrătorii casnici sunt greu de reunit în sindicate. Mulți dintre ei nici nu sunt dornici să se înscrie într-un sindicat. Cerințele și interesele lor ar fi însă mai bine recunoscute dacă ar fi susținute și apărate de sindicate puternice, care să-i reprezinte. Le este greu să înfrunte singuri familiile-angajator pentru a-și apăra drepturile. Această situație este și mai gravă când lucrătorii nu cunosc bine limba, sunt victime ale traficului de persoane și nu au acces la actele lor legale.

4.2.5 Există din ce în ce mai multe exemple de planuri de structurare a acestui sector în statele membre ale UE, care înaintază cu viteze diferite și urmăresc obiective diferite. Ele permit promovarea și dezvoltarea unui sector economic distinct, precum și negocierea unor acorduri colective adaptate serviciilor pentru familie. Când se negociază ori se renegociază acorduri colective, trebuie să se acorde atenție luării în considerare a complexității calificărilor și a dimensiunii relațiilor umane.

4.2.6 Atunci când se iau măsuri de sporire a gradului de profesionalizare a sectorului serviciilor personale, este important să se țină seama de diferitele tipuri de angajatori din acest sector (intermediari sau particulari), pentru a evita orice confuzie privind statutul sau responsabilitățile.

4.2.7 Au fost aduse în fața instanței cazuri de sclavie modernă, căci există un astfel de trafic în sectorul lucrătoarelor casnice. Astfel, femeile migrante sunt expuse riscului de exploatare prin muncă și de exploatare sexuală. Aceasta contribuie la imaginea negativă a sectorului.

⁽⁷⁾ Italia a ratificat Convenția 189 în ianuarie 2013, iar Germania, în septembrie 2013. Consiliul European a autorizat statele membre să ratifice convenția în ianuarie 2014.

5. Crearea de locuri de muncă decente și de servicii de calitate

5.1 Trebuie acționat asupra costurilor: trebuie desființată munca la negru, trebuie instituite diferite formule de finanțare

5.1.1 Pentru a se trece de la situația actuală (multă muncă la negru, mai mulți angajatori pentru o singură persoană) la adevărate locuri de muncă, cu competențe evaluate în același mod ca și în cazul altor profesii, trebuie asigurată o mai bună recunoaștere și punere în valoare a acestor servicii, precum și, printre altele, o salarizare corectă, menținându-se totodată posibilitatea ca aceste servicii să fie accesibile tuturor. Aceste două condiții nu pot fi îndeplinite decât prin combinarea mai multor surse de finanțare: ajutoare fiscale, cecuri parțial subvenționate (cum este deja cazul tichetelor de masă), prestații de asigurări sociale și contribuția utilizatorului. Ajutoarele fiscale acordate persoanelor particulare și-au dovedit eficacitatea la renovarea locuințelor în Suedia prin crearea de locuri de muncă în sectorul construcțiilor. În Franța, munca casnică a ieșit din zona economiei subterane în momentul în care au fost instituite ajutoare fiscale. În plus, a fost instituit sistemul de cecuri pentru servicii (*chèque-emploi service*), care a permis simplificarea demersurilor administrative. Ulterior, apariția internetului a completat acest sistem, evitându-se astfel formularele pe suport de hârtie.

5.1.2 Singura cale de profesionalizare a muncii din acest sector și de sporire a calității serviciilor oferite este cumularea finanțării din surse publice (ajutoare fiscale), sociale (alocații familiale, ajutoare pentru întreprinderi, case de ajutor reciproc și asigurări de sănătate, comitete de întreprindere etc.) și private (plata serviciilor de către persoane particulare). În cadrul planurilor de restabilire a egalității între femei și bărbați și al măsurilor de reconciliere a vieții de familie și a celei profesionale, întreprinderile pot participa la finanțarea serviciilor pentru familie de care beneficiază angajații lor. Unele fac deja acest lucru. Aceste bune practici ar trebui centralizate și difuzate de către Comisia Europeană, de exemplu pentru a încuraja crearea unui sistem de cecuri prefinanțate, care ar putea fi introdus în toate statele membre.

5.2 Măsuri de combatere a precarității: crearea de noi întreprinderi, dezvoltarea dialogului social în acest sector, în funcție de specificitățile și practicile culturale din fiecare stat membru.

5.2.1 Având în vedere nevoile din ce în ce mai mari ale familiilor în materie de servicii la domiciliu, trebuie consolidate și stabilizate atât libertatea de alegere a gospodăriilor între diferitele formule existente în statele membre, cât și natura complementară a acestor servicii, în vederea creării unui nou model, capabil să promoveze inovarea socială în Europa.

Precaritatea ocupării forței de muncă din acest sector poate fi combătută doar punând accentul pe două aspecte principale: în primul rând, pe necesitatea de a profesionaliza locurile de muncă, pentru a spori calitatea serviciilor oferite, și de a asigura dezvoltarea profesională efectivă a lucrătorilor casnici (a se vedea punctul 5.3); în al doilea rând, pe necesitatea ca dialogul social din acest sector să fie recunoscut în mod oficial, acesta fiind un mijloc foarte important prin care se pot asigura bunăstarea și munca decentă pentru lucrători și familii, indiferent de forma pe care o îmbracă aceste servicii. În această privință, este esențial să se acorde ajutor familiilor, astfel încât să se încadreze într-un sector profesionalizat, în care munca este declarată (a se vedea punctul 5.1), oferindu-le posibilitatea să opteze pentru structura pe care o preferă.

În plus, serviciile prestate familiilor cu scopul de a le ajuta la îngrijirea copiilor, a bătrânilor și a membrilor familiei care suferă de un handicap grav sau la menținerea echilibrului dintre viața profesională și cea privată nu sunt servicii ca oricare altele: ele vizează în mod direct intimitatea și viața privată a gospodăriilor, motiv pentru care nu pot fi lăsate pe seama primului venit. De aceea, este absolut necesară garantarea dialogului social sectorial, în conformitate cu valorile Uniunii Europene și cu specificitățile culturale din fiecare stat membru.

5.2.2 În plus, dezvoltarea sectorului implică și dezvoltarea unor întreprinderi – cooperative, asociații sau societăți – care să intermedieze relația dintre persoana care are nevoie de un anumit serviciu și persoana calificată. Misiunea întreprinderii este de a găsi noi clienți și de a propune salariatului un program de lucru. Așadar, acesta poate avea un singur contract de muncă, ceea ce facilitează protecția socială și permite finanțarea timpului de transport între domiciliile clienților, a concediilor sau a participării la acțiuni de formare. Acest intermediar este și cel care se angajează față de client să îi trimită lucrători competenți, cinstiți, discreți și formați și, pe de altă parte, să asigure continuitatea serviciului prestat, chiar dacă persoana care vine de obicei este bolnavă sau în concediu. Clientul nu își mai lasă domiciliul sau membrii familiei pe seama unei persoane, ci a întreprinderii.

5.2.3 Crearea de întreprinderi permite acestor lucrători să devină salariați ca toți ceilalți. Acest tip de întreprinderi există deja. Comisia Europeană ar trebui să centralizeze și să popularizeze diferitele modele, să le analizeze din punctul de vedere al serviciului prestat și al condițiilor sociale oferite salariaților.

5.2.4 De asemenea, în cazul în care clienții preferă să își asume responsabilitatea de angajator, păstrând astfel libertatea de a alege persoana care le intră în casă, trebuie avut grijă ca aceste familii să fie informate pentru a-și asuma această responsabilitate cu respectarea regulilor în vigoare. Statele membre trebuie să se asigure de faptul că aceste reguli sunt rezonabile și pot fi respectate efectiv de către o familie medie.

5.3 Reforme în sector

5.3.1 În Suedia, sistemul de deduceri fiscale a fost introdus pentru servicii domestice în 2007. Acest credit fiscal (*tax credit*) a condus la scăderea semnificativă a prețurilor pentru servicii domestice, deoarece s-a introdus o reducere de 50 %. Clientul plătește jumătate din prețul serviciului iar cealaltă jumătate este vărsată în contul întreprinderii de către administrația fiscală.

5.3.2 În trecut, serviciile menajere erau greu de cumpărat. La ora actuală, după 7 ani, faptele demonstrează că creditul fiscal a creat și creează în continuare noi întreprinderi și noi locuri de muncă, în primul rând pentru persoanele care nu se aflau pe piața muncii.

5.3.3 Reforma fiscală a avut urmări pozitive asupra unui sector ale cărui servicii țineau în mare parte de munca la negru. Reducerea impozitului a fost în beneficiul acestui sector și al clienților, dar și al societății, în ansamblu.

5.3.4 În 2013, în acest sector, cifra de afaceri s-a ridicat la peste o jumătate de miliard de euro. Tot în 2013, în cadrul sectorului activau mai mult de 16 000 de angajați. Pe parcursul ultimilor ani s-a înregistrat o creștere susținută. Între 2012 și 2013, rata de ocupare a forței de muncă în sectorul serviciilor domestice a crescut cu 16 %.

5.3.5 Majoritatea întreprinderilor sunt înființate de femei, deseori de femei provenite din rândul imigranților. Mai mult de o treime dintre clienții serviciilor domestice au peste 65 de ani (două treimi sunt femei). Pe ansamblu, 62 % dintre clienți sunt femei, cu venituri de diferite niveluri, însă cu precădere din clasa de mijloc. Familiile sunt cele care utilizează cel mai mult acest tip de servicii. Din trei angajați în sectorul serviciilor domestice, doi provin din rândul șomerilor sau al lucrătorilor fără forme legale. Aproximativ 80 % sunt femei iar 40 % dintre salariați nu s-au născut în Suedia.

5.3.6 Principala organizație a angajatorilor din sectorul serviciilor încheie cu omologii săi sindicalii convenții colective pentru întreprinderile care prestează servicii domestice. Convențiile colective prevăd norme în materie de remunerare, timp de lucru, concedii plătite, formare, securitate socială și alte aspecte.

5.3.7 Reforma acestui sector a condus la o rată mai mare de ocupare a forței de muncă, la reducerea șomajului, la reducerea concediilor medicale și, în final, la creșterea veniturilor fiscale, ceea ce face ca, practic, sistemul să se autofinanțeze.

5.4 Măsuri în vederea profesionalizării

5.4.1 La sarcinile care necesită cunoștințe tehnice (reguli de igienă, funcționarea mașinilor, utilizarea produselor, îmbăierea unui copil, ajutorarea unui adult să se ridice etc.) se adaugă și nevoia de competențe relaționale: capacitatea de a inspira încredere, discreția, autonomia, capacitatea de adaptare la fiecare client. Ierarhia competențelor trebuie să permită elaborarea unor grile de clasificare în funcție de necesitatea de a se ocupa doar de locuință sau și de copii sau persoane în vârstă, de prezența sau absența clientului de la domiciliu, de condiția acestuia – autonom sau dependent fizic ori mental.

5.4.2 Paradoxul este că aceste sarcini sunt desconsiderate de anumite persoane, deși sunt mai demne de respect decât multe altele. Să faci curățenie într-o casă, să ajuți oamenii, să te împrietenești cu copiii sunt tot atâtea surse de satisfacție. Autoritățile publice ar putea, pe de o parte, în cooperare cu organizațiile sindicale și cu angajatorii, să promoveze profesionalizarea acestor servicii, formarea persoanelor respective și certificarea competențelor dobândite și, pe de altă parte, să depună eforturi pentru crearea unor structuri care să regrupeze și să organizeze serviciile pentru familie.

5.4.3 Pentru a schimba imaginea acestor sarcini, ele trebuie numite și evaluate pe plan tehnic și relațional prin comparație cu sarcini echivalente din alte ramuri profesionale. Trebuie create diplome, certificate, acțiuni de formare care să valideze competențele dobândite. Unele există deja.

5.4.4 Ar fi de asemenea judicios să se faciliteze parcursuri promoționale către alte responsabilități, chiar către alte meserii din același sector sau din alte sectoare. Acest aspect este deosebit de important pentru femeile migrante supracalificate, care sunt îndrumate către prestarea de servicii destinate familiilor, pentru a se evita „irosirea inteligenței”.

5.4.5 Trebuie luate măsuri pentru eliminarea traficului de persoane care este corelat cu furnizarea de servicii pentru familie, întrucât el constituie o încălcare clară a drepturilor omului.

5.4.6 Organizațiile sindicale ale salariaților au neglijat deseori includerea în sindicate a lucrătorilor casnici care, este adevărat, este complexă din cauză că sindicatele nu au acces la locuințele private, din cauza lipsei de vizibilitate și a faptului că salariații sunt dispersați. Înscrierea în sindicate a lucrătorilor casnici poate induce progrese în direcția profesionalizării sectorului serviciilor pentru familie. Această profesionalizare este una dintre condițiile egalității profesionale dintre femei și bărbați.

Bruxelles, 16 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind impactul serviciilor pentru întreprinderi în industrie

(aviz din proprie inițiativă)

(2015/C 012/04)

Raportor: **dl VAN IERSEL**

Coraportor: **dl Hannes LEO**

La 22 ianuarie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Impactul serviciilor pentru întreprinderi în industrie.

Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI), însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 16 septembrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 16 octombrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 100 de voturi pentru și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Având în vedere interacțiunea strânsă între servicii și producție și impactul său asupra creșterii durabile și ocupării forței de muncă în Europa, CESE îndeamnă Comisia ca în următorul său mandat să introducă serviciile pentru întreprinderi pe lista de priorități. Acest lucru este cu atât mai necesar cu cât se observă apariția unui nou model de producție, care este denumit uneori „a patra revoluție industrială.”

1.2 Sunt necesare inițiative concrete ale UE în toate domeniile legate de revoluția digitală și de transformarea economiei și a societății pe care le implică aceasta. O conștientizare sporită în rândul autorităților publice și în societate reprezintă o primă condiție prealabilă.

1.3 Serviciile pentru întreprinderi ar trebui să facă parte dintr-o politică industrială activă și să fie luate în considerare la revizuirea de la jumătatea perioadei a Strategiei Europa 2020, în 2015. CESE constată că semnificația lor a fost până în prezent subestimată de Comisie și de Consiliu.

1.4 Jumătate din direcțiile generale ale Comisiei sunt implicate într-un fel sau altul în astfel de servicii, dar nu există o abordare sistematică și, cu atât mai puțin, una strategică. Nu există o politică clară și nici un purtător de cuvânt vizibil în acest domeniu. A fost foarte dezamăgitoare și lipsită de viziune și reducerea de către Consiliu, în cadrul financiar multianual, a bugetului destinat Mecanismului pentru conectarea Europei, de la 9 miliarde EUR, astfel cum propusese Comisia, la 1,2 miliarde EUR.

1.5 UE trebuie să decidă în prezent dacă dorește să preia conducerea în acest domeniu, contribuind la o nouă creștere durabilă și la crearea de noi locuri de muncă, sau dacă își cedează locul altora.

1.6 Prin urmare, CESE salută călduros inițiativa de anul trecut a Comisiei, de a iniția o dezbatere fundamentală în cadrul unui grup la nivel înalt (GNI) privind serviciile pentru întreprinderi ⁽¹⁾. CESE insistă asupra faptului că aceasta trebuie să fie urmată la scurt timp de:

- o analiză aprofundată,
- o coordonare eficientă între serviciile Comisiei care sunt implicate și
- o agendă europeană (a se vedea punctul 1.15).

⁽¹⁾ GNI privind serviciile pentru întreprinderi, înființat de DG Întreprinderi și Piețe, și-a prezentat concluziile în aprilie 2014. În paralel cu acesta, cinci grupuri de lucru s-au concentrat pe domenii specifice.

1.7 În sectorul de producție domină deja serviciile pentru întreprinderi cu expansiune rapidă. O gamă largă și aflată în expansiune de întreprinderi atât de producție, cât și de servicii, este în prezent implicată în conceperea și în furnizarea unor noi generații de servicii pentru întreprinderi. Noile tehnologii fac serviciile încă și mai relevante pentru industriile prelucrătoare.

1.8 În plus, internetul obiectelor și internetul serviciilor sunt cunoscute în prezent în Europa ca reprezentând cea de-a patra revoluție industrială, zorii noii ere care urmează automatizării.

1.9 Un semnificativ salt înainte rezultă din cooperarea verticală și orizontală între mașină și internet, mașină și om, dar și mașină și mașină pe întregul lanț de creare a valorii economice, în timp real. Insule de automatizare vor fi interconectate în nenumărate rețele și în nenumărate combinații. Programe informatice și rețele vor conecta produse inteligente, servicii digitale și clienți la aceste noi „produse” inovatoare ale viitorului.

1.10 Această evoluție este discutată pe larg. O abordare economică și politică de pionierat este reprezentată de proiectul german Industrie 4.0, care acordă atenția cuvenită atât serviciilor pentru întreprinderi cât și contextului economic mai larg, care trece printr-o transformare fundamentală. Împreună cu inițiative similare, această inițiativă ar trebui să fie un element de bază pe agenda industriei și a unei game largi de părți interesate din sectorul public și privat. În trecut, cel care făcea prima mutare pe piețele digitale beneficia de mari avantaje concurențiale.

1.11 Inițiative strategice comparabile la nivel global sunt prevăzute în SUA, China și Coreea. Pentagonul are planificat un program de investiții. Uriași ai bazelor de date, cum sunt Google, Amazon, Apple, și Yahoo, au un avantaj natural pe piață.

1.12 Factorul uman este determinant. Noi lanțuri de creare a valorii economice și noi modele de afaceri generează noi alianțe și relații de interdependență între societăți, iar acest lucru are un impact uriaș asupra organizării muncii. În plus, sunt de așteptat schimbări importante pe piața forței de muncă. În sectorul industrial și în special în cel al serviciilor pentru întreprinderi apar constant noi forme de organizare a muncii, de ocupare a forței de muncă și de actualizare a competențelor, datorită dezvoltării rapide a tehnologiei digitale. Aceste transformări trebuie monitorizate îndeaproape. Sunt necesare politici anume concepute, bazate pe cercetări bine fundamentate și orientate către asigurarea unor condiții pozitive și atenuarea efectelor negative.

1.13 Multe sectoare ale serviciilor pentru întreprinderi nu au o cultură a dialogului social, ceea ce poate submina calitatea ocupării forței de muncă din sectoarele respective. Este necesar să existe un cadru solid de dialog social și o participare activă – care să aibă în vedere și structuri de educație și formare inovatoare – la nivel de întreprindere, la nivel sectorial, național și al UE, ținând seama de numeroasele restructurări ale societăților din sectorul serviciilor pentru întreprinderi, un sector care evoluează rapid.

1.14 Recunoașterea calificărilor și competențelor la nivelul UE și la nivel transfrontalier va promova mobilitatea forței de muncă și a cunoașterii. De asemenea, va extinde și va consolida oportunitățile europene pentru foarte numeroasele întreprinderi mici și microîntreprinderi din acest domeniu.

1.15 CESE împărtășește în mare măsură recomandările din 2013 ale Grupului la nivel înalt al UE și ale celor cinci grupuri de lucru. Dată fiind importanța copleșitoare a serviciilor pentru întreprinderi în vederea atingerii obiectivului de a genera 20 % din PIB în sectorul de producție în 2020, precum și în perspectiva celei de-a patra revoluții industriale, este necesară o agendă sau o foaie de parcurs europeană pentru acest sector. În opinia CESE, aceasta ar trebui să cuprindă următoarele:

A. Cunoștințe și sprijin politic:

- sensibilizare și dezbateri;
- definirea și clasificarea serviciilor pentru întreprinderi;
- statistici relevante și fiabile privind serviciile pentru întreprinderi și evoluția acestora.

B. Domenii de politică:

- consolidarea integrării și combaterea fragmentării pieței interne, eliminarea obstacolelor din calea schimburilor comerciale intracomunitare;
- sprijinirea unui cadru de reglementare și a unor platforme europene privitoare la standardizare;
- consolidarea pieței interne în sectorul telecomunicațiilor;
- promovarea investițiilor în infrastructura necesară unei piețe digitale sigure pentru comunicare, cooperare și schimb de bunuri și servicii digitale;
- protecția datelor și a drepturilor de proprietate intelectuală;
- reducerea barierelor legislative și de reglementare din calea comerțului internațional cu servicii pentru întreprinderi.

C. Teme specifice:

- impactul volumelor mari de date (Big Data) – o creștere semnificativă a volumului, varietății și vitezei de circulație a datelor – rezultat din intensificarea activității în rețea și din generarea de date;
- legătura foarte importantă dintre cercetare, industrie, servicii și ocuparea forței de muncă;
- achizițiile publice;
- performanța de mediu și dezvoltarea durabilă;
- impactul social al serviciilor pentru întreprinderi asupra societății în general și a pieței forței de muncă.

D. Aspecte financiare:

- resurse financiare.

2. Introducere

2.1 În economiile mature, serviciile asigură peste 70 % din producție și din gradul de ocupare a forței de muncă. Ponderea serviciilor și gradul lor de sofisticare este în creștere peste tot în lume.

2.2 Serviciile pentru întreprinderi reprezintă un important factor de creștere. Potrivit Comisiei, în perioada 1999-2009, rata medie de creștere a acestor servicii a fost de 2,38 %, în timp ce media tuturor sectoarelor din economia UE a fost de 1,1 %. În aceeași perioadă, rata de creștere a ocupării forței de muncă în acest sector a fost de 3,54 %, în timp ce cifra medie pe toate sectoarele economiei europene a fost de numai 0,77 %.

2.3 Creșterea economiei serviciilor (sau „terțializarea”) pe ansamblul activității economice a UE depășește creșterea . Această etapă este urmată de „cuaternalizare”, care este asociată cu dezvoltarea serviciilor bazate pe informație și pe cunoaștere.

2.4 „Servicii” este un termen generic și se referă la o gamă foarte largă de activități sociale și economice, pornind de la segmentul inferior și ajungând la segmentul superior al pieței forței de muncă. Se observă o creștere a gradului de ocupare a forței de muncă în ocupațiile care cer fie competențe înalte, fie competențe reduse, în timp ce forța de muncă din sectorul serviciilor de competență medie scade, ceea ce exercită o presiune asupra clasei mijlocii.

2.5 În interacțiunea servicii-industrie, pot fi identificate următoarele tipuri principale de servicii relevante:

- serviciile furnizate din exterior folosite în industrie, adică serviciile care provin din sectorul serviciilor pentru întreprinderi. Acestea acoperă întreaga gamă de servicii operaționale (de exemplu, servicii industriale de curățenie), servicii profesionale (de exemplu, de inginerie), precum și alte servicii, inclusiv KIS (de exemplu, servicii informatice);
- serviciile furnizate din interior folosite în industrie, adică toate funcțiile serviciilor (pentru întreprinderi), care sunt îndeplinite „in-house” în cadrul unei industrii;

- servicii de sprijin furnizate de industrie, adică servicii furnizate de o anumită industrie odată cu produsele sale (de exemplu, servicii postvânzare);
- servicii integrate furnizate de industrie, adică servicii care sunt încorporate în produsele furnizate de acea industrie (de exemplu, software).

2.6 Serviciile pentru întreprinderi s-au dezvoltat considerabil începând din anii '70 până în prezent. Ele reprezintă o cifră de afaceri de 2 000 miliarde EUR și oferă locuri de muncă pentru 24 de milioane de persoane. Milioane de întreprinderi, cele mai multe întreprinderi mici și microîntreprinderi, sunt afectate, pentru a nu mai menționa și secțiile interne cu profil de servicii, existente în societăți mai mari. Serviciile pentru întreprinderi reprezintă 11,7 % din economia UE.

2.7 Situația este extrem de diversificată și nu are un numitor comun. Efectul este enorm și afectează toate straturile și relațiile sociale. Serviciile constituie o forță motrice a schimbării și revizuirii modelelor de afaceri. În plus, favorizează reorganizări permanente ale întreprinderilor publice și private și ale organismelor publice.

2.8 În ultimele decenii, automatizarea și TIC au reprezentat catalizatori puternici ⁽²⁾. Evoluțiile dintr-un anumit sector de servicii au adesea efecte transversale în alte sectoare.

2.9 Granițele tradiționale dintre producție și servicii se estompează. Dezvoltarea producției nu mai poate fi privită separat de servicii, așa cum se întâmpla în trecut. În acest context, ar trebui redefinit obiectivul UE de dezvoltare a industriei prelucrătoare până la 20 % din PNB-ul european, ținând seama de valoarea adăugată a serviciilor pentru întreprinderi. Ar fi mai indicat să se vorbească de un lanț al creării de valoare economică axat pe industria prelucrătoare ⁽³⁾.

2.10 În context global, Europa se prezintă bine în general, cu toate că există domenii în care industria europeană se confruntă cu dificultăți. O creștere a productivității și introducerea dinamică de noi tehnologii pot produce și un efect pozitiv asupra relocalizării. Pe de altă parte, se poate observa o reticență a publicului la reinnoire și o rezistență disimulată la inovare. Această tendință merită o atenție politică specifică.

3. Dezvoltarea serviciilor pentru întreprinderi și a interconexiunilor din industrie

3.1 Serviciile pentru întreprinderi se află într-o etapă foarte dinamică. Datorită revoluției rezultate din apariția internetului, crește impactul serviciilor asupra liniilor de producție și a performanțelor generale ale întreprinderilor. În prezent, liniile de producție sunt conduse prin software. Rolul muncii în procesul de producție a scăzut.

3.2 Acest lucru este contrar teoriei convenționale și arată că producția și serviciile pentru întreprinderi se întrepătrund tot mai mult. Prin urmare, distincția dintre ele este deseori artificială. În prezent, întreprinderile utilizează „resurse” și furnizează produse și servicii care integrează componente atât din sectorul producției, cât și din cel al serviciilor. Această interacțiune este un proces bidirecțional.

3.3 Este o concluzie care poate fi dedusă și din evoluția peisajului corporativ. Deși serviciile sunt în principal un element de sprijin, ele devin o forță motrice esențială în fragmentarea lanțurilor de creare a valorii economice. Printre altele, fragmentarea duce la scindarea întreprinderilor mai mari și a marilor întreprinderi, care se transformă din entități mai degrabă statice în entități bazate pe interacțiuni combinate în mod dinamic între componente mai mult sau mai puțin independente sau măcar identificabile din cadrul aceleiași companii sau din afara acesteia (externalizare). Ca intermediari flexibili și adaptabili, serviciile vin în sprijinul acestor procese.

3.4 Fragmentarea lanțului de creare a valorii economice reduce considerabil și diferențele dintre sectoare, deoarece granițele dintre ele se estompează. O imagine complet nouă prinde contur, de exemplu Google producând un automobil, știind că 35 % din valoarea investițiilor într-o mașină îl reprezintă software-ul, care poate ajunge chiar la 50 % în sectorul ingineriei și al tehnologiilor sofisticate din domeniul construcțiilor de mașini.

⁽²⁾ A se vedea în special Avizul CESE TEN/549 „Modelarea în viitor a guvernancei internetului”, iulie 2014. (JO nepublicat încă)

⁽³⁾ Institut der Deutschen Wirtschaft, Köln, 2013.

3.5 În ciuda unei recunoașteri generale a impactului serviciilor asupra întregii economii și a ocupării forței de muncă, încă lipsesc, în mod surprinzător, analize aprofundate la nivelul UE, ceea ce se datorează, printre altele, următoarelor cauze:

- în afară de marile întreprinderi, acest sector constă în general din nenumărate întreprinderi mici și microîntreprinderi, care practic nu sunt organizate, astfel că vocea sectorului serviciilor pentru întreprinderi se aude doar foarte slab la nivelul UE;
- în plus, datorită unui proces continuu și dinamic de reînnoire și invenții, este foarte dificil să se elaboreze clasificări fiabile;
- UE a acordat o atenție exclusivă și de lungă durată industriei prelucrătoare, ceea ce a împiedicat-o să observe cu franchețe și obiectivitate impactul covârșitor al serviciilor de asistență.

3.6 Indicatorii statistici tradiționali, care conțin distincții nete între producție și servicii, sunt deci incapabili să capteze structura complexă a lanțurilor de creare a valorii economice. Perspectiva de tip intrare/ieșire ar trebui să scoată în evidență, printre altele, care dintre serviciile pentru întreprinderi răspund așteptărilor și în ce măsură își îndeplinesc menirea pe lângă industria prelucrătoare și vice versa. Aceasta presupune însă în primul rând elaborarea unor noi serii de indicatori statistici.

3.7 O serie de statistici mai precise și mai detaliate ar trebui să formeze o bază mai bună pentru dezbaterile politice cu privire la ceea ce se întâmplă și la posibilele instrumente de îmbunătățire a rezultatelor.

3.8 Statisticile pot ajuta totodată la focalizarea dezbaterii, printre altele, asupra eliminării obstacolelor din calea comerțului transfrontalier și a mobilității, obstacole generate de reglementările naționale, de suprareglementare și de drepturile naționale speciale asigurate profesiunilor din sectorul serviciilor, de ex. în privința calificărilor. Armonizarea și recunoașterea transfrontalieră a calificărilor profesionale ar trebui să faciliteze mobilitatea în rândul profesiilor reglementate, ceea ce prezintă de asemenea un interes deosebit pentru întreprinderile mici și microîntreprinderi.

3.9 Cifrele globale la nivelul UE pun în lumină diferențe considerabile între țările europene. Un sector solid al serviciilor alimentează o economie puternică. Infrastructura, în special banda largă, este deosebit de importantă. Infrastructura ar trebui să fie bine protejată atât din motive care țin de protecția datelor, cât și pentru a asigura continuitatea serviciilor. O serie de state membre trebuie să întreprindă eforturi considerabile pentru a recupera decalajele din acest domeniu.

3.10 Liniile de producție sunt mai concentrate decât înainte. Interconectarea dintre piețele europene și cele emergente a creat rețele de cunoaștere și economice complexe, în care serviciile reprezintă o forță motrice. Delocalizarea va deveni mai puțin eficientă, deoarece industria va depinde de serviciile cele mai specializate, cu cea mai mare concentrare de cunoaștere și de cea mai înaltă calitate.

3.11 Europa își menține, în continuare, un avantaj comparativ în furnizarea de astfel de servicii de calitate superioară, în principal datorită forței sale de muncă foarte calificate, dar și nivelului cercetării și dezvoltării. Cu toate acestea, Europa nu ar trebui să cedeze tentației de a se relaxa. Avantaje concurențiale trebuie să fie menținute în mod proactiv. În acest sens sunt necesare politici care să promoveze permanent niveluri ridicate ale investițiilor în cercetare și dezvoltare și dezvoltarea în continuare a competențelor forței de muncă.

3.12 Interacțiunea dintre prestatorii de servicii și clienți este de o importanță capitală. Serviciile pentru întreprinderi stimulează producția – produse și/sau instrumente auxiliare – destinată clientului. Evoluțiile de succes sunt rezultatul unei cooperări eficiente între cerere și ofertă, permițând conceperea unor noi „arhitecturi”. Viziuni și „limbaje” diferite sunt grupate pentru a genera noi soluții. În aceste procese, soluțiile creative și personalizate provin dintr-o varietate de discipline.

Un lucru remarcabil este absența întreprinderilor de mărime medie. În afară de marii furnizorii de servicii, cum este SAP, Europa este mai puțin reprezentată decât SUA în segmentul larg al furnizorilor de servicii. În unele sectoare de înaltă tehnologie, Europa este practic absentă în comparație cu SUA. Exemplele societăților Google, Apple, Amazon și Microsoft, care conduc un joc în care „câștigătorul ia totul”, arată cât de regretabil este faptul că Europa nu are niciun jucător în acest domeniu.

3.13 În ceea ce privește problemele ce decurg din Directiva privind serviciile, realizarea pieței unice a serviciilor pentru întreprinderi trebuie să arate un angajament în direcția valorificării oportunităților de creștere economică și creare de locuri de muncă, în același timp menținând sub control posibilele consecințe negative ale liberalizării serviciilor, cum ar fi dumpingul social și cel salarial.

3.14 În 2011, Comisia a atras atenția în mod special asupra unei evaluări a rolului acelor servicii bazate pe utilizarea intensivă a cunoașterii (KIBS). O concluzie generală este că serviciile și în special KIBS joacă un rol din ce în ce mai important ca resurse în procesele de fabricație. Cele două sunt de fapt inseparabile, de vreme ce rezultatele producției dețin tot mai mult de calitatea acestor servicii.

3.15 Știința și universitățile sunt la rândul lor foarte implicate în servicii inovatoare și în interacțiunile cu industria. O serie întreagă de universități sunt locul de înființare al unor promițătoare întreprinderi de servicii pentru întreprinderi, un fenomen care se adaugă formării de clustere în care interacționează știința, soluțiile inovatoare și industria. Mai mult, acest lucru are și alte efecte pozitive, deoarece serviciile mai bune contribuie la îmbogățirea lanțului de creare a valorii economice în sectoarele în care o țară dispune deja de capacități tehnologice și avantaje concurențiale⁽⁴⁾. Astfel, importanța sectorului de fabricație în comerțul internațional sporește considerabil.

3.16 Datorită semnificației serviciilor, astăzi se vorbește de „servicializarea producției”. Simbioza dintre producție și servicii determină deseori întreprinderile să își schimbe orientarea și chiar întregul domeniu de activitate. Noile servicii fac posibilă o schimbare a conceptelor de marketing, care nu se mai concentrează pe vânzarea de produse ci pe nevoile clienților, la nivel individual. Un alt exemplu îl constituie faptul că industria prelucrătoare percepe din ce în ce mai mult conceperea și furnizarea de servicii pentru întreprinderi ca fiind partea cea mai rentabilă a activităților lor.

3.17 În acest context, un obiectiv de 20 % din PNB-ul european generat de industria prelucrătoare până în 2020 este prea general. Mai degrabă obiectivul ar trebui să decurgă din necesitatea de a crea condiții favorabile pentru consolidarea proceselor industriale în cadrul cărora simbioza dintre producție și servicii să conducă la realizarea de produse actualizate, prin procese de producție de ultimă generație și prin productivitate.

3.18 Noul val de aplicații TIC este un proces autopropulsat: serviciile creează servicii și, prin urmare, importanța lor pentru economie în ansamblu crește în mod disproporționat. Acestea stimulează productivitatea și au efecte transversale în întreaga economie, care generează noi combinații. Ele vor da, de asemenea, un nou impuls a globalizării.

3.19 Un alt fenomen este că din ce în ce mai multe produse sunt comercializate împreună cu serviciile anexate sau chiar incorporate în ele, ceea ce, la rândul său, conduce la noi alianțe și combinații.

4. A patra revoluție industrială – o schimbare masivă

4.1 Spectrul și impactul serviciilor pentru întreprinderi devin mult mai largi când sunt puse în contextul celei de-a patra revoluții industriale, care are o arie de aplicare mai largă decât serviciile pentru întreprinderi în sine⁽⁵⁾. Această revoluție urmează celor trei epoci reprezentate de mecanizare, electricitate și IT. În prezent este vorba despre introducerea internetului serviciilor și al obiectelor.

4.2 Ca parte a acestui proces există o varietate de inițiative în domeniul activităților comerciale și al științelor, dintre care unele încurajate de autoritățile publice, prin care se urmărește adaptarea producției și conceperea de noi produse. O inițiativă de pionierat este reprezentată de o foaie de parcurs privind cea de-a patra revoluție industrială, inițiată de guvernul german în 2012⁽⁶⁾.

4.3 În prezent există mai multe inițiative paralele, cu caracteristicile corespunzătoare, de exemplu:

— inițiativa „Industria inteligentă” din Olanda, din aprilie 2014;

— inițiativa „Industria 4.0” a regiunilor austriece;

— clusterelor competitive din Regiunea valonă;

⁽⁴⁾ OECD Trade Policy Papers no. 148, p. 2, *The role of services for competitiveness in manufacturing*, 2013 („Rolul serviciilor în competitivitatea sectorului de producție”).

⁽⁵⁾ Implicațiile extinse ale revoluției 4.0 trebuie să fie dezbătute separat și mai detaliat în avize viitoare.

⁽⁶⁾ „Recomandări pentru punerea în aplicare a inițiativei strategice 4.0 privind industria”, aprilie 2013.

- proiectul „Viitorul producției”, sponsorizat de guvernul britanic;
- Fondazione Democenter – Sipe, Emilia Romagna;
- Smart Manufacturing Leadership Coalition – US; și
- Cyber-physical systems innovation hub, India (mai amplu decât 4.0).

4.4 „Fabricile inteligente ale viitorului” sunt de o complexitate foarte sofisticată, funcționând în rețele perfecționate datorită dezvoltării unor noi sisteme și aplicații software. Această evoluție va avea drept consecință individualizarea progresivă – din perspectiva clienților, dar și a angajaților – în realizarea și utilizarea unor produse și componente inteligente și personalizate.

4.5 Pentru industrie și economie, potențialul este imens. Se promovează îndeplinirea instantanee a dorințelor clientului, flexibilitatea, procesul decizional optim, utilizarea eficientă a materiilor prime, precum și potențialul de valoare adăugată al unor noi servicii. În egală măsură, dezvoltarea ar trebui să corespundă evoluției demografice din Europa și să aibă efecte benefice pentru echilibrul dintre viața profesională și cea privată, sporind totodată competitivitatea într-un mediu caracterizat de venituri ridicate.

4.6 În toate sectoarele industriale se va urmări integrarea orizontală și verticală, precum și o integrare digitală de la un capăt la altul a ingineriei, de-a lungul întregului lanț de creare a valorii economice. Accesul liber și inovarea vor impulsiona lucrul în rețea.

4.7 Pentru a evita pierderea de teren în fața concurenților noștri din țările non-UE, trebuie instituite platforme UE de standardizare a produselor și serviciilor, inclusiv a tuturor componentelor relevante ale lanțului de creare a valorii economice.

4.8 Sunt implicate deopotrivă întreprinderile mari și cele mici. Perspectiva IMM-urilor este pozitivă. Acestea vor fi în măsură să utilizeze mult mai ușor serviciile și sistemele software decât până în prezent. Vor fi create noi oportunități pentru IMM-urile regionale, care, totodată, pot fi integrate mai ușor în procesele de internaționalizare. În orice caz, IMM-urile vor beneficia de cunoștințe interdisciplinare și de transferul de tehnologie.

4.9 Astfel cum s-a descris mai sus, în toate categoriile va exista o relație mult mai strânsă între clienți și furnizori.

4.10 Tehnologiile informatice existente trebuie adaptate la cerințele specifice de producție și dezvoltate în continuare. Sunt necesare inițiative în domeniul tehnologic, al cercetării și formării, în vederea elaborării metodologiei în domeniul automatizării, ingineriei, modelării și optimizării sistemelor.

4.11 Este necesară o infrastructură a economiei care să includă o valorificare corespunzătoare a infrastructurilor de internet în bandă largă, precum și posibilități adecvate de educație și formare. În acest sens, CESE insistă din nou asupra necesității unei inițiative de creștere, în afară de politici fiscale solide⁽⁷⁾. Statele membre ale UE ar trebui să profite de redresarea actuală pentru a mări investițiile în infrastructura indispensabilă, aceasta având un caracter de urgență în era Industriei 4.0.

4.12 Industria 4.0 va da Europei șansa unică de a realiza diverse obiective cu o singură investiție în infrastructură. Amânarea ar submina competitivitatea europeană. Astfel de investiții ar trebui, prin urmare, să fie apreciate în mod pozitiv ca element al recomandărilor specifice fiecărei țări în cadrul semestrului european anual.

⁽⁷⁾ A se vedea Avizul CESE pe tema „O industrie europeană mai puternică pentru creșterea și redresarea economiei – Actualizare a comunicării privind politica industrială”, din iulie 2013, în special punctul 1.2. JO C 327, 12.11.2013, p. 82.

4.13 Foia de parcurs germană acordă o atenție deosebită aspectelor sociale și societale ale acestei noi evoluții. Nu sunt implicate numai conducerea și personalul întreprinderilor, ci și întreaga societate. Aceasta înseamnă o schimbare de paradigmă în interacțiunea om-tehnologie și om-mediul înconjurător. Inovațiile tehnologice trebuie să fie privite în contextul lor sociocultural, deoarece schimbările culturale și sociale sunt în sine factori majori de inovare.

4.14 În același sens, abordările descentralizate în materie de leadership și management, precum și răspunderea angajaților pentru propriile decizii deschid perspective noi. Acest lucru atrage după sine schimbări fundamentale.

4.15 Ar trebui organizate la nivel național și la nivelul UE platforme, seminare și ateliere care să reunească întreprinderi, parteneri sociali, mediul științific și autorități publice. Astfel de platforme și grupuri de lucru sunt esențiale în vederea construirii viziunii și a strategiilor necesare pentru a gestiona procesul de transformare astfel încât să se valorifice oportunitățile și să se evite capcanele. GNI (a se vedea mai jos) este un bun exemplu pentru succesul dialogului între părțile interesate.

4.16 Lumea noilor întreprinderi și servicii digitale va avea nevoie de o platformă digitală de schimburi sigură și securizată, cu drepturi pe piață clar definite și protejate⁽⁸⁾. În această lume modernă hibridă, o platformă de comunicare și de cooperare este la fel de importantă.

5. Implicații pentru societate și piețele forței de muncă⁽⁹⁾

5.1 O societate bazată pe servicii și digitalizarea au consecințe foarte însemnate pentru piața muncii și pentru societate în general:

- „Servicializarea” economiei generează o reducere a gradului de ocupare a forței de muncă în grupurile sociale cu venituri medii/de clasă mijlocie. Pentru a opri și a inversa această tendință, un obiectiv explicit al politicilor de adaptare structurală ar trebui să fie crearea de oportunități de angajare pe locuri de muncă care generează venituri medii. În acest scop, în politicile UE pentru industrie și servicii ar trebui evidențiate instrumente precum politicile active în domeniul pieței forței de muncă și investițiile în educația și formarea inovatoare. Ar trebui întreprinse măsuri de examinare a modului în care acordurile de muncă colective pot fi utile în acest sens.
- Persoanele de la toate nivelurile trebuie să fie pregătite să se doteze cu noi seturi de competențe care, dată fiind uriașa provocare socială în cauză, reprezintă un motiv în plus de promovare a unor programe de învățământ actualizate și a învățării de-a lungul vieții. Tranziția afectează toate generațiile, și deci și muncitorilor mai în vârstă trebuie să li se ofere oportunități de a-și îmbunătăți permanent competențele. Toate cercetările privind procesul de transformare și evaluările acestuia trebuie să contribuie la identificarea corectă a necesităților în materie de competențe și calificări ocupaționale.
- Dezvoltarea este determinată în principal de microîntreprinderi și întreprinderi mici (noi), în timp ce marile întreprinderi își reduc forța de muncă. Acest proces se reflectă în ritmul accentuat de creștere în toată Europa a întreprinderilor noi și a numărului de lucrători care desfășoară o activitate independentă. În prezent, o persoană poate înființa o societate de software peste week-end, utilizând instrumente ușor accesibile, care îi permit să dezvolte și să-și testeze rapid produsele, așa-numita mișcare „lean start-up” (lansarea simplificată).

5.2 Este îngrijorător faptul că această schimbare masivă care are loc în economie, cu toate consecințele sale pentru societate și piața forței de muncă, este încă insuficient analizată și nu este discutată mai în detaliu și în afara mediului de afaceri și a comunității științifice.

5.3 Prin urmare, există multe motive pentru care această tranziție către perspective cu totul noi în economie trebuie să fie discutată pe larg la nivel politic și în societate, atât la nivel național, cât și la nivelul UE. Acest proces afectează viața cotidiană a multor cetățeni, la nivelul regiunilor și orașelor, în ceea ce privește ocuparea forței de muncă și somajul. Astfel, el va influența și opțiunile persoanelor în ceea ce privește propriul lor viitor. Aspectele culturale și sociale ar trebui să fie luate în considerare și evidențiate în mod corespunzător.

⁽⁸⁾ A se vedea în acest sens Avizul CESE TEN/550 „Atacurile cibernetice în UE”, iulie 2014. (JO nepublicat încă)

⁽⁹⁾ A se vedea, de asemenea, Avizul CESE nr. TEN/548 „Societatea digitală: acces, educație, formare, ocuparea forței de muncă, instrumente pentru egalitate”, iulie 2014. (JO nepublicat încă)

5.4 Cercetarea schimbărilor rapide care au loc pe piața forței de muncă, care trebuie cartografiate cu precizie pentru a putea sta la baza programelor viitoare de educație și formare, ar trebui să fie prioritară în cadrul capitolului „Poziția de lider în sectorul industrial” al programului Orizont 2020.

5.5 Multe locuri de muncă vulnerabile sunt în pericol și, dacă procesul nu este bine gestionat, va avea consecințe sociale și politice. În consecință, UE și statele membre trebuie să creeze un mediu politic și de reglementare care, pe lângă asigurarea tehnologiilor noi și indispensabile, să asigure și ameliorarea condițiilor de viață și de muncă și să evite polarizarea între grupurile cu venituri reduse și cele cu venituri ridicate.

5.6 Evoluțiile diferă de la țară la țară. Programele de învățământ tradiționale trebuie revizuite și conținutul lor, adaptat. Procesul este în curs de desfășurare în întreprinderi. Relația dintre educație și întreprinderi este în schimbare, pentru a ține pasul cu schimbările industriale. Angajații trebuie să fie pregătiți să asimileze competențe noi și, în general, mai specializate și este necesar să fie ajutați să se adapteze la schimbările rapide în ceea ce privește cererea de competențe.

5.7 Cu siguranță această evoluție nu înseamnă un accent unilateral pe competențele tehnice. Competențele sociale și intelectuale rămân la fel de importante. Acestea sunt indispensabile pentru a ține pasul cu toate evoluțiile din societate și cu nevoia de inovare socială, care merge mână în mână cu schimbările economice fundamentale.

5.8 În această perspectivă generală, trebuie asigurat dialogul social la nivel de întreprindere și la nivel sectorial, național și al UE, astfel încât să se permită discutarea evoluțiilor, a condițiilor-cadru din UE și din statele membre, precum și a modalităților și mijloacelor de a pregăti forța de muncă în mod corespunzător.

6. Grupul la nivel înalt privind serviciile pentru întreprinderi – un prim pas

6.1 Impactul dezvoltării serviciilor pentru întreprinderi a fost neglijat prea mult timp la nivelul UE și în procesul decizional din UE. Saltul cantitativ așteptat face cu atât mai necesară corectarea acestei situații. Prin urmare, CESE salută cu satisfacție, ca pe un prim pas, raportul pe 2013 al GNI privind serviciile pentru întreprinderi.

6.2 Deși Comisia este implicată în procese care sunt interconectate cu efectele la scară largă ale serviciilor destinate întreprinderilor, în special prin intermediul Agendei digitale și prin proiecte de cercetare și inovare, lipsește încă o imagine de ansamblu pe acest subiect.

6.3 Serviciile pentru întreprinderi merită o poziție proeminentă în cadrul unei politici industriale orientate spre viitor. Raportul GNI ar trebui să deschidă drumul către conturarea unei imagini de ansamblu a evoluțiilor și definirea acțiunilor pe care este recomandabil să le întreprindă UE.

6.4 GNI identifică un mare număr de servicii pentru întreprinderi, de la serviciile profesionale, trecând prin serviciile tehnice, până la serviciile operative de sprijin.

6.5 Mai concret, acesta arată clar că serviciile pentru întreprinderi au fost până în prezent insuficient luate în considerare în pregătirea unor noi politici de către Comisie, precum și în dezbaterile politice din cadrul Consiliului Competitivitate.

6.6 Pe lângă GNI, alte cinci grupuri au elaborat rapoarte privind: (i) piața unică, (ii) inovarea, (iii) competențele, (iv) standardele și (v) comerțul. Acestea conțin numeroase observații analitice și comentarii detaliate privind procesul în curs în domeniile discutate, precum și privind abordările dezirabile pentru politicile și acțiunile UE.

6.7 Numeroase observații și propuneri din rapoarte subliniază necesitatea unei analize aprofundate la nivelul UE, în paralel cu o orientare politică îmbunătățită, mai bine direcționată și orientată către IMM-uri, pentru care CESE, alături de numeroși experți, pledează deja de mai mulți ani. Rolul major al microîntreprinderilor și al întreprinderi mici, precum și creșterea exponențială a numărului acestora în actualul ciclu industrial subliniază încă o dată nevoia urgentă de reglementări mai bune, de condiții îmbunătățite pentru parteneriatele pentru inovare și de concentrare a atenției asupra accesului la finanțare.

6.8 În afară de barierele tradiționale din calea serviciilor analizate comparativ cu barierele întâlnite în industria prelucrătoare, analiza arată că, în mod remarcabil, fragmentarea continuă a pieței unice de mărfuri are și efecte negative suplimentare asupra dezvoltării și stimulării serviciilor transfrontaliere pentru întreprinderi. Europa este încă departe de a crea o piață internă de succes pentru servicii.

6.9 Numeroasele propuneri de îmbunătățire a mediului în care evoluează serviciile pentru întreprinderi subliniază semnificația lor deosebită pentru legătura dintre producție și servicii și deci pentru perspectiva de consolidare a sectorului producției industriale în Europa.

6.10 Prin urmare, în opinia CESE, activitatea GNI și a grupurilor de lucru constituie un punct de plecare foarte util pentru realizarea unei analize mai detaliate și pentru elaborarea de propuneri concrete de către Comisie.

Bruxelles, 16 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei privind inițiativa cetățenească europeană „Apa și salubritatea sunt un drept al omului! Apa este un bun public, nu o marfă!”

[COM(2014) 177 final]

(aviz din proprie inițiativă)

(2015/C 012/05)

Raportor: **dna An LE NOUAIL MARLIÈRE**

La 11 septembrie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

Comunicarea Comisiei Europene privind inițiativa cetățenească europeană „Apa și salubritatea reprezintă un drept al omului! Apa este un bun public, nu o marfă!”

[COM(2014) 177 final].

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 iulie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 151 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 În răspunsul său la cea dintâi inițiativă cetățenească europeană încununată de succes, „Apa și salubritatea sunt un drept al omului! Apa este un bun public, nu o marfă!”, Comisia afirmă importanța dreptului omului la apă și la salubritate și a apei ca bun public fundamental, reafirmând că „apa nu este un bun comercial”.

1.2 În primul rând, trebuie salutat faptul că sprijinul cetățenilor în favoarea acestei inițiative cetățenești europene (ICE), precum și recunoașterea de către Comisie a specificității și importanței serviciilor legate de utilizarea apei „în satisfacerea nevoilor de bază ale populației” au dus la excluderea serviciilor de aprovizionare cu apă din domeniul de aplicare al directivei privind contractele de concesiune.

1.3 La un nivel mai general, CESE salută angajamentul Comisiei de a acționa în conformitate cu dispozițiile Tratatului care impun Uniunii Europene să rămână neutră în ceea ce privește deciziile naționale care reglementează regimul proprietății întreprinderilor din domeniul apei. În această privință, CESE are convingerea că nicio decizie și niciun act legat de activitatea UE nu ar trebui să ducă la restrângerea libertății statelor membre de a alege modalitățile de organizare a furnizării serviciilor legate de utilizarea apei.

1.4 Ca atare, CESE invită Comisia Europeană să prezinte inițiative concrete pentru a asigura, pe termen lung, respectarea acestui angajament în toate domeniile de competență ale UE, atât în ceea ce privește statele membre care beneficiază de sprijin în cadrul Mecanismului european de stabilitate, cât și în cadrul actual al negocierilor comerciale (cum sunt cele referitoare la Parteneriatul transatlantic pentru comerț și investiții și/sau la comerțul cu servicii), excluzând în mod explicit serviciile legate de furnizarea apei din cadrul negocierilor comerciale precum cele menționate.

1.5 Comitetul ia notă de anumite aspecte pozitive ale răspunsului Comisiei:

— recunoașterea faptului că, în general, furnizarea de servicii legate de utilizarea apei este de resortul autorităților locale, care sunt cele mai apropiate de cetățeni;

- angajamentul de a promova accesul universal la apă și la salubritate în politicile sale de dezvoltare, prin intermediul unor parteneriate non-profit;
- promovarea parteneriatelor public-public, care ar trebui recunoscute ca fiind un instrument util de îmbunătățire a eficienței autorităților publice și a serviciilor legate de utilizarea apei, nu numai în domeniul dezvoltării internaționale, ci și în interiorul UE.

1.6 Comitetul constată că companiile din domeniul aprovizionării cu apă se află în mod firesc în situație de monopol, ca urmare a uriașelor investiții de capital necesare și a costurilor de transport ridicate, așa cum se explică într-un raport recent al Agenției Europene de Mediu [Agenția Europeană de Mediu, 2003, *Assessment of cost recovery through water pricing* (Evaluarea recuperării costurilor prin tarifarea apei), Luxemburg, p. 28]. Din acest motiv, autoritățile publice trebuie să aibă capacitatea de a exercita un control generalizat asupra calității și eficienței serviciilor furnizate de aceste companii. În acest cadru, Comitetul sprijină recunoașterea de către Comisie a faptului că transparența trebuie să joace un rol important.

1.7 Prin urmare, Comitetul invită Comisia să-și sporească eforturile în vederea unei puneri depline în aplicare a articolului 14 din Directiva-cadru privind apa (informarea și consultarea publicului). De asemenea, CESE sprijină intenția Comisiei de a promova evaluarea comparativă (*benchmarking*) a serviciilor legate de utilizarea apei în ceea ce privește indicatorii de performanță pe plan economic, tehnic și calitativ. Legăturile dintre nivelul investițiilor, tariful mediu al apei și calitatea condițiilor de muncă vor deveni mai vizibile și vor conferi sectorului o mai mare transparență.

1.8 În opinia CESE, revizuirea Directivei-cadru privind apa și a Directivei privind apa potabilă ar trebui să constituie o ocazie de a se introduce în aceste acte indicații și principii referitoare la principiul accesului universal, precum și la principiul recuperării costurilor serviciilor legate de utilizarea apei, formulat în Directiva-cadru privind apa. CESE invită Comisia Europeană să propună o legislație prin care accesul la apă și la salubritate să devină un drept al omului, în sensul recunoscut de Organizația Națiunilor Unite, și să promoveze furnizarea de apă și de salubritate în calitate de servicii publice esențiale pentru toți.

1.9 CESE observă că prin sprijinul acordat acestei inițiative cetățenești europene, cetățenii europeni și-au exprimat dorința de a participa la elaborarea politicilor UE și de a avea un cuvânt de spus cu privire la apă ca bun public și ca serviciu de interes general. Prin urmare, este important ca toate instituțiile europene să acționeze în așa fel încât guvernarea politicilor europene privind apa să fie deschisă tuturor părților interesate și să se creeze mai multe ocazii de a organiza dezbateri publice cu privire la viitorul resurselor de apă.

2. Introducere

2.1 Inițiativa cetățenească europeană, introdusă prin Tratatul de la Lisabona pentru a încuraja participarea democratică a cetățenilor la afacerile europene ⁽¹⁾, creează posibilitatea ca un milion de cetățeni ai Uniunii Europene (UE), provenind din cel puțin șapte state membre, să solicite Comisiei Europene să prezinte o propunere legislativă cu privire la chestiuni care intră în sfera de competență a UE. Este vorba de primul instrument democratic participativ de la nivel european.

2.2 De la lansarea ICE, în aprilie 2012, mai mult de 5 milioane de cetățeni au susținut peste 20 de inițiative diferite. Comitetul Economic și Social European a invitat la sesiunile sale plenare o serie de promotori ai unor astfel de campanii.

2.3 ICE privind apa și salubritatea ca drepturi ale omului are ca scop să propună o legislație prin care accesul la apă și la salubritate să devină un drept al omului, în sensul conferit de ONU și să promoveze furnizarea de apă și de salubritate, considerându-le servicii publice esențiale pentru toți. Inițiativa a fost prezentată CESE în sesiunea plenară din septembrie 2013.

2.4 Spre referință, iată textul inițial (original) al inițiativei:

„Apa și salubritatea sunt un drept al omului!”

„Invităm Comisia Europeană să propună o legislație de implementare a dreptului omului la apă și salubritate, după cum este recunoscut de Organizația Națiunilor Unite, și de promovare a furnizării de apă și salubritate ca servicii publice de bază pentru toți.

⁽¹⁾ Regulamentul (UE) nr. 211/2011 al Parlamentului European și al Consiliului privind inițiativa cetățenească, JO L 65, 11.3.2011, p. 1

Legislația UE trebuie să ceară guvernelor să asigure și să ofere tuturor cetățenilor apă potabilă suficientă și curată și salubritate. Cerem ca:

1. Instituțiile UE și statele membre să fie obligate să se asigure că toți locuitorii se bucură de dreptul la apă și salubritate.
2. Alimentarea cu apă și gestionarea resurselor de apă să nu fie supuse „normelor pieței interne” și serviciile de apă să fie scutite de liberalizare.
3. UE să-și sporească eforturile pentru a asigura accesul universal la apă și salubritate.”

2.5 La 17 februarie, după ce Comisia a validat cele 1 659 543 de semnături provenind din 13 state membre, Parlamentul European a procedat la o amplă audiere a Comitetului cetățenilor din cadrul inițiativei cetățenești privind apa, la care CESE a fost invitat să participe. În aceeași zi, vicepreședintele Comisiei Europene, dl Maros Sefcovic, s-a întreținut cu Comitetul cetățenilor din cadrul inițiativei.

2.6 Comisia Europeană a publicat la 19 martie 2014, sub forma unei comunicări, răspunsul său oficial la prima inițiativă cetățenească europeană încununată de succes, care o invita „să pună în aplicare în cadrul legislației europene dreptul omului la apă și la salubritate”.

2.7 La 15 aprilie 2014, ziua europeană a ICE, CESE a organizat o conferință pe tema „Edificarea succesului”, la care Comitetul cetățenilor din cadrul inițiativei cetățenești privind apa a fost din nou invitat să participe și în cursul căreia „un număr impresionant de militanți în cadrul unor campanii legate de ICE și de părți interesate s-au întrunit la sediul CESE pentru a analiza experiența dobândită până în prezent și pentru a formula o serie de recomandări pentru a îmbunătăți eficacitatea și ușurința de utilizare a acestui instrument al democrației directe”.

3. Observații generale

3.1 ICE și-a demonstrat forța și succesul ca instrument de susținere a unei dezbateri publice și de dezvoltare a unor rețele cetățenești.

3.2 Obstacolele de înlăturat țin de revizuirea normelor privind punerea sa în aplicare ⁽²⁾ dat fiind că acestea nu reflectă adevărata natură a ICE. Ele impun obligații comparabile celor aplicabile unui instrument de democrație directă cu caracter obligatoriu din punct de vedere juridic, al cărui efect juridic ar fi echivalent cu cel al unui referendum (solicitarea de date personale, posibil efect disuasiv, proceduri disproporționate) și impun organizatorilor constrângeri juridice disproporționate, care nu sunt identice de la un stat membru la altul. Potrivit acestor norme, subiectele care pot face obiectul unei înregistrări legale sunt supuse aprecierii suverane a Comisiei, singura abilitată să decidă dacă subiectele în cauză sunt de competența sa.

3.3 Textul de prezentare a inițiativei înregistrate, inclusiv titlul, subiectul și descrierea, este limitat la cel mult 800 de caractere, fapt care a determinat Comisia să considere că inițiativa nu conținea suficiente propuneri concrete!

3.4 Mulți cetățeni europeni își pierd orice speranță de a avea un cuvânt de spus în Europa și cu privire la Europa. Viitoarea Comisie Europeană ar trebui să acorde atenție acestui aspect.

3.5 Ca parte a Tratatului UE [articolul 11 alineatul (4)], acest instrument este singurul mijloc legal de a influența agenda politică a UE de care dispun cetățenii europeni obișnuiți. În 2015, PE și Consiliul urmează să revizuiască aceste norme de punere în aplicare, fiind astfel obligate să tragă învățăminte de pe urma acestor prime campanii.

4. Observații specifice

4.1 Comitetul constată cu satisfacție că ICE „Apa și salubritatea sunt un drept al omului” a obligat instituțiile europene să se aplece asupra preocupărilor cetățenilor europeni și să constate că acestea merg mai departe decât considerațiile obișnuite ale Comisiei în materie de reglementare și de decizia sa de a exclude serviciile legate de utilizarea apei și de salubritate din domeniul de aplicare al directivei privind contractele de concesiune.

⁽²⁾ Regulamentul (UE) nr. 211/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 februarie 2011 privind inițiativa cetățenească.

4.2 Comisia reamintește pe bună dreptate responsabilitățile statelor membre în ceea ce privește adoptarea de măsuri destinate ajutorării persoanelor cu o situație materială precară.

4.3 De asemenea, ea recunoaște competențele de care dispune pentru a defini câteva principii fundamentale în materie de politici de tarificare a apei în statele membre și reamintește dispozițiile articolului 9 al Directivei-cadru privind apa, care stabilește principiul recuperării integrale a costurilor.

4.4 Cu toate acestea, Comisia nu s-a dovedit suficient de ambițioasă în răspunsul său la așteptările exprimate de peste 1,6 milioane de persoane (1,9 milioane de semnături strânse) și nu a formulat nicio propunere nouă în vederea creării unui instrument UE pentru a institui un drept al omului la apă.

4.5 Pornind de la o serie de exemple concrete din diverse orașe europene, Comitetul este de părere că obligația de a adopta politici adecvate de tarificare a apei pentru a proteja resursele hidrice poate și trebuie să fie compatibilă cu imperativul garantării unui acces universal la aceste resurse, prin intermediul unor mecanisme de solidaritate adecvate.

4.6 În opinia CESE, revizuirea Directivei-cadru privind apa și a Directivei privind apa potabilă ar trebui să constituie o ocazie de a se introduce în aceste acte indicații și principii referitoare la principiul accesului universal, precum și la principiul recuperării costurilor serviciilor legate de utilizarea apei, formulat în Directiva-cadru privind apa.

4.7 *Garantarea unei mai bune calități a apei și a unui acces mai bun:*

4.7.1 Comitetul subliniază că este surprins să constate că la o inițiativă cetățenească de o asemenea amploare se răspunde cu o propunere de consultare publică privind calitatea apei potabile, ceea ce pare să marcheze o întoarcere la mijloacele de consultare curente care, deși se pot dovedi utile, nu răspund ICE în cauză.

4.8 *Garantarea neutralității furnizării de servicii legate de utilizarea apei:*

4.8.1 Comitetul constată cu satisfacție că Comisia a înțeles necesitatea transparenței procesului decizional privind gestionarea apei la nivel local, regional și național.

4.8.2 Dat fiind caracterul său vital, apa trebuie protejată ca o resursă fragilă și ca un bun public. Trebuie să se țină cont de utilizarea sa prioritară în scopul satisfacerii necesităților umane fundamentale. Comisia Europeană ar trebui să accepte că accesul la apă și salubritate și disponibilitatea lor într-o cantitate suficientă trebuie recunoscute ca un *drept fundamental al omului*, dat fiind că ambele sunt vitale și conferă demnitate; ca atare trebuie să se excludă în mod durabil aceste aspecte din sfera regulilor comerciale ale pieței interne și să se propună reconsiderarea lor ca servicii de natură non-economică de interes general⁽³⁾.

4.8.3 Produsele necesare supraviețuirii ar trebui să facă obiectul unor abordări specifice și să fie excluse din cadrul liberului-schimb. În pofida existenței unor acte oficiale în care se declară că „apa nu este un produs comercial” sau că „orice om are dreptul la hrană”, se constată chiar și în prezent privatizări ale surselor de apă, speculații de mare amploare cu produse alimentare de bază și acaparări pe scară largă ale terenurilor agricole. Aceste fenomene subminează în mod direct subzistența persoanelor celor mai defavorizate.

4.8.4 Comisia Europeană este invitată să propună măsuri concrete cu caracter obligatoriu ca răspuns la inițiativa cetățenească vizată – lucru care nu se regăsește în comunicarea sa. În mod specific, un text european cu caracter juridic obligatoriu ar trebui să prevadă că gestionarea surselor de apă și a serviciilor aferente nu trebuie să aibă ca obiectiv realizarea unui profit. În caz contrar, a declara că „apa este un bun public” devine un nonsens.

4.9 *Garantarea furnizării de apă prin intermediul unui serviciu public de interes uman:*

4.9.1 Comitetul pledează pentru adoptarea unui instrument european care să recunoască, în temeiul articolului 14 din TFUE privind serviciile de interes economic general și al Protocolului 26 privind serviciile de interes general, dreptul omului la apă și la salubritate așa cum a fost definit de ONU în iulie 2010, acesta fiind unul din elementele fundamentale ale inițiativei cetățenești europene. De asemenea, solicită Comisiei Europene să recomande statelor membre satisfacerea acestui drept prin intermediul unui serviciu de natură non-economică de interes general, cu respectarea neutralității furnizării acestui serviciu, care să fie distinct de orice posibilă utilizare comercială într-un cadru industrial sau agricol.

⁽³⁾ JO C 177, 11.6.2014, pp. 24–31.

4.10 O abordare mai bine integrată a ajutorului pentru dezvoltare:

4.10.1 Politica de dezvoltare și angajamentele financiare ale UE ar avea de câștigat de pe urma unei asocieri ferme cu recunoașterea de către toate statele membre ale UE a acestui drept al omului, așa cum a fost recunoscut oficial de ONU în iulie 2010, în special pentru a se atinge o eficacitate optimă, căci a declara că politica de dezvoltare și de acordare de ajutoare din acest domeniu este condiționată de respectarea unui drept al omului ar face posibilă combaterea corupției și ar angaja și răspunderea operatorilor subcontractanți. Comitetul încurajează și susține abordarea integrată și crearea unei sinergii între apă și securitatea alimentară. În ceea ce privește sinergia apă-energie, Comitetul așteaptă să vadă în ce constau propunerile, ca să poată estima dacă sunt conforme spiritului inițiativei cetățenești europene în ceea ce privește protecția acestei resurse ca bun comun.

Sănătatea publică trebuie să se afle și ea în centrul preocupărilor, în special prin realizarea de lucrări de salubritate în toate cazurile în care este necesar și chiar dacă această componentă prezintă mai puțin interes pentru operatori.

4.11 Încurajarea parteneriatelor public-public:

4.11.1 Comitetul sprijină angajamentul Comisiei de a promova mai bine aceste parteneriate non-profit în sectorul apei, pentru a consolida capacitățile prin transferul de expertiză și de cunoștințe între serviciile publice de distribuție a apei, serviciile de salubritate, autoritățile locale și ceilalți actori și subliniază, așa cum a afirmat și cu alte ocazii, că inovarea și rezultatele cercetării și dezvoltării finanțate prin al șaptelea program-cadru ar trebui să fie puse la dispoziția sectorului nonprofit, a întreprinderilor din cadrul economiei sociale și solidare, a autorităților locale etc ⁽⁴⁾.

4.12 Acțiunile desfășurate în continuarea Rio+20:

4.12.1 Pentru a sprijini viitoarele obiectivele de dezvoltare durabilă, care vor înlocui, după 2015, Obiectivele de dezvoltare ale mileniului și vor avea un caracter universal, UE ar trebui ea însăși să se pună de acord cu ele și să asume faptul că încă mai există între 1 și 2 milioane de cetățeni europeni care nu au acces la această resursă. Pentru a putea găsi soluții, UE, prin statele sale membre, trebuie să cunoască mai bine realitatea, prin intermediul culegerii de date (persoane fără adăpost, romi, persoane care locuiesc în condiții precare).

4.13 Comitetul salută angajamentul Comisiei Europene în ceea ce privește calitatea apei, transparența gestionării, instaurarea unui dialog mai bine structurat între părțile implicate, însă subliniază că nu se oferă răspunsuri adecvate la problemele pe care le ridică inițiativa cetățenească în ce privește caracterul universal al unui drept al omului, cu alte cuvinte faptul că orice cetățean și locuitor trebuie să poată dispune de o cantitate vitală minimă de apă, indiferent de situația sa locativă, profesia etc.

4.14 Comisia Europeană afirmă că legislația UE a ținut întotdeauna seama de specificitățile serviciilor legate de utilizarea apei și ale serviciilor de salubritate și de rolul important jucat de acestea pentru îndeplinirea necesităților de bază ale populației.

Comitetul consideră că acest rol nu este numai important, ci vital și, ținând seama de faptul că este vorba, într-adevăr, de necesități esențiale, pledează pentru ca aceste necesități de bază să fie satisfăcute în cadrul unor servicii publice de natură non-economică de interes general.

4.15 CESE a recomandat statelor membre și instituțiilor europene să consolideze această politică, având în vedere că apa este un bun vital fundamental, atât pentru cetățeni, industrie, agricultură, cât și pentru comunitățile locale. Trebuie să se acorde apei un loc central în orice politică europeană, subliniindu-se mizele legate de combaterea sărăciei, de drepturile fundamentale ale cetățenilor europeni, de sănătatea publică, de integrarea și de coeziunea socială.

4.16 CESE preconizează următoarele:

- evaluarea impactului și costurilor unei politici privind apa care nu să nu cuprindă dimensiunea socială, cea de mediu și cea economică;
- asigurarea unei coerențe între strategiile aflate în curs, ținând seama de diferitele interese teritoriale din statele membre;
- elaborarea unei abordări durabile a gestionării resurselor de apă, prin instituirea unor noi instrumente de anticipare, care să permită să se răspundă la catastrofele naturale sau legate de activitatea umană și care amenință și afectează resursele de apă pe termen scurt;

⁽⁴⁾ JO C 44, 15.2.2013, pp. 147-152.

- relansarea adoptării directivei privind solurile;
- punerea accentului și asupra unei cereri mai limitate, care să conserve și să protejeze resursele de apă;
- introducerea dialogului social ca element care să contribuie la asigurarea tuturor misiunilor în toată diversitatea lor și la toate nivelurile serviciilor legate de utilizarea apei și a serviciilor de salubritate.

4.17 În plus, CESE propune:

- să se identifice tehnologii care să permită îmbunătățirea sănătății și securității lucrătorilor din sectorul apei și al salubrității;
- să se valorifice capitalul de cunoștințe acumulat de anumite organizații neguvernamentale;
- să se extindă lista substanțelor poluante (nanoelemente, molecule chimice cancerigene, mutagene și toxice pentru reproducere) care nu trebuie să se regăsească în apele de suprafață sau în acvifere din motive de protecție a sănătății cetățenilor și să se formuleze recomandări armonizate privind refolosirea apelor epurate;
- să se încurajeze măsurile de conservare a ecosistemelor și să se sprijine demersul de protecție a acviferelor naturale.

4.18 Politica privind apa și epurarea trebuie să se înscrie într-o abordare care să urmărească dezvoltarea durabilă și să permită astfel ca această resursă să răspundă actualelor necesități ale populației și să fie conservată pentru a satisface și nevoile generațiilor viitoare.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind rolul societății civile în Acordul de liber schimb UE-Japonia

(aviz din proprie inițiativă)

(2015/C 012/06)

Raportor: **dna Laure BATUT**

Coraportor: **dna Eve PÄÄRENDSON**

La 19 septembrie 2013, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Rolul societății civile în Acordul de liber schimb UE-Japonia

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 septembrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 133 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Concluzii

1.1.1 Relațiile comerciale dintre Uniunea Europeană și Japonia reprezintă peste o treime din volumul comerțului mondial. Un parteneriat însoțit de un acord de liber schimb (ALS)/acord de parteneriat economic (APE) ambițios, extins și reciproc avantajos între UE și Japonia ar duce la stimularea comerțului și investițiilor și ar putea îmbunătăți economiile acestora și oportunitățile de angajare, contribuind la elaborarea de reguli și norme internaționale mai stricte. Cetățenii ambelor părți ar saluta o distribuire echitabilă a beneficiilor preconizate, dar sunt vigilenți și nu doresc ca standardele cu care sunt obișnuiți să scadă.

1.1.2 CESE salută negocierile legate de ALS/APE cu Japonia și mai ales decizia de a continua aceste negocieri după exercițiul de evaluare a primului an. Cu toate acestea, Comitetul regretă lipsa informațiilor și a transparenței în ceea ce privește negocierile în curs. Având în vedere că promovarea și protejarea intereselor consumatorilor este un mijloc esențial de obținere a unui sprijin masiv din partea cetățenilor pentru acord, CESE îndeamnă la instituirea unor mecanisme de consultare similare celor utilizate în cadrul negocierilor privind Parteneriatul transatlantic pentru comerț și investiții (TTIP), pentru asigurarea unui grad mai ridicat de informare a societății civile în privința avantajelor comparative pe care deschiderea piețelor între UE și Japonia le-ar oferi părților interesate. În acest context, CESE încurajează cele două părți să îmbunătățească transparența și gradul de informare cu privire la negocieri prin crearea unui mecanism oficial de informare a societății civile, urmată de înființarea unei structuri consultative în cadrul acordului. De asemenea, Comitetul subliniază că, de ambele părți, mediul de afaceri poate beneficia deja de avantajele furnizate, sub aspectul implicării și consultării, de platforma reprezentată de masa rotundă de afaceri UE-Japonia.

1.2 Recomandări

1.2.1 CESE insistă să fie informat pe deplin cu privire la revizuirea studiului de impact din 2012. El solicită să i se comunice cât mai repede posibil calendarul punerii în aplicare, în special sub aspectul armonizării standardelor tehnice, și consideră că, înainte de adoptarea oricărei decizii, se impune publicarea, în toate limbile oficiale ale UE, a unui document mai detaliat decât analiza de impact.

1.2.2 CESE invită Uniunea Europeană să adopte toate măsurile necesare pentru ca:

- valorile pe care le susține în lume să se regăsească în acord, pentru ca standardele de mediu, sociale, sanitare și culturale să fie menținute și pentru ca avantajele acordului să fie distribuite echitabil între cetățeni, consumatori, lucrători și întreprinderi;
- cele două părți să își stabilească obiective ambițioase nu numai în privința reducerii barierelor tarifare, ci și a celor netarifare, vizând un nivel sporit de coerență a reglementării, fără să își reducă standardele și normele ori nivelul de ocupare a forței de muncă, în condițiile unei perfecte reciprocități și fără ca susținerea de către UE a caracterului multilateral al Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) să fie slăbită;
- promovarea intereselor și a sănătății consumatorilor să fie recunoscută ca primordială de ambele părți;
- principiul precauției să fie înscris în acord și securitatea juridică să fie garantată în cazul comerțului cu produse agroalimentare, sub aspectul indicațiilor geografice utilizate de cele două părți;
- un capitol special să fie dedicat IMM-urilor – care reprezintă peste 99 % din numărul total de întreprinderi, atât în Japonia, cât și în UE, și sunt sursa principală de locuri de muncă, acest lucru urmând să ducă la o creștere a competitivității IMM-urilor și să reducă constrângerile. Obiectivul constă în facilitarea intrării reciproce pe piață și în furnizarea tuturor informațiilor privind noile oportunități de afaceri care ar urma să apară în urma acordului;
- să fie prevăzut un capitol consistent și încurajator dedicat serviciilor, care să ofere garanții suficiente, plecând de la acordurile existente ale UE; acest lucru constituie o oportunitate majoră în negocieri;
- să fie menținut caracterul specific al serviciilor publice în UE, conform obligațiilor ce derivă din tratat;
- să fie asigurat un acces reciproc la contractele de achiziții publice, atunci când este cazul, în condițiile securității juridice;
- dreptul fiecărei părți de a reglementa și de a-și stabili propriile priorități și politici în materie de dezvoltare durabilă, de muncă și de mediu să fie reafirmat;
- un capitol cu obiective ambițioase în materie de dezvoltare durabilă să fie inclus, în acest scop, în acord, rezervând un rol de prim-plan societății civile și prevăzând cel puțin:
- respectarea obligațiilor care decurg din statutul ambelor părți de membru al Organizației Internaționale a Muncii (OIM) și a celor opt convenții fundamentale ale OIM, aceasta reprezentând un set minim de condiții;
- angajamentul de promovare și adoptare a unor legi și inițiative în materie de protecție a mediului;
- implicarea în gestionarea și utilizarea durabilă a resurselor naturale, cu respectarea acordurilor internaționale.

Având în vedere că soluționarea litigiilor dintre investitori și stat (ISDS) este un aspect foarte sensibil, asupra căruia divergenții actori implicați au opinii divergente, CESE salută exercițiul de consultare publică lansat de Comisie pe tema negocierilor legate de parteneriatul comercial transatlantic, așteptând cu mult interes rezultatele acesteia⁽¹⁾. Ținând seama de soliditatea democrației japoneze, CESE consideră că o colectare a opiniilor părților interesate din Japonia privind acest subiect ar putea furniza informații utile pentru negocieri, contribuind la facilitarea acestora.

1.2.3 Dialogul dintre societățile civile din Japonia și din UE va constitui o contribuție importantă la acordul de liber schimb/acordul de parteneriat economic. Comitetul recomandă ca în cadrul ALS/APE UE-Japonia să fie instituit, ca și în cazul celorlalte acorduri încheiate recent de Uniunea Europeană, un organism consultativ comun, și ca rolul acestuia să fie analizat în cursul negocierilor de către reprezentanții societăților civile ale celor două părți. Acest organism trebuie să poată lua în discuție toate domeniile acordului, pentru a-și face cunoscut punctul de vedere. Comitetul susține ferm ideea ca măcar jumătate dintre reprezentanții părții europene să fie numiți de CESE, organul consultativ al UE însărcinat cu reprezentarea intereselor societății civile organizate europene.

1.2.3.1 CESE a stabilit contacte excelente cu organizații ale lucrătorilor, angajatorilor, agricultorilor, cooperativelor, consumatorilor, ONG-urilor, organizațiilor nonprofit și universităților din Japonia⁽²⁾. Mulțumită comitetului său de monitorizare pentru Japonia, Comitetul ocupă o poziție privilegiată din perspectiva promovării dialogului și consultării cu societățile civile ale celor două părți.

2. Prezentarea contextului

2.1.1 UE și Japonia au decis să își consolideze relațiile prin deschiderea negocierilor privind un acord de liber schimb/acord de parteneriat economic (ALS/APE). În paralel, se desfășoară negocieri legate de un acord de parteneriat strategic (APS)⁽³⁾. Comitetul apreciază rezultatele pozitive ale evaluării privind primul an, precum și decizia de continuare a negocierilor. Dacă previziunile se îndeplinesc, exporturile UE către Japonia vor crește cu 30 % și PIB-ul UE cu 0,8 %, 400 000 de noi locuri de muncă urmând a fi create în Uniune. PIB-ul Japoniei ar spori cu 0,7 %, iar exporturile către Europa cu 24 %, acordul confirmând în același timp ponderea majoră a UE în comerțul și investițiile din Asia de Est⁽⁴⁾.

2.1.2 UE și Japonia împărtășesc multe valori și principii, printre acestea numărându-se democrația, statul de drept, drepturile omului și economia de piață, în condițiile existenței unui know-how tehnologic ridicat. În același timp, ele se confruntă cu provocări similare (ca de exemplu îmbătrânirea și reducerea populației), fiind nevoite să găsească noi resurse pentru creșterea economică și crearea de locuri de muncă.

2.1.3 Organismele societății civile din cele două regiuni ale globului și mecanismele lor de consultare respective nu sunt lesne interșanjabile⁽⁵⁾. Dar un dialog din ce în ce mai strâns între astfel de entități ar constitui un atribut important al unui acord. Prin înzestrarea dialogului social și civil cu un cadru instituțional, UE a făcut din acesta o piatră de temelie a modelului său social, iar Japonia recunoaște importanța societății sale civile, în sens larg (în această țară existând un Consiliu pentru politici în domeniul muncii și un Forum multipartit).

2.2 **În Japonia, ca și în UE**, se iau o serie de măsuri active pentru relansarea economiei⁽⁶⁾. În prezent, datoria publică a Japoniei rămâne la un nivel apropiat de 230 % din PIB. Cursul de schimb al yenului a creat un dezavantaj pentru importuri, iar după triplul dezastru de la Fukushima comerțul cu amănuntul a scăzut într-un an cu 2,3 % (februarie 2013).

⁽¹⁾ Avizul CESE, REX 390, EESC-2013-05469, raportor: J. KRAWCZYK, coraportor: S. BOYLE (4.6.2014).

⁽²⁾ În Japonia au fost înființate patru institute ale UE (consorții universitare), care beneficiază de sprijinul financiar al Comisiei Europene; în Japonia, profesorii din învățământul superior sunt priviți ca actori ai societății civile (http://www.eeas.europa.eu/eu-centres/eu-centres_en.pdf).

⁽³⁾ APS acoperă cooperarea politică, globală și sectorială (în domenii precum cercetarea, inovarea, spațiul, educația, cultura, energia, cooperarea pentru dezvoltare, gestionarea catastrofelor etc.).

⁽⁴⁾ Comisia Europeană, Raport de evaluare a impactului relațiilor comerciale UE-Japonia, pct. 5.1.3 (iulie 2013).

⁽⁵⁾ JO C 97/34, 28.4.2007, p. 34.

⁽⁶⁾ Este vorba de „cele trei săgeți” ale primului ministru Shinzō Abe, care formează așa-numita teorie economică „Abenomics”, constând într-o combinație de măsuri în trei domenii esențiale: politica monetară, stimulentele fiscale și reformele structurale, în vederea garantării creșterii durabile și pe termen lung a economiei japoneze și a încurajării investițiilor de capital ale sectorului privat.

2.2.1 Acordurile bilaterale de liber schimb permit Japoniei să se deschidă în fața comerțului mondial, ceea ce a dus la crearea unor zone de integrare regională. Din 2002 încoace, Japonia a încheiat numeroase acorduri bilaterale, atât în Asia, cât și în America Latină, dar și cu Elveția. În prezent, ea negociază un acord trilateral cu China și cu Republica Coreea. Japonia ia parte, de asemenea, la negocierile privind parteneriatul transpacific (TPP).

2.2.2 Japonia și UE au semnat deja acorduri importante de facilitare a procedurilor comerciale, în domeniile telecomunicațiilor, produselor chimice și farmaceutice, practicilor anticoncurențiale, științei și tehnologiei, ori care prevăd instituirea unei cooperări și a unei asistențe administrative ⁽⁷⁾.

3. Comerțul și dezvoltarea durabilă

3.1 Încercarea de a obține creștere economică prin intermediul unui comerț globalizat riscă să aibă consecințe asupra mediului ⁽⁸⁾. În avizul său pe tema negocierilor privind noi acorduri comerciale ⁽⁹⁾, Comitetul a subliniat importanța includerii unui capitol privind comerțul și dezvoltarea durabilă în negocierile comerciale ale UE, capitol care să includă prevederi sociale și de mediu și să atribuie societății civile un rol esențial de monitorizare.

3.2 Negocierile UE-Japonia privind ALS/APE vor oferi celor două părți prilejul de a-și reafirma, la nivel internațional, angajamentul în favoarea celor trei piloni ai dezvoltării durabile: creșterea economică, dezvoltarea socială și protecția mediului. De la semnarea Acordului de liber schimb cu Republica Coreea ⁽¹⁰⁾, aceste elemente au fost o componentă esențială a oricăror negocieri comerciale și a fiecărui acord semnat de UE. Diversitatea biologică, schimbările climatice, pescuitul, silvicultura și fauna constituie priorități atât la nivelul UE, cât și la cel mondial. Părțile ar trebui să-și reitereze angajamentul față de acordurile multilaterale de mediu (AMM).

3.3 Orice nou acord ar urma să reconfirme dreptul statelor membre ale UE, precum și al Japoniei de a reglementa și de a-și stabili propriile priorități în materie de dezvoltare durabilă și le-ar încuraja să respecte standardele de protecție a condițiilor de muncă și de mediu, conform angajamentelor asumate în virtutea normelor și acordurilor internaționale din aceste domenii.

3.4 ALS/APE ⁽¹¹⁾ va oferi posibilitatea reafirmării angajamentului în acest sens (printr-o eventuală ratificare și aplicare efectivă a convențiilor OIM) ⁽¹²⁾ și intensificării dialogului și cooperării bilaterale în domenii legate de muncă, inclusiv cele care țin de Agenda privind munca decentă.

3.4.1 În calitate de reprezentant al societății civile europene în ansamblu, CESE subliniază faptul că este posibil ca statele membre sau diversele sectoare să nu profite în aceeași măsură ⁽¹³⁾ de pe urma unui acord de liber schimb sau de parteneriat economic ⁽¹⁴⁾.

3.4.2 În vreme ce se așteaptă o creștere (în procente) a numărului de locuri de muncă din UE în domenii ca mașinile electrice, agricultura, silvicultura, pescuitul, produsele alimentare prelucrate, asigurările și construcțiile, o mică reducere a acestora s-ar putea produce în sectoarele chimiei, automobilelor, metalelor și produselor din metal, transportului aerian ⁽¹⁵⁾. Aceste probleme trebuie identificate într-o etapă timpurie, pentru a se adopta măsuri adecvate de sprijin și reconversie. Este important ca beneficiile să fie distribuite echitabil între întreprinderi, angajați, consumatori și societatea civilă în sens larg, prevenindu-se apariția unor perturbări grave și garantându-se eventuale compensații în acest caz ⁽¹⁶⁾.

⁽⁷⁾ Este vorba despre următoarele acorduri: acordul de recunoaștere reciprocă UE-Japonia, acordul de cooperare în domeniul practicilor anticoncurențiale, acordul în domeniile științei și tehnologiei și acordul de cooperare și asistență administrativă reciprocă.

⁽⁸⁾ COM(2006) 567 final, http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11022_en.htm

⁽⁹⁾ JO C 211, 19.8.2008, p. 82-89

⁽¹⁰⁾ Acordul de liber schimb UE-Republica Coreea (capitolul 13): JO L 127, 14.5.2011, p. 62-65.

⁽¹¹⁾ A se vedea articolul 13.4.3 din ALS UE-Republica Coreea (JO L 127, 14.5.2011, p. 62-65).

⁽¹²⁾ Convențiile nr. 87 și nr. 98 privind dreptul la liberă asociere și la negociere colectivă, convențiile nr. 29 și nr. 105 privind abolirea muncii forțate sau obligatorii, convențiile nr. 138 și nr. 182 privind interzicerea muncii copiilor și convențiile nr. 100 și nr. 111 privind discriminarea în domeniul ocupării forței de muncă și exercitării profesiei.

⁽¹³⁾ Comunicarea COM(2010) 343 final.

⁽¹⁴⁾ Comisia Europeană, *ibid.*, punctele 5.2.2, 5.3 și 5.6.2.

⁽¹⁵⁾ Raportul Comisiei Europene de evaluare a impactului relațiilor comerciale UE-Japonia (2012), p. 49.

⁽¹⁶⁾ De exemplu prin intermediul Fondului european de ajustare la globalizare (FEG).

4. Consultarea societății civile

4.1 Informare și transparență

4.1.1 CESE, care apreciază faptul că este considerat un partener important al Comisiei în toate domeniile care țin de competența sa, regretă lipsa de transparență cu privire la negocierile în curs, fapt observat de actorii ambelor părți. Mandatul încredințat Comisiei nu a fost făcut public, deși negocierile trebuie să fie cât mai deschise și mai transparente cu putință. Numeroase organizații ale societății civile din UE și din Japonia deplâng faptul că nu au primit decât frânturi de informații privind negocierile. Acest lucru afectează atât conținutul negocierilor, cât și posibilitățile de exprimare ale societății civile cu privire la această chestiune. După cum se știe, implicarea societății civile nu numai că ar crește gradul de înțelegere reciprocă, ci ar și îmbunătăți calitatea actualelor negocieri ALS/APE sub aspectul cunoștințelor specializate.

4.1.2 Cetățenii europeni solicită punerea în aplicare a textelor UE care consacră principiul transparenței. CESE solicită ca textele să fie comunicate părților interesate cât mai repede posibil.

4.1.3 Având în vedere solicitarea legitimă a cetățenilor europeni de garantare a unei transparențe totale în negocierile comerciale, CESE atrage atenția Consiliului și Comisiei asupra necesității aplicării stricte și coerente a articolului 218 din TFUE și mai ales a alineatului (10) al acestuia: „Parlamentul European este informat de îndată și pe deplin pe parcursul tuturor etapelor procedurii”.

4.1.4 CESE recomandă Comisiei să instituie, în cadrul negocierilor privind Parteneriatul transatlantic pentru comerț și investiții (prin organizarea unei reuniuni cu părțile interesate după fiecare rundă de negociere și înființarea unui grup consultativ alcătuit din reprezentanți ai societății civile, care ar trebui să includă și membri ai CESE). Comitetul a luat cunoștință și de existența unui mecanism similar în cazul negocierilor privind Parteneriatul transpacific dintre SUA și Japonia.

4.2 Consultarea

4.2.1 După cum s-a menționat mai sus, toate acordurile de liber schimb încheiate recent de UE conțin un capitol destinat comerțului și dezvoltării durabile⁽¹⁷⁾, acordând societății civile (alcătuită din organizații independente și reprezentative, care regroupează în mod echilibrat reprezentanți ai întreprinderilor, ai angajaților și ai altor părți interesate) un rol esențial de monitorizare. CESE sprijină eforturile Comisiei care urmăresc introducerea unui astfel de capitol în acordul cu Japonia.

4.2.2 **Autoritățile japoneze** intenționează să ajungă la o creștere stabilă prin intermediul dezvoltării durabile (a se vedea „Abenomics”⁽¹⁸⁾). Acordurile de liber schimb încheiate de Japonia cu parteneri din Asia includ prevederi referitoare la înființarea unui subcomitet de monitorizare a impactului acordului respectiv asupra mediului de afaceri. Cu toate că sfera competențelor și modalitățile diferă, Uniunea Europeană și Japonia sunt familiarizate cu principiul monitorizării impactului acordurilor de liber schimb, motiv pentru care CESE susține introducerea unui capitol consistent privind comerțul și dezvoltarea durabilă.

4.2.3 Guvernul japonez a înființat o serie de comitete interne și multilaterale în vederea consultării întreprinderilor cu privire la impactul acordurilor de liber schimb asupra mediului de afaceri. Există și structuri consultative care îi pun față în față pe reprezentanții guvernului și ai cooperativelor, pe de o parte, și pe cei ai și de guvernului și ai sindicatelor, pe de altă parte. În plus, au fost înființate și alte organisme de consultare pe baze extinse, precum Forumul multipartit al responsabilității sociale pentru un viitor durabil (MSF)⁽¹⁹⁾ sau Consiliul pentru politici în domeniul muncii.

4.3 **Modelul economic și social al UE** „pune un accent [...] pe structuri instituționale solide pentru a gestiona chestiunile economice, sociale, de mediu și de ocupare a forței de muncă, [...] pe un dialog social și civil activ, pe investiții în capitalul uman și pe calitatea locurilor de muncă”⁽²⁰⁾. Comitetul observă că acest model reflectă valorile UE și că toate instituțiile europene ar trebui să îl promoveze în politicile lor.

⁽¹⁷⁾ TFUE, articolele 11 și 21 alineatul (2) litera (f).

⁽¹⁸⁾ Cele trei săgeți ale „Abenomics”, care au ca țintă relansarea creșterii. A se vedea: <http://www.eu.emb-japan.go.jp>, <http://en.wikipedia.org/wiki/Abenomics>, precum și articolul *Japan and the EU in the global economy* (Japonia și UE în economia globală), Wolff și Yoshii, aprilie 2014, la: <http://bit.ly/1mLgY2r>

⁽¹⁹⁾ MFS: <http://sustainability.go.jp/forum/english/index.html>

⁽²⁰⁾ COM(2004) 383 final, 18 mai 2004, „Dimensiunea socială a globalizării”.

4.3.1 Comitetul salută angajamentele luate de UE la nivel internațional ⁽²¹⁾:

- în privința promovării unei participări mai intense a partenerilor sociali și a altor reprezentanți ai societății civile la guvernarea mondială (OMC), la elaborarea politicilor și la monitorizarea punerii în aplicare a acordurilor comerciale;
- în privința promovării valorilor europene într-o eră a globalizării ⁽²²⁾.

4.3.2 În ceea ce privește acordul de liber schimb cu Japonia, **Parlamentul European a recomandat Comisiei** să se concentreze asupra normelor fundamentale din dreptul muncii și să prevadă un capitol ambițios dedicat dezvoltării durabile, precum și „înființarea unui forum al societății civile care să monitorizeze și să discute implementarea”. CESE insistă asupra necesității de a fi consultat și va susține activ punerea în practică a acestor recomandări.

4.4 CESE reamintește Comisiei faptul că aceasta însăși a publicat un ghid de „transparență în negocierile comerciale ale UE”, care prevede că „lucrările nu pot fi încununat de succes decât dacă răspund așteptărilor cetățenilor europeni” și că „opiniile societății civile joacă un rol crucial în faza pregătitoare a procesului de negociere” ⁽²³⁾.

CESE ar aprecia foarte mult:

- recunoașterea de către Comisie a rolului CESE și informarea acestuia cu privire la toate aspectele procesului de negociere;
- instituirea unui dialog sistematic între Parlament, Comisie și CESE pe durata întregului proces de negociere;
- menținerea unui rol incluziv pentru societatea civilă de-a lungul întregului proces de negociere;
- prevederea de către Comisie, în acord:
  - a unui mecanism comun de monitorizare care să reunească societățile civile din UE și din Japonia și care să fie instituit în etapa de punere în aplicare;
  - a unor organisme consultative naționale care să prezinte opinii și recomandări fiecărei părți, precum și autorităților politice comune, dar și instanțelor comune ale acordului, și care să fie împuternicite să primească solicitări de la alte părți interesate (mai ales în legătură cu capitolul privind dezvoltarea durabilă) și să le transmită mai departe, împreună cu opiniile și recomandările lor;
  - a posibilității de a recurge la o consultare sau la o procedură de soluționare a litigiilor în cazul unei puneri în aplicare care nu ține seama de obiectivele capitolului privind dezvoltarea durabilă;
  - a unui organism comun care să aducă laolaltă societățile civile din UE și Japonia și să ofere un cadru dialogului și cooperării sistematice și structurate, precum și schimburilor de opinii cu reprezentanții guvernelor europene și ai celui japonez.

4.5 Aproape toți reprezentanții societăților civile europene și japoneze care au fost consultați ⁽²⁴⁾ s-au declarat în favoarea instituirii unui organism comun de monitorizare în cadrul viitorului acord de liber schimb.

⁽²¹⁾ Comunicarea Comisiei privind munca decentă, mai 2006, COM(2006) 249 final, punctele 2.3 și 3.5.

⁽²²⁾ Concluziile Președinției Consiliului din 16 și 17 decembrie 2004, punctul 53, și cele din 16 și 17 iunie 2005, punctul 31.

⁽²³⁾ Comisia Europeană, *Transparency in EU Trade negotiations* (Transparența în negocierile comerciale ale UE), 2012, și: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/june/tradoc_149616.pdf

⁽²⁴⁾ În cursul unei audieri desfășurate la sediul CESE, la 15 ianuarie 2014, și al misiunii desfășurate după aceea în Japonia, la sfârșitul aceleiași luni, un număr de 40 de organizații, parteneri sociali și alte părți interesate au participat la consultări și și-au împărtășit opiniile, așteptările și preocupările cu privire la viitorul acord de liber schimb UE-Japonia.

4.5.1 Mecanismele de monitorizare vor trebui concepute cu luarea în considerare a structurilor existente, pe baza experiențelor înregistrate până în prezent în UE și în Japonia. CESE dorește să fie implicat în stabilirea rolului, a sferei de competență și a componenței grupului consultativ al UE și organismului comun de monitorizare. Trebuie consultate toate părțile implicate, iar CESE trebuie să fie un factor esențial în acest proces.

4.5.2 Un dialog structurat între reprezentanții societăților civile din UE și din Japonia va adăuga o dimensiune importantă ALS/APE, inclusiv sub aspect cultural. CESE consideră că este crucial să se mențină contacte strânse cu omologii japonezi, pentru a se garanta că forma, sfera competențelor și componența unui viitor mecanism comun de monitorizare vor satisface așteptările ambelor părți.

5. Puncte esențiale

5.1 Negocierile

5.1.1 Comitetul salută faptul că raportul pozitiv privind progresele înregistrate a permis Consiliului UE să decidă, în iunie 2014 ⁽²⁵⁾, continuarea negocierilor.

5.1.2 Acordul urmărește stimularea accesului pe piață și asigurarea coerenței cadrului de reglementare, promovând așadar dezvoltarea schimburilor comerciale și a investițiilor reciproce. El ar urma să accelereze creșterea durabilă, crearea de locuri de muncă mai multe și mai bune, lărgirea ariei de opțiuni pentru consumatori și dezvoltarea competitivității și productivității ambelor economii.

5.1.3 Prioritatea Uniunii Europene este eliminarea barierelor netarifare (BNT). În studiul său de impact ⁽²⁶⁾, Comisia indică faptul că aceste bariere au adesea cauze culturale și efecte protecționiste. CESE observă că ele sunt greu de eliminat atunci când se bazează pe standarde aflate în permanentă schimbare, chiar dacă de ce mai înalt nivel. Ele protejează uneori sectoare întregi, cum ar fi cel feroviar din Japonia.

5.2 Comerțul cu mărfuri

5.2.1 Eliminarea barierelor tarifare trebuie să vizeze toate produsele, inclusiv produsele agricole și prelucrate, automobilele care au fost recunoscute ca bunuri „sensibile”, precum și produsele chimice și farmaceutice, cu prevederea unor perioade de tranziție, dacă este cazul.

5.2.2 Recunoașterea reciprocă a produselor certificate pe baza unor standarde de produs similare și echivalente, precum și cooperarea în privința armonizării reglementărilor și sistemelor, acolo unde este posibil, ar urma să favorizeze schimburile comerciale. Însă va trebui să se garanteze neapărat că o astfel de colaborare în vederea elaborării de noi standarde mondiale nu va duce la o scădere a acestora.

5.2.3 Barierele netarifare, care frânează exporturile UE, sunt folosite pe post de măsuri protecționiste ascunse. Ele trebuie reduse sau chiar eliminate, mai ales atunci când au fost deja identificate în cursul negocierilor, iar standardele trebuie alinate la cele internaționale.

5.3 IMM-urile

5.3.1 Întrucât 99 % din structura economică este constituită din IMM-uri, atât în Japonia, cât și în Europa, și având în vedere că acestea furnizează 70-80 % din totalul locurilor de muncă, CESE solicită Comisiei să le acorde o atenție deosebită.

5.3.2 Având în vedere că IMM-urile dispun, din cauza dimensiunilor lor, de resurse limitate în relația cu administrația națională și sub aspectul aplicării reglementărilor comerciale, ele nu ar avea decât de câștigat de pe urma ALS/APE UE-Japonia, dar mai ales a raționalizării normelor și a reducerii costurilor administrative. Totuși, ele au nevoie de ajutor pentru a depăși obstacolele pe care le generează consolidarea dimensiunii internaționale: bariera lingvistică, diferențele de cultură antreprenorială, cheltuielile mari de transport, penuria de personal cu competențe relevante, lipsa informațiilor privind piețele străine și insuficiența resurselor financiare.

⁽²⁵⁾ Consiliul European din 18 și 19 octombrie 2012, punctul 2.k; Consiliul Afaceri Externe (comerț) al UE, 29 noiembrie 2012, primirea de către Comisie a mandatului de negociere a acordului de liber schimb cu Japonia; Consiliul din 29 iunie 2014.

⁽²⁶⁾ Comisia Europeană, 2012, *Impact Assessment Report on EU-Japan trade relations* (Raport de evaluare a impactului relațiilor comerciale UE-Japonia), http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/july/tradoc_149809.pdf

5.3.3 În vederea maximizării avantajelor oferite de ALS/APE UE-Japonia, va fi esențial ca ambele părți să conlucreze la creșterea gradului de conștientizare a IMM-urilor în ceea ce privește serviciile și programele de sprijin existente⁽²⁷⁾, care le sunt oferite de Centrul de cooperare industrială UE-Japonia⁽²⁸⁾ și de Oficiul japonez pentru comerț exterior (JETRO)⁽²⁹⁾, dar mai ales în privința noilor oportunități de afaceri care ar urma să apară în urma acordului. De exemplu, IMM-urile europene ar putea fi interesate de sectoarele TIC, asistenței medicale⁽³⁰⁾, serviciilor, energiilor regenerabile sau produselor alimentare bio⁽³¹⁾ și produselor de gastronomie din Japonia.

5.4 Sectorul agroalimentar

5.4.1 Liberalizarea pieței ar asigura noi oportunități producției agroalimentare a celor doi parteneri (o majorare de 200 %), dar agricultura este unul dintre cele mai controversate capitole de negociere. Sectorul agricol din Japonia nu poate satisface decât 40 % din nevoile alimentare ale țării, fiind un domeniu deosebit de sensibil. Agricultorii japonezi solicită excluderea de la restricțiile tarifare, în cadrul oricăror negocieri cu alte țări, a cinci tipuri de produse: orezul, carnea de vacă și de porc, laptele și produsele lactate, grâul și orzul, zahărul și îndulcitorii. UE consideră că posibilitatea de a exporta cantități mai mari de produse alimentare procesate reprezintă o oportunitate majoră, mai ales dacă Japonia va elimina multe dintre barierele sale netarifare.

5.4.2 CESE ar dori ca problema drepturilor de proprietate intelectuală (DPI)⁽³²⁾ să fie abordată astfel încât să ofere o protecție echitabilă inovațiilor europene. Chestiunea indicațiilor geografice protejate (IGP) reprezintă un punct foarte dificil pe agenda dezbaterilor. Protecția intelectuală a producțiilor agricole de calitate poate constitui o barieră ascunsă în calea importurilor. În cadrul OMC, UE și Japonia adoptaseră deja abordări diferite: Uniunea dorea extinderea ariei IGP, vizând un nivel înalt de protecție, cu efecte constrângătoare (Acordurile TRIPS – propunerea UE din 1998), în vreme ce Japonia propunea, ca și Statele Unite (1999), ca membrii să comunice OMC-ului indicațiile lor geografice în vederea constituirii unei bănci de date care să servească celorlalți membri drept sursă de informare, neavând un efect constrângător. CESE consideră că acesta este un aspect important, care trebuie abordat cu prudență în cursul negocierilor.

5.5 Serviciile

5.5.1 În Japonia, agricultorii și consumatorii sunt foarte implicați în mișcarea cooperatistă, care propune sisteme de asigurări reciproce și servicii bancare. În vreme ce aceștia percep liberalizarea serviciilor ca pe o amenințare, pentru mulți alții aceasta reprezintă o oportunitate majoră, mai ales sub aspectul așa-numitei „economii a vârstei a treia”. Serviciile oferă un prilej extraordinar de sporire semnificativă a volumului comerțului.

5.5.2 În cifre brute, UE-27 a exportat în 2012 servicii în valoare de 24,2 miliarde EUR în Japonia, în vreme ce serviciile importate din această țară s-au ridicat la 15,6 miliarde EUR, ceea ce reprezintă un excedent de 8,6 miliarde EUR pentru UE-27 (însă trebuie să se țină seama și de faptul că populația Japoniei este de patru ori mai mică decât cea a UE). Aproape toate organizațiile japoneze consultate care au luat în discuție liberalizarea serviciilor s-au pronunțat împotriva „listei negative”, în temeiul căreia toate serviciile care nu ar fi excluse în mod explicit de textul acordului ar putea fi deschise schimbului. Dacă agricultorii și consumatorii ar fi împotriva unei liste negative, întreprinderile ar fi cu siguranță în favoarea acesteia. În cazul autorităților publice, lista negativă le-ar reduce marja de manevră. Viitoarele servicii ar intra în mod automat în domeniul liberalizat. CESE susține dreptul absolut al statelor de a legifera în interes public.

5.6 Achizițiile publice

5.6.1 Pentru întreprinderile europene este esențial să obțină acces la contractele de achiziții publice din Japonia, prin eliminarea barierelor bazate pe standarde, instituirea unor proceduri transparente și furnizarea acelorași informații tuturor actorilor, eliminarea restricțiilor foarte sensibile de pe piața feroviară și crearea unui sistem de acces online la informații. Dincolo de voința politică afirmată, negocierea concretă are nevoie de o stabilitate juridică a normelor.

5.6.2 Reciprocitatea în ceea ce privește concurența loială va fi indispensabilă. Comitetul consideră că acordul trebuie să clarifice pe deplin formele de autorizare pe care fiecare dintre părți le utilizează în materie de ajutoare și subvenții de stat.

⁽²⁷⁾ <http://www.eu-japan.eu/smes-support>; <http://www.jetro.go.jp/en/database>

⁽²⁸⁾ <http://www.eu-japan.eu/smes-support>

⁽²⁹⁾ <https://www.jetro.go.jp/en/database/>

⁽³⁰⁾ Se prevede că, în 2050, 38 % din populația Japoniei va avea cel puțin 65 de ani.

⁽³¹⁾ Alimentele bio reprezintă doar circa 0,4 % din totalul produselor alimentare vândute în Japonia (date furnizate de Consiliul European pentru Afaceri).

⁽³²⁾ JO C 68, 6.3.2012, p. 28

5.6.3 Uniunea Europeană, statele membre și Japonia trebuie să poată continua să finanțeze obiectivele de interes general stabilite în conformitate cu procedurile lor democratice, care includ, printre altele, sectorul social, protecția mediului și sănătatea publică. UE are, în materie de servicii publice, obligații care decurg din tratate.

5.7 Investițiile ⁽³³⁾

5.7.1 În 2012, investițiile directe în străinătate (IDS) ale UE-27 în Japonia au fost de 434 de milioane EUR, în vreme ce IDS ale Japoniei în UE-27 s-au ridicat la 3 374 de milioane EUR ⁽³⁴⁾. Principiul fundamental al unui ALS/APE fiind reciprocitatea, CESE solicită ca, în cazul în care acordul respectiv duce la pierderea de locuri de muncă, Comisia să fie foarte atentă la acest aspect și să ia în considerare utilizarea Fondului de ajustare la globalizare pentru a compensa efectele negative. De asemenea, CESE consideră că s-ar putea impune acordarea unei despăgubiri corecte pentru pierderile care afectează întreprinderile în privința resurselor umane și tehnologiilor finanțate anterior din fonduri publice.

5.7.2 UE și Japonia ar trebui să își revizuiască reglementările privind restricțiile în materie de proprietate, autorizările, controalele, precum și facilitarea investițiilor.

5.7.3 CESE observă că, atât în Japonia, cât și în UE, legislația și instanțele judecătorești permit soluționarea echitabilă a litigiilor prin proceduri ordinare; astfel, statele membre ale UE și Japonia oferă investitorilor o gamă extinsă de garanții instituționale și juridice. Având în vedere că soluționarea litigiilor dintre investitori și stat este un aspect foarte sensibil, asupra căruia diferiții actori implicați au opinii divergente, CESE salută exercițiul de consultare publică lansat de Comisie pe tema negocierilor legate de parteneriatul comercial transatlantic și l-ar privi cu multă satisfacție, dacă o acțiune similară ar avea loc în Japonia, astfel încât și opiniile părților interesate din această țară să fie luate în considerare.

5.7.4 CESE recomandă promovarea unui dialog amplu pe tema soluționării litigiilor, după ce se va cădea de acord asupra termenilor, iar Comisia va fi evaluat rezultatele. Trebuie menționat că Comitetul este deja pe cale să elaboreze un aviz pe această temă.

5.7.4.1 În orice caz, nicio prevedere legată de soluționarea litigiilor privind investițiile nu va trebui să limiteze posibilitatea statelor membre ale UE de a legifera în interes public sau de a urmări obiective de politică publică. Definiția „investiției” și cea a „tratamentului just și echitabil” trebuie clarificate. Acest lucru ar trebui făcut în cadrul negocierilor.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽³³⁾ Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Comisia Europeană a dobândit competențe în domeniul investițiilor. Ea a publicat o Comunicare intitulată „Către o politică europeană globală în domeniul investițiilor internaționale” la care Comitetul a răspuns prin elaborarea unui aviz (JO C 318, 29.10.2011, p. 150-154).

⁽³⁴⁾ Sursa: Eurostat 170/2013 – 18 noiembrie 2013.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind situația societății civile ucrainene în contextul aspirațiilor europene ale Ucrainei

(aviz din proprie inițiativă)

(2015/C 012/07)

Raportor: dl Andrzej ADAMCZYK

La 27 februarie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul său de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Situația societății civile ucrainene în contextul aspirațiilor europene ale Ucrainei.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 septembrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 16 octombrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 173 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 15 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE ar trebui să promoveze în mod activ consolidarea politică, socială și economică a Ucrainei, inclusiv găsirea unei soluții pașnice la conflictul actual din regiunile Donetsk și Lugansk. Activitățile CESE în Ucraina vor sprijini procesul de democratizare, integritatea teritorială, dialogul social și civil între toți actorii care se bucură de legitimitate în rândul cetățenilor și de reprezentativitate.

1.2 CESE intenționează să invite un spectru larg al societății civile ucrainene să participe la această inițiativă de cooperare și să-i includă totodată pe cei care rămân sceptici sau ostili față de recenta tranziție politică și de apropierea de UE.

1.3 Se recomandă, de asemenea, să se dezvolte mai mult cooperarea bilaterală între organizațiile partenere din UE și din Ucraina, cu accent special pe consolidarea capacității administrative, pe schimbul de bune practici și pe consolidarea dialogului social și civil.

1.4 Conform dispozițiilor Acordului de asociere, CESE ar trebui să contribuie la instituirea unei platforme comune a societății civile, din care să facă parte membri ai CESE și reprezentanți ai societății civile ucrainene. O structură similară va fi creată în temeiul dispozițiilor acordului de liber schimb aprofundat și cuprinzător (DCFTA), în vederea asigurării respectării cerinței acestuia privind instituirea unui mecanism de monitorizare pentru societatea civilă. Ambele structuri ar trebui să coopereze cât mai strâns posibil.

1.5 CESE va dezvolta activități de informare privind consecințele pe care le va avea punerea în aplicare a acordului de asociere de către Ucraina, precum și privind integrarea europeană, instituțiile europene și *acquis*-ul comunitar.

1.6 Ar trebui eliminată obligativitatea vizei pentru cetățenii ucraineni, de îndată ce acest lucru va fi posibil din punct de vedere tehnic, și ar trebui să se promoveze contactele interpersonale ca măsură de consolidare a încrederii.

1.7 În agenda UE ar trebui introdusă în mod formal o perspectivă europeană pentru Ucraina.

2. Parteneriatul estic: dimensiunea estică a politicii europene de vecinătate, cadru instituțional pentru aspirațiile europene ale Ucrainei

2.1 Evenimentele dramatice care au zguduit Ucraina în ultimele luni au început cu reacția cetățenilor la decizia guvernului de a suspenda preparativele pentru semnarea unui acord de asociere în cadrul Parteneriatului estic.

2.2 Pe lângă încheierea acordurilor de asociere bilaterale, care vor înlocui acordurile de cooperare și parteneriat, componenta bilaterală a Parteneriatului estic urmărește, de asemenea, să faciliteze stabilirea unor regimuri fără viză, precum și dezvoltarea cooperării sectoriale, constituind în același timp un prilej pentru ca țările partenere să se alăture programelor și agențiilor UE. Aceasta include totodată un program cuprinzător de dezvoltare instituțională, instrument menit să consolideze capacitatea instituțională a țărilor partenere, necesară punerii în aplicare a reformelor și a dispozițiilor acordurilor de asociere. Dimensiunea multilaterală a Parteneriatului estic are la bază patru platforme multilaterale („Democrație, bună guvernare și stabilitate”, „Integrare economică și convergența cu politicile UE”, „Securitatea energetică”, „Contacte interumane”), menite să promoveze cooperarea între UE și țările partenere, precum și între țările partenere între ele.

2.3 Una din prioritățile Parteneriatului estic este de a implica societatea civilă organizată în punerea în aplicare a acestuia atât în țările partenere, cât și în UE. În acest scop, în noiembrie 2009, a fost înființat, cu participarea CESE, Forumul societății civile din cadrul Parteneriatului estic.

2.4 La ora actuală, politica privind Parteneriatul estic se află la un moment de răscruce, ca urmare a schimbării neașteptate de direcție a unora dintre țări și a evenimentelor dramatice din Ucraina. Dificultățile cu care s-a confruntat Parteneriatul estic în decursul ultimului an în țări care, până în prezent, au făcut cele mai mari progrese către semnarea acordurilor de asociere, sunt în mare măsură rezultatul manevrelor Rusiei, care încearcă să împiedice întărirea legăturilor dintre țările partenere și UE.

2.4.1 În ciuda încheierii negocierilor cu Armenia cu privire la acordul de asociere, inclusiv la acordul de liber schimb aprofundat și cuprinzător (DCFTA), aceste documente nu au putut fi parafate din cauza anunțului făcut de Armenia în septembrie 2013 referitor la intenția sa de a adera la Uniunea Vamală Eurasiatică, inițiată de Rusia.

2.4.2 În ciuda presiunii ruse și a pierderii a două din provinciile sale (Abhazia și Osetia de Sud), care sunt la ora actuală sub controlul Rusiei, Georgia rămâne angajată pe calea către Europa, ceea ce a asigurat parafarea acordului de asociere, inclusiv a DCFTA, cu ocazia Summitului Parteneriatului estic de la Vilnius, în noiembrie 2013, și, ulterior, semnarea acestora în iunie 2014.

2.4.3 Moldova, care a semnat la rândul ei acordul de asociere parafat la Vilnius, este supusă și ea presiunii Rusiei, ale cărei forțe armate sunt staționate în Transnistria, controlând în prezent regiunea. Tot cu sprijinul Rusiei a avut loc un referendum ilegal într-un alt teritoriu autonom moldovenesc, Găgăuzia, rezultatele acestuia fiind în favoarea aderării la Uniunea Vamală Eurasiatică.

2.4.4 Calitatea de membru al OMC este o condiție prealabilă pentru inițierea tratatelor privind DCFTA, motiv pentru care Azerbaidjan și Belarus, care nu sunt membre ale OMC, nu pot începe negocierile. Mai mult, din cauza deficitului democratic grav din Belarus, politica bilaterală a UE cu privire la această țară rămâne limitată la un dialog critic.

2.4.5 Ucraina este cel mai mare și cel mai important stat fost sovietic după Rusia, care, ca urmare a angajării pe un parcurs proeuropean, a pierdut controlul asupra Crimeii și Sevastopolului, care au fost anexate de către Rusia, continuând să facă obiectul unor acțiuni subversive și de sabotaj din partea Rusiei. Activitățile Rusiei reprezintă un exemplu deosebit de grav de ingerință externă, care, pe lângă faptul că amenință integritatea teritorială și suveranitatea Ucrainei, au efecte extrem de prejudiciabile asupra societății civile și organizațiilor acesteia. Aceste activități nu reprezintă numai o încălcare a dreptului internațional; ele sunt contrare, în același timp, a două principii care stau la baza relațiilor de pace dintre state independente, și anume, primul, că granițele nu trebuie schimbate cu forța și al doilea, că națiunile pot lua hotărâri suverane cu privire la viitorul lor fără ingerințe externe.

3. Aspirațiile europene ale societății civile din Ucraina

3.1 Revoluția portocalie din 2004 a contribuit la un proces de democratizare pe scară largă și la instaurarea statului de drept în Ucraina – cel puțin pentru o anumită perioadă –, precum și la libertatea mass media, care rămâne până la ora actuală intactă. În paralel cu acest proces, legăturile cu UE au devenit mai strânse.

3.1.1 În 2005, a fost adoptat Planul de acțiune UE-Ucraina, pe baza Acordului de parteneriat și cooperare UE-Ucraina încheiat în 1998. În 2007, au început negocierile vizând încheierea unui acord de asociere. Adoptarea politicii privind Parteneriatul estic, în 2009, a conferit acestei cooperări un nou impuls.

3.1.2 Strângerea legăturilor cu UE și instituirea unei cooperări autentice în multe domenii, alături de entuziasmul care a urmat Revoluției portocalii, au făcut ca o parte semnificativă a populației și multe organizații ale societății civile să simtă că perspectiva aderării Ucrainei la UE este evidentă și sigură și că aderarea nu este decât o chestiune de calendar și de timp necesar transformărilor și adaptării la normele europene.

3.1.3 Parteneriatul estic nu a asigurat Ucrainei perspectiva pe termen lung mult așteptată de aderare la UE, ceea ce a provocat dezamăgire și frustrare în rândul susținătorilor unei orientări proeuropene, cu atât mai mult cu cât progresele democratice câștigate prin Revoluția portocalie au început să se estompeze puțin câte puțin, situația economică s-a deteriorat, iar problemele sociale s-au agravat.

3.1.4 Frustrarea resimțită de cetățeni, care s-a tradus printr-o apatie în rândul organizațiilor societății civile, s-a agravat ca urmare a conflictului din ce în ce mai mare dintre liderii Revoluției portocalii, președintele Viktor Yushchenko și prim-ministrul Yulia Tymoshenko. Au fost momente în care acest conflict a paralizat procesul decizional, din cauza unor dispoziții inaplicabile ale Constituției ucrainene. Cumularea crizei economice mondiale și a politicilor neconvingătoare ale președintelui Yanukovich (ales în 2010) au înrăutățit și mai mult situația.

3.2 CESE urmărește de mult timp o politică activă de cooperare cu Ucraina. Cu toate acestea, climatul social și politic care continuă să se deterioreze și dezamăgirea organizațiilor partenere în fața lipsei perspectivelor de aderare au făcut ca relațiile dintre cele două părți să stagneze în oarecare măsură în perioada 2011-2012, partenerii ucraineni încetând practic orice activitate și nearătând vreun interes în menținerea relațiilor.

3.3 După parafarea Acordului de asociere, în decembrie 2012, și după eforturile și negocierile susținute în vederea semnării acordului cu ocazia Summitului Parteneriatului estic de la Vilnius din noiembrie 2013, s-a putut constata un interes reînnoit pentru cooperare în rândul partenerilor ucraineni și o reînsuflețire a legăturilor active cu CESE.

3.4 Cu toate acestea, reînnoirea contactelor a arătat că partenerii sociali, atât angajatorii, cât și sindicatele, au păreri împărțite cu privire la semnarea acordului de asociere. Totuși, un spectru foarte larg de ONG-uri și reprezentanți ai altor interese s-au constituit într-un corp comun proeuropean relativ unit.

3.5 Indiferent de poziția adoptată și de rezultatul pe care l-au pronosticat cu privire la negocierile pentru semnarea acordului de asociere, organizațiile societății civile, dar și reprezentanții ai guvernului, au fost surprinși de faptul că guvernul ucrainean și administrația prezidențială au abandonat negocierile și au suspendat pregătirile pentru semnarea acordului.

3.6 Suspendarea neașteptată a tratativelor, fără vreun motiv aparent, cu câteva zile înainte de Summitul de la Vilnius, alături de propunerea surprinzătoare a guvernului ucrainean ca negocierile viitoare cu UE să se desfășoare cu participarea Rusiei, a dus la mobilizarea rapidă a societății civile ucrainene, care și-a exprimat fără ezitare poziția în favoarea continuării pe calea către UE.

3.7 „Euromaidan” a reprezentat probabil manifestarea cea mai importantă și cea mai lungă din istorie desfășurată cu atât de multă convingere în numele integrării europene. Mai târziu, manifestațiilor li s-au alăturat forțe care au introdus și revendicări de natură politică, în sensul schimbării regimului, care a reacționat prin reprimarea violentă a protestelor, soldată cu pierderi de vieți omenești. Protestele au dus la schimbări politice care au servit drept pretext pentru provocarea altor evenimente dramatice și tragice.

3.8 În acest moment, după desfășurarea cu succes a alegerilor prezidențiale, pare evident că stabilirea unor legături mai strânse cu UE devine una dintre prioritățile noii administrații. Această schimbare de traiectorie trebuie considerată un succes extraordinar al evenimentelor „Euromaidan” și al societății civile ucrainene. Rămâne de văzut dacă situația generală se va stabili pe întreg teritoriul Ucrainei și dacă organizațiile societății civile vor avea de câștigat de pe urma acestei transformări politice.

3.9 Atitudinea și opinia societății civile din estul Ucrainei față de schimbările politice vor rămâne neclare atâta vreme cât mercenari înarmați și grupuri de gherilă acționează în regiune, iar libertatea de exprimare este amenințată. Trebuie însă remarcat faptul că partea estică a țării a fost reprezentată considerabil la manifestațiile „Euromaidan”.

4. Consecințele semnării acordului de asociere și a acordului de liber schimb aprofundat și cuprinzător (DCFTA)

4.1 Acordul de asociere UE-Ucraina reprezintă o nouă generație de acorduri create în beneficiul țărilor care cooperează în cadrul Parteneriatului estic, prevăzând dezvoltarea cooperării pe baza unor dispoziții obligatorii în aproape toate domeniile. Acordul de asociere stabilește un plan de reformă pentru Ucraina, bazat pe armonizarea generală a legislației sale cu normele europene.

4.2 Pe lângă DCFTA, care este un acord comercial cu efecte importante asupra standardelor și reglementărilor, principalele domenii ale cooperării sunt: justiția, statul de drept, combaterea corupției și a criminalității organizate, politica externă și de securitate, reforma administrației publice, ocuparea forței de muncă, politica socială, egalitatea de drepturi și de șanse, protecția consumatorilor, politica industrială și antreprenoriatul, energia, transporturile și protecția mediului. Punerea în aplicare a acordului de asociere, inclusiv a DCFTA, presupune că Ucraina va trebui să-și armonizeze legislația națională cu aproximativ 85 % din *acquis-ul* Uniunii din domeniul comercial și economic.

4.3 Acordul de asociere a fost semnat la 27 iunie 2014 și, ulterior, ratificat de Parlamentul European și de parlamentul ucrainean (Verkhovna Rada) la 16 septembrie, ceea ce face posibilă implementarea sa provizorie chiar înaintea ratificării sale de către toate cele 28 de state membre ale UE. Cu toate acestea, punerea în aplicare a acelei părți a acordului care privește DCFTA va fi amânată până la sfârșitul anului viitor, dar UE va continua să aplice reguli comerciale mai puțin constrângătoare în ce privește mărfurile provenind din Ucraina.

4.3.1 Punerea în aplicare a acordului presupune instituirea unei platforme a societății civile, care este concepută ca un forum pentru schimb de opinii, din care ar urma să facă parte membri ai CESE și reprezentanți ai societății civile organizate ucrainene. Dat fiind spectrul larg de teme tratate în acordul de asociere, platforma ar trebui să fie cât mai reprezentativă posibil pentru întreaga societate civilă, trebuind să includă reprezentanți atât ai partenerilor sociali, cât și ai altor grupuri de interese diverse.

4.3.2 Pe lângă rolul său de forum pentru schimbul de informații și dezbateri, această platformă are ca scop totodată să monitorizeze punerea în aplicare a acordului de asociere și să prezinte punctele de vedere și propunerile societății civile organizate.

4.3.3 Platforma societății civile își va stabili propriul regulament de procedură. În prezent se desfășoară discuții între reprezentanți ai CESE și ai părții ucrainene privind procedura de înființare a acestui organ și componența acestuia. Se preconizează adoptarea următoarelor principii de bază:

- va exista un număr egal de reprezentanți din partea UE și din partea Ucrainei;
- membrii vor avea un mandat de doi ani și jumătate; în această perioadă, sunt prevăzute a avea loc cinci reuniuni;
- platforma are doi copreședinți, câte unul din fiecare parte, care vor fi aleși pentru un mandat de doi ani și jumătate;
- procedura de selecție a membrilor platformei trebuie să fie pe deplin transparentă;
- reuniunile platformei trebuie să fie deschise și organizațiilor societății civile care nu sunt reprezentante în cadrul ei.

4.3.4 DCFTA prevede, la rândul său, crearea unui mecanism de monitorizare pentru societatea civilă în termen de un an de la intrarea sa în vigoare. O structură creată în acest sens ar trebui să conlucreze cât mai strâns posibil cu Platforma societății civile.

5. Perspective de viitor pentru societatea civilă ucraineană și rolul CESE

5.1 CESE ar trebui să promoveze în mod activ consolidarea politică, socială și economică a Ucrainei, inclusiv găsirea unei soluții pașnice la conflictul actual din regiunile Donetsk și Lugansk. Odată cu stabilizarea situației din Ucraina, precum și cu dispariția amenințării cu intervenția externă și a conflictelor provocate de grupările armate, situația societății civile organizate, atât la nivelul diferitelor organizații, cât și în raport cu aspirațiile europene ale Ucrainei vor deveni mai clare.

5.1.1 În prezent, Ucraina traversează transformări politice majore, inclusiv o reformă constituțională, care s-ar putea dovedi mai profundă decât schimbările survenite după Revoluția portocalie. Aceasta ar putea duce la modificarea statutului instituțiilor ucrainene și a practicilor atât în materie de dialog social, cât și de dialog între autorități și societatea civilă. Un astfel de proces ar trebui facilitat prin modificarea legislației Ucrainene care să conducă la instituții de dialog social și civil mai favorabile incluziunii, pentru organizații demne de acest nume și independente. CESE va urmări evoluția situației, precum și pozițiile pe care le vor adopta organizațiile partenere cu privire la aceste schimbări.

5.1.2 Atât înainte de declanșarea protestelor „Euromaidan”, precum și în timpul acestora, au fost puse sub semnul întrebării autenticitatea și independența unora dintre organizațiile partenere. Acest lucru a declanșat un proces de schimbare a modului de funcționare a unora dintre organizații, care, dacă nu se va dovedi a fi un exercițiu superficial, ar putea începe să restaureze încrederea cetățenilor în aceste organizații. În speță, unele organizații sindicale și organizații ale angajatorilor au fost percepute de către cetățeni și ONG-uri ca reprezentând regimul la putere, refuzându-li-se dreptul de a se afilia la societatea civilă.

5.1.3 CESE este pregătit să-și intensifice contactele bilaterale cu organizațiile partenere atât din Ucraina, cât și din Rusia, pentru a contribui la stabilirea unor legături mai bune între societățile civile din aceste țări, drept mijloc pentru normalizarea relațiilor dintre cele două țări.

5.2 Activitățile CESE în Ucraina vor avea drept principiu conducător sprijinirea procesului de democratizare a țării, a integrității teritoriale, a dialogului social și civil între toți actorii care se bucură de legitimitate în rândul cetățenilor și de reprezentativitate. CESE va acorda prioritate relațiilor cu partenerii săi firești, organizațiile societății civile din Ucraina.

5.3 Acesta intenționează să invite un spectru cât mai larg al societății civile ucrainene să participe la acest proces de cooperare și să-i includă totodată pe cei care rămân sceptici sau ostili față de recenta tranziție politică și de apropierea de UE, asigurându-se, în același timp, că nicio organizație importantă și reprezentativă nu este exclusă. Platforma națională a Forumului societății civile din cadrul Parteneriatului estic și Consiliul Economic și Social Tripartit Național din Ucraina vor contribui la selectarea organizațiilor partenere.

5.4 Se recomandă, de asemenea, să se dezvolte mai mult cooperarea bilaterală între organizațiile partenere din UE și din Ucraina, cu accent special pe consolidarea capacității administrative, pe schimbul de bune practici și pe consolidarea dialogului social și civil. Unul dintre instrumentele care ar putea fi folosite în acest scop este cooperarea transfrontalieră.

5.5 Pe lângă activitățile instituționale bazate pe acordul de asociere și, pe termen lung, pe acordul DCFTA, CESE se va implica în activități mai ample de informare cu privire la consecințele punerii în aplicare a acordurilor asupra Ucrainei, precum și la integrarea europeană, la modul în care funcționează instituțiile europene și la *acquis-ul comunitar*.

5.6 Dată fiind absența informațiilor fiabile sau chiar a dezinformării propagate uneori în mass media, ca urmare a necunoașterii UE sau a unei propagande susținute din partea Rusiei, este nevoie să se planifice activități de cooperare periodice cu jurnaliștii și asociațiile de mass media.

5.7 Cooperarea cu organizațiile partenere din Ucraina în privința facilitării accesului la informații fiabile, precum și diseminarea acestor informații în rândul tuturor grupurilor societății civile s-ar putea dovedi cruciale pentru aspirațiile europene ale Ucrainei. Într-adevăr, experiența arată că semnarea, ratificarea și punerea în aplicare a acordului de asociere poate deveni problematică și că există o multitudine de factori interni și externi care ar putea inversa orientarea proeuropeană a organizațiilor societății civile, în lipsa unui consens general, cu participarea tuturor grupurilor sociale.

5.8 O parte semnificativă a populației Ucrainei nu a trecut niciodată granițele țării, iar țara de destinație a celor care totuși o fac este, în principal, Rusia. Unul dintre motive este existența în continuare a obligativității vizei pentru a vizita țările UE, ceea ce reprezintă o problemă importantă pentru societatea ucraineană. Luarea unor măsuri de facilitare a obținerii vizei este bineînțeles importantă, însă menținerea obligației de a obține viza pentru a călători în UE nu este de natură să contribuie la construirea încrederii, complicând considerabil stabilirea contactelor interumane.

5.9 Eurosepticismul și lipsa de entuziasm a anumitor segmente ale societății ucrainene pentru stabilirea unor legături mai strânse cu UE este cauzată de absența perspectivelor de aderare. La ora actuală nu se pune problema începerii negocierilor de aderare, însă faptul că acest subiect lipsește, în mod constant și repetat, de pe agenda UE înseamnă că reformele bazate pe acordul de asociere vor fi percepute de o parte a societății ca fiind un capriciu costisitor care conduce Ucraina pe un drum fără ieșire. Acest lucru este valabil cu precădere pentru Ucraina de Est, unde UE este percepută ca o amenințare la adresa intereselor sociale și economice.

Bruxelles, 16 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 502-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 15 ȘI 16 OCTOMBRIE 2014

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Raport privind politica în domeniul concurenței 2013”

[COM(2014) 249 final]

(2015/C 012/08)

Raportor: dl Paulo BARROS VALE

La 1 octombrie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Raport privind politica în domeniul concurenței 2013

COM(2014) 249 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 23 septembrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară din 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 127 voturi pentru, 1 vot împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE evaluează, ca în fiecare an, Raportul Comisiei privind politica în domeniul concurenței, o politică structurantă a Uniunii Europene. Comitetul are o opinie favorabilă despre conținutul raportului, pe care îl aprobă de manieră generală, exprimându-și o serie de preocupări în ceea ce privește contextul actual.

1.2 O concurență liberă și loială care protejează interesele agenților economici, ale consumatorilor, precum și interesul general, merită toate eforturile posibile. Contribuția Comisiei este esențială, iar CESE salută eforturile depuse de aceasta în vederea asigurării respectării normelor pe plan intern și în cadrul cooperării internaționale.

1.3 În cadrul acestei activități continue, angajamentul autorităților naționale în domeniul concurenței (ANC) este fundamental; ele trebuie să dispună de mijloacele umane și materiale care să le permită să acționeze cu eficiență și de o manieră mai degrabă proactivă, și nu reactivă, așa cum este cazul de obicei. Un accent mai mare pe activitatea de prevenție poate contribui la prevenirea diverselor situații de ilegalitate care afectează în mod negativ piața și care aduc prejudicii atât întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri), cât și consumatorilor.

1.4 Cu toate acestea, CESE consideră de maxim interes adoptarea propunerii de directivă privind anumite aspecte ale acțiunii în despăgubire pentru încălcarea normelor antitrust, pentru a cărei transpunere și implementare statele membre vor trebui să depună în continuare eforturi susținute, însă deplânge faptul că această directivă nu a fost însoțită de un instrument juridic cu aceeași forță obligatorie vizând instituirea unui cadru juridic orizontal privind acțiunile colective, aplicabil în cazul încălcării drepturilor și intereselor colective.

1.5 Pe lângă reglementare, va trebui să se permită și să se stimuleze autoreglementarea, cu precădere prin încheierea unor acorduri între organizațiile de producători, de comercianți și de consumatori, ale căror exemple bune, care există deja în Europa, pot fi și trebuie să fie urmate.

1.6 Având în vedere că Tratatul nu permite uniformizarea politicilor fiscale, politica în domeniul concurenței va trebui să se asigure că, în UE, denaturările care pot rezulta din fiscalitate sunt minime.

1.7 Piața energiei trebuie să continue să se bucure de o atenție specială, având în vedere că piața unică în acest domeniu nu a fost încă realizată. Consolidarea rețelei europene, care ar favoriza comerțul transfrontalier și investițiile în sursele regenerabile de energie care, pe lângă beneficiile evidente pe care le aduc pe plan ecologic, permit accesul la rețelele altor producători, trebuie să fie obiectivele de urmat pentru asigurarea unei concurențe reale în acest sector, ceea ce ar permite reducerea tarifelor pentru întreprinderi și familii.

1.8 Accesul liber al consumatorilor la toate piețele este esențial. Obiectivul agendei digitale de asigurare a unui acces universal la conexiunile în bandă largă a avut o contribuție importantă în acest sens. Accesul pe piața digitală, unde se practică adeseori prețuri inferioare celor de pe piețele tradiționale, ar permite accesul consumatorilor la anumite bunuri, pe care, în caz contrar, nu ar putea să și le procure.

1.9 Cooperarea internațională s-a aflat în centrul a numeroase eforturi, iar rezultatele obținute sunt demne de apreciat, însă nu trebuie însă să uităm că mai sunt încă multe de făcut. Pe lângă activitățile bilaterale, trebuie continuate eforturile comune în cadrul OMC și al OIM. Europa continuă să sufere din cauza concurenței nelocale – atât în interiorul frontierelor sale, cât și în afara lor – din partea întreprinderilor, publice și private, provenite din țări în care acordarea de ajutoare de stat ilegale este o practică curentă (în special în domeniul energiei), normele în domeniul protecției mediului sunt mai permissive și unde nu se aplică aceleași reglementări în domeniul muncii (de multe ori ele fiind contrare celor mai elementare norme privind drepturile omului).

2. Conținutul raportului pentru anul 2013

2.1 În Europa, anul 2013 a fost marcat de o serie de semnale de redresare economică. Sporirea încrederii și a competitivității continuă să se afle în centrul acțiunilor politicilor europene menite să promoveze creșterea inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, apanajul Strategiei Europa 2020.

2.2 Raportul menționează o concluzie a studiului din 2013 al Parlamentului European privind politica în domeniul concurenței, care ilustrează bine importanța acestei politici pentru realizarea obiectivului menționat: „[...] politica în domeniul concurenței, care intensifică concurența, va stimula creșterea economică”.

2.3 Raportul conține 8 părți: Promovarea competitivității prin combaterea cartelurilor; Garantarea unor măsuri eficace de aplicare a normelor în materie de antitrust și a procedurii de control al concentrărilor economice, în beneficiul întreprinderilor și al consumatorilor; Modernizarea ajutoarelor de stat în scopul orientării resurselor publice către obiective care stimulează competitivitatea; Promovarea unui sector financiar echitabil și stabil în vederea susținerii economiei reale; Energie: sectorul în care este nevoie cel mai mult de „mai multă Europă”; Asigurarea respectării normelor în materie de concurență în economia digitală, în scopul susținerii agendei digitale pentru Europa; Cooperarea internațională în cadrul politicii de concurență în scopul abordării provocărilor reprezentate de globalizare; Dialogul privind concurența cu alte instituții.

3. Observații generale

3.1 IMM-urile sunt fără îndoială pilonul redresării economice în Europa. Tot acestea sunt, din cauza dimensiunii lor, cele mai vulnerabile în fața practicilor de abuz de poziție dominantă, care le condamnă în multe cazuri la dispariție. Tema abuzului de poziție dominantă trebuie să se bucure de o atenție deosebită în cadrul politicii în domeniul concurenței, cu precădere în cazurile în care acesta este săvârșit de marile grupuri de distribuție, care au dus treptat la dispariția micilor furnizori și a micului comerț, afectând, în ultimă instanță, interesele consumatorilor. Deși Directiva privind acțiunile în despăgubire bazate pe încălcările articolului 101 sau 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) a fost bine primită, fiind considerată extrem de importantă, prevenirea acestor încălcări capătă o importanță și mai mare, meritând să facă obiectul unei analize atente, în vederea asigurării eficacității acțiunilor de prevenire.

3.2 CESE susține că autoritățile naționale în domeniul concurenței (ANC) vor trebui să adopte o atitudine mai degrabă proactivă, și nu reactivă, așa cum se întâmplă în majoritatea cazurilor, când acestea intervin numai în urma denunțurilor venite din partea agenților economici sau a consumatorilor. Supravegherea anumitor negocieri, care ar putea fi calificate mai degrabă drept dictate, ar putea contribui la prevenirea anumitor abuzuri de poziție dominantă. O îmbunătățire semnificativă a schimbului de informații în cadrul lanțului de producție este o condiție fundamentală dacă dorim să facem progrese.

3.3 Și sectoarele puternic afectate de prețurile materiilor prime trebuie să se bucure de o atenție specială din partea autorităților naționale din domeniul concurenței, având în vedere că, de multe ori, creșterea prețului materiilor prime (sau numai amenințarea cu această creștere) se reflectă în prețul final aproape imediat, în timp ce reducerea acestuia nu produce efectul contrar.

3.4 CESE atrage atenția asupra necesității ca politica în domeniul concurenței să se aplece asupra problemelor sectorului achizițiilor publice, care, în majoritatea cazurilor, este încă o piață relativ închisă. Într-adevăr, piața achizițiilor publice este încă o piață fragmentată, la care numai anumiți operatori au acces, în ciuda eforturilor în curs menite să asigure contractarea electronică integrală a contractelor de achiziții publice. Concurența slabă dăunează interesului public: lipsa de alternative nu lasă autorităților publice o marjă de manevră suficientă, ducând la situația în care sunt aleși în mod repetat aceiași operatori, ceea ce creează în unele cazuri relații excesiv de apropiate între întreprinderi și puterea politică.

3.5 De asemenea, nu ar trebui uitată poziția de vulnerabilitate, din punctul de vedere al concurenței, a întreprinderilor care își desfășoară activitatea în regiunile insulare și periferice, unde costul transportului pentru a avea acces la alte piețe constituie un obstacol pentru o concurență sănătoasă cu alți operatori. În aceste cazuri s-ar putea încerca să se găsească mecanisme care să faciliteze accesul întreprinderilor pe piețele centrale, promovând o concurență sănătoasă între toți operatorii din UE.

3.6 Trebuie subliniată de asemenea importanța extrem de mare a concurenței la care sunt supuse întreprinderile europene, atât în interiorul frontierelor, cât și pe alte piețe, din partea unor întreprinderi, publice și private, provenite din țări terțe și protejate prin ajutoare de stat ilegale, care le plasează într-o poziție de avantaj competitiv, prin reglementări în domeniul protecției mediului care le sunt favorabile și o legislație a muncii permisivă, adesea contrară unora dintre drepturile elementare ale omului, precum și drepturilor cetățenilor și ale consumatorilor. Continuarea eforturilor de cooperare internațională, în cadrul OMC, al OIM și în afara acestora, trebuie să rămână o prioritate a diplomației în lupta împotriva acestor inegalități, care trebuie să trateze problema concurenței și să meargă și mai departe în ceea ce privește apărarea drepturilor omului.

4. Promovarea competitivității prin combaterea cartelurilor și prin legislația antitrust

4.1 Combaterea cartelurilor are o importanță specială în politica în domeniul concurenței. Din acest motiv, Comitetul consideră binevenite eforturile recente ale Comisiei Europene pentru combaterea acestei practici care afectează întreaga economie. Acțiunile întreprinse pe piețele financiare și în special pe piața materiilor prime și intermediare, în care variația prețurilor condiționează nu numai piața internă, ci și capacitatea concurențială a Europei pe plan mondial, sunt esențiale pentru creșterea economică, într-un moment în care este indispensabil să câștigăm piețe noi. Trebuie subliniate, de asemenea, aplicarea unor amenzi întreprinderilor participante la 3 carteluri – în sectorul cablurilor, al produselor financiare derivate și în cel al creștelor – și comunicarea privind obiecțiunile adresată unor furnizori de cipuri de memorie pentru cartelele inteligente.

4.2 CESE a sprijinit activitățile desfășurate în domeniul legislației antitrust, pe care le consideră esențiale pentru politica în domeniul concurenței. El ține să-și reînnoiască sprijinul pentru activitatea Comisiei, care a contribuit la descurajarea fragmentării artificiale a pieței interne, și salută finalizarea procedurii antitrust privind procesul de standardizare a plăților efectuate prin intermediul internetului. Comitetul salută totodată comunicarea privind obiecțiunile transmise băncilor pentru comportamentul coordonat al acestora menit să împiedice intrarea societăților bursiere pe piața CDS (swapuri pe riscul de credit) și, mai ales, încheierea investigațiilor în dosarele antitrust legate de ratele de referință Libor, Euribor și Tibor, care contribuie la sporirea siguranței pe piață.

4.3 Anul 2013 a fost marcat de adoptarea unei propuneri de directivă privind acțiunile în despăgubire în materie de încălcare a normelor antitrust. CESE și-a exprimat punctul de vedere favorabil cu privire la acest document, care urmărește combaterea diferențelor dintre legislațiile naționale și a inegalităților de tratament al victimelor și infractorilor, vechind totodată la protecția juridică a consumatorilor, ceea ce reprezintă o preocupare recurentă în avizele Comitetului.

4.4 Deși este în favoarea uniformizării, CESE își exprimă rezerva cu privire la faptul că textul ar putea să se dovedească prea indulgent față de întreprinderile autoare ale încălcării care beneficiază de programe de clemență, însă recunoaște valoarea acestui instrument în identificarea cartelurilor secrete. El a recomandat și o apropiere între propunerea de directivă și recomandarea privind acțiunile colective deplângând faptul că „instituirea acțiunii colective în domeniul concurenței, care ar fi trebuit să fie instrumentul efectiv pentru consumatori, a fost disociată și cuprinsă în domeniul de aplicare a unei recomandări care încurajează statele membre să creeze mecanisme de acțiune colectivă, care nu are caracter obligatoriu” ⁽¹⁾.

4.5 CESE este favorabil continuării eforturilor de coordonare dintre Comisie, autoritățile naționale din domeniul concurenței și Rețeaua europeană în domeniul concurenței. De asemenea, solicită să se participe mai activ la schimbul de informații relevante între diferitele entități implicate, însă dorește să-și exprime preocuparea cu privire la dificultatea cu care se confruntă unele dintre aceste autorități în exercitarea efectivă a unei puteri de reglementare în anumite sectoare, în care comportamentele coluzive și/sau practicile de abuz de poziție dominantă continuă să existe într-un climat de impunitate deplină.

4.6 Politica în domeniul concurenței va trebui să prevadă o colaborare cu celelalte direcții generale, în vederea combaterii eficiente a practicilor concertate și a practicilor de abuz de poziție dominantă, care încalcă normele sociale, de mediu și în materie de siguranță a produselor și împiedică intrarea pe piață a unor operatori noi, aflați în mod evident în poziție de inferioritate.

5. Modernizarea ajutoarelor de stat

5.1 CESE salută procesul de modernizare a ajutoarelor de stat, prin care acestea sunt aliniate la inițiativele emblematiche ale Strategiei Europa 2020. Este esențial ca ajutoarele de stat care sprijină politica de coeziune și sunt orientate către sectoare care contribuie la dezvoltarea Europei să fie bine utilizate. Este de asemenea indispensabil ca resursele publice, care sunt limitate, să fie aplicate în acord cu obiectivele stabilite în Strategia Europa 2020, ceea ce va permite convergența regiunilor defavorizate, investițiile în sectoare prioritare, promovarea creșterii economice și a ocupării forței de muncă și facilitarea finanțării IMM-urilor.

5.2 Modernizarea ajutoarelor de stat nu trebuie însă să lase deoparte ajutoarele în domeniul serviciilor publice, ce răspund unor nevoi sociale (cum ar fi sănătatea, educația și formarea profesională, accesul la piața forței de muncă și reinserția profesională, structurile de îngrijire a copiilor și a persoanelor în vârstă, serviciile de sprijinire a grupurilor sociale vulnerabile în vederea reintegrării lor sociale), de care nu se poate face abstracție. Trebuie să se țină seama mai degrabă de specificul sectoarelor de servicii adresate populației, în care, în ciuda faptului că este important să se asigure o utilizare eficientă a resurselor din ce în ce mai reduse, trebuie să prevaleze calitatea serviciilor.

5.3 Având în vedere contextul caracterizat printr-o mobilitate accentuată, trebuie analizată ipoteza libertății de alegere a prestatorilor de servicii de sănătate, avându-se în vedere formule care, fără a amenința calitatea serviciului prestat și protecția categoriilor defavorizate, pot preîntâmpina supunerea utilizatorilor acestora puterii discreționare a statelor sau a companiilor de asigurări. Această tematică este atât de importantă încât merită să facă obiectul unui aviz din proprie inițiativă, care ar permite tratarea în profunzime a subiectului.

5.4 CESE s-a exprimat deja în favoarea modernizării politicii UE în domeniul ajutoarelor de stat. El susține în mod special noile orientări privind ajutoarele în domeniul sistemelor de comercializare a certificatelor de emisii de CO₂, care pot împiedica delocalizarea industriilor către țări în care legislația este mai favorabilă. Își exprimă regretul, însă, că recomandarea de mărire a limitei ajutorului *de minimis* la 500 000 EUR în locul celei actuale de 200 000 EUR nu a fost reținută, așa cum s-a întâmplat în cazul serviciilor de interes economic general (SIEG) ⁽²⁾.

⁽¹⁾ JO C 67, 6.3.2014, p. 83.

⁽²⁾ JO C 67, 6.3.2014, p. 74.

6. Concurența la nivel sectorial

6.1 Echitatea și stabilitatea în sectorul financiar

6.1.1 Dificultățile pe care le-a traversat sectorul financiar și consecințele acestora asupra finanțării economiei reale și asupra încrederii de pe piețele financiare sunt bine cunoscute. S-au făcut eforturi pentru restabilirea încrederii și sporirea transparenței prin reducerea riscurilor sistemice. Ajutoarele de stat temporare acordate sectorului financiar l-au salvat de la colaps, însă impresia este că de fiecare dată când se fac remarcate semne de redresare, apare vestea unor noi scandaluri, care vin să perturbe un echilibru foarte fragil. Din acest motiv, avem tot interesul ca sectorul financiar să rămână suspus unui control strict, pentru a se preveni orice comportament iresponsabil din partea instituțiilor financiare, indiferent dacă fac obiectul unei intervenții sau nu.

6.1.2 În ciuda fragilității sectorului, trebuie să continue procedurile de investigare a practicilor ilegale în curs, chiar dacă ele nu par a avea un efect semnificativ asupra giganților financiari care continuă să adopte comportamente de natură să aducă prejudicii pieței.

6.1.3 Trebuie remarcată propunerea de regulament privind comisioanele interbancare pentru plățile cu cardul, solicitată de mult vreme, care va reinstaura justiția în spațiul european, armonizând costurile ce decurg din utilizarea acestor carduri.

6.2 Sectorul energetic

6.2.1 Piața unică a energiei rămâne încă nu a fost creată. Prețul energiei rămâne ridicat, exercitând o presiune semnificativă asupra bugetelor întreprinderilor și familiilor. Liberalizarea pieței nu a reușit să ducă la consolidarea concurenței și a transparenței, Europa continuând să fie dezavantajată de costul ridicat al energiei în comparație cu alți concurenți de la nivel mondial. Furnizarea transfrontalieră de energie merită la rândul ei o atenție specială, în perspectiva asigurării unei piețe interne libere.

6.2.2 Pentru a se promova dezvoltarea sectorului energetic, trebuie profitat de consensul actual cu privire la necesitatea de a dispune de o politică energetică comună, de a investi în infrastructuri, de a spori eficiența energetică și de a recurge la sursele regenerabile de energie. Într-adevăr, sursele regenerabile de energie nu reușesc să concureze pe picior de egalitate cu energia fosilă și cea nucleară, care continuă să fie subvenționate direct din bugetele publice și, indirect, prin faptul că nu sunt internalizate costurile de mediu și impactul utilizării acestor tipuri de energie asupra sănătății. Sursele regenerabile de energie se află încă într-un stadiu de dezvoltare relativ embrionar, trebuind să fie susținute mai mult pentru a putea fi competitive pe o piață echitabilă.

6.2.3 Mai mult, ele nu trebuie privite numai ca o nouă formă de energie. Dezvoltarea lor deschide noi oportunități de dezvoltare a unui model descentralizat de producție de energie, în care cetățenii și comunitățile locale să poată fi simultan producători și consumatori. Acest nou model ar trebui susținut prin instaurarea unui cadru de reglementare corespunzător, care să asigure un acces facil la rețea pentru micii producători de electricitate ⁽³⁾.

6.2.4 Conexiunile europene în materie de energie sunt considerate esențiale în optica politicii în domeniul concurenței. Fragilitatea Europei pe planul energiei este resimțită în contextul noului conflict din Ucraina, care ar putea compromite aprovizionarea cu gaze naturale în centrul Europei. Pe lângă faptul că ar pune capăt caracterului marginal al sistemului iberic în raport cu restul Europei, conectarea sistemelor energetice existente în Peninsula Iberică cu țările din centrul Europei ar fi totodată un răspuns la problemele de aprovizionare cu energie provenită din Rusia.

6.2.5 Reforma politicii energetice europene este cu atât mai esențială cu cât ne aflăm într-o etapă în care sunt în curs de pregătire acorduri comerciale între Statele Unite ale Americii, unde, în mod evident, costurile energiei sunt mai mici, fapt care plasează întreprinderile europene într-o poziție dezavantajoasă încă din start.

6.3 Economia digitală

6.3.1 Acesta este un sector deosebit de vulnerabil la practicile ilegale în materie de concurență, întrucât întreprinderile de înaltă tehnologie, angajate în procese de inovare permanente și rapide, nu sunt neapărat în măsură să aștepte o decizie adoptată în termenele unei proceduri normale, timp în care ele pot dispărea.

⁽³⁾ JO C 226, 16.7.2014, p. 1

6.3.2 CESE își reiterează sprijinul pentru orientările în materie de ajutoare de stat în domeniul rețelilor în banda largă, având în vedere că ele servesc obiectelor agendei digitale.

6.3.3 Piața unică a telecomunicațiilor rămâne în continuare nedefinitivă. Deși se poate constata o scădere a tarifelor, ele rămân totuși ridicate, ceea ce cauzează prejudicii întreprinderilor și familiilor. Reducerea progresivă a tarifelor de *roaming*, care va culmina cu eliminarea acestora la sfârșitul anului 2015, constituie un progres lăudabil, însă este momentul să se pună accentul pe reducerea reală a celorlalte tarife și pe accesul universal la conexiuni în bandă largă de calitate. CESE își reafirmă convingerea că instaurarea unei autorități de reglementare unice în Europa ar putea contribui la realizarea acestor obiective.

6.3.4 Trebuie să se acorde o atenție specială necesității de a asigura accesul universal la conexiunile în bandă largă, având în vedere că gospodăriile cu venituri reduse nu au încă acces la ele. Această lipsă îndepărtează de piața digitală numeroși cetățeni, care se văd în imposibilitatea de a avea acces la piețe pe care se practică adesea prețuri mai avantajoase.

6.3.5 CESE susține lucrările realizate în domeniul brevetelor esențiale pentru respectarea unei norme, care contribuie la combaterea abuzurilor de poziție dominantă.

7. Cooperarea internațională

7.1 CESE ia notă cu satisfacție de începerea negocierilor cu SUA privind acordul de parteneriat transatlantic pentru comerț și investiții, precum și cu Japonia, vizând un acord de liber schimb, și salută instaurarea unui dialog la nivel înalt cu reprezentanții anumitor autorități de concurență din țări terțe. Este importantă și semnarea acordului de cooperare cu Elveția, care permite schimbul de informații între autoritățile din domeniul concurenței, putând facilita foarte mult anumite proceduri de investigație, fie ele în curs sau viitoare.

7.2 Concurența neloială din partea țărilor terțe în care normele, principiile și drepturile fundamentale cele mai elementare în domeniul social și al protecției mediului nu sunt respectate, pune sub semnul întrebării caracterul echitabil al comerțului exterior. Cooperarea internațională trebuie dezvoltată la cel mai înalt nivel, precum și în cadrul OMC și al OIM, astfel încât să se garanteze nu numai respectarea drepturilor omului, ci și practici de concurență loiale.

7.3 Globalizarea este o certitudine, iar exporturile sunt esențiale pentru creșterea economică din Europa. Este important să se armonizeze practicile, pentru a permite UE să concureze pe picior de egalitate pe piețe pe care continuă să se acorde ajutoare de stat ilegale sau unde continuă să existe o legislație ineficăce în domeniul muncii.

8. Dialogul interinstituțional

8.1 Deși Comisia are competență deplină pentru politica în domeniul concurenței, DG Concurență și comisarul pentru concurență continuă să aibă un dialog strâns cu Parlamentul European. Atât CESE, cât și Comitetul Regiunilor au fost informate cu privire la lucrările DG Concurență, grație prezenței unor reprezentanți ai acestei direcții generale în cadrul sedințelor secțiunilor și ale grupurilor de studiu.

8.2 CESE salută perspectiva continuării cooperării sale cu Comisia Europeană, însă precizează că aceasta poate fi îmbunătățită, prin consolidarea legăturilor dintre instituții și printr-o activitate de monitorizare cât mai continuă, în cadrul căreia un grup creat de CESE să fie implicat în elaborarea raportului final, ceea ce va permite o reacție mai rapidă a Comitetului la activitatea Comisiei.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind difuzarea datelor satelitare de observare a Pământului în scopuri comerciale

[COM(2014) 344 final – 2014/0176 (COD)]

(2015/C 012/09)

Raportor: **dl Thomas McDONOGH**

La 17 iulie 2014 și la 18 iulie 2014, în conformitate cu articolul 114 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind difuzarea datelor satelitare de observare a Pământului în scopuri comerciale

COM(2014) 344 – 2014/0176 (COD).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 23 septembrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 151 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Tema directivei propuse este de o importanță critică pentru Uniunea Europeană. Viitorul afacerilor internaționale și bunăstarea cetățenilor Europei vor depinde într-o măsură considerabilă de controlul și exploatarea datelor despre lumea în care trăim. În prezent, aceste date sunt generate și controlate, în mare măsură, de Statele Unite și de alte țări din afara UE. Este vital ca Europa să își rentabilizeze programul spațial și producția și difuzarea de date de observare a Pământului, astfel încât UE să nu mai fie cu un pas în urmă, ci să devină lider în acest sector extrem de important.

1.2 Comitetul se pronunță cu fermitate pentru implementarea unui cadru de reglementare solid care să faciliteze dezvoltarea industriei spațiale în Europa și exploatarea datelor de observare a Pământului, pentru a sprijini creșterea durabilă și creșterea calității vieții cetățenilor europeni. Prin urmare, Comitetul salută comunicarea Comisiei cu privire la propunerea de directivă referitoare la difuzarea datelor satelitare de observare a Pământului în scopuri comerciale.

1.3 Comitetul salută propunerea de față și în contextul mai larg al politicii spațiale europene, care are o importanță vitală pentru prosperitatea și securitatea viitoare a Europei și pentru realizarea viziunii unei creșteri inteligente, durabile și favorabile incluziunii, formulate în Strategia Europa 2020 ⁽¹⁾.

1.4 În plus, Comitetul subscrie opiniei Comisiei potrivit căreia este necesară o directivă prin care să se instituie un cadru juridic transparent, echitabil și consecvent, care să asigure buna funcționare și dezvoltarea pieței interne a produselor și serviciilor spațiale și, mai ales, prin care să se creeze un cadru comun pentru distribuirea datelor satelitare de înaltă rezoluție (HRDS).

⁽¹⁾ Europa 2020 – O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, COM(2010) 2020.

1.5 Comitetul se declară mulțumit cu dispozițiile directivei, care vizează crearea unui standard UE pentru distribuirea de HRDS în scopuri comerciale.

1.6 Totuși, CESE este de părere că, în Europa, industria spațială comercială s-a dezvoltat prea lent și că tehnologia și datele spațiale ar fi putut genera încă de mai devreme mai multe locuri de muncă și mai multă prosperitate. Comitetul solicită Comisiei să accelereze elaborarea politicilor și a unui cadru legislativ în domeniul spațial pentru promovarea securității, siguranței, sustenabilității și dezvoltării economice a sectorului spațial și să asigure buna funcționare a pieței interne pentru produse și servicii spațiale.

1.7 Comitetul crede cu fermitate că IMM-urile din toate cele 28 de state membre ale Uniunii care încearcă să concureze și să crească pe piața pentru datele de observare a Pământului trebuie sprijinite mai bine prin politicile adoptate. În special, Comitetul ar dori să se adopte politici menite să ducă la înlăturarea obstacolelor nejustificate de pe piața internă referitoare la reducerea la minimum a impactului financiar, care afectează în mod negativ mai ales IMM-urile.

1.8 CESE ar dori să fie prezentate propuneri privind o politică europeană de achiziții publice în domeniu spațial, care să sprijine dezvoltarea sectorului spațial comercial, care depinde într-o foarte mare măsură de procedurile instituționale de achiziții publice.

1.9 De asemenea, Comitetul dorește să existe politici care să promoveze educația unui număr mai mare de ingineri, profesioniști din domeniul TIC și absolvenți de studii economice pentru industria spațială, mai ales pe piețele în rapidă expansiune a furnizorilor și revanzătorilor de date, furnizorilor de servicii cu valoare adăugată și furnizorilor de servicii de geoinformații.

1.10 Comitetul recunoaște că securitatea este de o importanță vitală pentru cetățenii Uniunii. Totuși, CESE consideră că, dincolo de dispozițiile directivei propuse, o politică de securitate comună europeană mai cuprinzătoare ar contribui, printre altele, la abordarea problemei controlului excesiv de restrictiv asupra datelor satelitare de înaltă rezoluție (HRSD) deținut de câteva state membre.

1.11 De asemenea, CESE invită Consiliul să lucreze în armonie la elaborarea și promovarea unei politici spațiale europene care să promoveze pacea, securitatea și creșterea economică pe baza unei abordări deschise și cooperante față de dezvoltarea și exploatarea tehnologiei spațiale și a datelor pe care le generează aceasta.

1.12 Comitetul atrage atenția Comisiei asupra avizelor precedente ale CESE privind politica industrială spațială europeană ⁽²⁾.

2. Directiva propusă

2.1 Propunerea de directivă tratează subiectul difuzării, în scopuri comerciale, a datelor satelitare de observare a Pământului pe teritoriul Uniunii. În special, ea abordează o serie de aspecte legate de definirea și controlul datelor satelitare de înaltă rezoluție (*high resolution satellite data*, HRSD), considerate a fi o categorie distinctă de date care necesită un regim normativ diferențiat atunci când sunt difuzate în scopuri comerciale.

2.2 Datele satelitare de înaltă rezoluție sunt utilizate pentru furnizarea de produse și servicii geospațiale, care reprezintă o piață în creștere. Datele de acest tip au devenit indispensabile pentru monitorizarea de mediu, planificarea urbană, gestionarea resurselor naturale, precum și pentru gestionarea dezastrelor și a situațiilor de urgență.

2.3 Datele satelitare de înaltă rezoluție sunt însă importante și pentru apărarea și securitatea statelor membre și, prin urmare, crearea și diseminarea acestui tip de date de către operatorii comerciali trebuie reglementate de către statele în care sunt înregistrați acești operatori. În consecință, nu există în prezent o abordare comună la nivelul legislațiilor naționale, nici în ceea ce privește tratamentul datelor satelitare de înaltă rezoluție, nici în ceea ce privește tratamentul serviciilor și al produselor derivate din aceste date. La scară europeană, contextul descris se traduce printr-un cadru de reglementare fragmentat, caracterizat printr-o lipsă de coerență, transparență și previzibilitate care împiedică piața să-și dezvolte pe deplin potențialul.

⁽²⁾ JO C 67, 6.3.2014, p. 88; JO C 327, 12.11.2013, p. 38; JO C 341, 21.11.2013, p. 29; JO C 299, 4.10.2012, p. 72; JO C 43, 15.2.2012, p. 20; JO C 44, 11.2.2011, p. 44; JO C 339, 14.12.2010, p. 14; JO C 162, 25.6.2008, p. 24–30.

2.4 Propunerea de directivă urmărește să asigure buna funcționare a pieței interne a produselor și serviciilor de HRDS, prin stabilirea unui cadru juridic coerent privind distribuirea HRDS, să asigure un nivel adecvat și suficient de informații privind accesibilitatea HRDS în scopuri comerciale și să faciliteze concurența la nivel de furnizor de date prin crearea unui cadru juridic transparent, previzibil și echitabil în toate statele membre și prin asigurarea liberei circulații a datelor în întreaga UE.

2.5 Se intenționează ca punerea în aplicare a directivei propuse să aibă consecințe economice pozitive ca urmare a creșterii nivelurilor de transparență, de securitate juridică și de previzibilitate economică în ceea ce privește difuzarea de date spațiale. Se întrevăd o serie de efecte pozitive asupra creării și funcționării întreprinderilor, asupra vânzărilor de date de observare și asupra competitivității la nivel internațional. Pe lângă crearea directă de locuri de muncă în sectorul întreprinderilor care au ca obiect revânzarea de date și furnizarea de servicii de valoare adăugată, este probabilă și crearea de alte locuri de muncă la alte niveluri ale lanțului valoric (adică la nivelul întreprinderilor utilizatoare de HRDS și al producătorilor și operatorilor de sateliți), ca urmare a creșterii calității serviciilor și competitivității prețurilor. Se preconizează și o creștere suplimentară a numărului de locuri de muncă indirecte, întrucât crearea fiecărui loc de muncă în industria spațială atrage după sine înființarea a cinci locuri de muncă în alte sectoare.

2.6 Principalele dispoziții ale directivei propuse sunt:

- a) o definiție clară a conceptului de date satelitare de înaltă rezoluție pe baza parametrilor tehnici esențiali pentru generarea acestui tip de date;
- b) specificarea procedurii pe care trebuie să o respecte statele membre pentru verificarea și aprobarea publicării de date satelitare de înaltă rezoluție în scopuri comerciale;
- c) sistemul de raportare pe care trebuie să îl urmeze statele membre în așa fel încât Comisia să poată monitoriza suficient funcționarea directivei.

2.7 Statele membre vor avea obligația de a transpune directiva în legislația națională până la 31 decembrie 2017.

3. Observații generale

3.1 Dezvoltarea tehnologiei, produselor și serviciilor spațiale este de o importanță critică pentru viitorul Europei. După cum a mai subliniat Comitetul, „[i]mportanța spațiului pentru sporirea cunoașterii, a prosperității, a puterii economice și a capacității de inovare nu poate fi supraestimată”⁽³⁾. Avantajele economice, sociale și ecologice ale unei piețe prospere a aplicațiilor spațiale europene ar fi foarte mari.

3.2 Numai Europa este în măsură să elaboreze și să promoveze o politică spațială europeană care să promoveze pacea, securitatea și creșterea economică pe baza unei abordări deschise și cooperante față de dezvoltarea și exploatarea tehnologiei spațiale și a datelor pe care le generează aceasta.

3.3 Deși recunoaște că securitatea este de o importanță vitală pentru cetățenii Uniunii, CESE consideră că, dincolo de dispozițiile directivei propuse, o politică de securitate comună europeană mai cuprinzătoare ar contribui, printre altele, la abordarea problemei controlului excesiv de restrictiv asupra datelor satelitare de înaltă rezoluție (HRSD) deținut de câteva state membre.

3.4 Europa are nevoie de o industrie spațială comercială dinamică în toate sectoarele lanțului valoric⁽⁴⁾ pentru a-și păstra accesul independent la tehnologia spațială și la datele satelitare de observare a Pământului și pentru a-și dezvolta o industrie spațială independentă puternică.

3.5 UE a elaborat prea lent politicile și cadrele juridice pentru a asigura buna funcționare a pieței interne a produselor și serviciilor spațiale și pentru a stimula o industrie dinamică în crearea și exploatarea datelor spațiale. Dezvoltarea lentă în Europa a activităților comerciale legate de aplicațiile spațiale în aval se traduce printr-o pierdere la nivel de inovare, de creare de bogăție și de poziție de piață în diferite sectoare spațiale în fața Statelor Unite, a Rusiei, a Chinei și a altor țări.

⁽³⁾ CCMI/115 – CES2861-2013, pct. 3.1.

⁽⁴⁾ Lanțul de valori include operatorii de sateliți, furnizorii de date, revânzătorii de date (care vând HRSD provenind de la operatori de sateliți și furnizori de date din UE și din afara UE), furnizorii de servicii cu valoare adăugată, furnizorii de servicii de geoinformații, institute de cercetare), guvernele și clienții.

3.6 Europa are nevoie de o strategie comercială proactivă pentru dezvoltarea tehnologiei, produselor și serviciilor sale spațiale pe o piață mondială aflată în rapidă creștere. Această strategie trebuie să fie convenită și coordonată la nivel european, astfel încât să se asigure eliminarea obstacolelor interne din calea dezvoltării.

3.7 Strategia comercială trebuie să includă un cadru de reglementare consecvent și stabil, un fundament industrial puternic cu o bază substanțială de IMM-uri, competitivitate și eficiența costurilor, piețe pentru aplicații și servicii și acces independent în spațiu și la tehnologia, produsele și serviciile spațiale. Aceste cerințe sunt avizate în mod explicit în politica industrială spațială a UE ⁽⁵⁾.

3.8 Pentru a se asigura că există o industrie spațială comercială puternică, UE trebuie să promoveze o masă critică de întreprinderi europene, de la IMM-uri la organizații globale mari, cu activități în domeniul dezvoltării și exploatarea de produse și servicii bazate pe date satelitare.

3.9 Sunt necesare politici care să promoveze educația unui număr mai mare de ingineri, profesioniști din domeniul TIC și absolvenți de studii economice pentru industria spațială, mai ales pe piețele în rapidă expansiune a furnizorilor și revânzătorilor de date, a furnizorilor de servicii cu valoare adăugată și a furnizorilor de servicii de geoinformații.

3.10 Dezvoltarea sectorului spațial comercial depinde într-o foarte mare măsură de achizițiile publice instituționale. Existența unor dispoziții legislative prin care să se introducă o politică privind achizițiile publice în domeniul spațial, supravegheată la nivelul UE, ar prezenta o serie de avantaje pentru industrie.

4. Observații specifice

4.1 Comitetul recunoaște că politica de securitate este de o importanță vitală pentru cetățenii Uniunii. Totuși, controlul extrem de restrictiv pe care îl dețin câteva state membre asupra datelor satelitare de înaltă rezoluție (HRSD) împiedică extrem de mult dezvoltarea pieței europene a datelor de observare a Pământului și permite concurenților din afara UE să profite de această situație.

4.2 Nu există suficiente informații de bună calitate referitoare la amploarea și activitatea industriei din Europa implicate în dezvoltarea de aplicații și servicii bazate pe date satelitare. Ar trebui să se elaboreze un studiu cu privire la diferitele componente ale lanțului valoric implicate în dezvoltarea de aplicații spațiale în aval. Disponibilitatea unor informații de calitate cu privire la potențialul în materie de creștere și creare de bogăție în diferitele sectoare ar stimula piața și ar oferi o mai mare susținere pentru politici.

4.3 Piața UE a datelor satelitare de înaltă rezoluție (HRSD) este subdezvoltată în comparație cu SUA, unde există o piață unică. Poziția puternică a industriei de observare a Pământului din SUA se bazează pe disponibilitatea unor sisteme de sateliți avansate din punct de vedere tehnologic, pe existența unui cadru de reglementare clar și pe nivelul ridicat al cererii publice de date și servicii HRSD comerciale. În plus, concurenții din SUA beneficiază de o sinergie foarte eficientă dintre sectorul civil și cel militar/al apărării în termeni de cercetare și dezvoltare. Pe lângă concurența de amploare din partea SUA, există concurenți puternici din India, China, Canada, Coreea și Taiwan, care oferă HRSD pe piața europeană prin intermediul revânzătorilor de date.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ COM(2013) 108 final.

Avizul Comitetului Economic și Social European referitor la Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind guvernarea strategiilor macroregionale

[COM(2014) 284 final]

(2015/C 012/10)

Raportor: **dl Etele BARÁTH**

La 20 mai 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind guvernarea strategiilor macroregionale

[COM(2014) 284 final].

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 25 septembrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 148 voturi pentru și 4 abțineri.

1. Punct de vedere și recomandări

1.1 Raportul elaborat pe baza poziției Consiliului Afaceri Generale privind consolidarea guvernării strategiilor macroregionale este publicat la momentul oportun, oferind linii directoare importante pentru îmbunătățirea procesului de elaborare a acestor strategii și a guvernării în punerea aplicare a acestora.

1.2 CESE consideră că politica macroregională ar trebui să devină o politică a UE de sine stătătoare.

1.3 Având în vedere natura obiectivelor, CESE își exprimă dezamăgirea cu privire la faptul că, în textul raportului, conceptul de „guvernare” în contextul strategiilor macroregionale se limitează la cooperarea politică, instituțională și administrativă/organizațională.

1.4 În raportul Comisiei, „partenerilor” nu li se conferă decât un rol secundar. Actorii economici și sociali nu sunt menționați, iar cei aparținând societății civile sunt incluși numai în calitatea lor de destinatari ai informațiilor.

1.5 CESE consideră că trebuie dezvoltat un nou model de guvernare, cu implicarea partenerilor economici și sociali.

1.6 Trebuie remarcat faptul că, în ciuda cooperării la nivel european cu CESE, căruia i s-a solicitat elaborarea unui aviz, la nivelurile macroregionale sau regionale intermediare nu se pune problema vreunui parteneriat, nici în legătură cu elaborarea strategiilor, nici în cadrul procesului decizional.

1.7 Această problemă devine deosebit de serioasă când vine vorba de punerea în aplicare, principalii beneficiari ai acestora trebuind să fie actorii economici și părțile interesate din societatea civilă. Asigurarea unei puneri în aplicare eficiente depinde în mare măsură de implicarea prealabilă a partenerilor, care ar trebui să fie informați în mod corespunzător și care ar trebui să-și exprime punctul de vedere, experiența lor trebuind valorificată în procesul de elaborare a strategiilor. Așteptările cu privire la o „valoare adăugată europeană” sunt legitime, și, din această perspectivă, noul model propus pare promițător.

1.8 CESE atrage atenția asupra faptului că experimentele macroregionale realizate în contextul strategiilor privind regiunea atlantică și regiunea mediteraneeană arată în mod clar potențialul pe care îl reprezintă cooperarea cu partenerii.

1.9 CESE este de părere că „grupul la nivel înalt”, alcătuit din reprezentanți ai celor 28 de state membre ale UE, reprezintă o modalitate excelentă de contrabalansare a guvernărilor administrative a UE excesiv de concentrate, completând-o cu un proces decizional în acord cu ideea de subsidiaritate, adeseori neglijată, și cu aplicarea consecventă a principiului parteneriatului.

1.10 Includerea politicii de dezvoltare la nivel macroregional ca parte integrantă a politicilor paneuropene ar face o mare diferență. Pentru aceasta, este nevoie să se evalueze la nivel european legăturile macroregionale „existente” care funcționează bine din perspectivă teritorială și sectorială.

1.11 CESE recomandă evaluarea provocărilor și a oportunităților macroregionale, care, dacă sunt promovate și utilizate, ar putea contribui la inițiative de dezvoltare în acord cu Mecanismul pentru interconectarea Europei, consolidând astfel integrarea europeană.

1.12 CESE este de acord că este important să se concentreze resursele și să se asigure eficiența și eficacitatea. Cu toate acestea, Comitetul atrage atenția asupra faptului că analiza nu abordează chestiunile legate de modul în care poate fi evaluată punerea în aplicare a strategiilor și a planurilor de acțiune și nici nu menționează chestiunea indicatorilor cantitativi și calitativi, care sunt esențiali pentru calcularea randamentului investițiilor și, astfel, pentru dovedirea valorii adăugate. Una dintre responsabilitățile „punctelor de contact tehnice” ar putea fi aceea de a crea un sistem de monitorizare uniform și de a pregăti evaluările *ex-ante* și *ex-post*.

1.13 CESE consideră că structurile care sunt membre la diferite niveluri, alături de anumite forumuri, ar putea avea o contribuție considerabilă la consolidarea identității europene a societății civile și a actorilor economici, sociali și politici. Aceasta ar contribui în mod semnificativ la dezvoltarea unui model european, care să se bazeze parțial, în mod deliberat, pe o abordare „de jos în sus”.

1.14 Este necesară o definiție mai precisă sub aspect juridic și instituțional a conceptului de „guvernare” în contextul elaborării și punerii în aplicare a strategiilor macroregionale.

1.15 În opinia CESE, regula celor „trei de nu” este deja caducă: în cadrul perspectivelor financiare pe termen mediu, 2014-2020, sunt prevăzute resurse, este în curs de dezvoltare un sistem administrativ și instituțional pentru a facilita punerea în aplicare, iar normele necesare sunt cuprinse în cadrul strategic comun.

1.16 Este important să se aibă în vedere diferite opțiuni în materie de organizare. În același timp, pentru a asigura o coordonare mai bună și o masă critică pentru apariția unor inițiative specifice, sunt necesare resurse suplimentare care să acționeze drept catalizatori, permițând sinergii între intențiile și resursele actorilor de la nivel local, regional și național.

2. Introducere

2.1 În analiza sa, Comisia susține că cele două strategii macroregionale adoptate până în prezent, strategia pentru regiunea Mării Baltice și cea pentru regiunea Dunării, care au dat deja rezultate, răspund așteptărilor în ceea ce privește valoarea adăugată „de pe teren”. Au fost adoptate decizii comune importante și s-au alocat resurse care anterior erau neutilizate, de exemplu, în domeniul protecției mediului, al transportului maritim, al protecției împotriva inundațiilor și al conservării calității apei.

2.2 Cele două inițiative de colaborare macroregională lansate recent pot valorifica experiența deja acumulată. În regiunea adriatico-ionică și în cea alpină s-au identificat dezechilibre importante sub aspectul structurilor urbane, precum și al dezvoltării economice și sociale. În analiză se abordează și modul în care pot fi folosite experiențele regiunilor de pe coasta Atlanticului.

2.3 CESE consideră că o bună guvernare adaptată unor sarcini specifice este esențială pentru elaborarea și punerea în aplicare a strategiilor macroregionale.

2.4 Analiza Comisiei evidențiază trei domenii legate de guvernare, considerate fundamentale pentru succesul strategiilor:

- conducerea politică (direcția strategică și structura de guvernare), asumarea responsabilității, importanța identificării actorilor cu strategiile, comunicarea și răspunderea,
- coordonarea ca mijloc de punere în aplicare a strategiilor,
- conducerea procesului de punere în aplicare, planuri de acțiune care să definească activitățile concrete, cooperare, sprijin pentru cooperare.

2.5 Potrivit analizei Comisiei, „guvernarea” este o activitate care definește în general modul în care vor fi obținute rezultatele. În acest context însă, există o mare diferență între conducerea politică și organele care pun în aplicare strategia, ceea ce înseamnă că noțiunea de „asumare a responsabilității” este legată de două tipuri diferite de operatori.

2.6 CESE este de părere că elaborarea și punerea în aplicare a strategiilor macroregionale necesită un sistem de guvernare specific, bazat pe cooperare și pe coordonare. În cadrul acestui sistem, asumarea responsabilității pentru fiecare program, proiect și măsură în parte poate și ar trebui să fie legată de activități specifice individuale și de actorii care desfășoară aceste activități. Un astfel de sistem este o condiție indispensabilă pentru eficiența și eficacitatea activităților individuale și baza pentru evaluarea acestora.

2.6.1 Analiza confirmă ideea că strategiile macroregionale oferă un cadru specific de cooperare între Uniunea Europeană, statele membre, regiunile acestora și anumite țări terțe situate într-o zonă geografică dată. Planurile de acțiune sunt instrumente pentru punerea în aplicare a strategiilor, care permit participarea la nivelurile economic și social.

2.7 Nivelul de guvernare cel mai înalt este Grupul la nivel înalt, care face legătura între activitatea coordonatorilor de domenii prioritare, a liderilor acțiunilor orizontale, a coordonatorilor acțiunilor fundamentale și a grupurilor directoare. Această structură (rețea) instituțională este completată de punctele naționale de contact, care întăresc coordonarea la nivel național.

3. De ce mai este încă nevoie pentru o punere în aplicare mai eficace a strategiilor macroregionale?

3.1 CESE consideră că analiza Comisiei este o sinteză corectă a principalelor domenii în care este nevoie de o guvernare mai solidă. O punere în aplicare eficace a strategiilor macroregionale necesită:

- o guvernare politică mai fermă, precum și
- definirea și adoptarea unor obiective orizontale la nivel național, care ar trebui să fie traduse cu mai multă fidelitate în activități la nivel național de către guverne.

3.1.1 CESE consideră că trebuie făcute eforturi pentru ca principiul parteneriatului să fie implementat mai bine la nivel european și între instituțiile europene.

3.1.2 Organizațiile care desfășoară activități la nivel transnațional într-o anumită regiune ar trebui implicate în dezvoltarea sistemului de guvernare și ar trebui să li se confere un rol în acest proces.

3.2 Ar fi util să se pună la dispoziție resurse diverse, care să poată fi accesate cu mai mare ușurință, și să se dezvolte în același timp instrumente specifice pe sector, inclusiv instrumente care să vizeze sectorul privat.

3.3 Previzibilitatea, un climat sigur pentru principalele părți interesate, consolidarea continuă a capacității instituționale, o mai bună circulație a informațiilor adresate societății civile și implicarea, în același timp, a acestora în punerea în aplicare a planurilor de acțiune, utilizarea mai intensă a instrumentelor TIC și în materie de e-guvernare și, în general, o identitate subnațională și regională mai robustă și o adaptare mai bună la strategii sunt condiții obligatorii pentru punerea în aplicare a strategiilor macroregionale.

4. Recomandări pentru dezvoltarea în continuare a principalelor aspecte legate de guvernare

4.1 Cooperarea dintre liderii politici și strategici și actorii cărora le incumbă responsabilitatea – parteneri de cooperare

4.1.1 Deși face unele sugestii de îmbunătățire, analiza Comisei confirmă structura de guvernare existentă. Ea susține că organizarea unor reuniuni periodice la intervale mai scurte de timp și la diferite niveluri, de la etapa conceperii strategiei până la elaborarea planurilor de acțiune și la punerea în aplicare, va oferi părților interesate o privire de ansamblu mai justă și va permite, în același timp, nivelului politic să depășească nivelul declarațiilor, să înțeleagă mai bine procesele și să evalueze mai precis valoarea activității desfășurate.

4.1.2 Una dintre principalele recomandări practice este aceea ca Comisia Europeană să acorde un rol mai important strategiilor macroregionale în cadrul politicilor UE, asigurând în același timp sprijin și orientare fără a-și depăși competențele.

4.1.3 Una dintre principalele modalități în care ar putea contribui este de a organiza reuniuni tematice, la care să se discute provocările care apar în pregătirea și punerea în aplicare a strategiilor. Aceste probleme au consecințe la nivel european, afectează politicile europene și sunt afectate de acestea, necesitând coordonare la nivel înalt.

4.1.4 De asemenea, CESE consideră că ar trebui consolidat rolul punctelor de contact naționale, dat fiind că ele reprezintă veriga de legătură dintre sfera politică și procesul de punere în aplicare. Îndeosebi, CESE ar dori numirea unui reprezentant special, care să monitorizeze punerea în aplicare a fiecărei strategii, care să le evalueze și să raporteze în cadrul reuniunilor de consultare cu responsabilii sau cu miniștrii competenți.

4.1.5 Raportul Comisiei subliniază că este important să se asigure că actorii-cheie, partenerii în procesul de cooperare și părțile interesate din fiecare țară și regiune interesată se angajează în acest proces, dezvoltând împreună abordări, definind obiectivele economice și stabilind un calendar pentru punerea în aplicare a acestora, organizând dezbateri periodice, implementând activități de sensibilizare, și că se garantează participarea efectivă a acestora, în general.

4.1.6 Pentru CESE, principalele părți interesate sunt factorii de decizie de la nivel național, regional și local și societatea civilă, inclusiv organizațiile patronale și sindicale și reprezentanții comunității științifice și din cercetare, precum și organizațiile neguvernamentale în general.

4.1.6.1 Participarea acestor părți interesate trebuie sprijinită cu prioritate, deși există deja o multitudine de bune practici în materie de implicare atât a actorilor politici, cât și a societății civile.

4.1.7 În ceea ce privește viitorul, în analiza Comisiei ⁽¹⁾ se acordă o mare importanță intensificării activității forumurilor care au avut rezultate bune, cu implicarea mai îndeaproape a parlamentelor și a comisiilor parlamentare. De asemenea, aceasta subliniază necesitatea ca reprezentanții societății civile să contribuie pe întreg teritoriul macroregiunilor din care fac parte, să desfășoare activități de sensibilizare cu privire la pozițiile lor și să se implice mai concret în definirea obiectivelor și activităților tematice.

4.1.8 O cooperare mai strânsă între elementul teoretic (mediul academic) și elementul practic (întreprinderi, IMM-uri) și consolidarea legăturilor dintre studenții din diferite universități ar putea ajuta considerabil la elaborarea și punerea în aplicare a strategiilor.

4.1.9 Nu în ultimul rând, este foarte important ca delegațiile și reprezentanțele Comisiei să fie implicate în proces, mai ales cu privire la utilizarea sistemelor IT.

4.2 Coordonarea

4.2.1 La ora actuală este în curs de constituire Grupul la nivel înalt, alcătuit din reprezentanți ai celor 28 de state membre, existând și planuri pentru organizarea primei sale reuniuni anuale. Acesta este necesar pentru o coordonare mai strânsă la nivel european, în vederea unei sincronizări mai bune între procesele concrete și nivelurile politice. Una dintre sarcinile grupului este de a construi legături cu alte părți interesate esențiale. În opinia CESE, activitatea grupului ilustrează necesitatea conceperii unei strategii macroregionale paneuropene.

⁽¹⁾ COM(2014) 284 final.

4.2.2 Asemănător sarcinilor existente ale punctelor de contact naționale, grupul la nivel înalt are responsabilitatea de a garanta că fondurile folosite pentru sprijinirea punerii în aplicare a strategiilor europene țin ritmul cu strategiile macroregionale. Structurile instituționale sunt completate cu „platformele de coordonare naționale”, permițând desfășurarea unui dialog consultativ între diferite organizații ale societății civile, organizații științifice și părți interesate de la nivel ministerial, regional și local.

4.2.3 În analiza sa, Comisia subliniază rolul esențial al punctelor de contact naționale în coordonare. Pe lângă responsabilitățile de bază, cum ar fi ajustarea și coordonarea proceselor, monitorizarea, asigurarea și supravegherea circulației informațiilor între diferitele organe decizionale și informarea actorilor politici, punctele de contact naționale au și responsabilitatea raportării anuale către instituții precum parlamentele relevante pentru strategia în cauză, precum și a participării la identificarea și, acolo unde este posibil, la coordonarea resurselor naționale și regionale.

4.3 Punerea în aplicare

4.3.1 CESE este de acord cu recomandarea referitoare la necesitatea unui sprijin politic și administrativ semnificativ pentru părțile interesate în etapa punerii în aplicare, precum și a sporirii resurselor financiare și umane.

4.3.2 În ceea ce privește punerea în aplicare a strategiilor macroregionale, este nevoie de persoane independente, care se bucură de recunoaștere la nivel național, bine integrate în contextul local și cu experiența necesară, pentru a asigura coordonarea, cu asistență din partea grupurilor de coordonare relevante pentru nivelul în cauză, acolo unde este cazul.

4.3.3 CESE este de acord că posibilitatea pe care o oferă noile norme referitoare la utilizarea fondurilor europene pentru a sprijini în mod direct strategiile macroregionale reprezintă o schimbare importantă.

4.3.4 În analiza sa, Comisia face constatarea că miniștrilor le incumbă principală responsabilitate pentru asigurarea împărțirii clare a responsabilităților între actorii implicați în punerea în aplicare a strategiilor, asigurându-le resursele necesare. Numai dacă se întrunesc condițiile necesare pentru aceasta putem să ne așteptăm la obținerea unei valori adăugate.

4.3.5 Coordonatorii au un rol de legătură între nivelul politic, pe de o parte, și proiectele specifice și punerea lor în aplicare, pe de altă parte. Împreună cu grupurile directe, aceștia constituie adevărata autoritate executivă.

4.3.6 Analiza Comisiei atrage atenția asupra faptului că la nivel european sunt disponibile deja resurse organizaționale și financiare importante. Grație acestora, trebuie și pot fi evitate suprapunerile eforturilor și redundanța în guvernarea, coordonarea și punerea în aplicare a strategiilor, ceea ce va permite realizarea unor economii considerabile. Trebuie dezvoltate în continuare cunoștințele și practicile existente.

4.3.7 În privința punerii în aplicare, coordonarea ar trebui să fie mai concretă, reuniunile organizate mai frecvent și coordonarea între diferite domenii tematice întărită, inclusiv prin stabilirea unor raporturi mai strânse în cadrul Comisiei înseși.

4.3.8 Cooperarea dintre diferitele țări și regiuni implicate variază de la o macroregiune la alta. Trebuie să evităm crearea unor structuri instituționale prea convenționale. Câteva bune exemple de urmat sunt Forumul atlantic, înființat pentru dezvoltarea regiunilor de pe coasta Atlanticului, și alte inițiative inovatoare.

4.3.9 Analiza Comisiei atrage atenția asupra unei opțiuni care ar putea fi pusă în aplicare prin cooperarea dintre diferitele țări și care ar putea aduce beneficii importante. CESE este de acord cu faptul că „punctele de contact tehnice” ar putea sprijini circulația informațiilor, activitatea de organizare, raportarea, diseminarea bunelor practici, precum și organizarea reuniunilor și pregătirea documentației aferente acestora.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 604/2013 în ceea ce privește stabilirea statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate de minorii neînsoțiți care nu au membri de familie, frați, surori sau rude aflate în mod legal pe teritoriul unui stat membru

[COM(2014) 382 final – 2014/0202 (COD)]

(2015/C 012/11)

Raportor: **dna Grace ATTARD**

La 3 iulie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 604/2013 în ceea ce privește stabilirea statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate de minorii neînsoțiți care nu au membri de familie, frați, surori sau rude aflate în mod legal pe teritoriul unui stat membru

COM(2014) 382 final – 2014/0202 (COD)

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 30 septembrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 143 de voturi pentru și 1 vot împotriva.

1. Recomandări și considerații

1.1 CESE sprijină propunerea de modificare a Regulamentului (UE) nr. 604/2013. Cu toate acestea, trebuie căutate soluții pentru obstacole cum ar fi complexitatea sistemelor administrative, juridice și a altor sisteme din statele membre, lipsa de informare și teama de a fi semnalat, astfel încât niciun minor să nu fie lăsat în situația de insecuritate juridică sau de apatridie.

1.2 CESE recomandă cu hotărâre ca principiul „**interesului superior al minorului**” să prevaleze în fața tuturor actelor legislative naționale și internaționale.

1.3 CESE constată că prezenta propunere nu prevede criterii legate de „cum” și „de către cine” urmează să se stabilească „interesul superior al minorului”. Această definiție ar trebui să urmeze normele și standardele convențiilor internaționale privitoare la drepturile omului.

1.4 Comitetul recomandă ca personalul care lucrează cu minori neînsoțiți să fie instruit în sensul respectării drepturilor copiilor.

1.5 Pentru a evita conflictele de interese și a asigura personal calificat, organismul care stabilește interesele superioare ale minorului ar trebui să fie un organism independent, fără legătură cu autoritățile de imigrare. Ar fi de preferat să fie organismul național răspunzător pentru chestiunile legate de ocrotirea minorului ⁽¹⁾.

1.6 CESE subliniază că încetarea **detenției minorilor** ar trebui tratată ca o prioritate urgentă, fie că sunt însoțiți, fie că nu și indiferent de procedura care li se aplică.

⁽¹⁾ Așa cum sunt *Oficina de Proteccion de Menores* în Spania sau Biroul pentru bunăstarea tinerilor în Germania.

1.7 Minorilor neînsoțiți și separați de familie nu ar trebui să li se refuze niciodată intrarea într-o țară, în conformitate cu **obligățiile de nereturnare** care decurg din legislația din domeniul drepturilor omului, al dreptului internațional umanitar și al celui privind refugiații.

1.8 CESE recomandă Comisiei să stabilească proceduri uniforme și termene adecvate și flexibile pentru cazurile prevăzute la alineatele (4b), (4c) și (4d) care să asigure încheierea unor acorduri între statele membre în interesul superior al minorului.

1.9 Este necesar ca termenii „informează” și „posibilitatea efectivă” să fie clar definiți, pentru a garanta că minorul este asistat corespunzător de către lucrători sociali instruiți, interpreți independenți și un reprezentant calificat care să acționeze ca tutore legal, pentru a înțelege implicațiile întregului proces de depunere a unei cereri de protecție internațională în oricare din statele membre ale UE.

1.10 CESE consideră că ar fi necesar ca **tutorele legal** să fie un „reprezentant calificat” care trebuie să aibă experiență în lucrul cu minorii și să cunoască legislația națională în materie de cetățeni străini și de ocrotire a minorului.

1.11 CESE îndeamnă cu hotărâre statele membre să se asigure că toate procedurile de evaluare a vârstei au la bază interesul superior al minorului și că urmăresc în primul rând să garanteze că acesta beneficiază de toate drepturile și de ocrotirea la care este îndrituit. Evaluarea ar trebui efectuată în prezența unui tutore legal.

1.12 CESE recomandă cu hotărâre ca în situațiile în care un minor devine adult în procesul de stabilire a statului membru responsabil de examinarea cererii de protecție internațională, vârsta sa să fie considerată cea de la data cererii inițiale.

1.13 Este necesar să fie revizuite o serie de **agende ale politicilor UE** ⁽²⁾ privitoare la protecția minorilor neînsoțiți aflați într-o situație de migrație. Acestea includ regularizarea ca instrument al politicii privind migrația, informarea și sprijinirea familiilor fără documente, formarea unei baze de date și probe, înregistrarea nașterilor și protecția datelor, precum și dreptul la educație și la formare profesională, serviciile de sănătate și locuințele.

1.14 CESE consideră că este necesară o **definiție mai cuprinzătoare** a „minorilor neînsoțiți aflați într-o situație de migrație neregulamentară”, pentru a acoperi diversele situații care au apărut în practică și care nu sunt prevăzute de prezenta propunere de regulament.

1.15 CESE subliniază importanța consultării cu experți aparținând societății civile, cu experții juridici și cu practicieni cu experiență în domeniul minorilor migranți și așteaptă cu interes să colaboreze cu Comisia în acest proces.

2. Rezumatul propunerii Comisiei

2.1 Propunerea Comisiei urmărește să modifice articolul 8 alineatul (4) din Regulamentul (UE) nr. 604/2013 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid (denumit în continuare: „Regulamentul Dublin III”).

2.2 Propunerea a fost făcută în lumina unei recente hotărâri a Curții de Justiție a UE ⁽³⁾, care stabilește care este statul membru responsabil pentru examinarea cererilor depuse de minori neînsoțiți. Ea va îmbunătăți situația acelor minori care solicită protecție internațională și care nu au familie, frați, surori sau rude pe teritoriul UE.

2.2.1 Alineatul (4a) reglementează situația similară celei descrise în cauza C-648/11 și dispune ca „în cazul în care minorul neînsoțit nu are niciun membru al familiei, frate, soră sau rudă aflată în mod legal într-un stat membru, astfel cum se menționează la alineatele (1) și (2), statul membru responsabil este cel în care minorul neînsoțit a depus o cerere de protecție internațională și în care se află, *cu condiția ca acest lucru să fie în interesul superior al minorului*”.

⁽²⁾ Dr Sarah Spencer, COMPAS, Universitatea Oxford.

⁽³⁾ Cauza C-648/11 MA și alții contra ministrului afacerilor interne al Regatului Unit.

2.2.2 Alineatul (4b) se referă la situația în care un minor care a depus o cerere în sensul alineatului (4a) se află pe teritoriul unui stat membru fără să fi prezentat o cerere în acel stat membru. Statul membru respectiv îl informează pe minorul neînsoțit cu privire la dreptul său de a depune o cerere și îi conferă acestuia posibilitatea efectivă de a depune o cerere în acel stat membru, *cu excepția cazului în care acest lucru nu este în interesul superior al minorului.*

2.2.3 Prin urmare, minorul are două opțiuni: fie să solicite protecție internațională în statul membru respectiv, fie să nu o solicite.

2.2.4 În temeiul alineatului (4c), în această din urmă situație, respectiv situația în care minorul decide să nu depună o nouă cerere în statul membru pe teritoriul căruia de află, care nu este prevăzută în cauza C-648/11, acesta este transferat în *statul membru pe care evaluarea interesului superior al minorului îl arată ca fiind cel mai potrivit.* Această dispoziție are rolul de a garanta că există certitudine privind stabilirea statului membru responsabil, prin introducerea unei norme sigure și previzibile, și că procedura nu va fi prelungită inutil. Garanțiile pentru minori prevăzute la articolul 6 din Regulamentul nr. 604/2013 se aplică tuturor minorilor care intră sub incidența dispozițiilor cuprinse în acest regulament, dar propunerea introduce, la alineatul (4c), și obligația statului membru solicitat și a celui solicitant de a coopera în evaluarea interesului superior al minorului.

3. Context

3.1 Provocările cu care se confruntă minorii neînsoțiți sunt diverse și complexe, necesitând abordări multilaterale, cuprinzătoare și holistice.

3.2 CESE recomandă ca tuturor minorilor să li se furnizeze informații legate de drepturile lor, într-un mod adecvat vârstei, pe baza convenției relevante a ONU, asigurându-se astfel minorilor, în special minorilor „invizibili”, care nu sunt îngrijiți în mod corespunzător, posibilitatea de a căuta protecție.

3.3 În 2013, aproximativ 120 000 de solicitanți de azil în UE au fost minori, ceea ce reprezintă peste un sfert din numărul total de solicitanți de azil. 12 685 de solicitanți de azil au fost minori neînsoțiți⁽⁴⁾. Procentajul de minori neînsoțiți care au solicitat azil în Europa a rămas stabil în ultimii 10 ani, și anume 5 % din totalul cererilor de azil din Europa.

3.4 Statutul de „minor fără domiciliu stabil” poate diferi în diferitele etape ale călătoriei și minorii se pot afla în diferite situații de vulnerabilitate⁽⁵⁾, toate situațiile trebuind să fie abordate.

3.5 Ei pot călători împreună cu familiile lor sau independent sau împreună cu persoane care nu fac parte din familie sau au fost lăsați neînsoțiți după intrarea pe teritoriul unui stat membru. Părinții sau îngrijitorii acestor copii pot să nu aibă ei înșiși acte legale, de exemplu cei care au intrat neregulamentar sau a căror ședere a depășit durata permisului de rezidență sau a vizei de familie. De asemenea, părinții sau îngrijitorii lor se pot afla în situație de migrație regulată, de exemplu în cazul în care minorii vin în Europa pentru a se reuni cu familiile lor, dar nu se încadrează în mecanismele de reunificare. Este posibil ca și copiii născuți în Europa să nu aibă acte legale deoarece părinții lor nu au astfel de acte. În plus, copiii pot fi lăsați pe loc în cazul deportării adulților.

3.6 Cu toate acestea, statele membre au obligația legală de a garanta că hotărârile Curții de Justiție, în special în cauza C-648/11 relevantă pentru Regulamentul nr. 604/2013, ca și măsurile de protecție și standardele prevăzute în convențiile ONU sunt transpuse în actele legislative naționale și respectă două principii transversale ale Convenției cu privire la drepturile copilului: (i) principiul nediscriminării (articolul 2) și (ii) principiul interesului superior al minorului (articolul 3). Orice politică sau practică contrară legislației internaționale sau europene poate fi contestată ca încălcând legea și ar trebui inițiate procedurile de constatare a neîndeplinirii obligațiilor ori de câte ori sunt încălcate drepturile minorilor.

⁽⁴⁾ Eurostat (2014), Asylum Statistics, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Asylum_statistics

⁽⁵⁾ Document de bază al Forumului european pentru drepturile copilului (2012) – http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/background_cps_children_on_the_move_en.pdf

4. Observații generale

4.1 Regulamentul propus va asigura respectarea de către statele membre a Observației generale nr. 6 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, care are în vedere tratamentul minorilor neînsoțiți și a celor separați de familie în afara țării de origine.

4.2 Convenția de la Haga din 1996⁽⁶⁾ dispune ca, indiferent de legislațiile naționale, limita de vârstă a „copiilor” sau a „minorilor” să fie ÎNTOTDEAUNA de 18 ani.

4.3 Este necesar ca principiile fundamentale privitoare la drepturile minorilor să fie integrate în elaborarea, implementarea și monitorizarea legislației, a politicilor, procedurilor și practicilor care afectează minorii migranți neînsoțiți.

4.4 Minorii a căror cerere a fost anterior respinsă în oricare din statele membre ar trebui să facă obiectul acestei propuneri legislative.

4.5 Personalul care lucrează cu minori neînsoțiți (printre alții, autorități de aplicare a legii, autorități judiciare, interviatori, interpreți, lucrători sociali și cu tineretul, personal sanitar, tutori, reprezentanți legali, ofițeri de poliție și polițiști de frontieră) ar trebui să fie instruit corespunzător, pentru a respecta drepturile copiilor.

4.6 Convenția ONU obligă statele să trateze minorii fără acte legale în același mod în care îi tratează pe „toți” minorii, fără deosebire. În practică există însă contradicții între cadrele juridice naționale referitoare la controlul imigrației și cele referitoare la ocrotirea minorilor. CESE îndeamnă statele membre să se asigure că minorii aflați într-o situație neregulamentară sunt luați în considerare și protejați în calitatea lor primordială de minori, în cadrul sistemelor naționale de ocrotire a minorului.

5. Observații specifice

5.1 CESE și-a exprimat cu fermitate opiniile privind politicile și practicile legate de drepturile fundamentale ale migraților aflați în situație regulamentară sau neregulamentară, într-o gamă largă de avize⁽⁷⁾ și prin participarea sa la Forumul pentru integrare europeană.

5.2 Potrivit Convenției ONU cu privire la drepturile copilului și altor convenții internaționale, cum ar fi Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, ar trebui asigurate **condiții de primire favorabile** tuturor minorilor migranți sau aflați într-o situație de migrație neregulamentară, cu sau fără acte legale, chiar în cazul migrației intra-europene.

5.3 De îndată după sosirea unui minor neînsoțit/separat de familie, ar trebui desemnat un **tutore legal** independent pentru a-l sprijini, a-l consilia și a-l proteja până când acesta se reunește cu familia sau este plasat într-o instituție adecvată.

5.4 Deși recunoaște importanța tutelei legale, legislația UE nu definește obligațiile legale ale tutorelui. Tutorele legal ar trebui să fie un „reprezentant calificat”, care are experiență în lucrul cu minorii și cunoaște legislația națională în materie de cetățeni străini și de ocrotire a minorului și care are autoritatea de a-l reprezenta pe minor în toate procesele decizionale, cu condiția ca acesta să-și dea consimțământul⁽⁸⁾. Tutorele legal trebuie să dețină resursele financiare pentru a angaja o formă de ajutor specializat suplimentar, dacă acesta este necesar în interesul superior al minorului.

5.5 Pe durata procesului de stabilire a statului membru responsabil, minorii neînsoțiți ar trebui să aibă acces la locuință, la învățământ și formare profesională și la servicii de sănătate **în aceleași condiții ca și alți minori** aflați sub jurisdicția statului membru de primire, acordându-se o atenție deosebită stării lor psihice.

⁽⁶⁾ Convenția de la Haga din 19 octombrie 1996 asupra competenței, legii aplicabile, recunoașterii, executării și cooperării privind răspunderea părintească și măsurile de protecție a copiilor, denumită în continuare „Convenția de la Haga din 1996” http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=70

⁽⁷⁾ (JO C 128, 18.5.2010), (JO C 48, 15.2.2011), (JO C 67, 6.3.2014), (JO C 317, 23.12.2009).

⁽⁸⁾ THC 1996.

5.6 Trebuie ca impresiile minorilor și relatările legate de experiențele pe care le-au avut să fie încorporate în măsurile politice și în planurile de acțiune ce le sunt destinate. Cercetările privind necesitatea de a dispune de probe axate pe minor, inclusiv dreptul acestuia de a-și exprima liber opiniile în toate chestiunile care îl afectează, au furnizat informații directe valoroase pentru Planul de acțiune european privind minorii neînsoțiți (2010-2014)⁽⁹⁾.

5.7 Este necesar ca termenii „informează” și „posibilitatea efectivă” să fie clar definiți, pentru a garanta că minorul este asistat corespunzător de către lucrători sociali instruiți, interpreți independenți și un reprezentant calificat care să acționeze ca tutore legal, pentru a înțelege implicațiile întregului proces de depunere a unei cereri de protecție internațională în oricare din statele membre ale UE, într-o limbă pe care o poate înțelege, și că acesta este în măsură să-și dea sau să refuze în scris consimțământul, după caz.

5.8 Ar trebui ca minorul să nu fie plasat în **detenție** în nici o altă etapă a procesului de solicitarea protecției internaționale. În plus, detenția nu îi va permite să își exercite dreptul de a se muta în alt stat membru pentru a introduce acolo o nouă solicitare⁽¹⁰⁾.

5.9 Toate deciziile luate în temeiul regulamentelor Dublin II și Dublin III în legătură cu minorii neînsoțiți care solicită azil ar trebui să se conformeze jurisprudenței recente a Curții de Justiție a UE⁽¹¹⁾.

5.10 Acordurile și protocoalele cu diferite state membre solicitate în regulamentul propus ar trebui să fie în conformitate cu Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

5.11 CESE își exprimă acordul deplin cu necesitatea ca, în urma adoptării regulamentului modificat, Comisia să revizuiască actele delegate, așa cum se stabilește în Regulamentul Dublin III și în temeiul articolului 290 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

5.12 Este necesară clarificarea termenului de „**frate sau soră adult(ă)**” atunci când este vorba de dreptul minorului la reunificarea familiei, pentru a garanta că adultul este în măsură să își îndeplinească îndatoririle față de minor în mod responsabil potrivit legii.

5.13 CESE recomandă statelor membre să asigure sprijinul necesar și îngrijirea de specialitate **minorilor vulnerabili**, inclusiv celor cu probleme psihologice, handicap fizic sau mental și/sau probleme de sănătate, precum și celor aflați în situații de urgență, inclusiv minorilor proveniți din zone de conflict, în care ei sau familiile lor au trecut prin experiențe traumatice, precum și adolescentelor însărcinate și celor care au devenit părinți dar au vârste mai mici de 18 ani.

5.14 CESE îndeamnă cu hotărâre statele membre să se asigure că toate **procedurile de evaluare a vârstei** (i) se bazează pe interesul superior al minorului⁽¹²⁾, (ii) impun prezența unui tutore legal și (iii) sunt efectuate de experți independenți cu diverse specializări, inclusiv psihologi specializați în psihologia copilului, lucrători sociali și experți juridici ca parte dintr-o echipă de experți care cuprinde atât bărbați, cât și femei. Procesul de evaluare și decizia ar trebui să fie documentate în mod corespunzător.

5.15 Până la încheierea evaluării, fiecare persoană care pretinde că este minoră ar trebui să fie considerată și tratată ca fiind minoră.

5.16 Evaluarea vârstei ar trebui să se facă în primul rând pe baza unor documente. O recentă hotărâre a instanței spaniole stabilește că documentele nu ar trebui puse la îndoială.

5.17 Ar trebui ca minorul să fie pe deplin informat în legătură cu procesul de evaluare a vârstei și consecințele sale. Opiniilor minorului ar trebui să li se acorde atenția cuvenită potrivit vârstei și maturității sale.

⁽⁹⁾ FRA (2009) Stabilirea unor indicatori pentru protejarea, respectarea și promovarea drepturilor copilului în Uniunea Europeană, disponibilă la adresa.

⁽¹⁰⁾ Observația generală nr. 6 din Convenția ONU: Tratatul minorilor neînsoțiți și copiii separați de familie în afara țării de origine CRC/GC/2005/6.

⁽¹¹⁾ Curtea de Justiție a Uniunii Europene, 6 iunie 2013, cauza C-648/11.

⁽¹²⁾ ENOC European Network of Ombudspersons for Children – www.ombudsnets.org (Rețeaua europeană a mediatorilor pentru copii)

5.18 În absența documentației sau în cazul unor îndoieli grave legate de vârsta minorului, se pot efectua investigații medicale/fizice ca măsură de ultimă instanță, cu respectarea culturii, demnității, și integrității morale și fizice a minorului, având în vedere că unele evaluări fizice pot fi deosebit de stresante, invazive și traumatizante. Atunci când investigațiile medicale/fizice sunt considerate necesare, ar trebui solicitat și obținut consimțământul informat. Investigația medicală/fizică trebuie însoțită de o evaluare socio-pedagogică efectuată de experți. Cele două proceduri ar trebui să fie cumulative.

5.19 Constatările oricărei proceduri ar trebui să poată face **obiectul unei contestații**.

5.20 Situația juridică a **minorilor neînsoțiți care devin adulți** este complexă și diferă de la un stat membru la altul. Deși normele procedurale sunt stabilite în Directiva privind azilul, este necesar să fie stabilite norme aplicabile drepturilor persoanei care împlinește 18 ani în cursul procedurii.

5.21 CESE recomandă cu hotărâre ca, în astfel de situații, vârsta persoanei să fie cea din etapa inițială depunerii solicitării, pentru a reduce riscul de derivă către un statut neregular și de dispariție.

5.22 Reacția statelor la chestiunea **traficului de copii** nu trebuie să fie determinată de statutul de imigrant al minorului și de cererea sa de azil, ci de interesul superior al acestuia.

5.23 Minorii aflați în situația de migrație neregulară ar trebui să nu facă niciodată obiectul unor **proceduri penale** din motive legate exclusiv de statutul lor de imigranți sau în cazul în care implicarea lor în activități penale este rezultatul exploatării.

5.24 Statele membre au termen până în iulie 2015 să adopte Directiva privind azilul care cuprinde, printre altele, obligația statelor membre de a identifica de timpuriu cazurile de minori vulnerabili neînsoțiți.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, de modificare a Regulamentului (UE) nr. XXX/XXX al Parlamentului European și al Consiliului [Regulamentul privind controalele oficiale] și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului

[COM(2014) 180 final – 2014/0100 (COD)]

(2015/C 012/12)

Raportor: **dl Armands KRAUZE**

La 2 aprilie 2014 și la 28 aprilie 2014, în conformitate cu articolele 43 alineatul (2) și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul Uniunii Europene au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, de modificare a Regulamentului (UE) nr. XXX/XXX al Parlamentului European și al Consiliului [Regulamentul privind controalele oficiale] și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului

COM(2014) 180 final – 2014/0100 (COD).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 octombrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 16 octombrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 61 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul salută propunerea legislativă a Comisiei și intenția ei de a încuraja dezvoltarea agriculturii ecologice în Europa în paralel cu dezvoltarea cererii și este de acord cu necesitatea ca lacunele sistemului actual să fie remediate. Comisia ar trebui să încurajeze atât dezvoltarea agriculturii ecologice, cât și încrederea consumatorilor în produsele ecologice.

1.2. Comitetul este totuși preocupat de faptul că analiza de impact a Comisiei nu evaluează cum se cuvine consecințele unei noi reglementări asupra dezvoltării viitoare a agriculturii ecologice în Europa. Analiza nu evaluează nici consecințele asupra producătorilor din agricultura ecologică și nici efectele acestei reglementări asupra continuității producției.

1.3. CESE susține intenția Comisiei de a încuraja micile exploatații să se angajeze în agricultura ecologică și de a reduce sarcinile administrative de-a lungul întregului lanț al produselor ecologice.

1.4. UE este importator net de produse ecologice; cu toate acestea, costurile de producție și sarcinile administrative în permanență creștere care apasă pe umerii fermierilor europeni nu permit sectorului să dezvolte în mod corespunzător producția ecologică din statele membre ale UE, pentru a răspunde astfel cererii crescânde a consumatorilor.

1.5. În ansamblu, CESE susține obiectivul Comisiei privind trecerea totală la agricultura ecologică, dar cu condiția să fie prevăzute derogări în anumite cazuri specifice. Trebuie adoptate măsuri suplimentare de susținere pentru a facilita trecerea fermierilor către o agricultură 100 % ecologică.

1.6 CESE invită Comisia să nuanțeze propunerea de regulament în ceea ce privește materialul de înmulțire vegetativă și semințele, căci va fi dificil pentru producătorii din agricultura ecologică să ajungă să utilizeze 100 % semințe ecologice din prezent până în 2020.

1.7 CESE speră ca negocierile privind Parteneriatul transatlantic pentru comerț și investiții (PTCI) și alte acorduri care vor fi încheiate să nu ducă la subminarea standardelor europene din domeniul producției ecologice ori la readucerea în discuție sau la modificarea condițiilor aplicabile producției, vânzării și certificării produselor ecologice.

1.8 În materie de bunăstare a animalelor, în exploatațile ecologice este de dorit să se aplice la multe niveluri norme mai stricte decât în exploatațile convenționale; în anumite cazuri însă, s-ar putea să fie dificil pentru producătorii ecologici să respecte cerințe mai stricte. CESE recomandă Comisiei să studieze și să stabilească cu grijă posibilitățile de derogare, fiind vorba despre cerințe specifice aplicabile în contextul bunăstării animalelor în agricultura ecologică, cu scopul de a păstra dispozițiile și metodele tradiționale de creștere a animalelor, utilizate vreme îndelungată pentru rasele locale.

1.9 CESE invită Comisia să examineze și să țină seama de diferențele dintre tradițiile, istoria și clima statelor membre și regiunilor UE, precum și de specificitățile naționale de producție, menținând o anumită flexibilitate în aplicarea derogărilor și garantând totodată un anumit grad de armonizare.

1.10 Trebuie ca producătorii din agricultura ecologică să își poată respecta angajamentele asumate, motiv pentru care, după intrarea în vigoare a noului regulament, la jumătatea perioadei de finanțare 2014-2020 a programelor pentru dezvoltare rurală, se cuvine să le fie garantată producătorilor posibilitatea de a alege între a-și menține angajamentele anterioare și a se conforma noului regulament. Trebuie asigurat faptul că modificările aduse cadrului legal în vigoare în timpul executării unui contract nu au drept consecință aplicarea de sancțiuni retroactive fermierilor care nu se pot adapta noilor cerințe.

1.11 CESE solicită Comisiei Europene să țină seama de specificitatea zonelor ultraperiferice europene, pentru a le permite să dezvolte o agricultură ecologică locală (acces la semințe, lipsa diversității în aprovizionare, probleme sanitare).

1.12 CESE solicită Comisiei Europene să clarifice statutul lăptișorului de matcă, al polenului și al cerii de albine, prin includerea lor pe lista celorlalte produse enumerate în anexa I a proiectului de regulament privind agricultura ecologică.

1.13 CESE invită Comisia să aloce un ajutor corespunzător inovării și formării în domeniul agriculturii ecologice, acordând o importanță deosebită formării profesionale a tinerilor și învățării pe tot parcursul vieții în cazul producătorilor activi.

1.14 CESE solicită Comisiei să redacteze o propunere de regulament care să accelereze introducerea vânzării directe și a canalelor scurte de furnizare în cazul produselor ecologice.

1.15 CESE solicită Comisiei să prevadă în regulament instrumentele necesare pentru a promova achizițiile publice și colective de produse alimentare ecologice în școli, spitale și alte instituții publice.

2. Observații generale

Informații generale privind pozițiile adoptate de părțile interesate

2.1 Agricultura ecologică este un sistem global de producție bazat pe gestionarea resurselor naturale, care impune limite stricte în utilizarea adjuvanților chimici și sintetici, prevede renunțarea la îngrășămintele minerale și interzice recursul la organisme modificate genetic.

2.2 Agricultura ecologică nu se reduce la un anumit mod de producție sau de elaborare a anumitor produse, ci este un concept mult mai larg. Agricultura ecologică ține seama atât de mediul înconjurător fizic în care se desfășoară, cât și de factorii sociali aferenți. Este vorba despre o formă de producție cu o viziune mult mai cuprinzătoare, prin care se ține cont și de dimensiunea socioeconomică, politică și socioculturală.

2.3 În cazul exploatațiilor ecologice, se înregistrează în general un nivel mai ridicat al biodiversității, acestea adăpostind mai multe soiuri de plante și specii de insecte decât cele neecologice. În exploatațiile ecologice, solul este mult mai bogat în organisme vii, care contribuie la menținerea structurii lui și a materiilor organice în proporție ridicată, ceea ce duce la mai buna sa aerisire și drenare.

2.4 În preajma acestor exploatații, apa este de mai bună calitate, deoarece fermierii ecologici nu utilizează pesticide și nici îngrășăminte minerale sintetice nocive. O rotație corectă a culturilor contribuie la îmbunătățirea fertilității solului și la eficiența elementelor nutritive. În urma comparării exploatațiilor, s-a constatat că spălarea nitraților pe hectar este mai redusă cu 57 % în exploatațiile ecologice.

2.5 Agricultura ecologică favorizează crearea de locuri de muncă „verzi”. Un studiu efectuat în 2011 în Regatul Unit și în Irlanda pe tema ocupării forței de muncă în exploatațiile ecologice relevă faptul că acestea oferă 135 % locuri de muncă cu normă întreagă în plus față de exploatațiile convenționale ⁽¹⁾.

2.6 În cursul consultării online lansate de Comisie în 2013, organizațiile părților interesate au subliniat că revizuirea legislației în acest domeniu ar trebui să se bazeze pe succesele legislației în vigoare și să permită UE să dezvolte producția ecologică. Dintre scenariile propuse de Comisie, majoritatea părților interesate au susținut opțiunea politică a statu quo-ului îmbunătățit, și anume o mai bună punere în aplicare a legislației în vigoare și adaptarea ei.

2.7 În pofida opiniilor exprimate de organizațiile părților interesate și de societatea civilă cu privire la noua legislație, Comisia Europeană a pregătit și prezentat o inițiativă legislativă prin care introduce schimbări semnificative.

Informații generale privind inițiativele legislative ale Comisiei

2.8 Propunerea Comisiei se concentrează pe trei mari obiective: menținerea încrederii consumatorilor, pe de o parte, și a producătorilor, pe de altă parte, și facilitarea trecerii fermierilor la agricultura ecologică.

2.9 Comisia propune să fie consolidate și armonizate normele aplicabile atât în cadrul Uniunii Europene, cât și în ceea ce privește produsele importate, prin eliminarea unei părți importante din derogările actuale în materie de producție și control; să fie gestionată mai bine dimensiunea internațională a comerțului cu produse ecologice, prin adăugarea unor dispoziții noi referitoare la exporturi; în sfârșit, să fie consolidate controalele prin efectuarea lor pe baza riscurilor.

2.10 Unul dintre obiectivele principale ale Comisiei este facilitarea trecerii micilor fermieri la agricultura ecologică, oferindu-le posibilitatea de a adera la un sistem de certificare în grup și de a simplifica legislația pentru a reduce cheltuielile administrative ale fermierilor și pentru un plus de transparență.

3. Observații generale și specifice

3.1 CESE este de acord că trebuie eliminate lacunele sistemului actual. De exemplu, este indispensabil să fie încurajate micile exploatații să se angajeze în agricultura ecologică și să fie reduse sarcinile administrative, pentru garantarea unor condiții echitabile de concurență și pentru consolidarea încrederii consumatorilor în agricultura ecologică.

3.2 Prin creșterea standardelor de calitate pentru producția ecologică și prin instituirea unor norme de producție mai severe, se poate insufla consumatorilor încredere sporită și, totodată, se poate justifica diferența de preț față de prețul produselor convenționale. Nu trebuie totuși omis faptul că micile exploatații care vor dori să respecte aceste norme riscă să se confrunte cu dificultăți economice.

3.3 CESE invită Comisia să semnaleze în mod clar că punctele principale din regulamentul în vigoare se vor regăsi în noul regulament, mai curând decât în acte delegate, și că vor rămâne valabile. Vor trebui examinate, în timp util și prin consultarea părților interesate, cazurile care necesită acte de punere în aplicare și cele care necesită acte delegate.

⁽¹⁾ Morison, J., Hine, R. și Pretty, J., 2005. *Survey and Analysis of Labour on Organic Farms in the UK and Republic of Ireland. International Journal of Agricultural Sustainability Volume 3 (1)*.

3.4 CESE atrage atenția asupra faptului că agricultura ecologică este incompatibilă cu utilizarea produselor modificate genetic în procesul de producție, ca, de altfel, și cu cultivarea plantelor modificate genetic în exploatațile ecologice și în preajma lor.

3.5 CESE solicită Comisiei Europene să ia în considerare studiile științifice privind polenizarea. Polenizarea care, de milioane de ani, s-a dezvoltat cu scopul fecundării plantelor cu flori, are loc la întâmplare, pe distanțele de zbor ale insectelor polenizatoare, în special albine (*Apis Mellifera*). În prezent însă, ele pot transporta și polen care conține gene modificate genetic. De exemplu, există studii științifice⁽²⁾ care arată că albina, unul dintre principalii polenizatori, poate parcurge în zbor până la 14 km.

3.6 CESE își exprimă temerea cu privire la faptul că, prin introducerea unor valori-limită separate pentru produsele provenite din agricultura ecologică, după cum prevede Directiva 2006/125/CE, pot apărea costuri suplimentare considerabile pentru agricultori. Acest lucru ar îngreuna sau ar împiedica dezvoltarea cu succes a sectorului și ar afecta în special producătorii mai mici din agricultura ecologică. CESE pleacă de la premisa că agricultorii ecologici sunt expuși aceluiași mediu ca toți ceilalți agricultori. Din acest motiv, ar trebui să se renunțe la valorile-limită speciale. Protecția consumatorilor nu ar trebui împărțită în două segmente.

3.7 CESE subliniază că rata reziduurilor din produsele ecologice este practic mai mică decât cea a produselor provenite din agricultura convențională, dar arată că în prezent nu sunt stabilite astfel de limite în materie de reziduuri. Ca atare, CESE recomandă ca punct de plecare realizarea unui studiu aprofundat care să includă și evaluarea impactului. De asemenea, CESE subliniază că nu există reguli uniformizate la nivel european referitoare la echipamentele din laboratoarele europene, la metodele utilizate sau la pragurile de revocare a certificării aplicate de către organismele de certificare. Această armonizare ar trebui să aibă loc înainte de stabilirea unui prag de revocare a certificării, sub orice formă, la nivel european. Această inițiativă trebuie neapărat asociată instituirii unui mecanism european de compensare a operatorilor care au de suferit de pe urma unor contaminări întâmplătoare sau induse.

3.8 În ansamblu, CESE poate înțelege obiectivul Comisiei de trecere completă la agricultura ecologică. Cu toate acestea, există în prezent numeroase exploatații agricole mixte, o parte dintre ele fiind gestionate cu respectarea cerințelor aplicabile producției ecologice, iar cealaltă parte – conform principiilor agriculturii convenționale. Propunerea legislativă prevede eliminarea progresivă a exploatațiilor mixte până în 2017. CESE subliniază faptul că, pentru numeroase exploatații agricole, va fi dificilă transformarea întregii exploatații. În plus, nu este deloc clar ce consecințe ar putea avea o punere în aplicare rigidă a acestui principiu. O separare strategică a exploatațiilor sau renunțarea în mai mare măsură la producția ecologică ar fi contraproductivă. De aceea, CESE recomandă menținerea flexibilității în anumite cazuri.

3.9 CESE recomandă menținerea derogărilor în cazuri specifice de producție paralelă (exploatații care produc atât produse ecologice, cât și produse convenționale). În cazul în care o derogare nu se aplică, dezvoltarea agriculturii ecologice poate fi frânată. Se recomandă menținerea derogărilor în cazurile următoare: 1) pentru institutele științifice care efectuează studii atât în domeniul agriculturii ecologice, cât și în al agriculturii convenționale; 2) când este vorba despre produse nealimentare, de exemplu în cazul exploatațiilor ecologice care practică agroturismul și care ar trebui să poată deține cai de echitație convenționali; 3) pentru consumul personal, de exemplu în exploatațiile de producție vegetală în care proprietarii au câteva vaci sau găini pentru nevoile proprii; 4) pentru exploatațiile care se găsesc în zone geografice diferite, de exemplu, dacă o parte din terenurile și clădirile exploatațiilor sunt la munte, iar altă parte se situează în vale; tot astfel, în cazul în care, din punct de vedere istoric, două exploatații s-au reunit, cu toate că se află la o distanță de câteva zeci de kilometri, oferind garanția faptului că nu există riscul contaminării produselor ecologice de către produse convenționale; 5) pentru culturile perene, în special pomicultura, viticultura sau cultura plantelor utilizate în industria parfumurilor etc.; 6) pentru culturile care nu au deosebit de piață în agricultura ecologică.

⁽²⁾ *Displaced honey bees perform optimal scale-free search flights* Andrew M. Reynolds, Alan D. Smith, Randolph Menzel, Uwe Greggers, Donald R. Reynolds și Joseph R. Riley, , Rothamsted Research, Harpenden, Hertfordshire AL5 2JQ Regatul Unit, Freie Universität Berlin, FB Biologie/Chemie/Pharmazie, Institut für Biologie – Neurobiologie, Königin-Luise-Str. 28/30, 14195 Berlin, Germania, Natural Resources Institute, University of Greenwich, Chatham, Kent ME4 4TB Regatul Unit, Ecology, 88(8), 2007, pp 1955-1961.

3.10 În exploatarea ecologică este dorit să se aplice la multe niveluri norme privind bunăstarea animalelor mai stricte decât în exploatarea convențională. CESE recomandă Comisiei să examineze cu grijă cerințele specifice impuse producătorilor ecologici și să ia în considerare posibilități de derogare în ceea ce privește interdicțiile specifice (tăierea cozii, ținerea animalelor legate), aplicabile în contextul bunăstării animalelor în agricultura ecologică. De exemplu, în câteva state membre ale UE, pe parcursul multor ani de selecție au fost create rase tradiționale de ovine la care este obligatorie tăierea cozii, deoarece o coadă lungă le-ar provoca suferințe animalelor. CESE atrage atenția asupra faptului că anumite interdicții, ca și lipsa derogărilor pot reduce nivelul de bunăstare a animalelor în cazul în care aplicarea regulilor și metodelor tradiționale de creștere a animalelor utilizate vreme îndelungată pentru rasele locale este împiedicată. Interdicțiile pot conduce chiar la dispariția anumitor rase de producție, ceea ce ar constitui o pierdere considerabilă în termeni de resurse genetice.

3.11 Derogarea prin care se permite utilizarea semințelor neecologice va fi eliminată treptat până în 2021. Organizațiile de fermieri ecologici remarcă faptul că nu va fi ușor pentru fermierii care cultivă anumite varietăți să ajungă să utilizeze 100 % semințe ecologice până în 2021, situație care se regăsește în numeroase țări. Pentru a preîntâmpina dificultățile cu care se vor confrunta fermierii ecologici în acest domeniu, CESE invită Comisia să nuanțeze propunerea de regulament. Derogarea nu ar trebui să se aplice totuși decât culturilor pentru care nu există pe piață semințe adaptate la clima și condițiile locale.

3.12 Comisia trebuie să prevadă mecanisme de sprijin pentru dezvoltarea producției de semințe pentru a realiza acest obiectiv și să adauge dispoziții care să permită atingerea acestei ținte, și anume utilizarea în exclusivitate a semințelor și a materialului ecologic de înmulțire vegetativă.

3.13 De asemenea, trebuie să se acorde o atenție deosebită și altor aspecte ale pieței de semințe ecologice. De exemplu, nu poate fi îngăduit dreptul fermierilor de a face schimb de semințe. Este vorba despre o condiție esențială pentru obținerea unor semințe de origine 100 % ecologică. Acest schimb este indispensabil pentru selecția pe care o fac fermierii la nivel local. Astfel, fermierii pot obține varietăți adaptate la condițiile climatice locale dintr-o anumită regiune sau le pot cultiva fără a folosi îngrășăminte minerale sau pesticide, respectând diferențele istorice și climatice și particularitățile producției din propria țară.

3.14 CESE atrage atenția asupra importanței, în cadrul producției ecologice, a ecotipurilor, a varietăților și culturilor locale care nu sunt înscrise în registrul varietăților. Ar fi bine-venit sprijinul acordat pentru consolidarea rolului fermierilor în producția de semințe și în cercetarea axată pe descoperirea unor varietăți noi. Unul dintre argumentele principale invocate este lipsa unor semințe ecologice, în special de legume. În agricultura convențională, accentul cade pe produsele ce prezintă interes pe piața mondială, și anume utilizarea la scară mondială a varietăților hibride care constituie proprietatea multinaționalelor și care sunt cultivate, cum știm cu toții, prin metode convenționale, neputând fi utilizate în producția ecologică.

3.15 Fiind nou, logoul european pentru produsele ecologice încă nu este foarte bine cunoscut. Logourile ecologice naționale sunt importante pentru consumatori, iar utilizarea lor ar trebui menținută. Din acest motiv, CESE recomandă să se acorde statelor membre posibilitatea de a impune cerințe mai stricte și de a stabili norme naționale sau private pentru speciile de animale care nu sunt incluse în regulament (de exemplu, cervidele, prepelițele, porcii mistreți), ca și pentru alimentația publică.

3.16 CESE este de acord cu necesitatea unor controale mai stricte ale produselor din țări terțe, pentru a avea certitudinea conformității lor la exigențele UE. Controlul importurilor poate fi consolidat prin renunțarea la echivalență în favoarea conformității în ceea ce privește recunoașterea organismelor de control din țările terțe. Cu toate acestea, nu au fost identificate toate posibilele efecte negative asupra piețelor naționale de produse ecologice din cadrul UE, care ar putea decurge din renunțarea la echivalență în favoarea conformității. De exemplu, în 2011, instituirea unor norme noi privind importurile a provocat în Japonia un regres al pieței naționale de produse ecologice. Este neapărat necesară o evaluare a impactului mai detaliată.

3.17 În ceea ce privește schimburile și acordurile comerciale cu țările terțe, CESE consideră că trebuie să existe garanția faptului că produsele destinate exportului către UE respectă norme de producție tot atât de riguroase ca și cele stabilite pentru producția ecologică la nivel european. CESE susține introducerea, pentru loturile de produse, a unor certificate electronice care să se întemeieze pe baze de date sigure, ce ar permite statelor membre să reacționeze rapid în cazul încălcării normelor, prin blocarea circulației produselor neconforme.

3.18 CESE pleacă de la principiul că standardele europene din domeniul producției ecologice nu trebuie subminate sau că condițiile aplicabile producției, vânzării și certificării produselor ecologice nu vor fi readuse în discuție sau modificate în cadrul negocierilor privind Parteneriatul transatlantic pentru comerț și investiții (TTIP).

3.19 Agricultură ecologică este o metodă de producție care se definește prin propriul proces; prin urmare, ea nu poate fi caracterizată prin intermediul unor produse finite care respectă una sau câteva din normele stabilite. Este important ca controalele să se axeze în continuare pe proces.

3.20 CESE este în favoarea menținerii controalelor anuale în exploatații și consideră că ele trebuie să se bazeze pe principiul evaluării riscurilor, abordare care ar trebui armonizată la nivelul UE. Costurile controalelor trebuie să fie proporționale, astfel încât să nu antreneze mai multe cheltuieli din partea producătorilor din agricultura ecologică și să le garanteze consumatorilor posibilitatea de a achiziționa produse ecologice la un preț rezonabil. Cu toate acestea, frecvența controalelor în exploatații ar putea fi adaptată, cu condiția ca o abordare a controalelor bazată pe riscuri să se dovedească sigură și credibilă pentru sistemul de control.

3.21 În cazul micilor exploatații, CESE este în favoarea certificării în grup, care este prevăzută în propunerea Comisiei cu scopul de a reduce costurile aferente inspecțiilor și certificării și constrângerile administrative conexe, precum și de a le garanta fermierilor din UE condiții de concurență echitabile în raport cu operatorii din țări terțe. În același timp, CESE subliniază că este vorba despre un exercițiu complex, a cărui punere în aplicare va trebui să se facă treptat.

3.22 CESE consideră că nu este cazul să fie eliminată prevederea legislativă care oferă vânzătorilor cu amănuntul posibilitatea de a beneficia de derogări deoarece, în această situație, va trebui ca întreprinderile comerciale care vând produse ecologice preambalate să fie certificate. Această exigență va sta în calea comerțului cu produse ecologice, va reduce numărul punctelor de desfacere și accesul consumatorilor la aceste produse. Astfel, este posibil ca magazinele mici să nu dorească să angajeze cheltuieli pentru obținerea unui certificat care să le permită să comercializeze produse ecologice, dacă intenționează să vândă doar anumite produse ecologice de sezon. Producătorii ecologici riscă așadar să se confrunte cu mari dificultăți în vânzarea produselor lor.

3.23 CESE subliniază necesitatea adoptării unor măsuri în materie de supraveghere a pieței la nivelul UE pentru culegerea de informații despre disponibilitatea diferitelor produse pe piața europeană și despre tendințele pieței, în special despre disponibilitatea semințelor ecologice în diferitele state membre.

3.24 CESE laudă intenția Comisiei de a elabora un plan de acțiune pentru dezvoltarea producției ecologice în cadrul Uniunii Europene, precum și obiectivele lui; el atrage totuși atenția asupra faptului că acest plan rămâne foarte general și incomplet. Este indispensabil să fie definite în mod clar și precis măsurile propuse de Comisie în planul de acțiune. De exemplu, în anumite domenii, Comisia nu va face decât să propună, să consilieze, să ajute, să reflecteze sau să încurajeze, în vreme ce fermierii și societatea așteaptă acțiuni concrete.

3.25 CESE este de părere că una dintre prioritățile planului de acțiune ar trebui să fie coabitarea dintre producătorii ecologici, producătorii convenționali și cei care produc plante modificate genetic, cu scopul de a reduce riscul de contaminare de către OMG. Doar o comunicare interpersonală la momentul potrivit, o discuție pe tema problemelor existente și căutarea de soluții vor permite obținerea unor rezultate și garantarea coabitării diferitelor domenii. CESE invită Comisia să prevadă mijloacele necesare pentru a informa părțile interesate și pentru a le asocia la procesul decizional.

3.26 Sensibilizarea la instrumentele europene destinate susținerii agriculturii ecologice, care este prevăzută în planul de acțiune, nu va fi de ajuns pentru creșterea competitivității producătorilor ecologici din UE sau a volumelor de producție. CESE recomandă să se recurgă la o campanie finanțată de UE pentru a furniza mai multe informații despre sistemul european de producție ecologică în ansamblu, precum și despre noul logo european pentru produsele ecologice.

3.27 CESE consideră că Comisia ar trebui să susțină mai mult formarea profesională a tinerilor, învățarea pe tot parcursul vieții și inovarea în domeniul agriculturii ecologice, alocând mijloace financiare în acest scop în cadrul programelor de dezvoltare rurală și al altor programe europene. CESE recomandă Comisiei să completeze legislația și programele corespunzătoare, prevăzând posibilitatea ca școlile profesionale, liceele și alte instituții de învățământ să obțină ajutoare pentru ca formarea și inovarea în domeniul agriculturii ecologice să fie încununate de succes.

3.28 În plus, producția ecologică se afirmă din ce în ce mai mult ca una dintre marile căi de acces al tinerilor la sectorul agricol. Evoluțiile din noile tehnologii ale informației și comunicațiilor și integrarea tinerilor din mediul urban prin intermediul producției ecologice oferă acestui sector șansa extraordinară de a se transforma într-un motor al inovării în zonele defavorizate.

Bruxelles, 16 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Documentul de lucru al serviciilor Comisiei – Foaie de parcurs pentru furnizarea unor servicii paneuropene de informare, planificare și achiziționare a legitimațiilor pentru călătoriile multimodale

[SWD(2014) 194 final]

(2015/C 012/13)

Raportor: **dl Jan SIMONS**

La 13 iunie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Documentul de lucru al serviciilor Comisiei – Foaie de parcurs pentru furnizarea unor servicii paneuropene de informare, planificare și achiziționare a legitimațiilor pentru călătoriile multimodale

SWD(2014) 194 final.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 1 octombrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 147 de voturi pentru și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul salută documentul de lucru al serviciilor Comisiei, considerându-l un prim pas pe calea instituirii unei piețe paneuropene pentru informarea, planificarea și achiziționarea legitimațiilor de călătorie pentru transportul multimodal, chiar dacă, pentru claritate, trebuie menționat în titlu că este vorba despre transportul de persoane.

1.2 El este de acord cu abordarea Comisiei, care constă nu în a veni cu propuneri legislative, ci în a încerca mai întâi să stimuleze apariția acestei piețe largi prin introducerea unui cadru.

1.3 Comitetul propune, prin urmare, înființarea unei platforme de discuții, ținând seama și făcând uz de experiențele prezente pe forumurile de discuții existente, în care sunt reprezentate toate părțile interesate. Obiectivul este acela de a îndeplini o funcție de catalizator pentru a se ajunge cât mai rapid la o ofertă de informație în timp real în materie de planificare, informație cu privire la călătorii și tarife. Comitetul este pregătit să joace un rol în această platformă, mai cu seamă pentru a proteja interesele societății civile.

1.4 În cazul în care colaborarea dintre reprezentanții consumatorilor de călătorii, ai întreprinderilor care oferă servicii de transport, ai guvernelor naționale și ai administrației UE nu are succes, în opinia Comitetului ar trebui ca Comisia să analizeze dacă ar putea fi folosit un mijloc legislativ, și dacă da, în ce domenii.

1.5 Comitetul constată cu îngrijorare discrepanța tot mai mare dintre posibilitățile consumatorului de a obține informații în timp real, ca de exemplu prin aplicații pe telefonul mobil, și oferta rămasă în urmă a întreprinderilor de transport. În opinia sa, ar trebui acordată o atenție deosebită îmbunătățirii situației grupurilor vulnerabile de călători, precum persoanele cu handicap, și drepturilor călătorilor, care sunt diferite în funcție de modul de transport, drepturilor pasagerilor în raport cu furnizorii de servicii și viceversa, dar și, în acest context, raporturilor juridice dintre furnizori, inclusiv din perspectiva drepturilor pasagerilor.

1.6 Blocaje persistente există la nivelul colectării datelor și al distribuției veniturilor între furnizorii de servicii de transport. Comitetul recomandă în acest sens să se analizeze în detaliu posibilitatea înființării unui sistem de compensare, așa cum există ea în Japonia, pentru ca în cele din urmă consumatorul de călătorii să trebuiască să cumpere o singură legitimație de călătorie.

2. Introducere

2.1 Comisia i-a solicitat Comitetului în mod oficial, la 13 iunie 2014, să elaboreze un aviz cu privire la documentul de lucru al serviciilor Comisiei, numit în continuare „documentul de lucru”, pe tema **„Foaie de parcurs pentru furnizarea unor servicii paneuropene de informare, planificare și achiziționare a legitimațiilor pentru călătoriile multimodale”**.

2.2 Comitetul este satisfăcut de publicarea unui document de lucru al Comisiei, având în vedere importanța pentru cetățenii UE a îmbunătățirii accesului cetățenilor UE la planificarea călătoriilor, la informațiile cu privire la transporturi și la sistemele tarifare într-un context multimodal.

2.3 Din consultarea publică efectuată înainte de publicarea documentului de lucru a reieșit faptul că trebuie rezolvate o serie de probleme majore înainte să se poată vorbi de o piață transparentă a informațiilor privind călătoriile multimodale pentru pasagerii din UE:

- accesul la date este insuficient;
- există mari probleme în materie de interoperabilitate;
- datele și fluxurile de informații nu sunt armonizate;
- întreprinderile cu putere mare pe piață au tendința de a se concentra pe sisteme informatice cu drepturi rezervate.

2.4 Comisia ar dori să afle care sunt propunerile Comitetului pentru ca, având în vedere problemele numite la punctul 2.3, să se ajungă la o piață transparentă a transportului multimodal pentru persoane, în cadrul căreia pasagerul poate dispune de informații în timp real cu privire la planificarea călătoriilor, de informații privind legăturile și poate cumpăra un bilet online pentru orice călătorie în interiorul UE.

2.5 Comitetul a subliniat deja importanța subiectului înainte de publicarea Cărții albe [Foaie de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor – Către un sistem de transport competitiv și eficient din punct de vedere al resurselor, COM(2011) 144 final], la 28 martie 2011.

2.5.1 Astfel, la 13 mai 2009, el a publicat un aviz ⁽¹⁾ referitor la propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a cadrului pentru implementarea sistemelor de transport inteligente în domeniul transportului rutier și pentru interfețele cu alte moduri de transport.

2.5.2 În acest aviz, pe baza utilizării unor volume tot mai mari de date, Comitetul recomandă dezvoltarea rapidă a unei arhitecturi ITS, concepută în cadrul unei viziuni pe termen lung și care să țină seama de evoluțiile viitoare ale sistemului, dar și de protecția datelor personale.

2.6 Între timp, 5 ani mai târziu, Comitetul este nevoit să constate că situația nu s-a modificat fundamental. Problema lipsei de acces sau a accesului redus la date online rămâne de actualitate, ba mai grav, datele înseși sunt incomplete și incompatibile. Astfel, pentru proiectanții platformelor de mobilitate și, în final, pentru călătorii înșiși nu este posibil să se obțină imediat o imagine adecvată a planificării, modalităților, duratei și costurilor unei călătorii atunci când doresc să facă o călătorie în UE, în cazul în care intenționează să utilizeze optim diversele modalități de transport.

3. Conținutul documentului de lucru

3.1 Propunerile Comisiei, așa cum sunt ele formulate în documentul de lucru, sunt coerente cu viziunea formulată în Cartea albă privind transporturile din 2011, unde se sublinia necesitatea integrării în mai mare măsură a diverselor moduri de transport, pentru a face mobilitatea mai eficientă și mai accesibilă pentru utilizatori.

⁽¹⁾ JO C 277, 17.11.2009, p.85.

3.2 Obiectivul politic al Comisiei, în cadrul Cărții albe privind transporturile, constă în realizarea unui cadru pentru informațiile referitoare la transportul multimodal și pentru serviciile de plată aferente, care să fie operațional cel târziu în 2020. Se subliniază că accesul la informații este deosebit de important pentru a se ajunge la o mobilitate fără obstacole de la punctul de plecare până la destinație.

3.3 În același timp, ar trebui să se creeze condiții-cadru pentru dezvoltarea și utilizarea unor sisteme inteligente de instrumente de planificare interoperabile și multimodale, a unor sisteme de informare și rezervare, precum și a unor sisteme tarifare inteligente.

3.4 Serviciile Comisiei arată în documentul de lucru că, în prezent, există în UE peste 100 de instrumente de planificare a călătoriilor multimodale, dar – cu toate acestea – informațiile aflate la dispoziția călătorilor sunt incomplete, astfel încât aceștia nu pot lua decizii pe baza tuturor informațiilor. Aceeași situație se întâlnește în cazul biletelor de transport. Nu este posibilă achiziționarea unei singure legitimații de transport pentru o călătorie multimodală transfrontalieră în cadrul UE.

3.5 În cadrul consiliului de miniștri informal din 17 iunie 2012 de la Nicosia, miniștrii au subliniat necesitatea de a se garanta disponibilitatea și accesul la informații privind călătoriile multimodale și la informații privind traficul în timp real la nivelul întregii UE, precum și importanța stabilirii de standarde pentru garantarea interoperabilității. Comisia a fost invitată să analizeze posibilitățile de îmbunătățire a accesului la datele privind transporturile.

3.6 Au fost demarate inițiative, precum: prima *Smart Mobility Challenge*, menită să stimuleze industria și alte părți interesate să elaboreze idei pentru a se realiza un instrument general pe planificare a călătoriilor multimodale în Europa; crearea conceptului *Smart Ticket Alliance*, pentru îmbunătățirea interoperabilității dintre sistemele regionale și naționale de tichete electronice; și crearea conceptului de *Full Service Model*, o inițiativă a părților interesate din industria căilor ferate pentru elaborarea unui standard de schimb al datelor feroviare, inclusiv pentru mobilitatea de la un capăt la altul.

3.7 Comisia apreciază aceste inițiative, însă ele propun soluții doar pentru anumite aspecte ale problemelor. Ele nu sunt aplicabile la nivelul UE, nu cuprind toate modurile de transport de persoane și nu informează cu adevărat în timp real.

3.8 În documentul de lucru, Comisia arată că, în opinia sa, trebuie depășite următoarele obstacole înainte să se poată vorbi despre o mobilitate fluidă de la a la b:

- un acces insuficient la date privind călătoriile și traficul multimodal;
- o disponibilitate insuficientă a unor date de calitate privind călătoriile și traficul multimodal;
- lipsa unor formate interoperabile pentru date și lipsa protocoalelor de schimb de date;
- lipsa colaborării dintre părțile interesate.

3.9 Comisia consideră că aceste obstacole pot fi înlăturate printr-o abordare integrată bazată pe șase axe:

- a) un acces echitabil și liber la date privind călătoriile și traficul multimodal;
- b) o disponibilitate optimă a datelor privind călătoriile și traficul multimodal;
- c) formate interoperabile și armonizate pentru stocarea datelor și protocoale de schimb de date;
- d) promovarea corelării orarelor serviciilor existente;
- e) facilitarea unei colaborări eficiente între părțile interesate;
- f) popularizarea avantajelor unor servicii multimodale de informare privind călătoriile, de planificare și de comercializare a legitimațiilor de călătorie.

3.10 Comisia a formulat un calendar orientativ pentru aceste acțiuni și afirmă că lucrează, pe moment, la o evaluare a impactului.

4. Observații generale

4.1 Comitetul susține cu entuziasm eliminarea obstacolelor din calea bunei funcționări a pieței interne, mai ales atunci când acestea privesc piața uriașă a transportului de persoane. Pentru claritate, noțiunea de *transport de persoane* ar trebui să apară și în titlu.

4.2 Merită observat că subiectul dă naștere unei contradicții; pe de o parte cresc tot mai rapid posibilitățile consumatorului de călătorii de a obține informații, pe de altă parte, tocmai de aceea, un instrument cum este legislația, care ar trebui să stea în slujba consumatorului, rămâne întotdeauna cu un pas în urma realității, și aceasta fără a ști dacă această legislație ar fi acceptată de furnizorii de date.

4.3 Rezolvarea acestei contradicții ar trebui, în opinia Comitetului, să conștă dintr-o colaborare strânsă între reprezentanții călătorilor, ai furnizorilor de diferite modalități de transport și ai autorităților de la nivel național și european. Aceasta ar trebui să primească forma unei platforme permanente în care problemele să fie discutate și rezolvate împreună, context în care ar trebui, desigur, să se țină seama de experiența diverselor forumuri active în acest domeniu în jurul Comisiei Europene. Comitetul este pregătit să joace un rol în cadrul acestei platforme de discuții, de exemplu unul de mediator.

4.4 Condiția pentru o bună funcționare a unei asemenea platforme este ca firmele care oferă servicii de transport să fie de acord să pună la dispoziție în mod deschis și onest propriile date și informații, introducând în dezbateră chiar și tarifele acestor servicii. În acest context, nu sunt adecvate pozițiile conservatoare și comportamentul protecționist.

4.5 Printre motivele pentru o poziție conservatoare a furnizorilor de transport se numără, printre altele, drepturile diferite ale călătorilor de la un mod de transport la altul, probleme de colectare a datelor și – mai ales – distribuirea veniturilor. Este posibil să fie problematică în acest sens și concurența necesară în cadrul fiecărui mod de transport și între acestea, dar o soluție ar putea-o reprezenta un fel de sistem de compensare, prin intermediul căruia pot avea loc plățile între furnizorii de transport. O astfel de soluție funcționează în mod satisfăcător în Japonia.

4.6 Standardizarea comunicării în câmp apropiat (*Near Field Communication*)⁽²⁾, dar și a altor tehnologii existente sau emergente ar trebui, în opinia Comitetului, să asigure posibilitatea unor călătorii fluente cu firme de transport diferite și între țări diferite, cu ajutorul unui telefon mobil prevăzut cu aceste tehnologii.

4.7 În prezent sunt în curs de dezvoltare sisteme aproape paneuropene de informare, planificare și combinare a prețurilor călătoriilor, printre care sistemul deja funcțional al DBahn, Quixxit (www.Quixxit.de) sau proiectul-pilot al consorțiului mediului științific finanțat cu fonduri ale Uniunii, *Enhanced Wisetrip*. Aceste evoluții nutresc speranțele, însă se limitează încă la sisteme de planificare cu rol informativ. Furnizorii acestor servicii sunt cei care trebuie să atragă atenția publicului acestor posibilități.

4.8 În același timp, Comitetul subliniază că se regăsește în abordarea serviciilor Comisiei, pentru care rolul Comisiei va fi în principal de stimulare, facilitare și inovare și nu neapărat de a elabora noi acte legislative.

4.9 Comitetul precizează însă că, dacă părțile implicate în platformă nu ajung cu adevărat la soluții, Comisia trebuie să analizeze totuși posibilitatea unor alte măsuri, sub formă de legislație-cadru sau nu.

5. Observații specifice

5.1 Comitetul constată un dezechilibru tot mai mare între, de o parte, nevoia în creștere a călătorilor de a dispune de informații în timp real în materie de planificare a călătoriilor, informații despre legături și informații privind tarifele și, de partea cealaltă, oferta insuficient dezvoltată pentru acoperirea acestei nevoi.

5.2 În domeniul înnoirilor tehnologice, trebuie să apară (cu respectarea modelelor de afaceri și a strategiilor de marketing) interfețe standardizate pentru a permite diverselor sisteme TI de informare și rezervare să comunice unele cu altele. Eforturi în acest sens sunt întreprinse de firmele de transport și de părți terțe.

⁽²⁾ JO C 24, 28.1.2012, p.146.

5.3 Comitetul observă că pentru majoritatea companiilor feroviare din Europa sunt disponibile date de bună calitate privind orarele. Există și excepții, dar Regulamentul (UE) nr. 454/2011 al Comisiei din 5 mai 2011 privind specificația tehnică de interoperabilitate referitoare la subsistemul „aplicații telematice pentru serviciile de călători” (TAP TSI) va garanta că toate companiile feroviare care operează sub licență își vor îndeplini obligațiile în acest sens în următorii ani. Provocarea constă în a pune aceste date la dispoziția altor moduri de transport, cu respectarea principiilor pieței.

5.4 Urmărirea unei abordări necondiționate de tip „open data”, de exemplu, riscă să genereze rezultate inegale din punctul de vedere al clientului, în funcție de canalul de informare. Clientul nu are nevoie de date, ci de informații fiabile. Este absolut necesar ca operatorii, în calitatea lor de furnizori de date, să ofere accesul la informațiile privind orarele serviciilor. De asemenea, trebuie să garanteze că informațiile privind serviciile lor sunt de cea mai bună calitate și că responsabilitatea pentru erori este asumată la nivelul adecvat.

5.5 La înființarea unui instrument de planificare a călătoriilor multimodale, integrarea diverselor formate de date ale modurilor de transport în sistemele operatorilor și ale altor furnizori de informații este un aspect complex și costisitor. Și operațiunea armonizării acestor sisteme informatice cu drepturi rezervate este dificilă.

5.6 Pe de altă parte, formatele existente și-au dovedit utilitatea în domeniul lor specific de aplicare. Ele răspund în mare parte la nevoile momentului și sunt îmbunătățite constant, în funcție de cerințele în curs de evoluție ale consumatorilor și ale întreprinderilor și în funcție de progresele tehnologice. Problemele de armonizare nu se rezolvă, pe de altă parte, automat prin recomandarea prescriptivă a anumitor formate de date.

5.7 Dimpotrivă, pericolul constă aici din diluarea calității datelor și a informațiilor disponibile consumatorului, pentru că trebuie găsit un numitor comun. Introducerea obligativității de a utiliza aceleași formate de date peste tot ar putea duce la crearea unor structuri nefuncționale și la dispariția efortului de a face uz imediat de inovații tehnologice.

5.8 Inițiativa *Full Service Model* (FSM) adoptată de sectorul feroviar în colaborare cu părți terțe, lucrează în prezent la astfel de interfețe pentru piața transportului feroviar în context multimodal. Important este să se păstreze principiul nediscriminării și ca fiecare actor să aibă aceleași posibilități de a-și lansa propria idee. Inițiativa *Full Service Model* respectă acest principiu, cu arhitectura ei TIC distribuită, similară internetului, care le permite furnizorilor de tehnologie să preia specificațiile și să inițieze propriile lor platforme sau aplicații, sau orice alte evoluții tehnologice ne rezervă viitorul.

5.9 În mod similar, IATA a lansat inițiativa *New Distribution Capability* (NDC), cu un obiectiv asemănător. În domeniul transportului public, UITP lucrează la o alianță pentru sistemele de smart card-uri, care vizează un schimb de date bazat pe smart card-uri interoperabile. Aceste lucruri arată că soluțiile vor fi impuse pe piață de inițiative create de industrie, concepute să depășească dificultățile de integrare a formatelor de date.

5.10 Pentru a primi suficiente date pentru construcția unui instrument de planificare a călătoriilor, astfel încât să se faciliteze o experiență de transport fără blocaje, este nevoie de o cooperare eficientă între modurile de transport, orașe etc. Piața instrumentelor de planificare a călătoriilor multimodale este, trebuie spus, relativ tânără și se dezvoltă într-un ritm ridicat: astfel de instrumente au fost elaborate de mai multe întreprinderi proaspăt înființate (de ex. fromAtoB, GoEuro, Waymate), dar și de întreprinderi consacrate în domeniul mobilității (de ex. Daimler cu moovel, DB cu Qixxit).

5.11 După părerea Comitetului, firmele care oferă servicii de transport – în toate modurile – nu ar trebui să se cantoneze într-o logică de piață orientată strict pe întreprindere, ci ar trebui să colaboreze pentru a ajunge la o ofertă excepțională de informații privind călătoriile și tarifele, care să răspundă dorințelor – de altfel variate – ale consumatorului de transport.

5.12 Obiectivul Comisiei, acela de a se ajunge la o formă de „ticketing integrat”, cu alte cuvinte la o singură legitimație de călătorie pentru toate modurile de transport, este împărtășit cu entuziasm de Comitet, dar – în operațiunea de piață aferentă – acesta va reprezenta doar cel mai dificil pas și, probabil, ultimul.

5.13 Se pot observa evoluții dătătoare de speranță. De exemplu, în iunie anul curent, sectorul feroviar a demarat o platformă multimodală în care sunt introduse și date privind transportul aerian, pe lângă alte ramuri de transport precum transportul de pasageri cu autobuzul și informații cu privire la închirierea de biciclete; din păcate însă nu sunt încă integrate în aceasta și informațiile privind legitimațiile de călătorie.

5.14 Comitetul înțelege că, pe moment, orice fel de conexiune este posibilă offline, dar online încă nu s-a ajuns acolo. Or, tocmai acest lucru este un obstacol. Consumatorul de transport dorește informații online, un singur tichet pentru o călătorie internațională în interiorul UE, cu folosirea mai multor moduri de transport.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – O nouă eră pentru aviație – Deschiderea într-un mod sigur și sustenabil a pieței aeronautice pentru utilizarea civilă a sistemelor de aeronave pilotate de la distanță

[COM(2014) 207 final]

(2015/C 012/14)

Raportor: **dl Jan SIMONS**

La 15 mai 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – O nouă eră pentru aviație – Deschiderea într-un mod sigur și sustenabil a pieței aeronautice pentru utilizarea civilă a sistemelor de aeronave pilotate de la distanță

COM(2014) 207 final.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 1 octombrie 2014.

Comisia consultativă pentru mutații industriale a contribuit la aceste lucrări prin elaborarea unui aviz suplimentar (raportor: dl Jan SIMONS; coraportor: dl Marcel PHILIPPE), adoptat la 16 septembrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 168 de voturi pentru și 8 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Europa beneficiază de o poziție deosebit de bună pentru a profita de avantajele industriei de sisteme aeriene pilotate de la distanță (Remotely Piloted Aerial Systems, RPAS), aflată în plină dezvoltare, care creează locuri de muncă și confirmă rolul de centru de cunoștințe tehnologice și de dezvoltare la care aspiră Europa. Posibilitățile de finanțare existente pentru IMM-urile din Europa pot stimula la rândul lor dezvoltarea industriei RPAS.

1.2 Termenii RPAS și UAV („Unmanned Aerial Vehicle” – vehicul aerian fără pilot) corespund normelor internaționale ale OACI (Organizația Aviației Civile Internaționale). Termenul de „dronă” nu este utilizat în terminologia OACI, chiar dacă el s-a impus ca termen popular. Pentru evitarea confuziilor de ordin juridic, inclusiv în ceea ce privește răspunderea și asigurarea, se recomandă ca, la nivel european, să se utilizeze terminologia OACI.

1.3 Necesitatea unei integrări depline a RPAS în formele de aviație existente este general acceptată, inclusiv recunoașterea și identificarea fiecărui aparat de zbor. Important în acest context este și interesul crescut, în special în Europa, pentru aplicațiile comerciale ale RPAS de mici dimensiuni (de mai puțin de 150 kg).

1.4 Exploatarea comercială, în special a RPAS de mici dimensiuni, necesită noi adaptări (de exemplu o reducere a răspunderii față de terți, introducerea unor categorii de RPAS de greutate mai mică de 500 kg, adaptarea nivelului de risc legat de caracteristicile de zbor ale RPAS de foarte mici dimensiuni etc.).

1.5 O condiție indispensabilă pentru utilizarea de RPAS de mici dimensiuni o constituie existența unor reguli armonizate, în special pentru operatorii de RPAS, referitoare la siguranță și formare, în paralel cu reguli și dispoziții adecvate privind viața privată, protecția datelor, răspunderea și asigurarea. Prin urmare, sunt necesare norme mai stricte pentru utilizarea comercială și privată a RPAS, de exemplu prin identificarea RPAS de dimensiuni mai mici, protecția împotriva pirateriei și a preluării controlului de către terți. În acest sens, Comisia Europeană este invitată să joace un rol proactiv.

1.6 Comitetul este întru totul de acord cu obiectivul Comunicării Comisiei ⁽¹⁾ de a prezenta soluții pentru crearea unui climat favorabil la nivel european pentru investiții în producția și operarea RPAS. El subliniază, de asemenea, efectele pozitive asupra ocupării forței de muncă directe și indirecte, precum și creșterea aferentă a productivității în general.

1.7 În viitor, Europa va trebui să coordoneze dezvoltarea civilă și militară din acest domeniu, profitând de sinergii acolo unde acest lucru este posibil.

1.8 Este nevoie de o imagine cât mai precisă a traficului aerian efectuat prin RPAS, ținând seama de numărul total al aeronavelor aflate în circulație. Acest lucru trebuie realizat prin punerea la dispoziție a unor resurse adecvate.

2. Introducere

2.1 RPAS sunt folosite în mod curent și de mulți ani, atât în scopuri militare, cât și în scopuri civile. Discuțiile de fond cu privire la modalitățile de utilizare comercială și la integrarea lor în aviația civilă și chestiunile aferente referitoare la securitate, cum ar fi legislația, certificarea și formarea, precum și cele referitoare la protecția vieții private, răspundere și asigurare sunt însă de dată recentă. Utilizarea RPAS ar putea produce schimbări profunde la nivelul societății comparabile sub anumite aspecte cu cele produse de introducerea internetului, care, provenind în mod similar din sfera militară, a fost adaptat și supus unor adaptări democratice, ducând la revoluționarea multor profesii și la apariția unor meserii noi.

2.2 În special utilizarea civilă a RPAS a cunoscut o creștere exponențială, atât în ceea ce privește numărul aparatelor, cât și în ce privește dimensiunea, greutatea și multitudinea de utilizări ale acestora, aflată în continuă creștere. Până în momentul de față au fost identificate deja cinci segmente de piață principale: divertisment, informare și mass-media, monitorizare și inspecție (electricitate, conducte, instalații industriale), științele Pământului (agricultură, mediu) și siguranța civilă (căutare și salvare, poluare, poliție, controlul mulțimilor etc.).

2.3 Disponibilitatea unor RPAS mai puțin costisitoare, foarte flexibile și mai puțin intruzive va duce la preluarea doar în parte a rolului aeronavelor cu pilot, în special al elicopterelor. Utilizarea preponderentă a RPAS va fi cea generată de numeroasele posibilități oferite de aparatele de zbor mici, deosebit de versatile și economice. Acest lucru va genera noi aplicații, cu efecte economice directe și indirecte asociate acestora, cum ar fi creșterea productivității.

2.4 Prin urmare, întrebarea nu este dacă, ci când și în ce mod va avea loc integrarea RPAS în formele de aviație existente. Important în acest context este și interesul crescut, în special în Europa, în special pentru aplicațiile comerciale ale RPAS de mici dimensiuni (de mai puțin de 150 kg).

2.5 Prin urmare, aceste elemente trebuie luate în considerare din timp și cu atenția cuvenită în demersurile de a integra RPAS atât în reglementările la nivel european, cât și ale OACI. Chestiunile legate de siguranță și de confidențialitate, precum și reglementarea armonizată aferentă vor juca un rol determinant cu privire la acceptarea publică a RPAS în Europa și în afara ei.

2.6 Comunicarea Comisiei ⁽²⁾ creionează o imagine fidelă și destul de completă a problematicii și a situației actuale în ceea ce privește utilizarea RPAS de dimensiuni mai mici în Europa, precum și a inițiativelor de reglementare avute în vedere de Comisie.

⁽¹⁾ O nouă eră pentru aviație – Deschiderea într-un mod sigur și sustenabil a pieței aeronautice pentru utilizarea civilă a sistemelor de aeronave pilotate de la distanță.

⁽²⁾ Ibid.

3. Conținutul Comunicării Comisiei

3.1 Până în 2050, se preconizează că vor fi în exploatare civilă o varietate de categorii de aeronave de diferite dimensiuni. Unele vor avea încă pilot la bord, altele nu. Deschiderea pieței europene pentru RPAS, cunoscute și sub numele de drone, reprezintă, prin urmare, un pas important. Dronele fac parte din categoria mai cuprinzătoare de sisteme aeriene fără pilot (Unmanned Aerial Systems – UAS), care pot fi programate să zboare în mod autonom. RPAS sunt, în schimb, controlate de un pilot de la distanță.

3.2 Tehnologia RPAS s-a dezvoltat rapid în ultimii ani și poate fi utilizată între timp și în afara contextului militar. De aceea, RPAS ar trebui să poată zbura în spațiul aerian nesegregat, adică în spațiul aerian deschis transportului aerian civil obișnuit. Până în prezent, tehnologia este utilizată, de exemplu, pentru înregistrări fotografice sau supravegherea unor infrastructuri, dar ea poate fi folosită în viitor și pentru transportul de bunuri sau persoane.

3.3 Comisia își prezintă punctul de vedere cu privire la modul în care RPAS pot fi integrate într-un cadru de acțiune la nivel european și la modul în care această piață poate fi dezvoltată astfel încât interesul public să rămână protejat. Reglementarea, cercetarea și dezvoltarea se vor sprijini pe inițiativele luate de diferiții actori implicați, printre care se numără:

- Agenția Europeană de Siguranță a Aviației (AESA);
- autoritățile naționale pentru aviația civilă;
- Organizația Europeană pentru Echipamente din Aviația Civilă (EUROCAE);
- EUROCONTROL;
- autoritățile comune pentru reglementare în domeniul sistemelor fără personal – JARUS.

3.4 Siguranța reprezintă o prioritate a politicii UE în materie de transport aerian. Reglementarea actuală împiedică dezvoltarea unei piețe europene, dat fiind că autorizațiile naționale de introducere pe piață nu sunt eligibile pentru recunoașterea reciprocă de către statele membre și, prin urmare, în întreaga Europă. Cadrul de reglementare ar trebui să țină seama de marea varietate a aeronavelor și va trebui, într-o primă etapă, să se axeze pe tehnologiile deja consacrate. Norme mai detaliate pot fi introduse treptat, iar acest lucru ar trebui să permită, în cele din urmă, autorizarea unor operațiuni RPAS mai complexe.

3.5 Unele din tehnologiile necesare pentru integrarea în condiții de siguranță a RPAS nu sunt încă disponibile. Prin urmare, eforturile de cercetare și dezvoltare depuse de diferitele organisme implicate ar trebui să se concentreze asupra perfecționării în continuare a acestor tehnologii. Este vorba în special de tehnologii de comandă și control, de detectare și evitare, de protecție împotriva diferitelor forme de atac, precum și de proceduri transparente și armonizate în caz de urgență, capacități de decizie pentru a garanta un comportament de zbor previzibil, dar și de factori umani.

3.6 Evident că este important să existe și garanții privind securitatea informațiilor transmise spre și dinspre RPAS. De asemenea, este esențial ca transmisiile de date dintre diferiții operatori, în vederea asigurării unei bune funcționări a sistemului, să fie securizate.

3.7 Exploatarea RPAS nu trebuie să ducă la încălcarea unor drepturi fundamentale, inclusiv a dreptului la protecția vieții private. În cazul în care este nevoie de culegerea unor date, trebuie respectate normele privind protecția datelor, astfel cum sunt stabilite în Directiva 95/46/CE privind protecția datelor, respectiv în Decizia-cadru 2008/977. Deschiderea pieței pentru RPAS presupune, prin urmare, ca măsurile menite să garanteze drepturile fundamentale să fie evaluate.

3.8 Având în vedere faptul că accidente rămân inevitabile, trebuie să se acorde atenție, de asemenea, asigurărilor și reglementărilor privind despăgubirile. Comisia va examina dacă este necesar să se modifice dispozițiile actuale. Ea va sprijini piața emergentă a RPAS și va stimula competitivitatea întreprinderilor care activează în acest domeniu, printre care se numără multe IMM-uri și întreprinderi nou-înființate.

4. Observații generale

4.1 În ciuda faptului că RPAS cunosc deja o utilizare îndelungată în domeniul militar și civil, cu o creștere puternică în ultimii ani, dezbaterile privind reglementarea și supravegherea la nivel național și internațional a început abia recent.

4.2 Terminologia utilizată în prezent pentru vehiculele aeriene fără pilot, indiferent de utilizarea lor civilă sau militară, variază, fiind folosiți termenii de dronă, vehicul aerian fără pilot (UAV), sistem aerian fără echipaj (UAS), sistem aerian pilotat de la distanță (RPAS) sau aeronavă pilotată la distanță (RPA). Acești termeni nu redau întotdeauna o imagine clară a caracteristicilor diferitelor aparate și sisteme de zbor. Termenul de dronă este de origine militară, dar a ajuns să fie folosit și pentru aplicații civile.

4.3 Termenii RPAS și RPA se bazează pe normele OACI (Organizația Aviației Civile Internaționale), în încercarea de a alinia terminologia la reglementările în vigoare pentru aeronave cu echipaj. Manualul OACI privind RPAS definește RPA ca un anumit tip de aeronavă fără echipaj. Toate aeronavele civile fără echipaj se încadrează în domeniul de aplicare al articolului 8 din Convenția de la Chicago ⁽³⁾. Termenul de „dronă” nu este utilizat în terminologia OACI. Pentru evitarea confuziilor, inclusiv în ceea ce privește răspunderea și asigurarea, se recomandă ca, la nivel european, să se utilizeze terminologia OACI.

4.4 În conformitate cu Comunicarea Comisiei, prezentul aviz utilizează termenul de UAV pentru a desemna o aeronavă fără pilot programată să zboare în mod autonom. Un RPAS este un sistem aerian controlat de un pilot de la distanță. În limbajul popular s-a impus între timp termenul „dronă”. Pentru a evita apariția unor confuzii juridice, este recomandabil ca reglementarea să facă uz de terminologia oficială.

4.5 Foaia de parcurs europeană pentru RPAS ⁽⁴⁾ descrie dezvoltarea și integrarea RPAS cu utilizare civilă în spațiul aerian comun cu un orizont de 15 ani. Foaia de parcurs descrie în mod specific trei piloni: (1) cercetarea și dezvoltarea; (2) reglementarea și standardizarea tehnică și măsurile suplimentare, cum ar fi protecția vieții private și a datelor; și (3) asigurarea și răspunderea. Propunerile privind introducerea unui spațiu aerian comun care să permită aplicații RPAS civile se referă la anul 2016 și anii următori.

4.6 În același timp, OACI a demarat mult așteptata procedură de reglementare pentru integrarea vehiculelor aeriene fără pilot (UAV). Grupul de studiu al OACI privind UAS a publicat în 2011 o circulară (328) cu privire la sistemele aeriene fără echipaj (UAS) și a propus amendamente la anexele 2, 7 și 13 la Convenția de la Chicago privind utilizarea RPAS în aviația civilă internațională. Un nou manual cu privire la RPAS urmează să apară în cursul anului 2014; acesta va aborda aspecte precum condițiile de obținere a certificatelor de navigabilitate, aprobarea operațională a RPAS, certificarea operatorilor și noile condiții privind navigabilitatea, întreținerea și exploatarea.

4.7 OACI intenționează să introducă în perioada 2016-2018 un set de standarde și practici recomandate (standards and recommended practices – SARP) și de proceduri pentru serviciile de navigație aeriană (procedures for air navigation – PAN), dedicate RPAS și referitoare la aeronavele utilizate, utilizatorii acestora, acordarea de brevete, sistemele de detecție și evitare, precum și la comunicații și la normele privind controlul traficului aerian. Așa cum menționează Grupul de studiu privind UAS, OACI va fi publicat până în 2018 toate reglementările cu privire la RPAS.

4.8 Discuțiile privind reglementarea au loc atât la OACI cât și la nivelul UE; un rol important în această privință revine discuțiilor din cadrul JARUS (Joint Authorities for Rulemaking on Unmanned Systems – Autoritățile comune pentru reglementarea în domeniul sistemelor aeriene fără personal), care reunesc experți din partea autorităților naționale de aviație civilă și a organelor de siguranță aeriană regională. Ar trebui, în acest context, să se acorde o atenție sporită securității și măsurilor de combatere a utilizării ilegale, atât a sistemelor mari, cât și a celor mici.

4.9 În ceea ce privește RPAS, este de dorit să fie luate în considerare nu doar aspectele generale referitoare la aparatele de zbor mai mari comandate de la distanță, ci și variantele cu cea mai rapidă creștere în Europa, respectiv RPAS de mici dimensiuni. Pe lângă utilizările preponderent publice în scopuri de asigurare a respectării legii, gestionare a unor situații de urgență sau pentru detecție, utilizarea comercială a sistemelor (foarte) mici RPAS pentru observare, fotografiere, supraveghere și control a cunoscut o creștere spectaculoasă la nivel național. Prin urmare, este necesar să se creeze o piață europeană pentru o astfel de utilizare a RPAS.

⁽³⁾ Articolul 8: Aeronave fără pilot:

Nici o aeronavă care poate zbura fără pilot nu va putea survola, fără pilot, teritoriul unui stat contractant fără a avea o autorizație specială a statului respectiv și în conformitate cu prevederile acestei autorizații. Fiecare stat contractant se obligă să ia măsurile necesare [sic] pentru ca zborul fără pilot al unei asemenea aeronave în regiunile deschise aeronavelor civile să fie controlat, în așa fel încât să se evite orice pericol pentru aeronavele civile.

⁽⁴⁾ „Foaia de parcurs pentru integrarea sistemelor aeronautice comandate de la distanță în sistemul aviației civile europene” – raport final al Grupului de coordonare european pentru RPAS, iunie 2013.

4.10 Chestiunea protecției drepturilor fundamentale, cum ar fi respectarea caracterului privat al imaginilor și datelor, era de actualitate și pentru utilizarea avioanelor și elicopterelor cu echipaj; o abordare mai strictă a protecției datelor cu caracter personal și ale întreprinderilor, a respectării vieții private și a drepturilor fundamentale este deosebit de importantă în acest context din pricina colectării de imagini la scară sporită de către RPAS de mici dimensiuni. Definirea unor reguli adecvate este indispensabilă. Pentru introducerea treptată și pentru procesul de învățare aferent pot fi juca un rol important și elaborarea unei reglementări temporare și unui „cod de conduită” sau unei „declarații privind respectarea confidențialității” pentru întreprinderi.

5. Observații specifice

5.1 Sprijin pentru piața europeană

5.1.1 Comitetul a luat act cu satisfacție de faptul că Comisia acordă atenție și intereselor comerciale ale operatorilor de RPAS de mici dimensiuni. Europa este deosebit de bine plasată pentru a beneficia de avantajele unei industrii RPAS în plină expansiune. Un sector puternic al RPAS creează locuri de muncă și confirmă rolul Europei de centru de expertiză pentru tehnologie și dezvoltare.

5.1.2 O industrie fragmentată, cu o probabilitate mare de a ajunge la consolidare, permite doar întreprinderilor cu cea mai mare capacitate de inovare care dispun de suficiente resurse financiare și/sau celor care sunt sprijinite de marile concerne să iasă învingătoare din competiție. Este, prin urmare, foarte important ca acestor întreprinderi să li se acorde resurse, vizibilitate și stabilitate din punct de vedere al reglementării pentru a face față provocărilor și pentru a fructifica posibilitățile de dezvoltare pe care le oferă acest sector. O prioritate deosebită în ceea ce privește accesarea fondurilor necesare ar trebui acordată capacității de inovare și activităților de cercetare și dezvoltare. Trebuie, de asemenea, ca întreprinderile în cauză să beneficieze de o abordare care facilitează utilizarea instrumentelor juridice și de reglementare. Punerea în comun a serviciilor de către mai mulți actori se poate dovedi benefică.

5.1.3 Pentru a putea profita de șansele oferite de piața internă europeană, legiuitorii se confruntă cu provocarea de a pune în aplicare un cadru juridic clar și flexibil în același timp, care să poată pregăti terenul pentru investițiile în tehnologii și aplicații noi pentru RPAS, cum ar fi imprimantele 3D și internetul industrial. În acest context, fondurile UE destinate IMM-urilor pot stimula în continuare dezvoltarea industriei RPAS. Într-un mod similar se poate recurge la programul întreprinderii comune SESAR ca platformă excelentă pentru a majora finanțarea dedicată cercetării și dezvoltării, în vederea integrării în continuare a RPAS. Programul SESAR 2020 și programul Orizont 2020 ar trebui să reflecte îndeajuns acest lucru.

5.1.4 Pe de o parte, producătorii vor trebui să treacă de la etapa actuală de producție de serie mică către producția de serie mare, ceea ce presupune adaptarea mijloacelor de producție, păstrând în același timp standardele înalte de calitate pentru produsele lor, cu dezvoltarea în continuare a abordării comerciale. Pe de altă parte, pentru alte tipuri de RPAS trebuie stimulată înființarea și dezvoltarea de noi întreprinderi, în special IMM-uri, prin inovare și găsirea unor soluții individuale.

5.1.5 Modificările preconizate ale utilizării civile a dronelor vor genera evoluții semnificative. Din punct de vedere profesional, aceste evoluții trebuie anticipate, pentru a se evita pierderea locurilor de muncă și a sprijini crearea unor profesii noi. Toți partenerii sociali vor trebui implicați în acest proces. Trebuie efectuate analize și studii prospective pe acest subiect, inclusiv în ceea ce privește posibilitățile de punere în practică a unor soluții sustenabile și ecologice, cum ar fi combaterea poluării electronice. Domeniile educației și formării profesionale trebuie să țină seama într-un mod eficient de acest aspect.

5.1.6 Interesele comerciale ale industriei RPAS ar putea profita, de asemenea, de pe urma unei abordări proactive a UE în legătură negocierile privind alocarea de frecvențe din cadrul Organizației Internaționale a Telecomunicațiilor, în vederea evitării concurenței neloiale din partea unor terți. În special în contextul negocierilor în curs privind acordul comercial de liber schimb cu Statele Unite, acest aspect este de o importanță deosebită.

5.2 Răspundere și asigurare

5.2.1 O condiție esențială pentru utilizarea RPAS constă într-o reglementare – existentă sau nouă – care să definească responsabilitățile și răspunderea față de terți în ceea ce privește operatorii și utilizatorii RPAS. Există un consens larg cu privire la necesitatea de a întemeia răspunderea față de terți în cazul RPAS pe dispozițiile aplicabile aeronavelor cu echipaj.

5.2.2 Instruirea piloților: în funcție de condițiile de utilizare a RPAS civile, pot apărea riscuri – uneori semnificative – atât pentru utilizatori cât și pentru posibile victime, existând și riscul unor daune materiale. Pentru a-și putea desfășura activitatea în cele mai bune condiții, este necesară stabilirea, în cooperare cu autoritățile de reglementare și asociațiile profesionale din sectorul civil al RPAS sau cu structurile similare existente, a cadrului de reglementare pentru instruirea piloților și operatorilor de sisteme aeriene comandate de la distanță și pentru eliberarea licențelor. Astfel s-ar crea claritatea necesară în ceea ce privește aspectele referitoare la asigurare și la răspundere civilă.

5.2.3 Având în vedere gradul ridicat de automatizare, se poate presupune că operatorului RPAS îi va reveni responsabilitatea în mod direct. Actualul regim de răspundere a companiilor aeriene și a operatorilor de aeronave este reglementat, între altele, prin Regulamentul (CE) nr. 785/2004. În prezent, acest regulament nu ține seama de chestiunile specifice referitoare la răspunderea și asigurarea RPAS.

5.2.4 Exploatarea comercială, în special a RPAS de mici dimensiuni, necesită noi adaptări (de exemplu o reducere a răspunderii față de terți, introducerea unor categorii de RPAS de greutate mai mică de 500 kg, adaptarea nivelului de risc legat de caracteristicile de zbor ale RPAS de foarte mici dimensiuni etc.).

5.2.5 Există asigurări pentru RPAS, dar cererea pentru astfel de asigurări este redusă, în condițiile în care cele mai multe dintre sarcinile care în prezent sunt îndeplinite de RPAS sunt efectuate cu sisteme aeriene aparținând statului. Calculul primei se bazează de obicei pe zborurile cu echipaj (greutatea la decolare). Acest sistem necesită adaptări pentru RPAS de mici dimensiuni.

5.3 Respectarea vieții private

5.3.1 Utilizarea comercială a RPAS de mici dimensiuni (sub 150 kg), care permit colectarea unor cantități mari de informații și imagini fotografice trebuie să fie însoțită de la bun început de garanții clare pentru protejarea vieții private. Măsurile posibile includ, printre altele, posibilitatea de a masca imagini, de a porni și opri înregistrarea imaginilor sau de a garanta protecția datelor și informațiilor înregistrate. Prin urmare, sunt în mod cert necesare norme noi sau mai stricte pentru utilizarea comercială și privată a RPAS, care să permită, de exemplu, identificarea RPAS de dimensiuni mici, precum și protecția împotriva pirateriei și a preluării controlului de către terți.

5.3.2 În prezent, examinarea propunerilor pentru adaptarea legislației UE referitoare la protecția datelor cu caracter personal este destul de avansată. Aceste propuneri conțin, printre altele, specificații clare privind responsabilitățile și obligațiile producătorilor și utilizatorilor de RPAS. Având în vedere răspunsul la întrebarea dacă aceste standarde ar trebui să fie introduse și aplicate la nivel european sau național, așteptările legate de o abordare proactivă a Comisiei sunt justificate.

5.4 Cooperarea dintre aviația civilă și cea militară

5.4.1 Utilizarea civilă și militară a spațiului aerian de către aeronave cu sau fără echipaj și regulile de securitate corespunzătoare vor genera costuri suplimentare pentru serviciile de control al traficului aerian. Prin urmare, Comitetul sprijină intenția Comisiei de a adopta inițiative în acest domeniu și sprijină, de asemenea, cooperarea între activitățile civile și cele militare, care să permită testarea unor aplicații și inovări comerciale în acest domeniu, făcând uz, acolo unde este posibil, de sinergiile apărute. În plus, va fi necesar să se ia în considerare și prioritățile de reglementare și raportul dintre legislația europeană și internațională din acest domeniu.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Inovarea în economia albastră: exploatarea potențialului mărilor și oceanelor noastre de a genera creștere economică și locuri de muncă

[COM(2014) 254 final/2]

(2015/C 012/15)

Raportor: **dl Seamus BOLAND**

Coraportor: **dl Gonçalo LOBO XAVIER**

La 13 mai 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Inovarea în economia albastră: exploatarea potențialului mărilor și oceanelor noastre de a genera creștere economică și locuri de muncă

COM(2014) 254 final/2.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 1 octombrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 143 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută documentul Comisiei, care vizează valorificarea la maximum a potențialului pe care mărilor și oceanele noastre îl oferă în materie de ocupare a forței de muncă prin inovare, punând în special accentul pe biotehnologie marină, energia oceanelor și exploatarea minieră a fundului mărilor.

1.2 CESE își exprimă îngrijorarea cu privire la lipsa de coordonare a acțiunilor lansate de sectorul public și cel privat și observă că tensiuni de acest tip există între statele membre. De asemenea, lipsa unor date și sisteme de date adecvate necesare pentru o informare corespunzătoare cu privire la mărilor noastre și potențialul lor este o piedică în calea dezvoltării inovării, în ciuda eforturilor depuse de câteva universități și institute de cercetare din statele membre. CESE consideră că incapacitatea de a rezolva aceste probleme împiedică accesul cetățenilor europeni la noile oportunități în materie de locuri de muncă.

1.3 CESE susține în continuare că inițiativa emblematică „O Uniune a inovării” este fundamentală pentru dezvoltarea economiei albastre, dar necesită un sprijin sporit din partea Comisiei. Un astfel de sprijin presupune, printre altele, o susținere legislativă, precum și un ajutor financiar pe termen lung și informații mai ample cu privire la programele existente în domeniul inovării.

1.4 CESE recomandă cu insistență ca deficiențele identificate de inițiativa emblematică „O Uniune a inovării” să fie abordate cât mai urgent de Comisie și de fiecare dintre statele membre.

1.5 CESE consideră că, în acord cu abordarea științifică a documentului, este necesar să se ia în considerare strategiile turismului de coastă pentru a spori nu numai interesul societății civile față de acest domeniu, ci și pentru a valorifica la maximum avantajele unei cooperări integrate între cele două viziuni ale procesului.

1.6 CESE recomandă ca comunitățile din zonele de coastă și insulare, care se confruntă cu un grav declin al industriilor tradiționale, să fie implicate pe deplin în toate stadiile dezvoltării economiei albastre pentru garantarea unui echilibru corect între activitățile de cercetare și dezvoltare și cele de turism care pot genera locuri de muncă și prosperitate. Făcând această recomandare, CESE ține să precizeze că toate comunitățile implicate în economia albastră ar trebui să fie reprezentate în cadrul unui dialog constructiv între toate părțile interesate. În plus, aceste comunități, în special cele insulare, au un potențial neîndoiește și o contribuție proprie în materie de inovare în domeniul economiei albastre.

1.7 În cadrul elaborării strategiilor care vizează stimularea ocupării forței de muncă în economia albastră, este esențial să fie inclusă inovarea în domenii precum construcția de nave, acvacultura, infrastructura portuară și pescuitul. Având în vedere că necesitatea respectării diverselor cerințe în materie de mediu este din ce în ce mai acută, CESE recomandă ca orice măsură în materie de politică marină propusă de Comisie să se axeze pe potențialul de creare de locuri de muncă care derivă din adaptarea la noile cerințe în materie de mediu.

1.8 Este clar că, în cadrul politicii actuale, dezvoltarea ocupării forței de muncă prin inovare în economia albastră va fi mult încetinită. În acest context, CESE recomandă cu fermitate Comisiei Europene să facă eforturi pentru ca toate părțile implicate să cadă de acord asupra unui calendar inteligent, care să vizeze măsuri de punere în aplicare rapidă a tuturor strategiilor.

1.9 Deși salută măsurile propuse de Comisie, CESE are convingerea că acestea sunt insuficiente și nu beneficiază de un angajament corespunzător din partea statelor membre. În acest context, este nevoie ca, înainte de 2016, să aibă loc un summit al UE consacrat în mod special economiei albastre. La acesta ar trebui să participe ministerele responsabile pentru afacerile maritime și cele din domeniile conexe, iar scopul său ar trebui să fie definirea priorităților privind strategiile-cheie și stabilirea de comun acord a unor calendare de punere în aplicare care să convină tuturor statelor membre, în funcție de caracteristicile fiecăruia. De asemenea, Comitetul recomandă ca societatea civilă, inclusiv lucrătorii și grupurile marginalizate, să fie reprezentate în cadrul forumului privind economia albastră și știința, propus să se desfășoare în 2015.

2. Explicație și context

2.1 În 2011, Comisia Europeană a adoptat o comunicare pe tema „Creșterea albastră”⁽¹⁾, care demonstrează potențialul în materie de locuri de muncă al sprijinirii potențialului oceanelor, mărilor și zonelor de coastă la nivel european. Totodată este subliniat rolul pe care l-ar putea juca energia oceanică la lărgirea oportunităților de ocupare a forței de muncă.

2.2 În prezent, conform estimărilor, contribuția sectorului maritim, în ansamblu, la PIB-ul UE se situează între 3 % și 5 %, acest sector asigurând 5,6 milioane de locuri de muncă și generând 495 miliarde EUR în cadrul economiei europene. 90 % din comerțul exterior și 43 % din schimburile comerciale din interiorul UE se desfășoară pe cale maritimă. Sectorul construcțiilor navale și sectoarele conexe asigură 10 % din producția totală. În jur de 100 000 de nave operează în Europa, atât în sectorul pescuitului, cât și în acvacultură. Totodată, se dezvoltă activități mai recente, precum extracția minereurilor și parcurile eoliene (Uniunea Europeană în explicații – Afaceri maritime și pescuit, 2014 http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/en/fisheries_en.pdf).

2.3 Se înțelege, de asemenea, că toate statele membre și UE sunt preocupate de faptul că exploatarea nedurabilă a mărilor noastre amenință echilibrul fragil al ecosistemelor marine. În schimb, acest lucru constituie o provocare pentru inițiativele menite să creeze mai multe locuri de muncă și să contribuie la Strategia Europa 2020.

2.4 De asemenea, Comisia este conștientă de deficiențele identificate în cadrul inițiativei emblematică „O Uniune a inovării”, precum investițiile insuficiente în cunoaștere, accesul redus la finanțare, costurile ridicate ale drepturilor de proprietate intelectuală, ritmul lent al realizării unor standarde interoperabile, utilizarea ineficace a achizițiilor publice și suprapunerile în materie de cercetare. Alte deficiențe au fost identificate în Analiza anuală a creșterii efectuată de Comisie în 2014, printre care: cooperarea insuficientă a sectoarelor public și privat în materie de inovare, transpunerea insuficientă a rezultatelor cercetării în produse și servicii și lipsa din ce în ce mai acută de personal calificat.

⁽¹⁾ „Creșterea albastră”: oportunități pentru o creștere sustenabilă în domeniul marin și maritim, COM(2012) 494 final.

2.5 Disponibilitatea datelor care furnizează informații detaliate privind caracteristicile fundului mării, precum o cartografie a habitatelor de pe fundul mării, geologia fundului mării, precum și alte elemente necunoscute legate de mediul marin este limitată, ceea ce constituie un obstacol în calea dezvoltării mai rapide a inovării.

2.6 Se constată un număr considerabil de inițiative gestionate de politica Comisiei Europene. Printre acestea se numără:

- disponibilitatea datelor fără nicio restricție;
- integrarea sistemelor de date;
- adoptarea strategiei europene privind cercetarea în domeniul marin.

2.7 În ciuda reformei din cadrul politicii comune în domeniul pescuitului, mii de comunități de coastă se află în declin. Multe dintre acestea consideră că și-au pierdut competitivitatea pe mare și că ar avea nevoie de un sprijin considerabil pentru a-și pune la punct flota de pescuit. Același declin se observă și la nivelul serviciilor auxiliare precum construcția și întreținerea navelor și furnizarea de alte servicii conexe.

2.8 Printre mările care înconjoară Europa se numără: Marea Adriatică și Marea Ionică, Oceanul Arctic și Marea Irlandei, Marea Baltică, Marea Neagră, Marea Mediterană, Marea Nordului.

3. Conținutul comunicării Comisiei

3.1 În data de joi, 8 mai, Comisia Europeană a prezentat un plan de acțiune privind inovarea în economia albastră. Obiectivul general al comunicării care face obiectul prezentului aviz este valorificarea potențialului oceanelor și mărilor în materie de creare de locuri de muncă. Ea propune o serie de inițiative destinate dobândirii unei mai bune cunoașteri a oceanelor, îmbunătățirii competențelor necesare pentru aplicarea noilor tehnologii în mediul marin și consolidării coordonării în domeniul cercetării marine. Se propun următoarele măsuri:

- crearea unei hărți digitale a întregii suprafețe a fundului mărilor și oceanelor europene până în 2020;
- crearea unei platforme de informare online, care să fie operațională înainte de sfârșitul anului 2015, privind proiectele de cercetare în domeniul marin din cadrul programului Orizont 2020, precum și privind cercetarea în domeniul marin finanțată la nivel național, prin care să fie împărtășite rezultatele proiectelor finalizate;
- înființarea unui forum al întreprinderilor și al științei în domeniul economiei albastre, care să implice sectorul privat, oameni de știință și ONG-uri și care va contribui la modelarea „economiei albastre” în viitor și la schimbul de idei și de rezultate. O primă reuniune va avea loc cu ocazia evenimentului „Ziua maritimă 2015” de la Pireu, Grecia;
- încurajarea actorilor din cercetare, întreprinderi și învățământ să identifice, înainte de 2016, necesitățile și competențele viitoare ale forței de muncă din sectorul maritim;
- analizarea posibilității ca actorii principali din cercetare, întreprinderi și învățământ să înființeze o comunitate de cunoaștere și inovare (CCI) pentru economia albastră după 2020. CCI-urile, parte a Institutului European de Inovare și Tehnologie (EIT), ar putea stimula inovarea în mai multe moduri, de exemplu prin desfășurarea de programe de educație și formare, prin consolidarea legăturii dintre cercetare și piață și prin crearea de proiecte de inovare și incubatoare de afaceri.

3.2 Sectoarele economice care constituie economia albastră sunt: acvacultura, turismul de coastă, biotehnologia marină, energia oceanelor și exploatarea minieră a fundului mării.

3.3 Deși, în termeni economici, economia albastră asigură sustenabilitatea a 5,4 milioane de locuri de muncă și generează o valoare adăugată brută de aproximativ 500 miliarde EUR pe an, trebuie observat că biotehnologia marină, energia oceanelor, exploatarea minieră a fundului mării trebuie încă să se dezvolte pentru a contribui la dezvoltarea economiei.

3.4 Comisia consideră că fiecare dintre aceste sectoare poate contribui considerabil la economia albastră în modul următor:

- Biotehnologia marină oferă posibilitatea explorării mării pentru analiza secvențelor de nucleotide (ADN), prin utilizarea noilor tehnologii subacvatice. Masa critică a tuturor țărilor UE implicate va stimula dezvoltarea de piețe de nișă lucrative.
- Energia oceanelor este un sector încă emergent. Gestionat corespunzător, acesta oferă potențial pentru realizarea obiectivelor în materie de energie din surse regenerabile și reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră. Potențialul de creștere economică ca rezultat al utilizării noilor tehnologii inovatoare este considerat realist având în vedere progresele deja realizate.
- Exploatarea minieră a fundului mării are potențialul de a crea locuri de muncă, având în vedere cantitatea potențial importantă de minereuri de pe fundul oceanelor. Exploatarea acestor minereuri acordându-se atenție protecției mediului poate acoperi lacunele pieței în cazurile în care reciclarea nu este posibilă sau adecvată, sau când minele de pe uscat sunt solicitate excesiv. Deși încă de mici dimensiuni, acest sector are potențialul de a genera creștere și locuri de muncă sustenabile destinate generațiilor viitoare.

3.5 Inițiativa emblematică „O Uniune a inovării” aduce beneficii economiei albastre, având ca scop să creeze un mediu favorabil inovării. Noul program Orizont 2020, dotat cu 79 miliarde EUR este cel mai important program al UE în materie de cercetare și inovare.

3.6 Documentul evidențiază totodată deficiențele inițiativei, precum investițiile insuficiente în cunoaștere, accesul redus la finanțare, costurile ridicate ale drepturilor de proprietate intelectuală, ritmul lent al realizării unor standarde interoperabile, utilizarea ineficace a achizițiilor publice și suprapunerile în materie de cercetare.

3.7 Printre acțiunile propuse de Comisie se numără:

- începând din 2014, să demareze un proces sustenabil care să asigure că datele din domeniul marin sunt ușor accesibile, interoperabile și nerestricționate;
- începând din ianuarie 2020, să existe o hartă digitală publică multirezoluție a întregii suprafețe a fundului mărilor și oceanelor europene;
- până la sfârșitul anului 2015, să existe o platformă de informare privind cercetarea marină efectuată în cadrul programului Orizont 2020, precum și privind proiectele de cercetare marină finanțate la nivel național;
- în 2015, să se desfășoare prima reuniune a forumului întreprinderilor și științei în domeniul economiei albastre;
- constituirea, în perioada 2014-2016, a unei alianțe sectoriale pentru competențele din domeniul marin.

3.8 Trebuie subliniat că documentul Comisiei nu definește „economia albastră”. Totuși, CESE preia definiția formulată în cel de-al treilea raport intermediar din martie 2012, intitulat „scenarii și factori de creștere sustenabilă legată de oceane, mări și zone de coastă”, în care creșterea albastră este definită ca fiind o creștere sub aspect economic și al ocupării forței de muncă inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii pe baza potențialului oceanelor, mărilor și zonelor de coastă. Economia maritimă cuprinde toate activitățile economice sectoriale și transsectoriale legate de oceane, mări și zone de coastă. Dacă aceste activități sunt, deseori, specifice sub aspect geografic, această definiție include și activitățile auxiliare directe și indirecte cele mai apropiate care sunt necesare funcționării sectoarelor economice maritime. Aceste activități pot fi localizate oriunde, chiar în țări fără ieșire la mare. Ocuparea forței de muncă în sectorul maritim cuprinde totalitatea locurilor de muncă cu normă întreagă („full time employment” – fte) generate de activitățile de valorificare a potențialului oceanelor, mărilor și zonelor de coastă.

4. Observații generale

4.1 Potențialul economiei albastre va fi realizat în Europa dacă statele membre și toate părțile interesate, inclusiv societatea civilă, sunt implicate activ în dezvoltarea de politici și soluții locale care să remedieze numeroasele deficiențe identificate atât în cadrul inițiativei emblematică „O Uniune a inovării”, cât și în cadrul analizei anuale a creșterii 2014.

4.2 Inițiativa emblematică „O Uniune a inovării” este crucială pentru dezvoltarea economiei albastre. Totuși, pentru realizarea potențialului economic al mărilor, ea va trebui sprijinită mai mult și dezvoltată.

4.3 În cadrul semestrului european, Comisia trebuie să vegheze ca planurile naționale de reformă ale statelor membre să integreze politici care reflectă prioritățile creșterii albastre.

4.4 Poluarea marină, care este o realitate, își are în mare parte cauza în poluarea terestră și are implicații incontestabile asupra viitorului unei economii albastre durabile. Posibilitățile în materie de ocupare a forței de muncă vor fi limitate dacă nu sunt abordate de urgență atât problemele de mediu legate de exploatarea minieră a fundului mării, cât și necesitatea îmbunătățirii infrastructurii portuare și a calității mediului din perspectiva sectorului transportului maritim.

4.5 Situația critică a comunităților din zonele de coastă, care sunt afectate de criza economică europeană și care depind, în mare măsură, de economia albastră, vor necesita o atenție specială sub forma unor legături mai importante cu programele UE precum programul comun în domeniul pescuitului.

4.6 În Europa, fragmentarea politicilor și măsurilor destinate să îmbunătățească valoarea economică a mărilor și oceanelor noastre a constituit un obstacol în calea realizării unor economii durabile în diferitele categorii economice. De asemenea, potențialul acordurilor în materie de economie albastră dintre Europa și SUA și alte interese de nivel global pot genera creșterea ocupării forței de muncă.

4.7 Economia albastră depinde de dezvoltarea sectorului construcțiilor navale, care înseamnă aproximativ 150 de șantiere navale mari, dintre care aproximativ 40 sunt prezente pe piața internațională a navelor comerciale maritime mari. Aproximativ 120 000 de oameni sunt angajați direct de către șantierele navale (civile și militare, de construcții și de reparații) din Uniunea Europeană. Documentul Comisiei ar trebui să reflecte cât mai detaliat contribuția acestui sector la economia albastră în ansamblu.

4.8 În acord cu abordarea științifică a documentului, este necesar să se ia în considerare strategiile turismului de coastă pentru a spori nu numai interesul societății civile față de acest domeniu, ci și pentru a valorifica la maximum avantajele unei cooperări integrate între cele două viziuni ale procesului. Orice evoluție trebuie să ia în considerare imperativul adaptării la cerințele privind mediul și să identifice oportunitățile.

4.9 Documentul Comisiei se concentrează foarte mult pe cercetarea științifică, care este în mod evident necesară pentru menținerea unui ecosistem sănătos, dar, totodată, trebuie adoptată o viziune integrată în elaborarea politicilor. Prin urmare, efectele exploatarei miniere a fundului mării trebuie stabilite științific și incluse în procesul de elaborare a politicilor. Pentru ca cercetătorii, părțile interesate din domeniul economic și societatea în general să aibă de câștigat, este crucial să se găsească un just echilibru între necesitatea protejării mediului marin și durabilitatea sa economică.

4.10 Orice analiză a economiei albastre care nu acordă suficientă atenție declinului activităților tradiționale ale acestei economii, precum pescuitul practicat în cadrul unor comunități mici, transportul maritim și turismul, își pierde credibilitatea. De asemenea, trebuie observate efectele reducerii bugetului UE în acest sector.

4.11 Nu trebuie pusă în pericol capacitatea sectoarelor tradiționale de a contribui la creșterea ocupării forței de muncă. În domeniul acvaculturii, UE nu este încă autosuficientă în ceea ce privește acoperirea cererii de pește. Sectorul construcțiilor navale oferă, de asemenea, un potențial substanțial de creștere a ocupării forței de muncă. Măsurile menite să răspundă necesității de modernizare a infrastructurilor portuare vor spori, de asemenea, semnificativ, oportunitățile în materie de ocupare a forței de muncă.

4.12 Strategia în materie de inovare a anumitor state membre susține deja ideea durabilității și a „oceanului ca prioritate națională”. De exemplu, documentul portughez intitulat „Strategia națională pentru cercetare și inovare pentru specializare inteligentă 2014-2020” descrie utilizarea corectă a unui transport maritim eficient din perspectivă ecologică într-un spațiu maritim fără frontiere, pentru o mai bună explorare a industriei navale și integrarea logisticii portuare în logistica globală este menționată. Acest lucru ne demonstrează angajamentul statelor membre și importanța economiei albastre pentru menținerea poziției de lider a Europei.

4.13 CESE consideră că insulele europene au de jucat un rol specific în economia albastră, și anume în toate trei domeniile identificate ca domenii de inovare, în special în cel al energiei oceanice. Din acest motiv, CESE solicită Comisiei ca, în comunicare, să se acorde atenția cuvenită insulelor europene, pe de o parte grație importanței deosebite a economiei albastre pentru aceste regiuni, pe de altă parte datorită potențialului de inovare pe care îl reprezintă insulele.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui program privind soluțiile de interoperabilitate pentru administrațiile publice europene, întreprinderi și cetățeni (ISA²) – Interoperabilitatea ca mijloc de modernizare a sectorului public

[COM(2014) 367 final – 2014/0185 (COD)]

(2015/C 012/16)

Raportor unic: **dl Stuart ETHERINGTON**

La 3 iulie și la 17 iulie 2014, în conformitate cu articolele 172 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul Uniunii Europene au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la:

Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui program privind soluțiile de interoperabilitate pentru administrațiile publice europene, întreprinderi și cetățeni (ISA²) – Interoperabilitatea ca mijloc de modernizare a sectorului public

COM(2014) 367 final – 2014/0185 (COD).

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 1 octombrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 151 de voturi pentru și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Concluzii

1.1.1 Comitetul salută propunerea de instituire a unui nou program privind soluțiile de interoperabilitate pentru administrațiile publice europene, întreprinderi și cetățeni (ISA²). Propunerea este bine fundamentată și va contribui probabil la concretizarea Agendei digitale pentru Europa, permițând administrațiilor publice să facă schimb de date în mod real și eficient, pe baza unor standarde și instrumente comune.

1.1.2 Deși ISA² se ocupă în special de administrațiile publice, CESE este de părere că pot exista avantaje și pentru societatea civilă, iar Comitetul speră că acestea se vor concretiza în întregime.

1.1.3 Există totuși două probleme principale, care, odată rezolvate, ar consolida ISA².

1.1.4 În primul rând, cetățenii sunt din ce în ce mai conștienți și mai preocupați de culegerea și utilizarea de către administrațiile publice a datelor cu caracter personal și a celor colectate la scară mai amplă. Ei realizează și faptul că o mai mare interoperabilitate influențează modul în care datele pot fi comunicate și folosite. Propunerea nu face nicio referire la aceste riscuri și preocupări, nici din perspectiva cetățenilor și nici privind punerea cu succes în practică a ISA². Comitetul atrage totodată atenția și asupra unuia dintre avizele sale anterioare privind protecția datelor cu caracter personal și poziția Autorității Europene pentru Protecția Datelor, subliniind nevoia întăririi garanțiilor pentru cetățeni ⁽¹⁾ (cf. scrisoarea trimisă de Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor referitoare la propunerea de regulament general privind protecția datelor: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2014/14-02-14_letter_Council_reform_package_EN.pdf).

1.1.5 În al doilea rând, există posibilitatea ca ISA² să distorsioneze actuala piață a soluțiilor de interoperabilitate, în special în virtutea rolului său de „incubator de soluții”.

1.2 Recomandări

1.2.1 CESE salută programul ISA² privind interoperabilitatea și sprijină propunerea legată de acesta.

⁽¹⁾ JO C 229, 31.7.2012, p. 90-97.

1.2.2 Comitetul recomandă ca programul să ducă mai departe programul ISA existent, precum și alte programe, participând astfel la punerea în aplicare a Agendei digitale pentru Europa.

1.2.3 CESE ar dori să fie informat în permanență în privința evoluției programului ISA².

1.2.4 Gradul de încredere a publicului și măsura în care acesta este convins că administrațiile publice au capacitatea de a gestiona datele cu caracter personal și de a respecta confidențialitatea acestora sunt chestiuni la care ar trebui să se reflecteze mai bine. Propunerea nu prezintă aceste două aspecte drept factori de risc și nici nu menționează vreun alt pericol sau dezavantaj care ar putea fi asociat cu interoperabilitatea. Ar trebui să țină seama și de orice preocupare pe care Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor ar putea-o avea cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal în mai mult de un stat membru. În cadrul activităților programului va trebui să se țină seama mai bine de acest fapt.

1.2.5 Ar trebui elaborat un „rezumat pentru cetățeni”, bine structurat și care să abordeze îngrijorările legate de raportul cost-beneficii și să demonstreze existența beneficiilor sociale preconizate de program.

1.2.6 S-ar impune prezentarea mai multor situații de utilizare practică, pentru a justifica, din perspectiva cetățenilor, nevoia efectivă a instituirii interoperabilității între administrațiile publice naționale.

1.2.7 Comitetul recomandă depunerea unor eforturi mai ales în direcția popularizării în rândul societății civile a activităților efectuate în cadrul ISA², deoarece organizațiile ar putea beneficia de pe urma lucrărilor din domeniul interoperabilității sau ar putea ajuta la implementarea programului.

1.2.8 Exercițarea rolului de „incubator de soluții” sau de „punte de soluții” poate crea disfuncționalități pe piață. Prin urmare:

- Comisia va trebui să se asigure că aceste activități nu vor denatura piața și nu vor determina o reducere a ofertei comerciale de soluții TIC de interoperabilitate.
- Alegerea unor noi soluții și selectarea soluțiilor de sprijin pe termen lung care vor asigura durabilitatea vor trebui testate și evaluate riguros, printr-un proces care să beneficieze de încrederea părților interesate.
- Dacă se acceptă că denaturarea pieței reprezintă o preocupare legitimă, atunci incubatorul ar trebui să urmărească mai degrabă conceperea și introducerea de standarde și de literatură utilitară, decât furnizarea de soluții „la cheie”.

1.2.9 Limitarea utilizării soluțiilor de interoperabilitate la scopuri necomerciale ar putea reduce impactul ISA²; dacă societatea civilă nu poate fructifica activitățile programului sub aspect comercial, atunci este mai puțin probabil că ea va interveni în favoarea acestuia.

1.2.10 Din motive de multilingvism, orice soluție IT trebuie să fie compatibilă cu setul universal de caractere, *Universal Character Set – UCS (Unicode, ISO/IEC 10646)*, așa cum se solicită în raportul final al Grupului la nivel înalt pentru multilingvism (2007). În cazul unei obligații legale actuale sau viitoare de interoperabilitate la nivel european, va fi stabilit un subset UCS, pentru a facilita gestionarea.

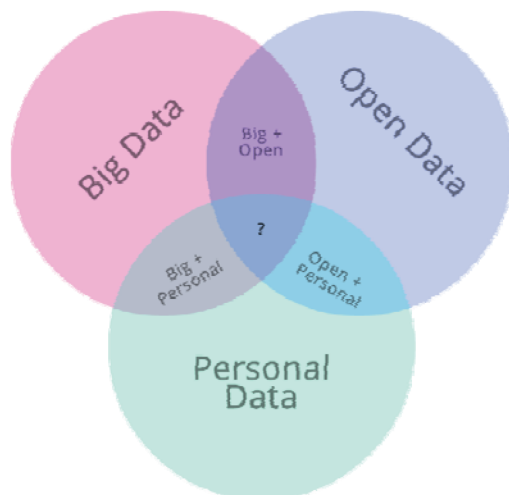
2. Introducere

2.1 S-a susținut cu numeroase argumente că datele pot transforma serviciile către cetățeni și organizațiile care le diseminează în sectoarele public și privat și în societatea civilă. Datele pot impulsiona cercetarea și dezvoltarea și pot crește gradul de productivitate și de inovare. Nu degeaba expresia *Data is the new natural resource* (datele sunt noile resurse naturale) a devenit un loc comun. A se vedea, de exemplu, articolul <http://www.forbes.com/sites/ibm/2014/06/30/why-big-data-is-the-new-natural-resource>

2.2 Datele sunt generate și colectate în număr din ce în ce mai mare și în toate aspectele vieții cotidiene: de la procedurile administrative, precum formularele electronice de impozit, la culegerea pasivă de date de sănătate prin intermediul ceasurilor inteligente. Așa-numitele „volume mari de date”, ca de exemplu cele privind utilizatorii sistemelor de transport public, sunt în măsură să revoluționeze modul în care sunt concepute și planificate serviciile publice. Într-adevăr, inițiativele politice sau serviciile publice depind din ce în ce mai mult de capacitățile digitale. Un exemplu îl constituie vinieta de hârtie din Regatul Unit: renunțarea la aceasta poate avea loc grație interoperabilității bazelor de date (pentru definiția interoperabilității, cf. <http://www.ariadne.ac.uk/issue24/interoperability>) privind asigurările, talonul și inspecția tehnică (MOT). Acest lucru a facilitat plata taxei auto de către cetățeni, constatându-se o creștere a nivelului de respectare a legii. Într-un cuvânt, trăim într-o societate digitală în care este posibil să ne îmbunătățim considerabil capacitatea de a furniza servicii integrate, prin tehnologii digitale. UE dispune de o serie de programe și de o Agendă digitală pentru Europa de dimensiuni mai ample, aceste elemente venind în sprijinul creării unei economii și a unei societăți digitale (cf. <http://ec.europa.eu/digital-agenda>).

2.3 Avantajele societății digitale, mai ales administrația digitală, pot deveni realitate dacă datele vor fi mai lesne accesibile sau, în unele cazuri, mai ușor de reutilizat, și dacă deținătorii drepturilor de autor și-au dat acordul în acest sens, fără nicio rezervă (date deschise; o definiție în acest sens poate fi găsită la adresa <http://theodi.org/guides/what-open-data>). Acolo unde există date disponibile, pot fi stabilite standarde de *interoperabilitate*, menite să faciliteze schimbul de date și reutilizarea acestora. Acest lucru ar deveni foarte simplu dacă datele ar putea fi „citite automat” (în loc să fie blocate în formate protejate prin drepturi exclusive, cum ar fi PDF-urile) sau dacă ar fi puse la punct formate comune destinate transmiterii și colectării datelor (ca, de exemplu, iXBRL, folosit pentru conturile întreprinderilor, cf. <http://en.wikipedia.org/wiki/ XBRL>). În sensul prezentului document, trebuie remarcat și că multe dintre datele colectate de administrațiile publice sunt de natură personală și privată (a se vedea figura de mai jos). Acest aspect este important, deoarece chestiunea datelor cu caracter personal are impact asupra modului în care cetățenii percep interoperabilitatea și modul ei de aplicare.

Figura 1: Volume mari de date, date deschise și date cu caracter personal

2.4 Comisia susține că interoperabilitatea între statele naționale generează un fel de „barieră electronică” în calea unei utilizări mai eficiente de către cetățeni a serviciilor publice precum serviciile medicale, care depind acum în mare măsură de capacitățile în materie de date și de TIC. Dificultățile în calea unei implementări la scara întregii UE a politicilor sunt puse tot pe seama lipsei de interoperabilitate. Din contră, unele inițiative politice, precum piața unică, se bazează pe interoperabilitatea registrelor naționale ale comerțului. Pe scurt, interoperabilitatea are o importanță crucială pentru o Europă modernă și integrată.

3. Propunerea de program ISA² privind soluțiile de interoperabilitate pentru administrațiile publice europene, întreprinderi și cetățeni

3.1 Comisia a demarat încă din 1995 un program menit să dezvolte interoperabilitatea. Aceasta a presupus elaborarea unei strategii și a unui cadru de interoperabilitate (Pentru o prezentare generală foarte utilă, a se vedea http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_iop_communication_en.pdf). Comisia susține că stimularea interoperabilității a dat rezultate, ea făcând posibilă „sprijinirea cooperării dintre administrațiile publice europene prin facilitarea unei interacțiuni transfrontaliere și trans-sectoriale eficiente și eficace, permițând furnizarea de servicii publice electronice pentru a sprijini punerea în aplicare a politicilor și activităților Uniunii” [Citat din Decizia Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unui program privind soluțiile de interoperabilitate pentru administrațiile publice europene, întreprinderi și cetățeni (ISA²) (p. 3)].

3.2 Programul în curs privind soluțiile de interoperabilitate pentru administrațiile publice europene (ISA) se va încheia la 31 decembrie 2015. Rămân însă multe lucruri de făcut, introducerea operațiunilor exclusiv digitale fiind în anumite domenii încă la început. Iar dacă nevoia de interoperabilitate nu va fi încadrată și promovată la momentul propunerii noii legislații, este foarte probabil ca administrațiile publice să nu beneficieze de avantajele interoperabilității.

3.3 Se propune un nou program, ISA² (http://ec.europa.eu/isa/isa2/index_en.htm), pentru:

- a cartografia peisajul general privind interoperabilitatea;
- a promova și sprijini soluțiile de interoperabilitate;

- a sprijini și promova implicațiile asupra TIC ale noilor acte legislative ce vizează promovarea interoperabilității;
- a încuraja schimbul și reutilizarea trans-sectorială și transfrontalieră a datelor, mai ales atunci când acestea sprijină interacțiunea dintre administrațiile publice europene, dar și dintre acestea, cetățeni și societatea civilă.

3.4 Au existat consultări ample privind noul program, ISA². Respondenții au afirmat că acesta ar trebui să se concentreze în continuare pe administrațiile publice. Observația cea mai des întâlnită a fost aceea că programul ar trebui să contribuie la reducerea duplicării eforturilor și să pună accentul pe coordonarea cu alte programe UE.

3.5 Programul propus a fost conceput din perspectiva evaluărilor programelor precedente. Acesta va avea în vedere mai ales formularea de soluții de interoperabilitate și transmiterea acestora către administrațiile publice.

3.6 Suma propusă a fi alocată programului pentru perioada 2014-2020 este de 131 de milioane EUR.

3.7 S-a afirmat că, în cazul întreruperii programului, reducerea sprijinului pentru interoperabilitate va duce la fragmentarea standardelor și sistemelor și la duplicarea inutilă a eforturilor de concepere a unor noi soluții sau sisteme. Acest lucru ar determina probabil scăderea eficienței, în condițiile în care administrațiile publice vor comunica din ce în ce mai greu unele cu altele.

4. Observații generale

4.1 Promovarea continuă a interoperabilității și investițiile în aceasta sunt în același timp necesare și binevenite. Pentru ca UE să continue implementarea Agendei digitale pentru Europa, va fi nevoie de ISA². Pentru a se evita confuziile, va trebui să se garanteze că părțile interesate înțeleg corelația dintre diversele programe (De exemplu, a se vedea documentul http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_the_difference_between_the_digital_agenda__isa__egov_action_plan_eis_eif_en.pdf, care explică relația dintre ISA și Agenda digitală pentru Europa).

4.2 Dacă este să ne luăm după experiența Regatului Unit, atunci trebuie să recunoaștem că administrațiile publice au încă nevoie de sprijin și de asistență în ceea ce privește accesul și reutilizarea datelor (cf. <http://theodi.org/blog/guest-blog-how-make-open-data-more-open-close-gaps>). Aceasta include nevoia unor aptitudini tehnice. ISA² poate oferi un ajutor în acest sens.

4.3 Pe măsură ce tot mai multe servicii publice devin exclusiv digitale, se impune maximizarea eficienței cheltuielilor publice destinate soluțiilor TIC. Acest lucru ar putea fi facilitat dacă se garantează furnizarea lor într-o etapă suficient de timpurie și, atunci când este posibil, prin partajarea și reutilizarea soluțiilor, în vederea cheltuirii într-un mod cât mai profitabil a fondurilor publice. Contribuția ISA² la atingerea acestui obiectiv este una importantă.

4.4 Deși programul propus vizează în special administrațiile publice, trebuie remarcat că și organizațiile societății civile vor beneficia probabil de pe urma activităților legate de interoperabilitate. În cazul societății civile, se pune un accent din ce în ce mai mare pe producția în comun, unele dintre cele mai inovatoare evoluții din această zonă regăsindu-se acolo unde soluțiile tehnologice și de producție comună sunt aplicate în sectoare ale serviciilor publice precum asistența medicală sau socială. Este de așteptat ca *Arhitectura europeană de referință a interoperabilității* să se dovedească utilă în acest context nou apărut.

4.5 Gradul de încredere a publicului și măsura în care acesta este convins că administrațiile publice au capacitatea de a gestiona datele cu caracter personal și de a respecta confidențialitatea acestora sunt chestiuni la care ar trebui să se reflecteze mai bine. Propunerea nu prezintă aceste două aspecte drept factori de risc și nici nu menționează vreun alt pericol sau dezavantaj care ar putea fi asociat cu interoperabilitatea.

5. Observații specifice cu privire la propunerea de program

5.1 Comitetul salută faptul că în conceperea programului ISA² s-a ținut seama de opiniile părților interesate și de experiența dobândită din programele precedente. De asemenea, ar fi de dorit ca programul să evolueze pe baza activităților deja desfășurate și să nu încerce să plece din nou de la zero, urmărind o altă orientare.

5.2 Este de apreciat faptul că se pune accent atât pe promovarea interoperabilității, cât și pe furnizarea de consultanță și de sprijin eminamente practice. Având în vedere că administrația publică din Regatul Unit se confruntă de multă vreme cu probleme considerabile în domeniul TIC, merită salută deosebit atenția acordată evaluării timpurii a impactului asupra TIC al modificărilor legislative.

5.3 Propunerea ar părea și mai oportună dacă ar fi prezentate mai multe situații de utilizare practică, pentru a justifica, din perspectiva cetățenilor, nevoia efectivă a instituirii interoperabilității între administrațiile publice naționale. Pentru moment, actorii implicați ar putea avea impresia că avantajele revin doar administrațiilor publice interesate de armonizarea transfrontalieră, nu și cetățenilor care folosesc serviciile publice obișnuite. Ar trebui elaborat un „rezumat pentru cetățeni”, bine structurat și care să abordeze îngrijorările legate de raportul cost-beneficii și să demonstreze existența beneficiilor sociale preconizate de program („Rezumatul pentru cetățeni” pe 2010 poate fi găsit la adresa: http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_20101216_citizens_summary_en.pdf).

5.4 S-a observat deja că persoanele consultate în perioada conceperii ISA² au afirmat că programul ar trebui să se concentreze în continuare pe administrațiile publice. CESE a remarcat și el că societatea civilă va obține beneficii de pe urma interoperabilității. Este posibil ca părțile interesate din societatea civilă să nu fi acordat atenția cuvenită consultării, ceea ce a făcut ca programul ISA² să se concentreze exclusiv pe administrațiile publice. S-ar putea ca, pentru cheltuirea cu folos a fondurilor programului ISA², să se impună o orientare mai pronunțată către comunicarea cu societatea civilă.

5.5 Propunerea recomandă conceperea și aplicarea de către ISA² a unor soluții de interoperabilitate (în calitate de „incubator”). În propunere se mai afirmă și că ISA² ar trebui să constituie o „punte de soluții” care să asigure durabilitatea soluțiilor TIC. Alegerea de noi soluții și selectarea soluțiilor de sprijin pe termen lung care vor asigura durabilitatea vor trebui testate și evaluate riguros, printr-un proces care să beneficieze de încrederea părților interesate.

5.6 Exercițarea rolului de „incubator de soluții” sau de „punte de soluții” poate crea disfuncționalități pe piață. Comisia va trebui să se asigure că aceste activități nu vor denatura piața și nu vor determina o reducere a ofertei comerciale de soluții TIC de interoperabilitate.

5.7 Dacă se acceptă că denaturarea pieței reprezintă o preocupare legitimă, atunci incubatorul ar trebui să urmărească mai degrabă conceperea și introducerea de standarde și de literatură utilitară, decât furnizarea de soluții „la cheie”. Acest lucru va reduce gradul de denaturare a pieței, facilitând în același timp generalizarea standardelor.

5.8 Articolul 13 din propunere prevede că soluțiile de interoperabilitate instituite sau operate de programul ISA² ar putea fi folosite de inițiativele din afara Uniunii, în scopuri necomerciale. Limitarea utilizării soluțiilor de interoperabilitate la scopuri necomerciale ar putea reduce impactul ISA²; dacă societatea civilă nu poate fructifica activitățile programului sub aspect comercial, atunci este mai puțin probabil că ea va interveni în favoarea acestuia.

5.9 Atitudinea cetățenilor față de capacitatea digitală a statului poate periclita reușita implementării propunerilor de interoperabilitate. Pe măsură ce populația a aflat mai multe despre aria de intervenție, natura și puterile „statului gardian”, ea a devenit mai interesată de garanțiile care trebuie instituite (cf. <https://www.privacyinternational.org/blog/defining-the-surveillance-state>). Cetățenii sunt din ce în ce mai preocupați de dreptul lor la viață privată și de implicațiile etice ale conectării și partajării datelor, însă propunerea vizată nu face practic deloc referire la concepția publicului despre datele conectate sau despre interoperabilitate. Tot astfel, Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor este preocupată de prelucrarea datelor cu caracter personal în mai mult de un stat european, o activitate pe care interoperabilitatea se pare că o înlesnește. Comitetul atrage totodată atenția și asupra unuia dintre avizele sale anterioare privind protecția datelor cu caracter personal și subliniază nevoia întăririi garanțiilor pentru cetățeni în ceea ce privește datele lor personale ⁽²⁾ (Cf. scrisoarea trimisă de Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor referitoare la propunerea de regulament general privind protecția datelor:

https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2014/14-02-14_letter_Council_reform_package_EN.pdf).

⁽²⁾ JO C 229, 31.7.2012, p. 90-97.

5.10 Propunerea ar câștiga în legitimitate dacă ar menționa și aborda aceste preocupări. În plus, programul ar fi cumva mai complet dacă s-ar menționa explicit faptul că, la conceperea lui, se colaborează cu organizațiile societății civile și cu mediul universitar, astfel încât perspectiva publicului să fie înțeleasă și luată în considerare, consolidându-se garanțiile etice care au o pondere crescândă în menținerea reputației administrațiilor publice și a încrederii cetățenilor în acestea.

5.11 Observația specifică finală este de natură tehnică. Setul universal de caractere este esențial pentru aplicarea multilingvismului la limba scrisă. Grupul la nivel înalt pentru multilingvism, instituit de comisarul european responsabil pentru educație Ján Figel în toamna lui 2006, și-a publicat raportul final cu prilejul Zilei europene a limbilor din 2007 (cf. <http://www.lt-innovate.eu/resources/document/ec-high-level-group-multilingualism-final-report-2007>). Acest raport cuprinde următoarea recomandare: „... bazele de date pentru gestionarea internă a documentelor și interfețele aplicațiilor software și echipamentele informatice au fost realizate în jurul setului Unicode, care permite reprezentarea alfabetelor tuturor idiomurilor. Grupul solicită autorităților din statele membre și furnizorilor de internet care nu au adoptat încă Unicode să o facă, pentru a evita discriminarea în continuare a cetățenilor UE pe bază de naționalitate sau limbă. Va trebui stabilit un subset Unicode pentru facilitarea gestionării, acest subset putând fi o selecție din alfabetul latin sau un subset care rezumă alfabetele latin, grec și chirilic (UCS permițând utilizarea a mai mult de 90 000 de caractere)”.

5.12 Din motive de multilingvism, orice soluție IT trebuie să fie compatibilă cu setul universal de caractere, *Universal Character Set – UCS (Unicode, ISO/IEC 10646)*, așa cum se solicită în raportul final al Grupului la nivel înalt pentru multilingvism (2007). Ca atare, în cazul unei obligații legale actuale sau viitoare de interoperabilitate la nivel european, se recomandă stabilirea unui subset UCS, pentru a facilita gestionarea.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Bilanțul Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii

[COM(2014) 130 final]

(2015/C 012/17)

Raportor: **dl Stefano PALMIERI**

La 16 mai 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Bilanțul Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii

COM(2014) 130 final.

Subcomitetul „Bilanțul Strategiei Europa 2020”, însărcinat cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 septembrie 2014.

În cea de-a 502-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 168 de voturi pentru, 7 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Introducere

1.1 La patru ani de la lansarea Strategiei Europa 2020 (SE2020), Comisia Europeană a publicat comunicarea *Bilanțul Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii* și a demarat o consultare publică⁽¹⁾ pentru evaluarea ei la jumătatea perioadei.

1.2 Prezentul aviz, care constituie un răspuns oficial la sesizarea Comisiei Europene, face parte și din evaluarea integrată elaborată de Comitetul Economic și Social European (CESE) ca răspuns la o solicitare de aviz exploratoriu cu privire la viitoarea evaluare la jumătatea perioadei a Strategiei Europa 2020, solicitare venită din partea Președinției italiene a Consiliului Uniunii Europene.

1.3 CESE pregătește o amplă evaluare la jumătatea perioadei a Strategiei Europa 2020, care va cuprinde următoarele documente:

- raportul de proiect menit să aprofundeze aspectele conceptuale și practice ale guvernancei Strategiei Europa 2020;
- prezentul aviz, SC/039;
- contribuțiile secțiunilor/ale CCMI, ale observatoarelor și ale Grupului de legătură cu organizațiile și rețelele europene ale societății civile;
- contribuțiile CES naționale și ale organizațiilor similare;
- concluziile și recomandările din studiul comandat de Grupul de coordonare SE2020 din cadrul CESE și realizat de A. Bellagamba: „*Priorities, challenges and prospects for civil society: involvement in the Europe 2020 strategy beyond 2015 – Case study of four Member States (BE – FR – IT – NL)*”.

⁽¹⁾ Cf. site-ul Comisiei Europene: http://ec.europa.eu/europe2020/public-consultation/index_ro.htm

1.4 Acest pachet de documente, care va constitui evaluarea strategiei de către CESE la jumătatea perioadei, va fi prezentat cu ocazia unei conferințe la nivel înalt organizate în contextul activităților Președinției italiene a Consiliului UE pe tema „*Pentru o Strategie Europa 2020 mai eficientă – propunerile societății civile în vederea creșterii incluziunii sociale și competitivității în Europa*”. Conferința va avea loc la Roma, în zilele de 4 și 5 decembrie 2014.

1.5 Pentru a prezenta în mod exhaustiv propunerile de reformă a SE2020 elaborate de diversele organisme interne ale CESE ⁽²⁾ și dezbătute în cadrul ședințelor „grupurilor de lucru”, „recomandările” au fost introduse la punctul 4: „**Recomandările CESE pentru garantarea unui adevărat proces de reformă a Strategiei Europa 2020**”.

2. Primii patru ani ai Strategiei Europa 2020: efectele crizei asupra tendințelor pe termen lung

2.1 SE2020 a luat naștere din intenția laudabilă de a se asigura relansarea competitivității și a ocupării forței de muncă, prin abordarea problemelor structurale, și, totodată, prin garantarea coeziunii economice, sociale și teritoriale pentru cetățeni. În acest context – inerent delicat – se inserează una dintre crizele cele mai profunde ca intensitate și durată (din ultimii optzeci de ani), care va avea o influență puternică asupra evoluției acestei strategii.

2.1.1 Criza a accentuat decalajele economice și sociale deja pronunțate existente în UE, scoțând în evidență caracterul eterogen al aspectelor de competitivitate și coeziune socială și accentuând tendința de polarizare a creșterii și dezvoltării, cu un impact clar asupra redistribuirii echitabile a veniturilor, a bogăției și bunăstării între statele membre și, în interiorul lor, între regiunile europene ⁽³⁾.

2.2 Din analiza evoluției și a consecințelor crizei – care se deduc în urma lecturii comunicării Comisiei și a anexei la aceasta ⁽⁴⁾ – reiese influența negativă pe care criza a avut-o asupra punerii în aplicare a SE2020 în materie de eficiență, de adecvare și de legitimitate a modelului ei de guvernanță și a obiectivelor aferente.

2.3 Dat fiind că arhitectura guvernancei economice a UE a fost puternic orientată către politicile de austeritate, ea a subordonat disciplinei bugetare realizarea obiectivelor SE2020 pe termen mediu și lung.

2.3.1 Pe de o parte, CESE consideră că este necesar să se ia măsuri pentru a accentua politicile de consolidare a finanțelor publice ale anumitor state membre, dar, pe de altă parte, subliniază că politicile de austeritate pot produce efectele așteptate dacă sunt introduse într-o fază de expansiune economică, în timp ce, dacă sunt aplicate „automat”, într-o fază economică de recesiune, precum cea traversată de cele mai multe state membre, au efecte negative asupra creșterii. Ca dovadă, în multe state membre, astfel de politici nu au produs rezultatele scontate, de reechilibrare a bugetului ⁽⁵⁾, ci au dus la încetinirea și chiar la întârzierea redresării economice, agravând situațiile de dezintegrare socială, care stârneau deja îngrijorare.

2.4 Gestionarea crizei prin guvernancea economică a UE a influențat negativ procesul de îndeplinire a obiectivelor pe termen mediu și lung prevăzute de strategie. Astfel, au apărut în unele state membre ale UE dificultăți care, în unele cazuri, au reprezentat limite structurale și piedici în calea dezvoltării economice și a coeziunii sociale a Uniunii.

⁽²⁾ CESE (2014) Contribuțiile secțiunilor CESE, Observatorului pieței forței de muncă/Observatorului pieței unice/Observatorului dezvoltării durabile/CCMI și Grupului de legătură – Evaluarea la jumătatea perioadei a Strategiei Europa 2020. Grupul de coordonare Europa 2020.

⁽³⁾ „În Europa, în 2012, persoanele care se situează în chintila superioară (a cincea) au câștigat în medie cca 40 % din venitul total, în vreme ce persoanele din chintila inferioară (prima) au câștigat mai puțin de 10 %”. Eurostat (2014) Statistici pe scurt, 12/2014.

⁽⁴⁾ Din rațiuni de spațiu, în prezentul aviz nu s-au reprodus toate datele statistice de referință, pentru consultarea cărora se face trimitere la cele două documente menționate: COM(2014) 130 final – Anexele 1-3.

⁽⁵⁾ În cele 28 de state membre, în perioada cuprinsă între 2007 (ultimul an dinaintea debutului crizei) și 2013, datoria publică a ajuns de la 58,8 % la 87,1 %, cu o creștere de 28,3 puncte procentuale. În cazul celor 18 state membre ale zonei euro, s-a ajuns de la 66,2 % la 92,6 %, cu o creștere de 26,4 puncte procentuale. Baza de date a Eurostat: datoria publică brută de ansamblu.

2.5 În prezent, în pofida rezultatelor încurajatoare obținute în domeniul combaterii schimbărilor climatice și al durabilității energetice, precum și în cel al educației și combaterii abandonului școlar, se înregistrează semnale deosebit de îngrijorătoare referitoare la cheltuielile pentru cercetare-dezvoltare, piața forței de muncă, lupta împotriva sărăciei și excluziunii sociale.

2.5.1 În ceea ce privește cheltuielile pentru cercetare-dezvoltare (C&D), criza pare a fi adâncit decalajul dintre statele membre ale UE; statele membre supuse unei puternice presiuni vizând consolidarea bugetară (care, deseori, coincid cu cele ce înregistrează rămăneri în urmă în materie de inovare) și-au redus drastic cheltuielile publice pentru C&D⁽⁶⁾. În UE, cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare (C&D) încă rămân cu aproape un punct procentual inferioare obiectivului de 3,0 %, iar în perspectiva anului 2020 par a se situa la 2,2 %, fiind influențate negativ de nivelul scăzut al investițiilor private și de obiectivele prea puțin ambițioase stabilite de statele membre.

2.5.2 În ceea ce privește piața forței de muncă, în condițiile stagnării – pe parcursul ultimilor ani – a ratei de ocupare a forței de muncă, ce rămâne sub obiectivul stabilit de Strategia Europa 2020 (68,4 % în 2013: 74,2 % pentru componenta masculină și 62,5 % pentru cea feminină), se înregistrează semnale deosebit de îngrijorătoare:

- 26,2 milioane de persoane în șomaj;
- 9,3 milioane de lucrători „descurajați”, dispuși să muncească, dar care au încetat să își mai caute un loc de muncă;
- 12 milioane de persoane aflate în șomaj de peste un an;
- din 2008 (primul an de criză), s-au pierdut 6 milioane de locuri de muncă în Uniunea Europeană (cu tot ceea ce presupune acest fapt în termeni de pierdere a capacităților și cunoștințelor profesionale);
- 5,5 milioane de tineri (sub 25 de ani) sunt șomeri.

Această situație este, prin natura ei, deosebit de îngrijorătoare și, pentru unele state membre ale UE, tinde să se agraveze în ceea ce privește tinerii, lucrătorii care au fost scoși de pe piața muncii la o vârstă înaintată și componenta feminină a populației de vârstă activă.

2.5.3 Cât privește persoanele amenințate de sărăcie și de excluziune socială, numărul lor a crescut între 2009 și 2012 de la 114 milioane la 124 de milioane. Această tendință s-ar putea agrava dacă se iau în considerare efectele întârziate ale crizei. Obiectivul UE de reducere a numărului de persoane amenințate de sărăcie sau de excluziune socială la 96,4 milioane până în 2020 este dificil de realizat, întrucât deja în 2012 se înregistrau 28 de milioane de persoane din această categorie în plus față de obiectivul stabilit.

2.5.4 Deja gravă, această situație devine și mai problematică prin creșterea numărului de persoane aflate în stare de sărăcie și a procentului de persoane de vârstă activă în ale căror familii nu lucrează nimeni.

2.5.5 Criza a amplificat decalajele însemnate deja prezente între statele membre, scoțând în evidență diferențe considerabile în termeni de competitivitate și coeziune socială. Aceste decalaje arată clar cât de necesară este elaborarea unor propuneri de reformă, pentru optimizarea eficienței măsurilor luate acolo unde problemele sunt mai grave.

2.5.6 Toate aceste cifre arată foarte clar cât este de importantă este concentrarea asupra investițiilor destinate creșterii economice, menite să susțină competitivitatea și condițiile propice pentru întreprinderi, în special pentru IMM-uri, astfel încât acestea să fie în măsură să își păstreze locurile de muncă și să creeze altele noi.

3. Analiza elementelor principale ale Strategiei Europa 2020: guvernarea, obiectivele, participarea și punerea în aplicare

3.1 Analiza rezultatelor obținute până în prezent relevă o strategie care s-a dovedit insuficientă pentru îndeplinirea obiectivelor prestabilite. Este momentul să se treacă la un proces de reformă a SE2020, pentru a o face mai eficientă și mai eficace, evitându-se astfel primejdia unui eșec, așa cum s-a întâmplat cu precedenta Strategie de la Lisabona. Este deosebit de importantă concentrarea asupra anumitor obiective, asigurarea coerenței lor și garantarea punerii lor în practică.

⁽⁶⁾ Veugelers, R. (2014) *Undercutting the future? European research spending in times of fiscal consolidation*. Bruegel Policy Contribution. Numărul 4/2014 (disponibil numai în limba engleză).

3.2 Principalele puncte slabe ale Strategiei Europa 2020 ies în evidență la nivelul guvernantei, al obiectivelor, al participării societății civile și al punerii ei în aplicare.

3.3 Sistemul de guvernanță a SE2020 este slab și prea puțin eficient în a obliga statele membre să își respecte angajamentele asumate pentru realizarea obiectivelor (și a inițiativelor emblematice) stabilite în strategie.

3.3.1 Arhitectura guvernantei strategiei a instituționalizat o distorsiune structurală în cadrul căreia aspectele economice prevalează asupra guvernantei sociale și de mediu, subordonând obiectivele Strategiei Europa 2020 priorităților macroeconomice ale semestrului european, fapt ce a afectat îndeplinirea obiectivelor în materie de competitivitate și coeziune socială, precum și de gestionare durabilă a resurselor naturale.

3.3.2 Semestrul european, care începe cu Analiza anuală a creșterii (AAC) și se încheie cu formularea unor recomandări specifice fiecărei țări, a stabilit adesea priorități care nu susțin cu eficacitate îndeplinirea obiectivelor SE2020. La aceasta trebuie adăugat că recomandările specifice fiecărei țări nu sunt respectate de statele membre în ceea ce privește definirea strategiilor anuale (programele naționale de reformă) și deciziile legate de buget, de reformele structurale, de politicile de ocupare a forței de muncă și de politicile sociale ⁽⁷⁾.

3.4 În contextul elaborării SE2020, pe lângă faptul că nu a avut caracter obligatoriu, definirea obiectivelor și a indicatorilor respectivi propuși nici nu a făcut obiectul unui proces de obținere a acordului cetățenilor Uniunii. În prezent, cu excepția obiectivelor privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și utilizarea surselor regenerabile de energie, înscrise într-un cadru juridic obligatoriu, fiecare țară și-a putut stabili obiective proprii, cu rezultate care deseori s-au dovedit puțin ambițioase.

3.4.1 Măsurarea cantitativă a obiectivelor nu este sprijinită de o evaluare calitativă: inteligența unui sistem socio-economic nu poate fi măsurată doar pe baza unor date cantitative, precum, de exemplu, cheltuielile pentru cercetare sau numărul de noi locuri de muncă înființate, ci și pe baza unor date calitative, cum ar fi tipurile de inovații introduse pe piață, precum și nivelul calității locurilor de muncă înființate.

3.5 Societatea civilă organizată nu participă în mod corespunzător la Strategia Europa 2020, nici la nivel național, nici la nivel european. Factorii care au dus la această situație sunt următorii:

- din cauza activității insuficiente de comunicare și de diseminare a strategiei, doar experții din domeniu o cunosc ca instrument și participă la ea;
- unele state membre sunt reticente în ceea ce privește implicarea societății civile organizate în procesul de programare a acțiunilor de întreprins în contextul SE2020;
- lipsa unei corelări reale a acțiunilor societății civile de la nivel european cu cele de la nivel național și local;
- măsurile adoptate pentru confruntarea cu efectele crizei (inclusiv calendarul *semestrului european*) se suprapun cu inițiativele Strategiei Europa 2020, fapt ce îngreunează înțelegerea procesului de dezvoltare a strategiei de către partenerii sociali și organizațiile reprezentante ale societății civile, reducând posibilitățile lor de participare la acest proces;
- insuficiența resurselor financiare disponibile nu permite o participare efectivă și eficientă a societății civile organizate la SE2020.
- o implicare necorespunzătoare, în unele țări, a partenerilor sociali în procesul de consultare demarat în contextul semestrului european.

⁽⁷⁾ Parlamentul European (2014), studiul – A „traffic light approach” to the implementation of the 2011 and 2012 Country Specific Recommendations (CSRs). Unitatea de asistență pentru guvernanta economică.

3.6 În pofida procedurilor asupra cărora s-a căzut de acord la nivelul Consiliului European și a nenumăratelor programe de cooperare lansate în cadrul UE, precum și a recunoașterii faptului că provocările și obiectivele stabilite în Strategia Europa 2020 nu pot fi abordate eficient doar prin acțiunea fiecărui sistem național în parte, punerea în aplicare a Strategiei Europa 2020 a suferit din cauza lipsei de cooperare efectivă și de solidaritate între statele membre.

3.7 Inițiativele emblematice ar fi putut contribui decisiv la coordonarea politicilor europene și naționale pentru sprijinirea realizării obiectivelor SE2020, pentru relansarea creșterii economice și a ocupării forței de muncă prin utilizarea mai eficientă a *pârghiilor de dezvoltare* și a oportunităților oferite de fondurile structurale⁽⁸⁾, de cooperarea teritorială europeană⁽⁹⁾ și de programele de gestiune directă. Inițiativele emblematice ar trebui să fie mai ușor de gestionat și de înțeles, să interacționeze în mai mare măsură și să nu prezinte suprapuneri.

CONCLUZIILE ȘI RECOMANDĂRILE CESE PENTRU GARANTAREA UNUI VERITABIL PROCES DE REFORMĂ A STRATEGIEI EUROPA 2020

4. Pentru un nou cadru conceptual al Strategiei Europa 2020

4.1 UE trebuie să facă față unei duble provocări: pe de o parte, trebuie să iasă cât mai rapid din criza ale cărei efecte au afectat grav sistemul său economic și social; pe de altă parte, trebuie să își consolideze modelul de creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii propus odată cu SE2020, pentru a rezolva problemele structurale ce țin de slaba competitivitate a sistemului european.

4.1.1 În opinia CESE, acesta este contextul în care trebuie promovat un model de dezvoltare în cadrul căruia statele membre ale UE să reușească să susțină, continuând pe calea reformelor structurale ce urmăresc consolidarea și fiabilitatea finanțelor naționale, punerea în aplicare a politicilor în măsură: să promoveze competitivitatea europeană și a actorilor săi principali (lucrători, întreprinderi private și întreprinderi sociale); să favorizeze creșterea cantitativă și calitativă a investițiilor europene (materiale, imateriale și sociale); să creeze locuri de muncă mai multe și mai bune; să susțină coeziunea socială și teritorială, abordând problemele legate de rata ridicată a șomajului și de creșterea nivelurilor de sărăcie și excluziune socială⁽¹⁰⁾.

4.1.2 În acest cadru, ar fi așadar util ca: uniunea economică și monetară să devină un factor mai solid și mai rezistent de stabilitate și de creștere, să fie consolidată atractivitatea generală a UE, ca loc de producție și de investiții, să se exploateze pe deplin potențialul pieței unice în toate elementele sale, să se realizeze investiții pentru ca economia europeană să fie pregătită pentru viitor, să se promoveze un climat favorabil antreprenoriatului și creării de locuri de muncă; să fie sprijinită durabilitatea mediului și consolidarea unui sistem de protecție socială, pentru a se face față schimbărilor și problemelor sociale.

4.2 În opinia CESE, propunerea de reformare radicală a punerii în aplicare a SE2020 presupune regândirea în profunzime a conceptelor și factorilor-cheie din strategia lansată în urmă cu patru ani, în ceea ce privește: însuși conceptul de dezvoltare aflat la baza acestei strategii; definirea obiectivelor, a politicilor vizând îndeplinirea lor și a monitorizării și evaluării aferente; definirea unei guvernante pe mai multe niveluri eficiente și eficace a strategiei; consolidarea participării cetățenilor și a organizațiilor societății civile.

4.3 Pentru ca dezvoltarea promovată prin reforma SE2020 să fie cu adevărat „durabilă”, este esențială consolidarea abordării holistice a acesteia, prin integrarea obiectivelor economice cu cele sociale și cu cele în materie de mediu. Va trebui să fie promovată o abordare adecvată pentru valorificarea punctuală a oricărei forme de capital în timp și spațiu, asigurându-se astfel satisfacerea nevoilor actuale, fără a o compromite pe cea a nevoilor generațiilor viitoare.

⁽⁸⁾ Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013, JO L 347, 20.12.2013, p. 320-469.

⁽⁹⁾ Regulamentul (UE) nr. 1299/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013, JO L 347, 20.12.2013, p. 259-280.

⁽¹⁰⁾ A se vedea proiectul de cercetare la adresa <http://www.foreurope.eu/>

4.3.1 Va fi esențial să fie corelate conceptul de dezvoltare durabilă și obiectivele aferente din cadrul SE2020 cu prevederile articolului 3 alineatele (1), (2) și (3) din Tratatul privind Uniunea Europeană⁽¹¹⁾ și să se promoveze coeziunea economică, socială și teritorială prin sporirea cooperării și solidarității dintre statele membre și printr-o dezvoltare durabilă bazată pe o creștere economică echilibrată și o economie socială de piață foarte competitivă, preocupată în mai mare măsură de bunăstarea cetățenilor și concentrată pe competitivitate și pe ocuparea deplină a forței de muncă.

4.3.2 Strategia Europa 2020 trebuie să reflecte și rolul UE în context global. Revizuirea Strategiei Europa 2020 trebuie să se coreleze strâns cu Agenda pentru dezvoltare durabilă post 2015 a Națiunilor Unite⁽¹²⁾ și să aibă în vedere implementarea corespunzătoare a Obiectivelor globale de dezvoltare ale mileniului în și de către UE.

4.3.3 Pentru a lansa o tranziție pe termen lung către o economie europeană rezilientă și competitivă, eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și favorabilă incluziunii, UE va trebui să își extindă perspectivele de planificare dincolo de anul 2020. Prin urmare, revizuirea Strategiei Europa 2020 ar trebui completată de urgență prin demararea unui proces participativ care să conducă la o strategie politică integrată pentru o Europă durabilă într-o lume globalizată, a cărei perspectivă temporală să vizeze cel puțin anul 2030.

4.4 În concordanță cu introducerea unei abordări holistice a conceptului de dezvoltare durabilă, în SE2020 trebuie susținută cu precădere dimensiunea calitativă a obiectivelor. Creșterea înseamnă o amplificare a dimensiunilor pe cale naturală, implicând așadar o dimensiune cantitativă, în vreme ce dezvoltarea înseamnă amplificarea calităților și potențialului propriu. Dimensiunea calitativă a dezvoltării se pune așadar în valoare prin exploatarea și extinderea particularităților și potențialului unui sistem socioeconomic.

4.4.1 Obiectivele SE2020 nu trebuie să mai fie subordonate celor economice și fiscale, ci trebuie integrate la același nivel, în cadrul unei noi arhitecturi a guvernancei economice, de mediu și sociale, în special în contextul semestrului european și, ca atare, încorporate în analiza anuală a creșterii (AAC), în programele naționale de reformă și în recomandările specifice fiecărei țări.

4.4.2 CESE insistă asupra faptului că este esențial să se identifice un sistem de măsurare complementar PIB-ului, pentru a măsura impactul politicilor adoptate asupra societății, familiilor și indivizilor⁽¹³⁾. În acest context, va trebui să fie implementat tabloul de bord al indicatorilor sociali și să fie garantată punerea lui în aplicare în cadrul semestrului european⁽¹⁴⁾.

4.4.3 Din această perspectivă este esențială dezvoltarea unui sistem de monitorizare bazat pe indicatori care să țină cont de veniturile disponibile ale familiilor, de calitatea vieții, de durabilitatea mediului, de coeziunea socială, de sănătatea și bunăstarea generală a generațiilor actuale și viitoare. În ceea ce privește punerea în aplicare și gestionarea noului sistem de monitorizare, CESE consideră că ar trebui creată o nouă structură, la care să participe instituțiile competente.

4.5 SE2020 va avea succes doar dacă va dispune de o guvernare pe mai multe niveluri, structurată astfel încât să poată face față multiplelor provocări care se întrezăresc, și dacă orientările generale asupra cărora s-a căzut de acord la nivel european se vor traduce în măsuri concrete la nivel național și regional.

4.5.1 În acest context trebuie consolidată guvernarea economică a UE în general și a UEM în particular, integrând-o în cea a SE2020. Astfel, se va putea asigura punerea în aplicare a reformelor cu caracter structural, printr-un proces eficace de colaborare și de asumare de către statele membre. Prin urmare, va fi bine-venită o cooperare autentică a funcțiilor de îndrumare, punere în comun și control care revin Consiliului European, Consiliului Competitivitate, Comisiei și Parlamentului European.

4.5.2 În ceea ce privește elaborarea strategiilor anuale în cadrul programelor naționale de reformă și adoptarea deciziilor legate de buget, de reformele structurale, de politicile de ocupare a forței de muncă și de politicile sociale, statele membre trebuie să țină seama cum se cuvine de recomandările specifice fiecărei țări adoptate de Consiliul European.

⁽¹¹⁾ JO C 83, 30.3.2010.

⁽¹²⁾ <http://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1561>

⁽¹³⁾ JO C 181, 21.6.2012, p. 14-20.

⁽¹⁴⁾ *Consolidarea dimensiunii sociale a uniunii economice și monetare*, COM(2013) 690 (titlu provizoriu).

4.6 Trebuie ca societatea civilă organizată să joace un rol mai substanțial în diversele faze ale procesului de programare și de punere în aplicare a politicilor europene. Realizarea obiectivelor SE2020 trebuie sprijinită prin consolidarea rolului și a participării societății civile în analiza anuală a creșterii, în definirea programelor naționale de reformă și a recomandărilor specifice fiecărei țări. Consolidarea respectivă trebuie realizată prin adoptarea în timp util a unui calendar mai eficace al semestrului european, care să permită societății civile organizate să-și exprime evaluările suficient de devreme pentru a putea contribui eficient la procesul decizional. Aceasta trebuie să se întâmple la cele trei niveluri de guvernanță a strategiei: european, național și regional.

5. Politicile transversale și sectoriale de susținere a Strategiei Europa 2020

5.1 Pentru ca SE2020 să fie transformată într-o pârghie de competitivitate și de coeziune în sprijinul creșterii economice durabile și incluzive a Europei în următorii cinci ani, CESE consideră că trebuie pusă în aplicare o strategie integrată, alcătuită din **politici transversale** (sau orizontale) și **politici sectoriale** (sau verticale).

5.1.1 Va trebui ca **politicile transversale** (sau orizontale) să aibă rolul de a crea condițiile propice pentru punerea în valoare a actorilor principali ai relansării competitivității europene: **lucrătorii, întreprinderile și întreprinderile din economia socială**.

5.1.2 **Politicile sectoriale** sau verticale vor reprezenta pilonii ce vor garanta relansarea efectivă a SE2020 prin: relansarea **politicii industriale**; unificarea **politicii energetice**; consolidarea **cercetării și inovării**; promovarea factorilor de **consolidare a competitivității sistemului european, legați de sistemul de protecție socială, de combaterea sărăciei și a excluziunii sociale** ⁽¹⁵⁾.

5.2 **Politicile transversale** ale noii SE2020 trebuie să aibă drept actori de referință **lucrătorii, întreprinderile private** ⁽¹⁶⁾ și **întreprinderile din economia socială** ⁽¹⁷⁾.

5.2.1 În ceea ce privește **partenerii sociali**, trebuie așezată în fruntea ierarhiei de priorități a SE2020 crearea de locuri de **muncă** de calitate, ca instrument pentru a combate fragmentarea crescândă a pieței muncii și șomajul.

5.2.1.1 Este necesar ca sistemele de învățământ, recalificare și formare continuă să se adapteze la cerințele și evoluțiile pieței muncii.

5.2.1.2 Trebuie promovată educația pentru antreprenoriat și dezvoltarea unor noi abordări și sisteme de învățare, în scopul înzestrării persoanelor cu competențele adecvate pentru punerea în valoare a capitalului uman.

5.2.1.3 Este important să fie valorificat și susținut rolul serviciilor publice pentru a se implica în orientarea, inserția și reinsertația persoanelor în câmpul muncii.

5.2.1.4 Este fundamental să se acorde o pondere sporită politicilor de susținere a ocupării forței de muncă, în special când este vorba de tineri, de persoanele care au ieșit de pe piața muncii la o vârstă înaintată, de femei și de persoanele cu handicap. La fel de important este să se acorde mai multă atenție aspectelor privind ocuparea persoanelor care nu se regăsesc în statisticile oficiale deoarece sunt în afara pieței forței de muncă (persoane care nu au o casă sau un domiciliu stabil, de etnie romă etc.).

5.2.1.5 Este de dorit să se definească un nou obiectiv în cadrul SE2020: reducerea șomajului în rândul tinerilor cu 50 %, până în 2020.

5.2.2 În ceea ce privește **întreprinderile** și, în special, IMM-urile, va trebui promovată o cultură antreprenorială modernă care, pe baza priorităților definite în „Small Business Act” ⁽¹⁸⁾ și în planul de acțiune „Antreprenoriat 2020” ⁽¹⁹⁾, să poată acorda asistență întreprinderilor pentru a transforma posibilitățile oferite de accesul la finanțarea europeană și de inovarea tehnologică în pârghii de dezvoltare în sprijinul competitivității și ocupării forței de muncă.

⁽¹⁵⁾ Pentru o analiză mai aprofundată a măsurilor propuse, a se vedea CESE (2014), op. cit.

⁽¹⁶⁾ Prin termenul atotcuprinzător de „întreprinderi” se face trimitere atât la profilul întreprinzătorului (independent, liber-profesionist, cu angajați și social), cât și la dimensiunile întreprinderii (microîntreprinderi, întreprinderi mici, mijlocii și mari).

⁽¹⁷⁾ Economia socială cuprinde atât IMM-uri și mari întreprinderi, cât și cooperative, societăți de ajutor reciproc, asociații, fundații, ONG-uri sociale etc.

⁽¹⁸⁾ Un „Small Business Act” pentru Europa, COM(2008) 394 final/2.

⁽¹⁹⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 75-80.

5.2.2.1 În acest context, trebuie asigurate condițiile necesare pentru ca operatorii economici să aibă garanția faptului că pot concura pe o piață pe care au fost neutralizate denaturările legate de sarcinile birocratice exagerate, precum și de metodele și practicile incorecte și neregulamentare.

5.2.2.2 În plus, va trebui examinată posibilitatea promovării unor forme de asistență specializată acordată IMM-urilor⁽²⁰⁾, pentru anumite cursuri specifice: întreprinderi nou-înființate, internaționalizare; recursul la piața de capital; cercetare, dezvoltare și inovare.

5.2.3 Întreprinderile din economia socială sunt elemente-cheie ale modelului social european, întrucât reprezintă, mai ales la nivel local și regional, motoare de inovare socială și vectori de ocupare a forței de muncă, de creștere durabilă și de coeziune. Ele introduc metode noi și flexibile de furnizare de servicii și inovare în materie de produse, procese și organizare.

5.3 Relansarea efectivă a SE2020 va depinde de măsura în care se va reuși punerea în valoare a următoarelor **politici sectoriale**.

5.3.1 Prin intermediul **relansării politicii industriale europene** se va putea asigura îmbunătățirea competitivității sistemului de producție european. UE trebuie să redevină competitivă ca sistem și, pentru aceasta, trebuie să se doteze cu o politică industrială proprie. Industria prelucrătoare va trebui să capete din nou o pondere de 20 % din PIB (în 2012, aceasta era de 15,3 %).

5.3.1.1 Va fi necesară o politică industrială în măsură să promoveze:

- integrarea strategică a lanțului valoric în diverse sectoare: de prelucrare, agroindustrial, al serviciilor;
- afirmarea industriei de înaltă tehnologie (*high-tech*) și a celei de tehnologie medie-înaltă (*medium-high tech*) și a serviciilor cu grad ridicat de cunoștințe (*knowledge-intensive services*);
- dezvoltarea unei piețe europene care să fie în stare să garanteze o concurență echitabilă pentru calificările de nivel mediu și înalt, dar și să promoveze mobilitatea lucrătorilor și a liber-profesioniștilor cu specializări de nivel mediu și înalt, precum și serviciile;
- interconexiunile funcționale de înaltă specializare ale sectorului public cu operatorii de servicii cu grad ridicat de cunoștințe, în vederea îmbunătățirii și valorizării productivității sectorului public;
- capitalizarea posibilităților de dezvoltare oferite de economia verde și susținerea tranziției ecologice a UE către un model de producție și de consum în concordanță cu principiul creșterii durabile (prin corelarea cu agenda de dezvoltare post-2015 și cu obiectivele dezvoltării durabile)⁽²¹⁾;
- sectorul strategic al „economiei albastre”, prin intermediul inovării, pentru a transforma oportunitățile de dezvoltare legate de principalele „lanțuri valorice” (industria albastră, logistica albastră, turismul albastru, alimentația albastră, energia albastră, resursele albastre) în avantaje economice, de mediu și sociale pentru întreprinderile și cetățenii europeni.

5.3.2 Este esențial **să se promoveze o politică energetică comună în UE** Date fiind implicațiile profunde ale energiei pentru economie, o politică industrială serioasă nu poate exista în absența unor principii comune precum:

- ajustarea și reducerea diferențelor de prețuri la energie;
- îmbunătățirea condițiilor de comercializare a energiei pe plan intern;
- reducerea dependenței energetice de state terțe;
- dezvoltarea energiei din surse regenerabile.

⁽²⁰⁾ CESE face trimitere la raportul „*Action Lines: Bolstering the business of liberal professions*” al Grupului de lucru privind profesiile liberale din cadrul Comisiei Europene, publicat la 12 martie 2014.

⁽²¹⁾ <http://www.wfuna.org/post-2015>

5.3.3 Dezvoltarea politicilor de cercetare și inovare (C&I), valorificarea tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC), precum și digitalizarea economiei reprezintă sectoare care prezintă un potențial considerabil de relansare a competitivității europene. În aceste contexte, se pot institui noi forme de cooperare eficientă și eficace între sectorul public și cel privat.

5.3.3.1 În acest sens, CESE consideră că este recomandabil:

- să fie promovate agenții publice rapide și dinamice, în măsură să ofere posibilități de finanțare pe termen mediu și lung și să garanteze legătura necesară dintre știință și industrie;
- să se ia măsuri de valorificare a TIC, ca instrumente de promovare a dinamismului operatorilor economici (dacă le adoptă, IMM-urile au un ritm de creștere mai rapid);
- să se acorde sprijin financiar mai consistent pentru activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare și să se susțină în toate statele membre o mai bună cooperare a universităților cu institutele de cercetare și cu întreprinderile;
- să fie promovată digitalizarea economiei, ocazie excelentă de împletire a interesului privat cu avantajul public, dat fiind că permite ca oportunitățile oferite de piață să fie pe deplin fructificate de antreprenori și, totodată, ca noile produse și servicii publice digitale să fie accesibile pentru cetățeni.

5.3.4 În opinia CESE, trebuie promovați **factorii de consolidare a competitivității legați de sistemul de protecție socială**. Punerea în aplicare a unor politici eficiente de protecție socială poate reprezenta un factor deosebit de important pentru relansarea competitivității UE, asigurând un mediu în care factorii de risc, care nu pot fi contracarați la nivel individual (de către cetățeni), să poată fi neutralizați prin politici specifice în domeniul protecției sociale. Este necesar un angajament mai ferm în favoarea protecției sănătății și securității la locul de muncă. CESE consideră că este esențial să se susțină în mai mare măsură incluziunea persoanelor cu handicap ⁽²²⁾ și dimensiunea de gen ⁽²³⁾ și să se prevină discriminările și formele de excludere pe considerente de rasă, origine etnică, vârstă, religie sau orientare sexuală.

5.3.4.1 În lumina previziunilor referitoare la îmbătrânirea ⁽²⁴⁾ populației în Europa este esențial să fie menținute – sau, dacă se poate, chiar consolidate – angajamentele asumate în materie de schimbări demografice. Pentru ca aspectele pozitive ale acestora să se concretizeze, atât pentru bătrâni, cât și pentru societate în general, trebuie să se plece de la o premisă fundamentală, aceea că cetățenii pot îmbătrâni în bune condiții de sănătate și siguranță ⁽²⁵⁾.

5.3.4.2 În opinia CESE, măsurile de politică economică ar trebui să facă obiectul unei evaluări prealabile a impactului social, astfel încât să poată fi neutralizate intervențiile care riscă să ducă la creșterea nivelurilor de sărăcie sau excludere socială.

5.3.4.3 În plus, trebuie promovată o strategie integrată de incluziune activă, menită să garanteze:

- un sprijin adecvat pentru venit;
- o piață a forței de muncă ce favorizează incluziunea;
- accesul la locuri de muncă și la servicii de calitate; promovarea inovării sociale;
- pătrunderea economiei sociale în sectoarele strategice ale serviciilor de îngrijire și asistență furnizate persoanelor.

5.4 În opinia CESE, pentru sprijinirea SE2020, trebuie promovat un plan ambițios de investiții în infrastructura materială și imaterială și de investiții sociale, vizând în exclusivitate relansarea competitivității ⁽²⁶⁾ UE22. Consiliul va trebui să-și dea acordul cu privire la creditele suplimentare necesare pentru finanțarea acestui plan, iar Comisia va trebui să îi supravegheze eficiența și eficacitatea, monitorizând în același timp reformele structurale proprii fiecărei țări.

⁽²²⁾ Strategia europeană 2010-2020 pentru persoanele cu handicap: un angajament reînnoit pentru o Europă fără bariere COM(2010) 636 final.

⁽²³⁾ Strategie pentru egalitatea între femei și bărbați COM(2010) 491 final.

⁽²⁴⁾ Raportul Comisiei Europene din 2012 privind îmbătrânirea.

⁽²⁵⁾ JO C 51, 17.2.2011, p. 55-58.

⁽²⁶⁾ După cum a propus dl Jean-Claude Juncker, candidat la președinția Comisiei Europene, în *Orientări politice pentru următoarea Comisie*, 15 iulie 2014, Strasbourg.

În acest sens, CESE reiterează propunerile emise într-un aviz recent ⁽²⁷⁾ privind importanța investițiilor publice ale statelor membre, pe de o parte, și vizând, pe de altă parte, atenuarea sau suspendarea temporară a politicilor de austeritate, pe perioada crizei.

Din această perspectivă, CESE recomandă aplicarea normelor Pactului pentru stabilitate și creștere cu toată flexibilitatea pe care o impune situația economică și socială.

5.4.1 Investițiile „materiale” în infrastructură trebuie orientate pe două mari axe. Prima va consta în garantarea întreținerii, recuperării și modernizării: patrimoniului arhitectural, istoric și locativ; rețelelor de transport (feroviară, rutieră și maritimă). La fel de importantă va fi întreținerea și punerea în siguranță a patrimoniului hidro-geologic și costier european. Cea de a doua va consta în investițiile „imateriale” legate de dezvoltarea rețelelor tehnologice de informare și comunicare. Se va putea asigura finanțarea acestui plan de investiții prin implicarea Băncii Europene de Investiții, prin emiterea de obligațiuni europene ad hoc; prin reorganizarea programului financiar multianual 2014-2020, prevăzută pentru 2016.

5.4.2 Va trebui ca investițiile sociale să fie în măsură să combată sărăcia, riscul de excluziune socială și să încurajeze redresarea generatoare de locuri de muncă în Europa. Este necesar un plan de investiții de ordinul a 2 % din PIB, care să nu intre în calculul deficitului și care să facă obiectul unei monitorizări menite să îi garanteze eficiența și eficacitatea. Acest plan va putea fi orientat către: serviciile de sănătate, serviciile de asistență și de îngrijire strict legate de dinamica demografică ale statelor membre; consolidarea sistemului de învățământ, de formare și recalificare profesională; locuințele sociale etc. Pe lângă faptul că nu va intra în calculul deficitului, finanțarea lui va putea fi garantată printr-o taxă pe tranzacțiile financiare.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽²⁷⁾ Avizul CESE „Finalizarea uniunii economice și monetare – propunerile Comitetului Economic și Social European pentru viitoarea legislatură europeană”, raportori dl Van Iersel și dl Cedrone, încă nepublicat în JO.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de facilitare a schimbului transfrontalier de informații privind încălcările normelor de circulație care afectează siguranța rutieră

[COM(2014) 476 final – 2014/0218 (COD)]

(2015/C 012/18)

La 29 iulie 2014, în conformitate cu articolul 194 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de facilitare a schimbului transfrontalier de informații privind încălcările normelor de circulație care afectează siguranța rutieră

COM(2014) 476 final – 2014/0218 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 502-a sesiune plenară din 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 172 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 2 abțineri.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1343/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 decembrie 2011 privind unele dispoziții referitoare la pescuitul în zona Acordului CGPM (Comisia Generală pentru Pescuit în Marea Mediterană)

[COM(2014) 457 final – 2014/0213 COD]

(2015/C 012/19)

La 17 iulie 2014 și la 31 iulie 2014, în conformitate cu articolul 43 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1343/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 decembrie 2011 privind unele dispoziții referitoare la pescuitul în zona Acordului CGPM (Comisia Generală pentru Pescuit în Marea Mediterană)

COM(2014) 457 final – 2014/0213 COD.

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 502-a sesiune plenară din 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie 2014), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 172 de voturi pentru și 4 abțineri.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind reducerea conținutului de sulf din anumiți combustibili lichizi (Text codificat)

[COM(2014) 466 final – 2014/0216 COD]

(2015/C 012/20)

La 8 septembrie 2014, în conformitate cu articolul 192 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind reducerea conținutului de sulf din anumiți combustibili lichizi (Text codificat)

COM(2014) 466 final – 2014/0216 COD.

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 502-a sesiune plenară din 15 și 16 octombrie 2014 (ședința din 15 octombrie), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 150 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 2 abțineri.

Bruxelles, 15 octombrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)
ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

RO